

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

KUNST, KRONIEK EN PARLEMENT 86-89

Kunst, kroniek en parlement 86 - 89

Sannie Hoogervorst

Tineke Pronk

Cas Smithuijsen

onder redactie van Truus Gubbels

Amsterdam 1990

Bockmanstichting

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Hoogervorst, Sannie

Kunst, kroniek en parlement 86-89 / Sannie Hoogervorst, Tineke Pronk, Cas
Smithuijsen ; onder red. van Truus Gubbels.

Amsterdam : Boekmanstichting. - ill., foto's

ISBN 90-6650-029-8

SISO 700.7 UDC 351.854

Trefw. : kunstbeleid ; Nederland

c 1990 Boekmanstichting, Herengracht 415, 1017 BP Amsterdam

Ontwerp omslag en lay-out: Thijs van Delden

Ontwerp en lay-out binnenwerk: Ludo Grooteman

Foto's: Peter Edel

Typewerk: Jolanda Schneider, Mies van Splunter, Ina Wienesen-Blokker, Mara
Westen

Druk: Krips Repro Meppel

Inhoud

Voorwoord

Bij de tekeningen

Cas Smithuijsen

Op naar de volgende afspraak:

L.C. Brinkman, minister van cultuur 1982-1989 11

Sannie Hoogervorst

De kunsten in het parlement 1986-1989 37

- het parlementaire jaar 1986-1987 39

- het parlementaire jaar 1987-1988 62

- het parlementaire jaar 1988-1989 92

Tineke Pronk

Kroniek kunst en beleid: de parlementaire jaren 1986-1989 141

- 15 september 1986-15 september 1987 141

- 15 september 1987-15 september 1988 172

- 15 september 1988-15 september 1989 214

Voorwoord

Mensen zijn geneigd selectief te onthouden. Dat maakt de geschiedschrijving tot een onderwerp van permanente discussie: welke feiten zijn in de vertelling verwerkt, welke niet.

Aangezien ook het kunstbeleid in Nederland geschiedenis maakt, verschijnen er meer en meer verhandelingen over de ontwikkeling van de relatie tussen het politieke bestuur en het kunstbestel. Onze bibliotheek staat er vol mee.

In 1986 is de Boekmanstichting begonnen in de jaarboeken *Kunst en beleid in Nederland* twee rubrieken op te nemen: een kroniek van kunst en beleid en een overzicht van de parlementaire behandeling van kunst en kunstbeleid. Bij de redactionele bewerking van deze rubrieken sneuvelden vaak onderdelen: ze vroegen verhoudingsgewijs teveel ruimte.

Documentaire overzichten winnen aan bruikbaarheid naarmate ze vollediger zijn. Daarom hebben we gemeend ze in een apart boekwerk te moeten uitgeven. De eerste aflevering omvat drie jaar, de jaren van kabinet Lubbers-II. We nemen ons voor in het vervolg elke twee jaar met een aflevering te komen.

Dit boek is geen poging tot geschiedschrijving. We trachten zoveel mogelijk feiten te presenteren, als geheugensteun voor hen die later een historische verhandeling over deze periode gaan schrijven. Maar de reeks *Kunst, kroniek en parlement* is allereerst bedoeld als naslagwerk voor hen die willen weten hoe een en ander indertijd is gelopen. De inleiding is evenmin een poging tot waardevrije reflectie. Zij is vooral bedoeld als bijdrage tot de discussie over het kunstbeleid.

Cas Smithuijsen,
directeur

Bij de tekeningen

Op 20, 21 en 22 januari 1986 van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat was beeldend kunstenaar Mieke van Wijk in het gezelschap van minister L.C. Brinkman. Gedurende drie dagen registreerde zij in een groot aantal tekeningen van 14-11 cm zijn drukke bezigheden: onderweg en aan zijn bureau, op werkbezoek en tijdens afspraken met uiteenlopende gesprekspartners. Deze 'bewegingsregistratie', zoals de kunstenaar het zelf noemt, geeft een gedetailleerde en suggestieve momentopname van een ministersbestaan. Wie de tekeningen van nabij bestudeert, krijgt een impressie van de geografische en sectorale mobiliteit van de minister maar ook van zijn persoonlijkheid en gebaren. In zijn eigen woorden, in een boek dat door de kunstenaar over haar tekeningen is uitgegeven:

'Bij de eerste aanblik een merkwaardig iemand, niet bejaard, schrijft geen boeken (léést ze niet eens volgens sommigen), heeft nooit les gegeven of gekregen op een sociale academie, laat staan dat hij weet hoe een blinde darm er uitziet. En toch Minister van WVC door wiens werkkamer dag in dag uit een bonte stoet van gezinsverzorgsters, bibliothecarissen, peuterleidsters, specialisten en nog veel meer trekt, soms in alle rust en soms rumoerig. En zelf gaat hij op bezoek bij bejaardenoord, leeszaal, ateliers, conferentieoord en ga zo maar door. Eén ding staat vast, veel slaap heeft hij niet nodig.' Zo iets, denk ik, moet Mieke van Wijk gezien en gedacht hebben.

In deze publikatie is een selectie van vijftien tekeningen, door de kunstenaar uitgezocht, gereproduceerd. De originelen bevinden zich in bruikleen bij het Ministerie van WVC.

Truus Gubbels



Op naar de volgende afspraak

L.C. Brinkman, minister van cultuur 1982-1989

door Cas Smithuijsen

De C van WVC

Op 1 november 1982 sturen dertig culturele organisaties in den lande een telegram aan formateur Lubbers, die volop bezig is met de vorming van zijn eerste kabinet. De organisaties zijn verontrust over de herschikking van departementen en de vorming van nieuwe ministeries. Het in 1966 opgerichte ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk wordt opgeheven en daarvoor in de plaats komt het ministerie van Welzijn en Volksgezondheid. Het departement Culturele Zaken wordt in de formatieplannen ondergebracht bij Welzijn. Lubbers is gevoelig voor de verontwaardiging vanuit het culturele veld en besluit te elfder ure nog een C aan de twee andere letters toe te voegen. Zo wordt de christen-democraat L.C. Brinkman in 1982 de eerste minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur; hij zal dat bijna twee volle ambtsperiodes, tot in 1989, blijven.

In juli 1989, midden in het demissionaire slotspel van zijn ministerschap, wordt duidelijk dat Brinkman B. de Vries als fractievoorzitter van het CDA zal opvolgen. Ambieert hij die nieuwe baan? Daarover valt nog niet zoveel te zeggen, maar daartoe uitgelokt deelt hij journalisten van *NRC Handelsblad* mee wat hij van het ministerschap vond, en en passant geeft hij ook zijn visie op de C van WVC. De portefeuille cultuur was 'aardig', het 'speelsterrein' voor iemand die 'toevallig geïnteresseerd' is. Maar veel tijd nam het niet in beslag. 'Hooguit vijf van de honderd procent.'¹ Als gastconservator Brinkman ter gelegenheid van de opening van zijn afscheidstentoonstelling in het Mauritshuis door Maartje van Weegen van *NOS-Laat* wordt geïnterviewd, legt hij - omringd door zelfgekozen schilderijen - opnieuw bescheidenheid ten aanzien van het culturele werkterrein aan de dag: er waren wat incidenten, zoals de affaire rond de weigering de P.C. Hooftprijs uit te reiken aan Hugo Brandt Corstius en de sluiting van het Openluchtmuseum in Arnhem, maar dat was de drukte niet waard. Een minister doet gewoon zijn werk en tracht het er als politiek bestuurder zo goed mogelijk af te brengen.

Als het gaat om kunstzaken laat Brinkman veel aan zijn ambtenaren over. Hij leest tussen 1982 en 1989 een grote hoeveelheid teksten voor over de maatschappelijke waarde van kunst en cultuur en over de manier waarop 'de politiek' en 'de samenleving' de zorg voor kunst moeten delen. Elke keer als de minister ter gelegenheid van de opening van een tentoonstelling of de inontvangstneming van een boekwerk een tekst over het kunstbeleid uitspreekt, staat een schare reporters klaar om zijn woorden op te tekenen en voorzien van grote koppen in de krant te zetten.

Politieke contouren

Hoe liggen de politieke verhoudingen waarbinnen Brinkman moet opereren? Om die te schetsen sommen we hieronder een paar citaten op die in de *Boekmankrant* van maart 1986 zijn neergeschreven door de in dat jaar actieve lijsttrekkers: Den Uyl (PvdA), Lubbers (CDA) en Nijpels (VVD). Klein links, klein rechts en D66 laten we hier buiten beschouwing, wat niet wil zeggen dat ze in het kunstdebat zonder betekenis zijn. Gevraagd naar zijn politieke opvattingen over cultuur en cultuurbeleid schrijft de lijsttrekker van de PvdA, Den Uyl: 'Wie de risico's van een te grote overheidsbemoeienis onderkent, mag evenmin toestemmen in een door reclame en publiciteit beheerste cultuur. Daarom heeft de overheid de opdracht het aanbod van onderwijs, media en kunst te verruimen, toegankelijk te maken en waar nodig tegen particuliere machten te beschermen.' Lijstaanvoerder van het midden, de christen-democraat Lubbers is in het cultuurbeleid geporteerd voor meer gespreide verantwoordelijkheid: 'Het mes moet in de bureaucratie.' Allerhande overheidstaken moeten 'door organisaties in de samenleving worden overgenomen, hetzij commerciële, hetzij non-profit organisaties'. Wel moet worden voorkomen dat 'de geprivatiseerde taken terecht komen bij regenteske stichtingen, waarop de betrokkenen geen invloed kunnen uitoefenen'. Als belangrijkste knelpunten ziet Lubbers 'verambtelijking van het beleid, inclusief de adviesradenstructuur' en een mogelijke bedreiging van de 'verscheidenheid in kunstvormen die op eigen kracht niet kunnen bestaan'. Het standpunt van de VVD wordt onder woorden gebracht door de lijsttrekker van deze partij in 1986, Nijpels. Hij zegt: 'Kunst is voor liberalen noodzaak, een essentieel onderdeel van "beschaafd" leven. Maar die noodzaak betekent voor ons niet dat de overheid alles van a tot z moet regelen en betalen. Dat zou juist de eigen verantwoordelijkheid van kunstenaar en publiek verstikken. Kunst en cultuur moeten juist ver van de overheid tot bloei kunnen komen. In ons mediabeleid dient de keuzevrijheid van de burger optimaal tot uiting te komen. Bij subsidiëring van podiumkunsten moet naast het kwaliteitscriterium ook de publieksfactor betrokken worden. De Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR) dient geleidelijk te worden afgeschaft en daarvoor dient een echt beeldend kunstbeleid in de plaats te komen.'

Rechts en links in de cultuurpolitiek kan worden gekarakteriseerd door de wijze waarop de term 'vrijheid' in het cultuurbestel wordt ingevuld: rechts pleit voor een vrije markt, een vrije keus van het publiek en een vrije kunstenaar. Links heeft het over de vrijheid van de kunstenaar. Vrijheid in het cultuurbestel wordt voor links verkregen doordat de overheid een vrijplaats schept voor kunst: dat is nodig waar die vrijheid wordt bedreigd door commerciële krachten. Rechts ziet bij toenemende overheidsinterventie een gevaar van bureaucratie met de daaraan verwante regelzucht en mogelijke censuur. De vrije kunst ontstaat op de vrije markt die iedereen het zijne biedt: de kunstenaar productie- en afzetmogelijkheden en de consument een veelheid van producten waaruit hij kan kiezen.

Kan Brinkman met recht man-van-het-midden worden genoemd? In een interview bevestigt hij een denkbeeld dat in cultuurpolitieke kring wel vaker wordt aangehangen, namelijk dat de ideologische verschillen tussen de politieke stromingen voor wat het kunstbeleid betreft miniem zijn. In een vraagesprek ten behoeve van een boekje over het kunstbeleid van het CDA, dat in 1984 verschijnt, zegt hij: 'Als men een bepaalde bezuinigingsmaatregel uitlegt als het verschieten van een politieke kleur, dan vind ik dat persoonlijk te veel eer voor de argumenten. Er is een aantal budgettaire argumenten gehanteerd bij de sanering van de BKR, maar daar lagen ook motieven aan ten grondslag als rechtvaardigheid en billijkheid. Dat wordt wel eens vergeten. Als je kijkt naar de subsidiefaciliteiten van de orkesten en de beeldende kunstenaars en dat bijvoorbeeld vergelijkt met de geïmproviseerde muziek, dan moet je concluderen dat ook de eis van rechtvaardigheid een rol heeft gespeeld. En dat is volgens mij iets wat een christen-democraat eerder zal oppikken dan een liberaal en wellicht ook een socialist.'²

Uit de politieke daden van Brinkman komt het profiel van de kabinetten-Lubbers I en II onmiskenbaar naar voren: meer oriëntatie op de kunstconsument; meer accent op het profijtbeginsel, wat blijkt uit het voorstel om de toegangskaartjes duurder te maken; het terugdringen van de overheidsrol en het aanmoedigen van marktorientatie bij scheppende kunstenaars. Er ontwikkelt zich daarbij een lichte neiging naar rechts, hetgeen kan worden opgemaakt uit het enthousiasme waarmee de VVD'er Dijkstal de voorstellen van Brinkman meermalen begroet.

Topkunst

Brinkman heeft één keer de term 'topkunst' laten vallen. Dat gebeurde op een onbewaakt ogenblik, vlak na zijn aantreden en is hem de rest van zijn ministerschap nagedragen. De term topkunst trekt de aandacht. Het is een begrip dat politieke tegenstellingen overbrugt: wie kan er nu eigenlijk tégen zijn. De enige tegenwerping is dat een overaccentuering van topkunst ten koste kan

gaan van de aandacht voor de basis. Maar ook dan wordt de noodzaak van een top aan de artistieke piramide impliciet erkend. Bovendien is de uitspraak van Brinkman niet veel meer dan een bestuurlijk antwoord op in de kunstpraktijk al in gang zijnde ontwikkelingen. Daarbij tekent zich een voorliefde af voor grootschalige ondernemingen, nationale festivals, internationale artistieke uitwisseling. Het publiek komt en masse in beweging voor topexposities als *La Grande Parade* in Amsterdam, of *Het goud der Thraciërs* in Rotterdam. De mobiliteitsverhouding tussen publiek (mobiel) en artistiek potentieel (meer plaatsgebonden) is, vergeleken met enkele decennia geleden, gewijzigd.³ Het publiek is meer bereid en in staat om zich over grote afstanden te verplaatsen, of het nu gaat om een zonzakantie of een Van Gogh-tentoonstelling. De verzorgers en subsidiënten van een kunstzinnig aanbod spelen daarop in. Kenmerkend voor de provincies die rug aan rug met onze ooster- en zuiderbuur liggen, is een verregaande oriëntatie op - om niet te zeggen imitatie van - de randstad, als brandpunt van nationale cultuur. Nieuw te bouwen provinciehuizen wordt grootstedelijke allure verleend.⁴ In het westen opgeleid talent of aldaar neergestreden internationaal management wordt door de provincie 'opgekocht' voor het bekleden van artistieke en zakelijke sleutelposities. Het museumbestel biedt dezelfde aanblik: de directeurs van de belangrijkste kunstmusea in de regio zijn bijna allemaal afkomstig uit de randstad en geven in hun museumbeleid te kennen dat het museumbestel tot in de verste uithoeken van Nederland een nationale, zoniet internationale aangelegenheid is.⁵ Topkunst, centralisatie en bestuurlijke rationalisatie gaan hand in hand. Topkunst is, resumerend, niet zozeer een woord dat Brinkman bij toeval uit de mond is gevallen. Het sluit aan bij een beweging die ook het artistieke veld te zien geeft. Bij het ontplooiën van activiteiten laten artistieke leiders zich inspireren door trends die zich buiten de onmiddellijke omgeving afspelen. Nederland maakt zich ook artistiek gezien klaar voor economische integratie met andere landen van West-Europa. De eigen bezigheden worden getoetst aan het 'nationale kwaliteitspeil', en dat weer aan het internationale kwaliteitspeil. Het is dan ook in overeenstemming met de feiten als Brinkman in 1985 schrijft: 'Internationale betrekkingen en uitwisselingen hebben, althans voor de kunstensector, altijd allereerst de bedoeling gehad de eigen ontwikkelingen te stimuleren door toetsing aan internationale kwaliteitsmaatstaven.'⁶ Dankzij een internationaal draagvlak kan de top van de kunstpiramide hoger de lucht in steken.⁷

Centralisatie

Wellicht in het perspectief van de economische eenwording van West-Europa is de centralisatie van het kunstbeleid in de periode Brinkman toegenomen.⁸ De stimulering van de gewestelijke cultuur als onderdeel van de wederopbouw van Nederland vlak na de oorlog is definitief omgeslagen in een sterk door Den Haag en Rijswijk gereguleerd beleid, waarin sporadische decentralisatie (vooral op het

terrein van de beeldende kunst) wordt gedoogd als een verbijzondering van een op landelijke schaal geprogrammeerd en getoetst 'Plan voor het kunstbeleid'. De logistiek van dit plan, voor het eerst gelanceerd in 1987 en betrekking hebbend op de periode 1988 tot 1992, toont behoefte aan beleidsmatig te manipuleren orde en samenhang. Die wordt gevonden door beheersing van tijd en ruimte. In het hele land wordt de artistieke zaak vastgelegd voor vier jaar. Het toeval wordt tot een minimum teruggebracht. In de tijdsfasering van het plan is de systematiek van selectieve krimp en groei duidelijk aanwezig. Gefaseerde groei, gepaard aan gefaseerde krimp bij een gelijkblijvende hoeveelheid geld. Binnen het plantraject is een plaats ingeruimd voor de adviserende Raad voor de Kunst. De Raad reageert in zijn adviezen voornamelijk op de kunstenplannen, in plaats van zelf kunstenplannen te initiëren. Zo verliest hij volgens velen, met name kunstenaars, de hem vanuit 'het veld' toebedachte functie van artistieke oppositieleider. Centralisatie van het beleid krijgt a fortiori gestalte met betrekking tot de podiumkunsten. Orkesten en toneelgezelschappen waren in oorsprong lokale voorzieningen, voor een substantieel deel door gemeenten en provincies gefinancierd. Deze orkesten en gezelschappen volgden een autonome artistieke koers. In de eerste decennia na de oorlog was het de orkesten nog stuk voor stuk vergund op eigen houtje de zevende van Beethoven te brengen, elk in zijn regio. Dat was ook geheel in overeenstemming met de nog geringe graad van mobiliteit van de bevolking, hierboven al gememoreerd. Voor orkestmuziek was men aangewezen op plaatselijke voorzieningen. Bij de toenemende subsidie-afhankelijkheid werd gezocht naar rationalisering van de uitgaven, een rationalisering op nationaal niveau. Dit werd mede uitgelokt door de lagere overheden, die zich de uitgaven boven het hoofd zagen groeien en de hulp van het rijk inriepen. Om een afweging van uitgaven op landelijke schaal mogelijk te maken, legden beleidsmakers een groter accent op de plaats en functie van de orkesten en gezelschappen en kenden ze een plaats toe in het *bestel*. Ook vroeger, voor de Tweede Wereldoorlog, werd al gesproken van het 'orkestwezen', waarmee de constellatie van orkestvoorzieningen werd bedoeld. Maar toen gold het een politieke discussie waarin vooral werd gekeken naar een rechtvaardige spreiding van orkestvoorzieningen over het land, en minder naar de programmering van de afzonderlijke orkesten. De discussie heeft zich inmiddels verplaatst van cultuurpolitieke naar inhoudelijke, artistieke aspecten van de voorzieningen, hetgeen niet alleen geldt voor het 'podiumbestel', maar ook voor bijvoorbeeld het 'museumbestel'. Het nationale bestel wordt als geheel geacht aan andere eisen te voldoen dan de samenstellende delen elk voor zich. Zo is sprake van 'te veel van hetzelfde' als elk orkest elk seizoen de zevende van Beethoven programmeert. Het rijk stimuleert binnen de tot nationaal bestel aaneengesmede orkesten de vorming van artistieke zwaartepunten: elk orkest een eigen profiel. De topkunst wordt gewaarborgd met de subsidiëring van met name het Koninklijk Concertgebouworkest; de orkestvoorzieningen in het noorden, oosten en zuiden des lands worden weliswaar vanwege hun regionale bijdrage aan het nationale bestel door het rijk gesteund, maar evengoed wordt

gelet op het kwaliteitsniveau en de programmering. Enkele barokorkesten en ensembles gespecialiseerd in hedendaagse muziek completeren het bestel. Bij het toneel is eenzelfde formule van kracht. Om deze situatie mogelijk te maken was het evenwel noodzakelijk de subsidiestromen ten behoeve van de orkesten en toneelgezelschappen in andere beddingen te brengen: de zogenaamde 'vereveningsoperatie'.⁹

De subsidiëruil met de lagere overheden, nodig voor een succesvolle uitvoering van de bewuste vereveningsoperatie, heeft gezorgd voor een bijna volstreekte alleenheerschappij van het ministerie op het terrein van de podiumkunsten. Op 26 september 1983 brengt Brinkman de doodsteek toe aan het decentralisatiebeginsel zoals dat met name door het kabinet-Den Uyl was gepropageerd. Decentralisatie beloofde de weg te paveïen naar spreiding van kennis, inkomen en macht. De CDA-minister trekt het voorstel voor de Kaderwet Specifiek Welzijn, die de decentralisatie van het kunstbeleid regelde, in. Dit wetsvoorstel kon zich overigens niet in grote sympathie verheugen: het was volgens velen al te zeer afgestemd op taakverdeling binnen de overheidshuishouding en te weinig op de weerbarstige structuur van de cultuur, moeilijk te vatten in kaders van openbaar bestuur. Met het intrekken van het wetsvoorstel wordt de weg naar centralisatie geopend. Het woord 'subsidiëruil' is in deze wellicht misleidend. Eerder is sprake van onttrekking van geldmiddelen aan lagere overheden. De 'ruil', door de voorzitter van de werkgroep Orkestenbestel, W. Sutherland, betiteld als een 'met opzet vervaardigde parodie op datgene wat een regeling behoort te zijn', levert het ministerie van WVC een bedrag van zesenvijftig miljoen gulden op. Geld dat in voorafgaande jaren nog via het Provincie- en het Gemeentefonds naar de podiumkunsten werd getransporteerd. Dat gebeurde met inschakeling van het systeem van koppelsubsidies, een systeem dat door minister Cals in de jaren vijftig met succes werd gebruikt om lagere overheden ertoe te bewegen geld in cultuur te stoppen. De formule was: als jullie dat bedrag voor muziek overhebben, dan leggen wij daar nog eens dit bedrag bij. Twee decennia later, onder het ongunstige gesternte van bezuiniging, dreigt het eens zo lucratieve systeem in de tegenovergestelde richting te gaan werken: als jullie dat bedrag bezuinigen, zien wij ons helaas genoodzaakt een even zo groot bedrag weg te halen, teneinde het bestuurlijk en financieel evenwicht te handhaven. De besluitvaardigheid van Brinkman voorkomt dat dit spookbeeld werkelijkheid wordt.

Bestuurskracht

Door de overdracht van taken van Sociale Zaken naar WVC - als gevolg van de ontmanteling van de BKR - krijgt de afdeling Beeldende Kunst bij de afdeling Kunsten het veel drukker. Er komt een veelvoud aan nieuwe taken, zoals vormgeving en architectuur, allemaal begeleid door bij WVC aangestelde

functionarissen. Het geldtransport leidt tot verzwaring van de Rijswijkse bureaucratie met alle bijbehorende verschijnselen, zoals langere ambtelijke bevelslijnen, horizontale plansystematiek, managementoverleg enzovoorts. Een organisatie-adviesbureau moet eraan te pas komen om de ambtelijke effectiviteit en efficiency op peil te houden. Er komen bij de directie Kunsten grotere afdelingen en voorheen min of meer zelfstandige onderdelen als 'muziek en dans' worden onder de verantwoordelijkheid van grotere functionele eenheden, in dit geval 'podiumkunsten', gebracht. Naast de beleidsstaf komt een geheel nieuwe financiële afdeling tot wasdom. Die krijgt tot taak de uitgaven ter uitvoering van het kunstbeleid te controleren om aldus een grotere greep op de geldstromen te kunnen houden. Het departement trekt nog meer taken naar zich toe. De afdeling Internationale Culturele Betrekkingen wordt overgeheveld van Buitenlandse Zaken naar het ministerie van WVC. De zorg voor culturele uitwisseling tussen Nederland en andere landen (bilaterale contacten) wordt ondergebracht bij de directie Kunsten. Het algemene internationale culturele beleid (multilaterale contacten) gaat ressorteren onder de staf die de directeur-generaal Culturele Zaken ter beschikking staat. Binnen het ministerie van WVC vindt ook nog wat *reshuffling* plaats. De directie Bibliotheekwerk verhuist van Welzijn naar Cultuur, daarmee mogelijk ontsnappend aan de storm van bezuiniging die eerstgenoemd departement teistert. Samen met de oude directie Radio, Televisie, Pers (RTP) en de afdeling Letteren, die tot en met 1988 deel uitmaakte van de directie Kunsten, wordt zij omgevormd tot de directie Media, Letteren, Bibliotheekwerk (MLB). De symmetrie in de ambtelijke dienst blijkt de reden te zijn voor de verhuizing van Letteren, die plaatsvindt aan het eind van Brinkmans tweede bestuursperiode. Protesten vanuit het veld en het parlement stuiten af op institutioneel verweer van de minister: formeel is hij bevoegd zijn personeel naar eigen goedgevonden te groeperen.

Al met al groeit het directoraat Culturele Zaken uit tot een grote bestuurlijke *unit* ten behoeve van het rijksbeleid. Op het terrein van de beeldende kunst delen de provincies in de winst. Ze ontvangen twintig miljoen gulden van WVC voor een 'eigen beleid'. De invloed op toneelgezelschappen en orkesten raken de provinciale bestuurders echter kwijt: dat zijn rijksvoorzieningen geworden. De gemeenten komen verzwakt uit het centralisatieproces te voorschijn. Ook al werden de koppelsubsidies allerwegen verfoeid, ze hadden het voordeel dat de gemeente een sturende invloed kon uitoefenen. Misschien geen artistiek argument, wel een bestuurlijk. Behoeft aan bestuurlijke *impact* spreekt ook uit het machtsvertoon waarmee het rijk de vestigingsplaats voor artistieke voorzieningen aanwijst. In het kader van 'cultuurspreiding' krijgt na een uitputtingsslag met de protesterende instellingen niet Amsterdam maar Rotterdam het architectuurinstituut en worden de betrokken archieven van de ene naar de andere stad overgebracht. Een brief op poten van B en W van Amsterdam is niet meer dan een bevestiging van het machtsverschil. Het aloude

gezegde 'wie het beleid betaalt, bepaalt' blijkt in de nieuwe gecentraliseerde verhoudingen een waarheid als een koe.

Privatisering

Op 15 mei 1983 besluit de ministerraad 'dat er een onderzoek zal worden verricht op veertien terreinen, waaronder de kunstensector (...) naar de mogelijkheden om overheidstaken af te stoten of uit te besteden, de zogenaamde privatisering'.¹⁰ De minister van Cultuur, lid van de bewuste ministerraad, is geen passief aanhanger van de privatiseringsgedachte, maar toont zich op gezette tijden een actief voorstander van ruimte voor het particulier initiatief. Al tijdens zijn eerste ambtstermijn, in 1985, verschijnt een rapport van een ambtelijke werkgroep, waarin de regering in het kader van de zogenaamde 'heroverwegingsoperatie' wordt geadviseerd de culturele activiteiten in het buitenland door het bedrijfsleven te laten sponsoren. Hier liggen het vinden van bezuinigingsmogelijkheden en het overdragen van overheidsverantwoordelijkheid naar het particuliere circuit nog dicht tegen elkaar aan. Later zal de privatiseringsgedachte in de culturele sector losser komen te staan van de bezuinigingstaak.

Pas in zijn tweede ambtstermijn onderneemt Brinkman pogingen om het idee van 'de overheid op afstand' te concretiseren. Als eerste beleidsdaad komt hij met het voorstel het Openluchtmuseum te Arnhem te privatiseren. Het voorstel wordt - nadat de parlementariërs al het een en ander uit de krant mocht vernemen - naar de Tweede Kamer gestuurd, omkleed met redenen. Brinkman vindt het nodig een daad te stellen. Jarenlang is sluipenderwijs op musea gekort. De zogenaamde kaasschaafmethode - dat wil zeggen: iedereen moet een klein beetje inleveren - kan volgens hem niet langer worden gevolgd. Die leidt namelijk tot beperking van de openstelling van alle door het rijk in stand gehouden musea. De minister kiest nu voor het afstoten van één museum om de andere te kunnen behouden. De keuze valt op het Openluchtmuseum, omdat in dat museum op korte termijn flink moet worden geïnvesteerd en omdat een terugloop in het bezoekersaantal is geconstateerd. Bezuinigen op het Openluchtmuseum is een logische stap, gegeven de zinsnede in het regeerakkoord-Lubbers II waarin ervoor wordt gepleit om de publiekcijfers bij de subsidiëring een rol te laten spelen.¹¹ De privatiseringsoperatie met betrekking tot het Openluchtmuseum zou moeten kunnen slagen nu Brinkman de Nationale Investeringsbank in principe heeft weten te winnen voor het idee bij deze operatie een financieel risico te nemen. Ook de provincie Gelderland en de gemeente Arnhem zouden het idee niet *a priori* van de hand wijzen.¹² Het voorbeeld van het Openluchtmuseum benadert het dichtst de kerngedachte van de privatisering, namelijk de overdracht van kapitaal en vermogen van de staat naar het particuliere ondernemerschap. De beleidsdaad verwijst terzelfder tijd naar bredere gedachten rond overheid-op-afstand, zelfredzaamheid,

burgerschap en spaarzaamheid¹³, die zich allemaal ontwikkelen rondom het begrip privatisering.

Begin 1987 moet de minister zich voor zijn doortastend optreden verantwoorden. Vooral het buiten de Kamer om opereren steekt de kamerleden van alle politieke gezindten. Massaal aanhankelijkheidsbetoon van de Nederlandse bevolking, blijkend uit plotseling spectaculair oplopende bezoekcijfers, is voor de minister nog een andere reden om zijn privatiseringsplan voorlopig te laten varen. Echter, als in oktober 1987 het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' naar de Tweede Kamer wordt gestuurd, valt daarin toch weer te lezen dat de culturele instellingen te veel leunen op de 'immer continuïteit verschaffende overheid' en dat het systeem van budgetfinanciering¹⁴ kan worden gezien als een 'eerste stap op het pad naar privatisering'. Het is niet alleen een budgettaire aangelegenheid volgens de bewindsman. Er zijn ook inhoudelijke overwegingen voor herijking van de overheidstaak. Op de voorgrond staat daarbij het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van de burgers en de bevordering van het particulier initiatief.

Een jaar later ligt de volgende pijl op de privatiseringsboog. Brinkman wil het hele opdrachtenbeleid in de sector beeldende kunst privatiseren door het geld dat daarvoor beschikbaar is (vooral het geld uit de percentageregeling) in een Nationaal Fonds te storten en daarmee de overheid op afstand te zetten. De haast waarmee dit plan is ontwikkeld en gelanceerd, leidt tot een snibbige reactie van de Raad voor de Kunst, die zich gepasseerd voelt. De minister bindt in en het plan gaat in de ijskast. Een nog snellere actie, die daadwerkelijk resultaat heeft, is de privatisering van het Spoorwegmuseum. Dat was al geprivatiseerd vóórdat het parlement was ingelicht. Opnieuw protesteert de Kamer, maar Brinkman kan volstaan met zich te verontschuldigen voor het zondigen tegen de informatieplicht. Voor het overige nemen gedane zaken geen keer.

Naarmate de 'periode Brinkman' naar haar einde loopt, lijkt de privatiseringslust aanmerkelijk af te zwakken. In ieder geval wordt de term ten aanzien van het museumbestel angstvallig vermeden. Gesproken wordt alleen nog van *verzelfstandiging*. Mogelijke oorzaak kan zijn dat de bestuurlijke trouvaille van privatisering in de kunstpraktijk hier en daar iets te gretig weerklank vond. Zo wilde de gemeente Hilversum uit haar kunstcollectie een Mondriaan verkopen aan de meestbiedende. Dat betekent in vrijwel alle gevallen een particuliere verzamelaar.¹⁵ Paradoxaal genoeg moest minister Brinkman eraan te pas komen om deze daad te verijdelen. Vervolgens wilde Rudi Fuchs, directeur van het Haags Gemeentemuseum, enkele topstukken uit de collectie van het museum te gelde maken om met de opbrengst nieuwe aankopen te kunnen doen. Reacties vanuit de museumwereld bleven niet uit. Tijdens een bijeenkomst op de Boekmanstichting verkocht H. van Os, aankomend directeur van het Rijksmuseum te Amsterdam, Fuchs een uitbrander. Deze 'adonis in de vergaderzaal' had volgens Van Os meer oog voor een personalistisch, modegevoelig aankoopbeleid dan voor het onzelfzuchtige idee van museum als

verzamelplaats voor openbaar kunstbezit. In de media werd gewaarschuwd voor het afschrikken van schenkers: wie zou de overheid nog een schilderij in bewaring geven als dat misschien een paar jaar later in de kluis van een kooplustige Japanner zou verdwijnen?

Als Brinkman vanwege zijn demissionaire status - per 3 mei 1989 - de beleidsontwikkelingen moet stopzetten, blijkt de privatiseringsgedachte uit 1983 slechts mondjesmaat te zijn uitgevoerd. De Hilversumse Mondriaan is veiliggesteld door aankoop van dit schilderij door het Stedelijk Museum te Amsterdam, met steun van het particuliere Prins Bernhard Fonds. Het blijft daardoor in principe voor het publiek toegankelijk. De gemeentelijke schouwburg De Hagen in Almelo is - buiten toedoen van de minister - overgenomen door horeca-exploitant Van der Valk. Er wordt een vriendenvereniging van het Openluchtmuseum opgericht die het beheer gaat overnemen, hetgeen moet worden gekenschetst als een zachte privatiseringsvariant. Het Spoorwegmuseum is na ontvangst van een afkoopsom van acht miljoen gulden op eigen benen gaan staan. Ook het privatiseringsavontuur in het buitenlands cultureel beleid loopt ten einde. Bij het verschijnen in 1987 van het rapport 'Cultuur zonder Grenzen' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid heet het standpunt van het kabinet nog dat de overheid van de invulling van dat beleid flink afstand moet nemen. Men wil liever festivals dan instituten, en dan bij voorkeur gefinancierd met particulier geld, zoals de ambtelijke werkgroep in 1985 al adviseerde. De private stichting Culturele Uitwisseling Verenigde Staten-Nederland, een geesteskind van het ministerie, wordt na vier jaar gesubsidieerd te zijn geweest weer uit het subsidieprogramma geschrapt. Als de stichting kort na de subsidiestop het tijdelijke met het eeuwige verwisselt, gaan de ambtenaren zelf de transatlantische contacten onderhouden. Het feit dat Brinkman in Texas werd onthaald als minister van België zal het enthousiasme voor de doelstellingen van de gesubsidieerde stichting ook wel hebben getemperd. Al met al is voor wat de harde artistieke kern van het kunstbeleid betreft niets fundamenteels veranderd: de voor de privatisering zo essentiële overdracht van vermogen van de overheid naar de particuliere sector heeft niet plaatsgevonden.

Financiële ruimte

Het aspect van de kostenbeheersing, een van de belangrijkste doelstellingen van de kabinetten-Lubbers I en II, vinden we terug in het kunstbeleid: nieuw moet uit oud worden betaald; groei uit krimp.¹⁶ Het terugdringen van de open-eindregelingen bij subsidies op alle terreinen (denk aan de WIR) treft met name de BKR. Kenmerkend voor die regeling was de declaratievrijheid van de gemeenten. Zij konden de uitgaven die zij in het kader van de BKR maakten, voor 95 procent van de rijksoverheid terugvorderen. Het rijk kon niet anders dan passief afwachten hoe hoog de rekening van de BKR zou uitvallen. Bij de

spectaculaire toename van het BKR-gebruik kon interventie vanuit Den Haag niet uitblijven. Die ging niet alleen gepaard met kostenbeheersing, maar ook met centralisatie: het vanaf 1986 functionerende Fonds voor de Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst is een 'gesloten' reservoir dat geld uitgeeft zonder tussenkomst van gemeenten. Het Fonds is uitsluitend verantwoording schuldig aan het rijk. Bij de zogenaamde decentrale geldstroom ter bevordering van de beeldende kunst is de rol van de gemeenten aanzienlijk verkleind en afhankelijk gemaakt van de provincies, die het door WVC beschikbaar gestelde geld ofwel zelf gebruiken, of het naar de gemeenten doorsluizen. Met de vier grote steden - die dicht bij het nationale kunstbeleid staan - zijn aparte afspraken gemaakt.

In de zeven jaar van Brinkman heet de kunst relatief te zijn ontzien. Om een en ander in de juiste proporties te zien: de kunstbegroting bedraagt bij benadering 350 miljoen gulden, ongeveer één vijfhonderdste deel van de totale rijksbegroting. Ligthart ziet in het volume van de financiële middelen, bestemd voor kunst, een neerwaartse trend die begint in 1977 en aanhoudt tot 1984.¹⁷ Het eerste begrotingsjaar van Brinkman, 1983, is voorbereid door zijn voorganger, de CDA-politicus H. de Boer. Deze was nog doende de bezuinigingen uit de Voorjaarsnota 1982 van het tweede kabinet-Van Agt in zijn begroting voor Cultuur te verwerken. Brinkman werd geconfronteerd met een bezuinigingsopdracht ter grootte van 3,5 miljoen gulden. Die trof vooral de sector toneel. Tegelijk lag er een regeringsverklaring die het 'relatief ontzien' van de kunst inluidde. Het resultaat van deze met elkaar strijdige missiven was dat de bezuiniging voor het jaar 1983 werd teruggebracht tot 1,85 miljoen. Alleen het toneelgezelschap Proloog en het Amsterdams Volkstoneel legden het loodje. In 1984, het tweede volle kalenderjaar van Brinkmans ministerschap, keert de stabiliteit in het uitgavenvolume terug. Vanaf dat moment blijven de begrotingen - de overhevelingen niet inbegrepen - van jaar tot jaar redelijk stabiel tot en met 1989. In de reeks van door minister Ruding (Financiën) verzorgde begrotingsjaren krimpt het budget voor cultuur niet, maar het groeit evenmin. Een advies van de Raad voor de Kunst aan formateur Lubbers, bezig aan de voorbereiding van zijn tweede kabinet, om dertig miljoen structureel toe te voegen aan de kunstbegroting, wordt niet overgenomen. Voor ongeveer hetzelfde bedrag (zevenentwintig miljoen) wordt in het in 1987 bij het parlement ingediende kunstenplan aan verschuivingen en herschikkingen voorgesteld. Die verschuivingen en herschikkingen zijn nodig om een halt toe te roepen aan de 'historisch gegroeide onevenwichtigheden in de verdeling van de budgetten over de verschillende sectoren van de kunst'. Winnaars zijn film, letteren, dansgezelschappen, niet-orkestrale muziek en jeugdtheater; verliezers zijn opera, de professionele symfonie-orkesten en de toneelgezelschappen. De sector beeldende kunst valt weliswaar ten prooi aan een weinig ontziende bezuiniging van ongeveer veertig miljoen, maar dat bedrag wordt onttrokken aan Sociale Zaken, niet aan WVC. Als we het hebben over relatief ontziene cultuur dan betreft dat activiteiten die onder verantwoordelijkheid van WVC vallen. Niet

alleen de Raad voor de Kunst, ook enkele parlementariërs vragen Brinkman om een verruiming van de middelen voor kunst. Maar de minister wil daar niet aan. Hij stelt zich in de Tweede Kamer op het standpunt dat meer geld voor de kunst er 'maatschappelijk' niet inziet, en herhaalt dat later in de Eerste Kamer. Als er sprake moet zijn van verruiming van middelen, dan moet die door de 'samenleving zelf' worden opgebracht. Door sponsors, en wellicht door de toegangskaartjes duurder te maken.

De prijs van het toegangskaartje wordt een cultuurpolitiek *issue* tijdens Brinkmans tweede ambtstermijn. De minister had al vóór zijn herverkiezing vastgesteld dat 'niet het inkomen, maar het vermogen om cultuur te waarderen' bepalend is voor daadwerkelijke cultuurdeelname.¹⁸ In de loop van zijn tweede ambtstermijn wordt hij gedwongen dat standpunt nader toe te lichten. Die dwang vloeit voort uit een discussie in de Tweede Kamer over de toegangsprijzen, aangezwengeld door de voorman van de VVD, J. Voorhoeve. De discussie, gehouden op 8 oktober 1987, had voor de VVD als inzet: maak de toegangskaartjes in de culturele sector duurder en verzacht daarmee de voorgenomen bezuiniging op de gezinszorg. Voor de VVD was het zonneklaar dat kwaliteit geenszins klassegebonden is en dat ook minder draagkrachtigen voor een voorstelling van popzangeres Madonna grif honderd gulden neertellen. Het publiek is - ongeacht de dikte van zijn portemonnaie - bereid voor culturele evenementen veel geld uit te geven. De motie die tijdens het debat werd ingediend kreeg alleen de steun van de indiener (VVD) en klein rechts: SGP, GPV en RPF.

Een jaar later blijkt Brinkman de kunst-als-melkkoegedachte niet te hebben overgenomen als hij bij de opening van het nieuwe pand van de werkgevers in de podiumkunsten een standpunt presenteert over toegangsprijzen voor podiumvoorstellingen. Dat standpunt wordt in de pers samengevat als 'de kaartjes worden duurder', maar is in de oorspronkelijke versie aanzienlijk genuanceerder.¹⁹ In de voorstellen die het prijsbeleid moeten aanscherpen, klinkt niet zozeer winstbejag of bezuiniging door, maar wel de angst voor een te grote subsidie- en dus staatsafhankelijkheid van de kunstinstanties. Op korte termijn kan de kunst vertrouwen op een genereuze subsidiëring. Maar op langere termijn zal die subsidiëring ook verantwoord moeten zijn 'jegens de samenleving'. Instanties moeten bewijzen leveren van hun maatschappelijk nut: de samenleving moet er wat voor over hebben om naar de schouwburg te kunnen gaan, en dat mag best blijken uit de prijs voor het toegangskaartje. In diezelfde geest kan de mening over sponsoring van kunst worden gezien: Brinkman wil sponsorgeld niet in de plaats van subsidie laten komen, maar ziet sponsoring als een *teken* dat een kunstinstantie door de particuliere sector met welgevallen wordt gadeslagen. Dat sponsors vooral brood zien in gearriveerde topkunst acht de minister geen probleem. Hij zegt dienaangaande: 'Gelet op de verhoudingen zoals we die in ons land aantreffen, vind ik het (...) zonder meer toe te juichen wanneer sponsors uitdrukking geven aan hun besef van

maatschappelijke verantwoordelijkheid door initiatieven op het gebied van de kunst en de cultuur te steunen. En ook al loopt dat over de schijf van hun *corporate image*, en ook al profiteren daar misschien in overwegende mate de meer gevestigde en meer prestigieuze uitingen van (...). Immers, ook die meer prestigieuze culturele manifestaties vervullen hun functie binnen de samenleving.²⁰

De particuliere bijdrage van kaartjeskopers en bedrijven verschaffen de overheid de legitimering om de subsidiëring voort te zetten. Dit geldt in eerste instantie de grote, gevestigde kunstinstituten. Deze instellingen, die voor 80 procent of meer afhankelijk zijn van overheidssubsidies, moeten hun bestaansrecht vaker verdedigen met het argument van het publiekscijfer. Beschikbaarheid van kunst zonder meer legt te weinig gewicht in de schaal: de kunstconsumenten moeten in voldoende mate van de zwaar gesteunde accommodaties gebruik maken. Met tegendraadse kunst die moeite heeft publiek te trekken heeft de minister clementie. Deze kunstvariant kan immers niet profiteren van het mechanisme van *waar geld zit komt geld bij*.

Het politieke handwerk

Het optreden van Brinkman wordt door politiek commentator J.J. Lindner in *de Volkskrant* van 15 december 1989 bestempeld als intelligent, maar politiek af en toe flodderig. Herhaaldelijk wordt de minister teruggelaten als hij met al te grote voortvarendheid beleidsveranderingen wil doorvoeren. De belangstelling voor het formuleren van doelstellingen en uitgangspunten voor het kunstbeleid is in de eerste ambtstermijn van Brinkman geringer dan de daadkracht die met betrekking tot het reorganiseren van toneel- en orkestenbestel wordt ontwikkeld. Brinkmans latere bewindsjaren worden meer gekenmerkt door discussie over grondslagen. Daarbij krijgt hij het moeilijk met de leden van de vaste kamercommissie voor Welzijn en Cultuur, die hem van tijd tot tijd flink de oren wassen. En dat gaat dan niet alleen om ongelukkige uitspraken zoals die met het woord 'topkunst', of de term 'kunst als glijmiddel'. Dat laatste laat hij zich ontvallen ten overstaan van de verzamelde ambassadeurs die een uiteenzetting over de economische betekenis van kunst in het internationale verkeer voorgehouden krijgen. Ook niet om procedurele kwesties zoals die rond het overhaast privatiseren van het Openluchtmuseum, door Nuis (D66) een 'absurde misstap' genoemd. Het gaat om de nota's en notities die Brinkman tijdens zijn ministerschap maakt en die de cultuurpolitieke koers ten opzichte van de kunsten, de musea, de monumenten, de internationale culturele betrekkingen en de media moeten markeren.

De 'Notitie cultuurbeleid' en het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' zijn schrifturen die de minister op verzoek van de Kamer maakt. Ze bereiken de parlementariërs in 1985 respectievelijk 1987. In beide gevallen wordt het resultaat te licht bevonden. In de 'Notitie cultuurbeleid' neemt de minister

volgens de Kamerleden nergens een standpunt in. De PPR noemt het stuk 'zakelijk, praktisch, beperkt en zonder visie'; het CDA sauveert zijn eigen minister door de *notitie* te betitelen als 'voorloper' van een echte *nota*, de VVD noemt het stuk inventariserend, met weinig nieuwe ideeën en weinig visie en de woordvoerder van de PvdA, Niessen, typeert de *notitie* als volgt: 'Zelden nog zag men zo'n fraaie collectie open deuren tegelijk ingetrapt.'²¹

Het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' is geen beter lot beschoren. De kunstspecialist van de VVD, Dijkstal, betitelt het als 'mislukt plan'. Bijna alle andere fracties zijn van mening dat het plan de randstad bevoordeelt en de provincies benadeelt. De PvdA en D66 willen af van de budgettaire dwang en stellen voor extra geld voor kunst te voteren. Voorts is er op bijna alle onderdelen kritiek, iets wat Brinkman steekt. Hij praat liever over de hoofdlijnen. Hij is teleurgesteld in het feit dat de Kamer het vrijmaken van geld voor film en letteren door te bezuinigen op symfonische muziek en toneel, waar kwaliteit en belangstelling teruglopen, blijkbaar niet aandurft: men neemt de gegroeide situatie voor lief.

Met andere *nota's* van Brinkman is het al niet beter gesteld. De 'Nota museumbeleid' die de minister op 28 juni 1985 presenteert, wordt in de in het najaar volgende parlementaire behandeling wederom gekarakteriseerd als visie- en inhoudsloos. Vooral de criteria voor subsidieverlening door het rijk moeten het ontgelden. De termen 'hoge kwaliteit' en 'thema's van nationale reikwijdte' worden te vaag gevonden. De *notitie* die Brinkman samen met staatssecretaris Van Eekelen (Buitenlandse Zaken) en minister Deetman (Onderwijs en Wetenschappen) maakt over internationale culturele betrekkingen, wordt tijdens een uitgebreide commissievergadering in oktober 1985 door de PvdA getypeerd als een 'flodderig, nietszeggend verhaal', door D66 als een 'rommelige, onsystematische, ongecoördineerde, geen hoofd- van bijzaken onderscheidende *notitie*'. Ook VVD en CDA blijken niet onder de indruk van het stuk.²²

Eenzelfde lot is een *notitie* over kunstzinnige vorming beschoren. Deze was voorbereid door een in 1983 door Brinkman aangekondigde en in 1985 ingestelde interdepartementale werkgroep. Onder de titel 'Notitie kunstvakken in het voortgezet onderwijs' komen staatssecretaris Ginjaar-Maas (Onderwijs en Wetenschappen) en Brinkman in 1988 met voorstellen die door de parlementariërs stuk voor stuk worden weggehaald. Dit vanwege het gebrek aan financiële en inhoudelijke onderbouwing en vanwege een 'als grievend ervaren oppervlakkigheid' (D66).

De oppositie tegen de cultuurnota's is samen te vatten als een kritiek op gebrek aan visie. Brinkman laat zich daardoor allerm minst van de wijs brengen. De politieke behendigheit neemt toe naarmate zijn ambtsjaren in getal klimmen. Illustratief daarvoor is de vasthoudendheid waarmee voornemens worden uitgevoerd. In 1983 roept Commissaris van de Koningin Wiegel nog: *Us Frysk Orkest moat bliuwe* en wint hij de krachtmeting met Brinkman, die het ensemble in het kader van de orkestenreorganisatie wil opheffen. In 1989 wordt het Frysk Orkest uiteindelijk toch opgeofferd als onderdeel van een *deal*, die tussen

Friesland en Groningen wordt gesloten rond enkele culturele en onderwijsinstituten. Een en ander krijgt zijn beslag onder toezien van de minister.

Een ander voorbeeld van vastberaden optreden ligt op het letterenterrein. Na jarenlang touwtrekken tussen schrijvers en overheid voert Brinkman in 1985 zonder omhaal van woorden het door letterkundigen fel begeerde systeem van leenvergoeding in.

Los van de mogelijke uitkomsten van het kunstpolitieke debat lijkt het formuleren en bediscussiëren van doelstellingen voor het bestuurlijk handelen als onderdeel van de politieke *performance* in betekenis af te nemen. Er zijn natuurlijk wel altijd doelstellingen paraat, maar die worden minder expliciet uitgespeeld. De omslachtige notataal die PPR-minister Van Doorn in het midden van de jaren zeventig bezigde, smeedde op scrupuleuze wijze algemene politieke doelstellingen om in cultuurpolitieke programma-onderdelen. Spreiding van inkomen, kennis en macht werden omgezet in democratisering van de beslissingsmacht over het gesubsidieerde bestel, decentralisatie en regionalisering, cultuurspreiding en kunstzinnige vorming. Het is de vraag of Van Doorn zich in zijn dagelijkse bezigheden voortdurend door deze imperatieven liet leiden, maar ze boden wel een houvast voor parlementaire discussies: een kader waarbinnen de politieke daden van alledag konden worden gemeten en beoordeeld.

De politieke uitgangspunten van de kabinetten-Lubbers I en II zijn veel praktischer. Terugdringen van het financieringstekort, overheid op afstand, meer markt, zelfredzaamheid van burgers. Deze politieke credo's krijgen van menigeen de kwalificatie 'no-nonsense' toegedicht. Ze komen wel terug in het cultuurbeleid, maar niet met hun volle gewicht. Kunst wordt relatief ontzien, niet alleen financieel, maar ook voor wat betreft de algemene politieke uitgangspunten. De 'oude' cultuurpolitieke verworvenheden blijven aanwezig, komen als het ware naast de 'nieuwe' te staan. Brinkman - man van het midden, licht naar rechts overhellend - aarzelt; hij laat de klassieke doelstellingen niet helemaal los, omhelst de nieuwe ook niet helemaal. De routine die zijn bestuurlijke dadendrang kenmerkt, verlaat hem bij het presenteren en verdedigen van de ambtelijk geformuleerde beleidsfilosofieën. De onzekerheid die hij op dat vlak tentoonspreidt, wordt in het parlement afgestraft. Dáár is, zoals gezegd, juist behoefte aan een gedachtenwisseling die méér omvat dan het bespreken van actuele beleidsdaden en incidenten. De minder succesvol verlopen parlementaire debatten kunnen ertoe hebben bijgedragen dat Brinkman er meer en meer voor kiest nieuwe ideeën over kunstbeleid niet per brief naar de Kamer te sturen, maar tijdens toespraken in musea of theaters in de openbaarheid te brengen. Het lijkt erop alsof de minister van Cultuur via de media nieuwe denkbeelden 'uitprobeert', waarover hij dan later, als er al min of meer een publieke opinie is gevormd, in de Kamer debatteert. Een verschil met de werkwijze van vroegere ministers die werkbezoeken aflegden bij

‘veldorganisaties’ om te horen welke denkbeelden onder de kunstenaars en anderen leefden, om vandaaruit vervolgens tot een standpunt of nota te komen.

Kwaliteit en spreiding

Brinkmans *cri de coeur* over topkunst introduceert het kwaliteitsbeginsel in het kunstbeleid. Niet dat kwaliteit daarvóór in het beleid geen rol speelde, maar het kwaliteitsaspect wordt nu verheven tot de *inzet* van het kunstbeleid. Kwaliteit in relatie tot kunst is een moeilijk te doorgronden criterium, vrijwel alleen toegankelijk voor het korps van ‘smaakspecialisten’²³, zoals museumdirecteuren, artistieke adviseurs, critici en kunstwetenschappers. En zelfs hun adviezen zijn niet honderd procent waterdicht. Dat komt aan het licht als blijkt dat kunstenaars die worden afgewezen voor een beroepskostenvergoeding op grond van ‘onvoldoende kwaliteit’, wel al eerder zijn aangekocht door het rijk, op grond van een kwaliteitsbevorderende subsidieregeling twee loketten verder.

Brinkman gaat de geschiedenis in als de man die een einde maakt aan de BKR. Uiteraard speelt bezuiniging een rol in dit drama, maar de stap is altijd verdedigd met het argument dat de overheid primair een op kwaliteitscriteria gegrondest kunstbeleid moet voeren, geen kunstenaarsbeleid.

Tegelijk met de afschaffing van de BKR wordt een aankoopsubsidie ingevoerd. Mensen die kunst op afbetaling kopen bij ‘erkende’ galleries, krijgen de rente die ze over nog te betalen termijnbedragen moeten opbrengen van overheidswege vergoed. Het Fonds voor de Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst, dat wordt opgericht als vervanger van de Beeldende-kunstenaarsregeling, gebruikt als criterium voor subsidie voor beroepskostenvergoeding aan beeldende kunstenaars ook de positie die de aanvrager op de markt inneemt: is het iemand die af en toe wel eens wat verkoopt? Zo niet, dan wordt de kans op subsidie kleiner.

Uit diverse uitlatingen blijkt dat de minister bevreesd is voor een maatschappelijk isolement van kunst, vooral hedendaagse kunst. In dat perspectief moet de spreuk worden gezien ‘Zoek in samenwerking uw kracht, niet in isolement’, door Brinkman op 17 september 1984 geschreven op de muur van de kantine van het nieuwe gebouw van het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming. Twee maanden later, tijdens een spreekbeurt ter gelegenheid van de installatie van nieuwe leden voor de Raad voor de Kunst, geeft de minister de Raad in overweging naast producenten meer consumenten van kunst in zijn gelederen op te nemen. De consument moet een grotere zeggenschap krijgen in de kwaliteitsbeoordeling. Als de subsidieverdeling over toneelgroepen in 1987 aan de orde is schrijft Brinkman dat in de toneelsector sprake is van een versplintering van het aanbod en versnippering van talent, waardoor het publiek het allemaal niet meer kan volgen en een tekort ontstaat aan *kwaliteit die te herkennen moet zijn*.²⁴ Kwaliteit fungeert aldus als middel om het consumentenbeginsel meer in het kunstbeleid tot gelding te brengen.



Ook de *klassieker* van de cultuurpolitiek, de cultuurspreiding, ondergaat een *facelift* door toediening van het huismiddel kwaliteit. Brinkmans partijgenoot Beinema, CDA-woordvoerder voor de kunsten in de Tweede Kamer, waarschuwt voor het centripetale effect van het kwaliteitsbeleid: alle kunst trekt naar de Randstad. Hij staaft zijn bewering met de ministeriële frase dat Nederlanders die van kwalitatief hoogstaande opera willen genieten, worden uitgenodigd plaats te nemen in een bus die hen naar Amsterdam vervoert. Brinkman streeft ernaar het spreidingsbeleid te koppelen aan kwaliteitsbevordering. Hij doet dat door 'kwaliteit' in de meervoudsvorm te zetten en te verdelen over 'cultuurkringen'. Cultuurkringen zijn bijvoorbeeld het Koninklijk Concertgebouworkest met zijn musici en publiek, maar ook een amateurkoor met omringende belangstellenden. Culturele domeinen, die zich voor elkaar moeten openstellen. De kern van Brinkmans spreidingsbeleid wordt aldus de 'uitwisseling van cultuurkringen'. Kwaliteit is niet (meer) een enkelvoudig begrip, maar kan vele gedaanten aannemen. Het algemene pluriformiteitsbeginsel in het maatschappelijke en culturele leven wordt zo weerspiegeld in het uitgangspunt van pluriforme kwaliteit. Elke cultuurkring heeft zijn eigen kwaliteitsbeginsel en streeft op zijn manier naar het hoogst haalbare. In een in 1988 gepubliceerde tekst verklaart hij zich nader: 'Geslotenheid (is) wel zo ongeveer het grootste gevaar (...) dat een sector van cultuur kan bedreigen, of het nu gaat om een deel van een jeugdcultuur of een deel van een theatercultuur.' Dus moet elke cultuursector voor zichzelf 'streven naar een zo hoog mogelijke kwaliteit maar tegelijkertijd en op basis van dat eerste zijn rol vervullen binnen en zijn verantwoordelijkheid waarmaken jegens de samenleving, onder meer ook in de uitwisseling met andere culturele domeinen'.²⁵

De laatste mogelijkheid die Brinkman ziet voor een vervlechting van kwaliteitsbevordering en spreidingsbeleid is het stimuleren van de *kwaliteit van de deelname*: er moeten garanties komen dat het publiek de kwaliteit van een voorstelling ten volle op zich laat inwerken. Kunstzinnige vorming kan oppervlakkige waarneming terugdringen en kan de bevolking ook in artistiek opzicht tot een hogere graad van zelfredzaamheid brengen. Tegelijkertijd moet het aanbod van een dusdanig niveau zijn, dat investeringen in kunstzinnige vorming ten volle kunnen renderen. Derhalve liever één kwalitatief hoogwaardig geproduceerde en geconsumeerde voorstelling in de regio dan twee voorstellingen onder ongunstige voorwaarden. Overaanbod dient te worden teruggedrongen: geconcentreerde spreiding.²⁶

De beleidsmatige uitwerking van het kwaliteitsbegrip leidt tot verschillen in interpretatie. In debatten met het parlement over kunstbeleid is telkens een accentverschil te bespeuren tussen de woordvoerders, ook tussen CDA-parlementariër Beinema en CDA-minister Brinkman. De eerste herinnert de minister telkens opnieuw aan de beginselen van spreiding en pluriformiteit. En als het om kwaliteit *tout court* gaat, ziet Beinema eerder een verbinding met kunstproducenten dan met kunstconsumenten, die Brinkman nu juist op het oog

heeft. Als het CDA meestemt met een motie van de PvdA, oppositiepartij tijdens het ministerschap van Brinkman, wordt het breukvlak zichtbaar. De motie gaat over besteding van gelden ten behoeve van wat kan worden betiteld als kunstenaarsbeleid. Tegen de zin van Brinkman in wordt de motie aangenomen. Brinkman legt het kwaliteitsbegrip meer uit op een manier die de VVD zint. Wanneer we spreken over een links-rechtsordening in de kunstpolitiek loopt de scheidslijn midden door het CDA en scheidt de politici Brinkman en Beinema die zich rechts, respectievelijk links van de breuklijn opstellen. Het zijn echter microscopische verschillen.

Maatschappelijk draagvlak

Tijdens Brinkmans ambtsperiode groeit de belangstelling voor kunst onder het publiek aanmerkelijk. Kunstuitleen en galeriebezoek tonen een stijgende lijn, de opera geniet een ongekennde belangstelling, toneel trekt wat minder liefhebbers, maar muziek en zeker dans behouden hun publiek en weten het hier en daar zelfs te vergroten. Musea kunnen zich in een toenemende populariteit verheugen. Deze collectieve aandacht is volgens ter zake kundige auteurs slechts voor een fractie te danken aan inspanningen van de overheid, en moet meer gezocht worden in marktontwikkelingen en demografische verschuivingen.²⁷ Te denken valt aan een veranderde bevolkingssamenstelling naar leeftijd (vergrijzing), toegenomen vrije tijd en het uitgaans- en ontmoetingsgedrag van alleenstaande stadbewoners met een bovenmodaal inkomen. Ook de hogere scholingsgraad zal een rol spelen. Alles bijeengenomen lijkt weinig twijfel te bestaan over de sociale herkomst van het recent geworven kunstpubliek. Het is afkomstig uit de almaar uitdijende burgerlijke middenklasse van *white-collar employees*, lopend van hooggesalarieerden tot minvermogende, maar wel cultuuraanhankelijke studenten, die mogelijk op hun toekomstige status vooruitlopen. Het spreidingsbeginsel richt zich op het maatschappelijke draagvlak, op de participatie als een rationele graadmeter voor steun van het overheidsbeleid. Naarmate de maatschappelijke middengroepering groeit en haar aandeel in het kunstpubliek evenredig toeneemt, in die mate wordt het maatschappelijk draagvlak bepaald door de bewuste middenklassen. De aldaar heersende gewoonten en normen keren terug in het kunstbestel en het kunstbeleid. 'Hollands midden' vult de concertzalen en beluistert bij voorkeur het ijzeren repertoire. Voor het toneel breekt noodgedwongen een postexperimentele fase aan: men acht de tijd aangebroken om te proberen het publiek weer achter de televisie weg te krijgen. 'Grensverlegging', 'experimenteel' en 'taboe-doorbrekend' verdwijnen langzaam maar zeker uit het vocabulaire van de beleidsmaker, van de kunstenaar.

De oriëntatie op de consument, op het draagvlak, op 'de samenleving' speelt mee bij de weigering de schrijver Hugo Brandt Corstius de P.C. Hooftprijs uit te reiken. Over deze affaire is uitvoerig geschreven door W. Oosterbaan

Martinius.²⁸ In de beslissing de uitspraak van de jury naast zich neer te leggen resoneert het maatschappelijk draagvlak op welluidende wijze. Het kabinet acht de literatuur van Brandt Corstius omstreden, omdat hij in zijn schrifturen het kwetsen tot instrument heeft gemaakt. De artistieke toetsing wordt *overruled* door een 'staatkundig-ethische toetsing'. Het kabinet doet voorkomen de mening van de Nederlandse samenleving te hebben gepeild, als het zegt het kwetsen niet te willen bekronen. In de Kamer verweert Brinkman zich met het argument dat de overheid niet maar alles goed hoeft te vinden. Een argument dat met name de rechtse 'gewetenspartijtjes' in de Tweede Kamer aanspreekt. Zij steunen de minister dan ook in zijn beslissing, naast VVD en CDA. De SGP'er Van der Vlies spreekt duidelijke taal als hij zegt dat de overheid dient te waken over normen en waarden in de samenleving. Dat is zijn mening bij de P.C. Hoofd-affaire, maar ook wanneer hij het heeft over de positie van de Raad voor de Kunst. Uit oogpunt van die normen en waarden is het niet verstandig om de adviezen van adviesraden maar blindelings op te volgen en subsidie te geven aan 'rariteiten, zoals het hondentoneel', termen waarmee Van der Vlies de toneelproductie van Wim T. Schippers typeert. De staatkundig-ethische toetsing valt hier echter in het voordeel van Schippers' herdershonden uit, waarmee ook de politieke grenzen van dit beoordelingsinstrument zijn aangegeven. Toch blijft er iets hangen van de gebeurtenissen in de stadsschouwburg onder regie van Schippers. Het probleem van de verantwoordingsplicht blijkt Brinkman niet te kunnen loslaten. In het blad *Sponsoring* zegt hij: 'Het publiek moet in den brede het gevoel hebben dat met het gemeenschapsgeld iets nuttigs wordt gedaan. De overheid mag niet het odium op zich laden van: als het maar experimenteel is en er honden of bromfietsen gesubsidieerd op de planken staan, dan is het goed. Het publiek moet het gevoel hebben dat aan zo'n experiment vakmanschap ten grondslag ligt.'²⁹ Twee jaar later ontvangt Hugo Brandt Corstius alsnog de P.C. Hooftprijs uit handen van een particuliere stichting die door WVC wordt gesubsidieerd. Door de prijs te 'privatiseren' drukt de last van de maatschappelijke verantwoordelijkheid niet meer op de schouders van de minister, maar van de jury. Er klinkt vanuit de samenleving geen noemenswaardig protest op.

Holland promotion

Tijdens zijn ambtsperiode heeft Brinkman opmerkelijke resultaten geboekt. Hij reorganiseerde het toneel- en orkestenbestel. Hij schafte de BKR af en bracht de stem van de consument in de beeldende kunst meer tot klinken. Hij maakte een begin met de bestuurlijke reorganisatie van de musea, een proces dat eerst privatisering, later verzelfstandiging werd genoemd. Hij voerde het systeem van leenvergoeding in. Met veel bestuurlijke daadkracht wist hij aldus hervormingen door te voeren die zijn voorgangers al noodzakelijk achtten, maar niet konden

uitvoeren bij gebrek aan politieke mogelijkheden en misschien ook wel politieke doortastendheid.

Het streven naar een rechtvaardige verdeling heeft de minister naar eigen zeggen geïnspireerd bij het hervormen van het kunstbestel. Deze christen-democratische inspiratie zou hem onderscheiden van zijn sociaal-democratische of liberale collega's. Maar de discussie over een rechtvaardiger verdeling van middelen over bijvoorbeeld orkestmusici aan de ene kant en componisten of improviserende musici aan de andere was al eerder aangeslingerd door minister Van Doorn (PPR) en Van der Louw (PvdA). Het bestaan van de BKR was al lang een bestuurlijk anachronisme naar de smaak van de VVD. Het christen-democratische rechtvaardigheidsprincipe werd in dit geval het innigst omhelsd in de liberale hoek, terwijl het CDA zelf en zeker de PvdA over de afschaffing van de kunstenaarsregeling de grootste twijfels ventileerden.

De algemene politieke uitgangspunten van de kabinetten-Lubbers I en II heeft Brinkman voor een belangrijk deel gebruikt om het kunstbeleid bij te sturen. In plaats van een door de overheid gedirigeerd beleid van cultuurspreiding wordt voor de distributie van cultuurgoed meer geprofiteerd van het marktmechanisme, waardoor de cultuurspreiding 'vanzelf gaat'.³⁰

Bezuiniging op kunst is uitgebleven, maar wel is getracht de uitgaven beheersbaarder en/of effectiever te maken. Tenslotte heeft Brinkman gepreludeerd op het thema 'maatschappelijke respons', door meer te letten op het gebruik van de culturele voorzieningen door de bevolking, en daaraan mogelijke consequenties voor de subsidiëring te verbinden. De bestuurbaarheid van de kunstsector - in de zin van beheersing van kosten en evalueren van rendement - is tussen 1982 en 1989 aanzienlijk toegenomen.

In het parlementaire kunstdebat toont Brinkman zich minder behendig. Uitspraken over privatisering en prijsverhogingen missen een cultuurpolitiek doordacht fundament. Overigens hebben ze tot op heden geen of nauwelijks effect op het nationale kunstbeleid gehad. Sociaal-politieke en macro-economische ontwikkelingen hebben wél effect op de omgang tussen overheid en kunst. Zo moet de sterke centralisatie van het kunstbeleid en de 'nationalisering' van het kwaliteitsbegrip gezien worden tegen de achtergrond van de politieke en economische integratie van West-Europa en meer algemeen op internationaal niveau. De artistieke ontwikkelingen in Nederland anticiperen al lange tijd op de economische integratie. Dit wordt politiek bekrachtigd met steun aan internationale uitwisselingen bij festivals, culturele hoofdsteden, in musea. Opvallend is dat naast WVC het ministerie van Economische Zaken daar subsidie voor overheeft. Ook het kunstpubliek is mobieler geworden en speurt meer naar 'topkunst' in binnen- en buitenland dan naar overblijfselen van Drentse huisvljijt. De poging om Jan Modaal in het museum te krijgen lukt maar in beperkte mate, maar Jan Mondiaal loopt alle musea in de Europese hoofdsteden en elders af. De Nederlandse kunstmanagers van Amsterdam tot Enschede en van Groningen tot Maastricht volgen deze trend nauwgezet. En als

op dit proces al politieke invloed wordt uitgeoefend is dat meer 'nationale politiek' dan partijpolitiek. De ideologisch gekleurde politieke alternatieven raken meer en meer ingesnoerd in kunstenplannen en keren terug als 'beleidsopties'. Politici bepalen de koers niet, ze mogen de koers bijstellen. Partijpolitiek kan zich wellicht nog inzetten voor de regionale kunst, voor zover die nog wezenlijk verschilt van de nationale. Het zal een achterhoedegevecht worden.

In de nationale en internationale politiek wordt cultuur als bepaler van het nationale imago belangrijker. De Eurosocietist Mitterrand heeft dat goed begrepen: op 14 juli 1989 vond er een alzijdig prestigieus cultureel spektakel plaats op de Champs-Élysées, waarmee alle cultuurpolitieke tegenstellingen op verpletterende wijze werden geneutraliseerd. Ook in Nederland zal de pr-functie van de nationale cultuur aan gewicht winnen. Wellicht een nieuwe 'legitimatie' van het kunstbeleid in Nederland als energiek lid van het Verenigd Europa. Hoe meer economische en politieke integratie, des te meer behoefte aan cultureel vertoon en aan kunst met ambassadeurskracht.

Minister Brinkman besteedde naar zijn zeggen hoogstens vijf procent aan de C van WVC. Desondanks was hij wekelijks op de televisie, telkens aangekondigd als 'minister van Cultuur', met weglating van de W en de V. En desondanks aanvaardde hij het aanbod om bij wijze van afscheid van zeven jaar ministerschap op te treden als gastconservator bij een door hem samengestelde tentoonstelling. In de bijbehorende catalogus schreef hij zelf teksten. Uit de geregistreerde associaties rijst een beeld op van iemand die kunst niet in een politiek of partij-ideologisch kader wil plaatsen. Hij schrijft: 'Even ben ik weggedroomd, kijkend naar een schilderij. Op naar de volgende afspraak.'³¹

Gedeelten van deze tekst verschenen eerder in

- *de Volkskrant* van 23 maart 1990;

- aanwinstenlijst nr. 63 van de Boekmanstichting, februari 1989

Noten

1. Geciteerd in *NRC Handelsblad* van 14 juli 1989.

2. H. van Dulken en K. Klop (red.): *Christendemocratie, kunst, politiek, beschouwingen over kunstbeleid*, Wetenschappelijk Instituut voor het CDA Den Haag / Boekmanstichting Amsterdam, 1984.

3. Zie C. Smithuijsen: 'De topografie van topkunst', in *Cahier 4*, speciaal nummer over geografische cultuurspreiding, Stichting NOGC, Amersfoort, 1988, pag. 9-14.

4. Zie bijv. Ids Haagsma en Hilde de Haan: 'Macht en onmacht van de architectuur', in: *Boekmanmagazine*, 1986, pag. 12-16.

5. Zie bijv. T. Gubbels, *Directies, collecties en commissies, Aankoopbeleid van vijftien musea en de Rijksdienst Beeldende Kunst*, Boekmanstichting, Amsterdam, 1989.
6. Ministerie van WVC: *Notitie Cultuurbeleid*, Rijswijk 1985, pag. 14. Cursivering van mij, C.S.
7. Toch is de minister kennelijk zo gevoelig voor de kritiek die naar aanleiding van zijn vermeende keuze voor de 'top' op hem afkomt dat hij in zijn 'Brief over het kunstbeleid' een defensieve zinsnede laat opnemen: 'Ik neem (...) bij voorbaat stelling tegen het mogelijke verwijt dat het (...) alleen om de zogenaamde "topkwaliteit" zou gaan.' Zie de *Brief over het Kunstbeleid*, ministerie van WVC, 26 m art 1987, pag. 7.
8. De centralisatie van het kunstbeleid wijkt af van het algemene beeld. Brinkman staat bekend als minister die een zekere voorkeur heeft voor decentralisatie. Zo weet staatssecretaris Van der Reijden zich te herinneren: 'Brinkman liep op het gebied van decentralisatie harder dan zijn collega's. Hij keek ook niet om naar waar zij bleven. De kamer schrok zich elke keer weer een hoedje als hij weer een deregulering of decentralisatie had bedacht. Had ie weer wat, hup in het Gemeentefonds. Dan kopen ze lantaarnpalen voor dat geld, zei de Kamer. Kon niet schelen, dat was nou eenmaal hun eigen verantwoordelijkheid.' Bron: G. Zandbergen, *Je kan het best, Mr. Drs. Elco Brinkman minister van welzijn, volksgezondheid en cultuur 1982-1989*, Centrale Directie Voorlichting, Documentatie en Bibliotheek, Rijswijk, 1989, pag. 50.
9. Zie voor een beschrijving van het verloop van de vereveningsoperatie in relatie tot het orkestbestel C. Smithuijsen: 'Het orkestbestel belegerd', in A.S. de Sitter (red.) *Kunst en Overheid, Beleid en Praktijk*, Boekmanstichting, Amsterdam, 1988, pag. 175-186.
10. Bron: *Boekmankrant* 1986, pag. 77-84.
11. Zie: interview met H. van Dulken en C. Smithuijsen in *Boekmannagazine*, Boekmanstichting 1987.
12. Oud-minister van CRM en secretaris-generaal van WVC, H. de Boer wijst op de naar zijn mening onjuiste vereenzelviging van bezuinigen en privatiseren. Gevraagd naar het 'incident' rond het Openluchtmuseum zegt hij: 'Daar is gewoon stomweg een beleidsfout begaan. Er had niet moeten worden aangekondigd dat het museum dicht zou gaan. Het was de bedoeling het te privatiseren, te verzelfstandigen.' Bron: G. Zandbergen, a.w., pag. 46.
13. Brinkman gebruikt deze termen eind 1988 allemaal tijdens een toespraak in Leiden, die als titel kreeg 'Genoeg van de staat?'. Afgedrukt in *Trefpunt*, voorlichtingsblad van het ministerie van WVC, december 1988, nr. 12.
14. In dit systeem krijgen de instellingen voor een bepaalde periode een gefixeerd bedrag en niet meer een aanzuivering van het jaarlijkse tekort. Houden de instellingen iets over aan dit bedrag, dan mogen ze dat behouden; komen ze tekort, dan moeten ze dat het jaar daarop compenseren.

15. Voor een recent overzicht van het opkopen van publiek kunstbezit door particulieren zie: *Time Magazine*, 'Art and Money, who's winning and who's losing as prices go through the roof'. No. 48, nov. 1989, pag. 38 e.v.
16. Selectieve krimp en groei heette ten tijde van de ministers Van Doorn, Gardeniers, Van der Louw en De Boer nog 'nieuw voor oud'. In beide gevallen gaat het om de bekostiging van nieuw beleid door op het bestaande beleidsprogramma te bezuinigen.
17. Bron: *Boekmankrant* 1986.
18. Idem.
19. Voor de tekst van de toespraak zie: 'Een draagvlak voor het cultuuraanbod', in A.S. De Sitter (red.) a.w., pag. 103-109.
20. Idem, pag. 106/7. Overigens blijkt uit diverse uitlatingen van sponsors dat 'maatschappelijke verantwoordelijkheid' wellicht mag meespelen bij het verlenen van een bijdrage, maar dat de koopmansgeest niet moet worden uitgevlakt. Zo zei een woordvoerder van KLM in een televisie-interview dat het bedrijf het miljoen gulden die het had gestopt in de Van Gogh-tentoonstellingen in Amsterdam en Otterlo (maart-juli 1990) door verhoogde omzet ruimschoots zou gaan terugverdienen.
21. Bron: F. Cannegieter 'De kunsten in het parlement 1985-1986' in *Kunst en beleid in Nederland*, nr. 3, Van Gennep/Boekmanstichting Amsterdam 1988, pag. 170.
22. Idem, pag. 183.
23. Voor beschouwingen over de manier waarop onzekerheid in het smaakoordeel ten behoeve van het kunstbeleid wordt tegengegaan zie: W. Oosterbaan: *Schoonheid, Welzijn, Kwaliteit* 1985 en T. Gubbels, a.w. 1989.
24. Cursivering van mij, C.S.
25. Bron: Toespraak van L.C. Brinkman ter gelegenheid van het afscheid van J. Kassies als voorzitter van de Boekmanstichting, gepubliceerd in *Kunst en Beleid in Nederland* 3, jaarboek van de Boekmanstichting, Boekmanstichting/Van Gennep, Amsterdam, 1988, pag. 155.
26. Zie S. Hoogervorst: 'De kunsten in het parlement 1987-1988' in deze bundel.
27. Zie voor invloed marktontwikkelingen A.M. Bevers, 'Cultuurspreiding en publieksbereik. Van volksverheffing tot marktstrategie, in: *In ons diaconale land, opstellen over cultuurspreiding*, Boekmanstichting/Van Gennep, Amsterdam 1988, pag. 64-98. Voor demografische ontwikkelingen: W. Knulst, *Van vaudeville tot video, Een empirische studie naar verschuivingen in het uitgaan en het gebruik van de media sinds de jaren vijftig*, Sociaal Cultureel Planbureau, Rijswijk 1989 (diss.).
28. Zie: W. Oosterbaan Martinus: 'De kunsten in het parlement 1984-85', de paragraaf 'De P.C. Hooft-affaire', in *Kunst en Beleid in Nederland* 2, jaarboek Boekmanstichting, Boekmanstichting/Van Gennep Amsterdam, 1986, pag. 136-142. Zie ook: W. Oosterbaan Martinus: *Schoonheid, Welzijn, Kwaliteit*, tweede herziene druk, SDU, Den Haag 1990 (diss.).
29. Interview met Rudie Kagie, *Sponsoring*, april/mei 1989.
30. De uitdrukking is van A.M. Bevers. Zie Bevers, a.w., pag. 77 e.v.

31. De complete tekst die hij schreef bij de schilderijen *Zomers landschap* van Gerrit Benner en *Emplacement te Piacenza, Italië* van Kees van Bohemen luidt:

‘Het ministeriële buitenleven bij WVC was 7 jaren mager. Weliswaar voerden mijn chauffeurs me in hun BMW 728 1.600.000 km, dat is: 15 keer de aarde rond. Het land bestuurd vanuit Rijswijk? Ik denk het niet. Maar toch is het autoraam niet alles. Wat nu?’

Landschapsschilderkunst is reizen in de stoel; van vergezichten genieten in de geest. Na urenlang vermoeiende reis kom ik aan op het spoorwegemplacement van Piacenza. Ik voel de warmte van de Italiaanse middagzon. Of ik lig in de wei in het Friesland van Benner. Er bloeien daar natuurlijk nog boterbloemen en dotters langs de slootkant. Mijn kinderen lopen plagend een koe achterna. De strakblauwe hemel steekt af tegen het groen van het gras. Even ben ik weggedroomd, kijkend naar een schilderij. Op naar de volgende afspraak.’

Bron: Catalogus bij de expositie *Een keuze*, die van 4 november tot 26 november 1989 werd gehouden in het Koninklijk Kabinet van Schilderijen Mauritshuis en de Rijksdienst Beeldende Kunst te Den Haag. ‘Een kleine en persoonlijke keuze van de gastconservator mr.dr.s. *L.C. Brinkman* uit de diverse aanwinsten die gedurende de laatste zeven jaar voor de Rijkscollectie zijn verworven.’

De kunsten in het parlement 1986-1989

door Sannie Hoogervorst

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste in het parlement gevoerde discussies over het kunstbeleid tijdens de laatste ambtsperiode van minister Brinkman. Het verslag begint bij Prinsjesdag 1986, waarop de eerste begroting van het tweede kabinet-Lubbers werd ingediend. Het eindigt in het voorjaar van 1989. Op 2 mei van dat jaar viel het doek voor het tweede kabinet-Lubbers.

Voor 'De kunsten in het parlement', dat een documentair karakter draagt, is gebruik gemaakt van de kamerstukken: de Handelingen van de Eerste en Tweede Kamer, van nota's van de regering en andere tussen de regering en het parlement gewisselde schriftelijke stukken.

Een jaarlijks terugkerend onderwerp is de kunstenbegroting en de behandeling daarvan in de beide kamers van de Staten-Generaal. Daarnaast wordt ingegaan op onderwerpen waaraan het parlement speciale aandacht besteedde, hetgeen tot uitdrukking komt in het bijeenroepen van leden van de vaste kamercommissies voor Cultuur. Daarin zijn de kunst en cultuurspecialisten van de verschillende politieke partijen vertegenwoordigd. Zo'n commissievergadering kan bijeengeroepen worden op initiatief van de kamerleden. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de geruchtmakende affaire rond het Openluchtmuseum te Arnhem. Meestal komt de vaste kamercommissie bijeen op verzoek van de regering.

Zo schreef minister Brinkman een vergadering uit over de 'toekomst van de P.C. Hooftprijs'. In 1985 deed de weigering van minister Brinkman om deze prijs toe te kennen aan de schrijver Hugo Brandt Corstius het nodige stof opwaaien. In het parlementaire jaar 1986-87 werd een oplossing gevonden voor de impasse rond deze staatsprijs voor de letterkunde, zodat in 1988 de P.C. Hooftprijs nieuwe stijl door een onafhankelijke stichting met diezelfde naam uitgereikt kon worden aan Hugo Brandt Corstius.

Het beeldende-kunstbeleid vormde veelvuldig onderwerp van gesprek van de vaste commissie voor Cultuur. Het tweede kabinet-Lubbers nam de volgens Brinkman 'historische beslissing' de Beeldende-Kunstenaarsregeling (BKR) op

te heffen. Daarvoor in de plaats werd het beeldende-kunstbeleid van het ministerie van WVC gewijzigd en uitgebreid. Op de beëindiging van de BKR, de overgangsmaatregelen voor ex-BKR-kunstenaars en op de evaluatie van het nieuwe beeldende-kunstbeleid wordt hieronder nader ingegaan.

Ook een ander belangrijk wapenfeit van minister Brinkman komt aan de orde: het Plan voor het kunstbeleid 1988-1992.

Naast de wijziging van de Wet op de Raad voor de Kunst 1977 wordt aandacht besteed aan verschillende nota's van de regering, waarvoor de WVC-minister slechts gedeeltelijk verantwoordelijk was: Nota Multilaterale Culturele Betrekkingen, de Notitie inzake de Internationale Culturele Betrekkingen, waarmee de regering reageerde op het WRR-rapport 'Cultuur zonder grenzen', en de Notitie Kunstvakken in het Voortgezet Onderwijs.

Met de val van het kabinet-Lubbers kwam een eind aan het ministerschap van Brinkman. Het door deze minister in gang gezette proces van verzelfstandiging van rijksmusea kon niet worden voltooid. Gesteund door de conclusies van een onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar het functioneren van de rijksmusea wordt door ambtenaren van het ministerie wel gestaag verder gewerkt aan onderzoek naar mogelijkheden musea te verzelfstandigen.

Vanwege de demissionaire status van de minister werd de parlementaire behandeling van verschillende nota's over het kunst- en cultuurbeleid uitgesteld. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de Letterennota en het ontwerp van de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid. De door Brinkman in het vooruitzicht gestelde nota's over de positie van vrouwen in de kunst- en cultuursector, over de gevolgen van 'de Europese eenwording' voor het WVC-beleid en de Sectornota Kunstmusea bleven liggen in de bureauladen van WVC-ambtenaren.

Het parlementaire jaar 1986-1987

Begroting

Op 16 september 1986 werd aan het parlement de Begroting van Uitgaven voor 1987 aangeboden. Het tweede kabinet-Lubbers stelde voor in 1987 bijna 181 miljard gulden uit te geven.

De uitgaven van de afdeling Culturele Zaken van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) werden op 1757 miljoen gulden geraamd.¹ Voor uitgaven van Onderafdeling II van Culturele Zaken - Kunsten -, werd ruim 379 miljoen gereserveerd: 0,209 procent van de totale geraamde overheidsuitgaven.

Tegenover de uitgaven voor de sector kunsten stonden geen inkomsten.²

Beknopt overzicht van de rijksbegroting (uitgaven) 1987 (in miljoenen)

	1987	1986
Totale Rijksuitgaven	180.882	(179.128)
Ministerie van WVC	11.497	(11.369)
Afdeling Culturele Zaken	1.757	(1.636)
Onderafdeling I van Culturele Zaken: Algemene leiding	28	(27)
Onderafdeling II van Culturele Zaken: Kunsten	379	(311)
Belangrijkste begrotingsposten Kunsten:		
Muziek en Dans	164	(149)
Toneel en Mime	57	(56)
Letteren	10	(10)
Film	17	(17)
Beeldende Kunst/Bouwkunst	96	(36)
Amateuristische Kunstbeoefening/ Kunstzinnige Vorming	21	(27)
Onderafdeling III van Culturele Zaken: Musea, Monumenten en Archieven	278	(305)
Onderafdeling IV van Culturele Zaken: Radio, Televisie, Pers	1.070	(993)

Vergeleken met het voorgaande jaar nam het beschikbare budget voor de sector kunsten toe met ruim 68 miljoen gulden.

Deze stijging was voornamelijk het resultaat van de overheveling van 60 miljoen gulden aan BKR-gelden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe) naar het ministerie van WVC. Dit bedrag kwam praktisch geheel ten goede aan de sector beeldende kunst/bouwkunst.

Met goedvinden van de minister van Financiën werd nog eens 10 miljoen gulden aan de begroting van WVC toegevoegd. Deze gelden waren in principe bestemd voor de bespeeling van het op 20 september 1986 geopende Muziektheater in Amsterdam. Deze extra subsidie voor De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet resulteerde in een stijging van het budget voor muziek en dans. De geraamde uitgaven voor de sectoren toneel en mime, letteren en film bleven praktisch ongewijzigd. Op het budget voor amateuristische kunstbeoefening/kunstzinnige vorming werd, evenals voorgaande jaren, bezuinigd.

Bij de voortdurende bezuinigingen van het kabinet-Lubbers werd ook dit parlementaire jaar de kunstbegroting zoveel mogelijk ontzien. Op de post musea, monumenten en archieven, die niet onder de verantwoordelijkheid van de directie Kunsten valt, werd 27 miljoen bezuinigd. De meest ingrijpende bezuinigingen wilde de minister van WVC echter realiseren bij de sector sociaal-cultureel werk; de rijksbijdrage daarvoor bedroeg in 1986 ruim 179 miljoen gulden, voor 1987 was (slechts) 100 miljoen gulden begroot.³

Memorie van Toelichting

In alle discussies die Brinkman dit jaar met de Kamer voerde speelden de begrippen kwaliteit en spreiding een belangrijke rol. In zijn Memorie van Toelichting op de begroting merkte de minister op dat het cultuurbeleid 'zijn eerste aangrijpingspunt in het streven naar kwaliteit vindt. (...) Dat dat streven bovendien resulteert in een grote mate van pluriformiteit beschouw ik als wezenlijk en waardevol.'⁴

Tegelijkertijd zou het cultuurbeleid 'gericht blijven op een geografische en sociale spreiding en tevens op een spreiding over kunstsectoren en richtingen'. Dat het primaat van het kwaliteitsbeginsel echter niet los gezien kan worden van de 'budgettaire ruimte' bleek bijvoorbeeld uit een passage over de verbetering van de kwaliteit van het management van kunstinstellingen: '...door verdergaande doorvoering van budgetfinanciering, zelfbeheer en marktgericht werken. Daarin past ook het ontwikkelen van andere financieringsbronnen, zoals sponsoring.' Dat het kunstbeleid niet opgevat diende te worden als kunstenaarsbeleid, had de minister al menigmaal uiteengezet. In zijn toelichting op de begroting voor 1987 ging Brinkman daar nog eens op in. Na de overheveling van de BKR-gelden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar het departement van WVC was, sinds 1984, meer geld beschikbaar voor het beeldende kunstbeleid. In het nieuwe beleid voor deze sector wilde de minister de nadruk leggen op het opheffen van knelpunten die zich voordeden in de staart van de keten scheppen-herschepen-verbreiden-kennismemen van kunst. Het is immers 'de bedoeling dat kunstwerken niet alleen tot stand komen maar uiteindelijk ook onder de aandacht worden gebracht van het publiek'.

De reorganisatie van het orkestenbestel, in 1983 in gang gezet leverde niet de gewenste bezuinigingen op. Vanwege deze stagnatie (4 miljoen gulden minder bezuinigd dan gepland) kon de beoogde budgettaire groei van de sector kamermuziek, popmuziek, jazz en geïmproviseerde muziek slechts marginaal zijn.

Hoewel de Raad voor de Kunst in een advies aan de regering voorstelde om 12,5 miljoen gulden beschikbaar te stellen voor het inhalen van achterstanden en het oplossen van knelpunten bij de sector ballet en dans, zag Brinkman geen kans daarvoor extra geld binnen zijn begroting vrij te maken. Alleen Het Nationale Ballet kreeg de beschikking over ruimere financiële middelen.

Voor augustus 1987 moest de minister, omdat vanwege de reorganisatie van het toneelbestel de meeste theatergroepen op tijdelijke basis (voor drie jaar) gesubsidieerd worden, beslissen welke toneelgroepen opnieuw, niet meer of voor het eerst voor rijks subsidie in aanmerking zouden komen. In de Memorie van Toelichting werd gewezen op de negatieve kanten van het huidige toneelbestel: 'Met name de grote spreiding van talent over verschillende kleinere gezelschappen en initiatieven, en de doorgaande versplintering van het aanbod, doen (...) afbreuk aan wat door het publiek wordt beleefd als gewenste continuïteit en kwaliteit die te herkennen moet zijn. De onmiskenbaar negatieve ontwikkelingen in de bezoekcijfers aan het gesubsidieerde toneel lijken die opvatting te schragen.'

Vlak voor de afsluiting van het parlementaire jaar 1986-87 besloot Brinkman het advies van de Raad voor de Kunst dienaangaande op te volgen en per augustus 1988 de subsidiëring van het Werkteater, Perspekt, Ka Theater, Discus en De Salon stop te zetten.

Voor de uitbreiding van de distributiemogelijkheden voor Nederlandse films die met steun van het Fonds voor de Nederlandse Film tot stand komen, reserveerde Brinkman een bedrag van f 200.000,-. Voorts continueerde hij de extra financiële bijdrage aan het Filmmuseum.

Op de uitgaven voor amateuristische kunstbeoefening en kunstzinnige vorming werd bezuinigd. De minister had 'voorstellen in voorbereiding om meer aandacht mogelijk te maken voor de kunstzinnige vorming in het onderwijs'. Deze door Brinkman ook al in 1984 toegezegde beleidsnotitie 'Kunstvakken in het Voortgezet Onderwijs' bleef echter uit. Voor leesbevorderingsprojecten en voor het letterenbeleid van de Nederlandse Taalunie reserveerde Brinkman meer geld dan voorgaande jaren.

De begroting in de Tweede Kamer

Begin november 1986 werd door de vaste commissie voor Welzijn en cultuur een uitgebreide commissievergadering (UCV) over het onderdeel Culturele Zaken van de begroting voorbereid.

Daartoe stelden de commissieleden een uitgebreide vragenlijst samen.⁵ Het waren vrijwel allemaal vragen over de gemaakte afwegingen bij de verdeling van de gelden over de verschillende kunstsectoren. De schriftelijke beantwoording van deze vragen door de minister leverde geen nieuwe gezichtspunten op. Hij stelde de kamer een - nog bij de Raad voor de Kunst in te dienen adviesaanvraag over een herschikking van het kunstenbudget in het vooruitzicht.

In antwoord op vragen over de begrippen kwaliteit en pluriformiteit stelde de minister dat met die beginselen 'pas werkelijk vruchtbaar gewerkt kan worden wanneer men er oog voor heeft dat zij elkaar in belangrijke mate dienen in te sluiten'.

Bij andere vragen, bijvoorbeeld over de bespeling van het Muziektheater in Amsterdam, kwam het standpunt van de minister dienaangaande duidelijker naar voren. Dat De Nederlandse Opera, als een van de bespelers van dit theater slechts op beperkte schaal hoogwaardige operaprodukties in de regio kon uitbrengen, was volgens de minister het gevolg van de intentie om het Muziektheater 'tot een muziek-dramatisch centrum te maken met een landelijke (maar ook internationale) uitstraling'. De minister had er allerminst bezwaar tegen dat bezoekers vanuit de provincie met speciale bussen naar de grote theaters reisden, zoals bijvoorbeeld bij het Circus theater in Scheveningen al gebeurde. Een dergelijke ontwikkeling, die zou leiden tot een concentratie van produkties van hoge kwaliteit in de grote schouwburgen, kreeg Brinkmans steun. Hij deelde de zorg van een aantal parlementariërs dat deze ontwikkeling de geografische spreiding van het kunstaanbod geweld zou aandoen, duidelijk niet.

Bij de behandeling van de kunstbegroting in de uitgebreide commissievergadering van 19 november 1986, onder voorzitterschap van Worrell (PvdA), waren naast Brinkman elf kamerleden aanwezig.⁶

Niessen (PvdA) stelde vast dat de kunsten weliswaar relatief ontzien werden, maar dat de cultuur, waaronder bibliotheken en muziekscholen, hard werd aangepakt.

De verdeling van de gelden over de verschillende posten van de kunstbegroting stemde Niessen evenmin tot tevredenheid. Hij stelde vast dat het dringend nodig was 'zowel binnen als tussen de kunstsectoren een herverdeling tot stand te brengen'.

Het meeste geld ging traditiegetrouw naar de sectoren toneel, muziek en opera, hetgeen 'op artistieke gronden niet langer te verdedigen is. Het meest wringt de schoen - of liever: wringen de spitzen - bij de dans.'

Samen met zijn fractiegenote Verspaget diende Niessen een amendement op de begroting in, waarin hij voorstelde 3,5 miljoen gulden subsidie weg te halen bij

Het Nationale Ballet ten gunste van de subsidiëring van kleine dansgezelschappen.

Eveneens samen met Verspaget kwam Niessen met een tweede amendement om subsidies voor jazzmuziek, componisten en popmuziek te verhogen. Daarvoor vond de PvdA-fractie dekking door 5,7 miljoen gulden van de subsidies voor orkesten te schrappen.

Verspaget (PvdA) herinnerde Brinkman aan het belang dat hij hechtte aan de pluriformiteit van de kunsten. Zij sprak haar verbazing uit over het feit dat het budget voor kunstuitingen van etnische minderheden met 1 miljoen gulden was verlaagd.

Hoewel de CDA-fractie en de bewindsman over het kunstbeleid nogal eens van mening verschilden, deelde Beinema (CDA) mee, dat het hem 'deugd' deed dat Brinkman na de verkiezingen weer op het departement van WVC was teruggekeerd. Op één zo'n verschil van inzicht ging Beinema nader in.

In het cultuurbeleid, zoals zijn fractie dat voorstond, dienden pluriformiteit en daarmee spreiding samen te gaan met kwaliteit: 'Wij willen verhoeden dat de spreiding opgeofferd wordt aan de zo mysterieuze, moeilijk te vatten en zelden tijdig te lokaliseren topkwaliteit.' Voorts pleitte Beinema, evenals Niessen, voor een herschikking binnen de kunstenbegroting ten gunste van de scheppende kunsten, onder voorwaarde dat deze operatie 'de scheve verhoudingen tussen randstad en regio niet nog schever' maakte.

Samen met Niessen, Verspaget en Dijkstal (VVD) diende Beinema een amendement in, waarin werd voorgesteld de subsidie aan het Nederlands Danstheater, bestemd voor optredens van het balletgezelschap in andere steden dan zijn standplaats Den Haag, met 5 miljoen gulden te verhogen. Eenzelfde bedrag zou dan gekort moeten worden op de extra subsidie voor De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet.

Nuis (D66) besteedde het grootste deel van zijn spreektijd aan de beëindiging van de BKR. Voorts deed hij enkele suggesties om de impasse rond de P.C. Hooftprijs te doorbreken.

Dijkstal (VVD) was zeer verheugd dat Brinkman na de verkiezingen was teruggekeerd als bewindsman op het ministerie van WVC om zijn eerder ingezette beleid voort te zetten. De belangen die Brinkman hecht aan kwaliteitseisen, aan een grotere eigen financiële verantwoordelijkheid van kunstinstituten en kunstenaars alsook aan sponsoring werden door de VVD-fractie van harte onderschreven. Met de PvdA- en CDA-fractiewoordvoerders pleitte Dijkstal voor een herschikking binnen de kunstenbegroting. In een motie stelde hij voor binnen de begrotingspost opera en ballet een zodanige herschikking tot stand te brengen, dat 1,5 miljoen gulden vrij zou komen voor verbetering van de arbeidsvoorwaarden binnen de danssector. De SGP'er Van der Vlies gaf een principiëlere invulling aan zijn spreektijd. Het onderhavige begrotingsonderdeel was voor zijn fractie 'niet het gemakkelijkste', omdat kunst- en cultuuruitingen immers 'niet zelden grensverleggend, soms zelfs provocerend' zijn. Ook op dit terrein dient de overheid te waken over de normen

en waarden van de samenleving. Voorts was hij van mening dat de regering niet blindelings adviezen van allerlei adviesraden zou moeten volgen. Dat kon volgens Van der Vlies leiden tot 'rariteiten (...) zoals het hondentoneel', waarmee hij doelde op de voorstelling *Going to the dogs* opgevoerd in de Stadsschouwburg in Amsterdam, onder regie van Wim T. Schippers.

Lankhorst (PPR) wilde kleine experimentele dansgezelschappen meer subsidie geven ten koste van de extra subsidie aan Het Nationale Ballet. Zeker nu de problemen in het Muziektheater zich opstapelden.

Van Es (PSP) besteedde haar drie minuten aan kritiek op de bezuinigingen op het budget voor kunst van minderheden, waardoor allochtone kunstenaars de kans ontnomen werd hun kwaliteiten te ontwikkelen.

De GPV'er Schutte benutte zijn korte spreektijd voornamelijk voor opmerkingen over de beëindiging van de BKR.

In zijn repliek merkte Brinkman op zeer verheugd te zijn over de tot dusver gevoerde discussie waarin 'een zekere wenselijkheid tot uitdrukking (is) gebracht' het eerder in gang gezette kunst- en cultuurbeleid in grote lijnen voort te zetten.

Voor de bezuinigingen op het budget voor minderheden had de minister inmiddels een tijdelijke oplossing gevonden door 400.000 gulden, die aanvankelijk bestemd waren voor gebedsruimten voor minderheden, beschikbaar te stellen voor kunstuitingen van allochtonen. Hoewel zijn fractie eerder al had ingestemd met deze 'op een minder gelukkige wijze beschikbaar gekomen geldsom' ging Beinema (CDA) ervan uit dat de minister voor het volgende begrotingsjaar een meer structurele oplossing zou aandragen.

Voorts onderkende de minister het belang van een discussie met het parlement over verschuivingen binnen het kunstenbudget. Alvorens deze discussie aan te gaan, wilde Brinkman echter 'een gerichte adviesaanvraag' daarover indienen bij de Raad voor de Kunst. Over de invulling van deze aanvraag had hij 'nog geen enkel voornemen'.

Niessen (PvdA) en Beinema (CDA) dienden een motie in, waarin zij de regering verzochten een studie te laten uitvoeren 'naar een flexibilisering van en een herverkaveling binnen de kunstenbegroting over een meerjarenperiode'. Het doel van deze studie zou moeten zijn: het mogelijk maken van een financiële inhaalmanoeuvre voor achtergestelde sectoren, verbetering van de scheve financiële verhouding tussen scheppende en herscheppende kunsten en meer fondsen vrijmaken voor nieuwe activiteiten. De infrastructuur van instellingen buiten de Randstad moest daarbij ten minste intact gelaten worden.⁷

Bij interruptie merkte Brinkman op dat hij weliswaar de behoefte van de PvdA om alvast richting te geven aan het 'kunstenplan' begreep, maar dat het hem onverstandig leek de Raad voor de Kunst op voorhand zo te binden aan het oordeel van de Kamer.

Ongeveer een maand later - op 18 december 1986 - werd over deze motie gestemd. Alleen de VVD, SGP, GPV en RPF stemden tegen, zodat de motie was aangenomen.

De eenentwintig pagina's tellende adviesaanvraag werd in april 1987 door Brinkman bij de Raad voor de Kunst ingediend. Volgens de bewindsman zou het nieuwe kunstenplan moeten leiden tot een sterker accent op de sectoren dans, film, letteren, vormgeving, bouwkunde, fotografie en kindertheater. Pas in het volgende parlementaire jaar zou Brinkman het advies van de Raad voor de Kunst aan het parlement kunnen aanbieden.

Brinkman stelde voor de amendementen 'in de week te zetten' en het advies van de Raad voor de Kunst over het kunstenplan af te wachten. Bovendien dreigde anders 'een budgettaire gat te vallen in de rekensommen van het kabinet'.

Voor alle voorgestelde wijzigingen op de begroting was dekking gezocht bij de subsidies voor de orkesten, De Nederlandse Opera of Het Nationale Ballet. Maar de extra subsidie voor de bespeling van het Muziektheater door De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet was door de minister al toegezegd en kon niet herroepen worden, omdat in deze sector meerjarige afspraken gehanteerd worden. Dijkstal (VVD) was zeer verwonderd over deze 'zeer onverstandige beslissing'. De kamer was in principe volstrekt vrij veranderingen op de begroting aan te brengen. Ook Niessen (PvdA) en Beinema (CDA) wezen Brinkman op het budgetrecht van de Kamer.

In een aparte brief richtte Brinkman zich nog eens tot de Kamer met de waarschuwing dat de aangegane verplichtingen niet meer ongedaan gemaakt konden worden. 'Schadeclaims en ongedekte tekorten zijn onvermijdelijk met alle gevolgen voor het artistieke niveau van een reeks van jaren.'⁸

Bij stemming werd uiteindelijk alleen het amendement, ingediend door Niessen, Verspaget, Dijkstal en Beinema aangenomen. Het Nederlands Danstheater kreeg 5 miljoen gulden extra subsidie, waarvoor Brinkman elders binnen de begroting van WVC dekking diende te zoeken. De overige amendementen en moties werden verworpen dan wel ingetrokken.

De begroting in de Eerste Kamer

Ter voorbereiding van de behandeling van de WVC-begroting in de Eerste Kamer werden over het kunstbeleid negen vragen ingediend. Op een vraag naar de taak van de media in het (laten) kennismaken van kunstuitingen, kon Brinkman nieuws melden: de voorbereiding van de oprichting van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties. Uit de omroepbijdragen zou een jaarlijks vast te stellen bedrag - voor 1987 circa 7 miljoen gulden - in het fonds gestort worden. De rijksoverheid zou jaarlijks met 5 miljoen gulden aan het fonds bijdragen. Het fonds werd opgericht voor het (mede)financieren van de ontwikkeling en vervaardiging van radio- en televisieprogramma's, die van 'bijzondere betekenis voor de Nederlandse cultuur' zijn.⁹

In antwoord op de vragen over het museumbeleid deelde de minister mee dat in het kader van de afslanking van de rijksoverheid een deel van de reductie-aanslag voor WVC voor rekening van de musea zou komen.

De kaasschaafmethode (evenredig korten op alle musea) zou - om de efficiency van de musea niet in gevaar te brengen - niet langer meer kunnen worden toegepast. 'Bij mijn beslissing over de reductie zal ik mij laten leiden door de overweging dat thans niet meer geschaafd maar nog slechts gesneden kan worden.'¹⁰

Bij de debatten over de WVC-begroting - op 17 februari 1987 - waren achtenzestig senatoren aanwezig.¹¹ Alle fractiewoordvoerders, met uitzondering van die van het CDA, besteedden aandacht aan het kunstbeleid. De meeste sprekers gingen uitgebreid in op de commotie rond de voorgenomen sluiting van het Openluchtmuseum.

Vermeer (PvdA) uitte kritiek op de aangekondigde cultuurwetgeving. Een wettelijke regeling van de verdeling van de verantwoordelijkheid en de taken tussen rijk, provincie en gemeente getuigde van een te beperkte opvatting wanneer alleen de bekostiging wettelijk werd vastgelegd. Naast bekostiging waren pluriformiteit en kwaliteit trefwoorden in het kunstbeleid. De opvallende aandacht van de minister voor kwaliteit kwam de PvdA-fractie 'merkwaardig voor. Vanzelfsprekend moet op kwaliteit worden gelet, als echter de accentuering van dit element maar niet leidt tot beperking van vernieuwing en experiment. Vaak is immers pas later te constateren dat iets inderdaad kwaliteit heeft.'

Tiesinga-Autsema (D66) uitte haar zorg over het gevoerde museumbeleid. Bovendien vond zij dat de bewindsman op haar vragen daaromtrent met 'nietszeggende antwoorden' of 'zelfs helemaal geen antwoord' was gekomen. Vonhoff-Luyendijk (VVD) meende dat Brinkman bij zijn bezuinigingen zorgvuldiger te werk diende te gaan. Na de moeizame reorganisatie van het orkestenbestel hoopte zij dat deze sector niet opnieuw door bezuinigingen getroffen zou worden. Voorts spoorde zij de minister aan nu snel met voorstellen betreffende het toneelbestel te komen, om te voorkomen dat hij 'weer in de situatie komt om ingrijpende maatregelen in een kort of te kort tijdsbestek te moeten invoeren'.

Van der Jagt (GPV) ging in op de oorzaken van de huidige cultuurcrisis. Via de ondergang van de Romeinse cultuur, 'door de degenerering van binnenuit', kwam hij tenslotte terecht bij de huidige tijdsspanne, waarin blijkens de cijfers van de misdaad, 'losgeslagen' huwelijken, de drugsproblematiek en de 'terreur van de krakers' sprake zou zijn van een crisis. Het stimuleren en financieel steunen van artistiek talent beschouwde Van der Jagt als de cultuurtaak van de overheid, met dien verstande dat de overheid niet kritiekloos allerlei kunstuitingen diende te steunen.

Van Leeuwen (PSP) legde een stemverklaring af. Haar fractie zou tegen de begroting stemmen daar het gehele beleid gebaseerd was op een regeerakkoord waarmee PSP'ers 'geen enkele verwantschap voelen'.



Precies een week later - op 24 februari 1987 - antwoordde Brinkman.¹² Niet alleen ingegeven door budgettaire, maar ook door inhoudelijke overwegingen was een 'herijking' van verschillende overheidstaken gewenst. Hij noemde in dit verband het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van de burgers en het bevorderen van particuliere en maatschappelijke initiatieven in kleinschalig verband. Met dit betoog wilde hij aantonen dat al deze overwegingen, die aan het beleid van het kabinet ten grondslag lagen, ook op het terrein van zijn ministerie speelden. Er was geen sprake 'van een hobby van een toevallig passerend politicus op een betrekkelijk willekeurig uitgekozen departementsterrein'.

In tweede termijn ging Brinkman in op in de Kamer gestelde vragen, onder andere over de cultuurwetgeving waarvoor hij een flexibele procedurewetgeving wilde opstellen. Binnen deze wet zou de bepaling opgenomen kunnen worden dat elke vier jaar een cultuurnota uitgebracht diende te worden.

In zo'n nota zouden de uitgangspunten en de hoofdlijnen van het cultuurbeleid centraal staan. In zijn reactie pleitte PvdA'er Vermeer opnieuw voor een cultuurwetgeving waarin niet alleen de bekostiging geregeld zou worden. Een cultuurnota was nu eenmaal geen wetgeving. Regelgeving die meer zekerheid bood, was noodzakelijk.

Tot slot beantwoordde Brinkman de vragen over bezuinigingen bij de orkesten en de toneelsector door te verwijzen naar zijn bij de Raad voor de Kunst in te dienen adviesaanvraag. Daarin zou hij ook opnemen dat aan het beginsel van geografische spreiding van het kunstaanbod vastgehouden diende te worden. Zodra dit kunstenplan gereed was zou er 'met een open geest voor wenselijke veranderingen gediscussieerd moeten worden met de kunstinstellingen'.

De Eerste Kamer ging zonder stemming akkoord met de voorgestelde begroting. In de notulen werd aangetekend dat de PSP-fractie in geval van stemming tegen het begrotingsvoorstel zou hebben gestemd.

Beëindiging van de Beeldende-Kunstenaarsregeling (BKR)

De afbouw van de Beeldende-Kunstenaarsregeling (BKR) was de afgelopen jaren veelvuldig onderwerp van gesprek, zowel in het parlement en de kunstwereld, als in de media.

Tijdens het vorige parlementaire jaar bleek een kamermeerderheid voorstander te zijn van overheveling van de BKR-gelden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar het departement van WVC. Over de hoogte van het over te hevelen bedrag werd in het parlement echter geen overeenstemming bereikt.

Op 20 juni 1986 hakte het kabinet de knoop door en besloot de BKR te beëindigen en met ingang van 1987 het budget voor het beeldende-kunstbeleid van WVC met 60 miljoen te verhogen. Zo kwam voor een nieuw beeldende-kunstbeleid totaal 96 miljoen gulden beschikbaar. Blijkens zijn

toelichting op de begroting wilde Brinkman ernaar streven de waardevolle elementen van de BKR 'voor zover passend in het kunstbeleid' te handhaven.¹³ In zijn antwoord op vragen over deze formulering was de minister duidelijk(er): 'Uiteraard kan mijn beleid in termen van inkomensgarantie niet hetzelfde bewerkstelligen als permanent gebruik van de BKR; het bieden van sociale zekerheid is geen doel van mijn beleid.'¹⁴

In een discussienota zette Brinkman de doelstellingen en de invulling van het nieuwe beeldende-kunstbeleid uiteen.¹⁵ Voor een bloeiend kunstleven was het belangrijk dat kunstenaars - ook in tijden van financiële nood - in staat werden gesteld werkzaam te blijven, zodat hun kunstenaarschap niet verloren zou gaan voor de samenleving. Materiële onzekerheid was 'een van de gegevens waarmee in het kunstbeleid rekening gehouden dient te worden'. De oorzaken voor deze materiële onzekerheid werden door de bewindsman als volgt omschreven: 'Er is geen continue stroom van scheppingen; er zijn impasses en perioden van bezinning, waarin de produktie stil staat, anderzijds vinden juist vaak die kunstenaars, die in hun scheppingen vooruitlopen op het esthetisch gevoel en het kunstbegrip van het grotere publiek omdat zij de bekende referentiekaders doorbreken maar met hun oorspronkelijkheid een wezenlijke bijdrage leveren aan de kunst en cultuur, op de vrije markt dikwijls te weinig belangstelling voor hun werk om uit de verkoop daarvan te kunnen leven.'

Sinds 1984, bij het in gang zetten van de geleidelijke afbouw van de BKR, werden door het ministerie van WVC individuele subsidies (zoals werkbeurzen en startstipendia) aan beeldend kunstenaars verstrekt. Dit beleid wilde de minister voortzetten en uitbreiden. Brinkman stelde in zijn discussienota voor een Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst op te richten, dat het eerder door WVC gevoerde beleid slagvaardig(er) zou kunnen uitvoeren. Het fonds zou met ingang van 1 januari 1988 de volgende taken krijgen:

- het 'verstrekken van individuele subsidies aan scheppende kunstenaars voor het ontplooiën van bijzondere artistieke activiteiten, dan wel om zich gedurende een bepaalde periode geheel te kunnen wijden aan hun artistieke ontwikkeling'.

De minister onderscheidde een aantal subsidiesoorten: startstipendium, werkbeurs, projectsubsidie, presentatiesubsidie en studiebeurs. Het eerste criterium voor de beoordeling van subsidieaanvragen diende de artistieke kwaliteit van het werk van de kunstenaar te zijn;

- het verstrekken van beroepskostenvergoedingen (voor de periode van een halfjaar: minimaal f 3.000,- en maximaal f 5.000,-) aan beeldende kunstenaars die hun professionaliteit konden aantonen en 'die onvoldoende inkomen verwerven' (minder dan f 24.000,- aan belastbaar inkomen per jaar) 'om deze kosten zelf te dragen'.

Het fondsbestuur, benoemd door de minister, zou uit zeven leden bestaan, waarvan vier voorgedragen door de Raad voor de Kunst. Door middel van een

werkplan en een jaarverslag diende het bestuur verantwoording af te leggen aan de minister. Het fondsbestuur zou over beleidskwesties geadviseerd worden door een zestien leden tellende fondsraad, waarin beroepsverenigingen van kunstenaars vertegenwoordigd zouden zijn.

Aldus gaf Brinkman vorm aan één aspect van het nieuwe beeldende-kunstbeleid, namelijk het 'directe rijksbeleid, dat erop gericht is een gedifferentieerd kunstaanbod van kwalitatief hoog niveau veilig te stellen'.¹⁶

Daarnaast wilde de minister het eveneens in 1984 ingezette beleid, waarbij vanuit de rijksoverheid jaarlijks een geldstroom voor de ondersteuning van het beeldende-kunstbeleid werd overgeheveld naar de provincies en de vier grote steden, voortzetten en uitbreiden. Op deze manier vulde hij het tweede aspect van het nieuwe beeldende-kunstbeleid in, namelijk het 'indirecte rijksbeleid, dat erop gericht is in de meer algemene zin voorwaarden te scheppen voor een goed artistiek klimaat, waarin een brede groep kunstenaars kan functioneren'. Het onderscheid tussen deze twee beleidsinstrumenten, waarbij het één gericht was op het veiligstellen van 'een hoog kwalitatief niveau' en het ander op het scheppen van 'een goed artistiek klimaat', was de meeste kunstenaars(verenigingen) en menig kamerlid, naar verderop nog zal blijken, een doorn in het oog.

Ter overbrugging van de periode tussen het buiten werking stellen van de BKR en de oprichting van het Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst zou - in het laatste halfjaar van 1987 - de Tijdelijke regeling beroepskostenvergoedingen voor professioneel werkende beeldende kunstenaars van kracht zijn.

Door de geleidelijke afbouw van de BKR waren sinds 1984 veel kunstenaars in de bijstand terecht gekomen. Voor deze groep wilde Brinkman in de Algemene Bijstandswet een specifieke regeling opnemen. Het maximumaantal beeldende kunstenaars dat als aanvulling op een bijstandsuitkering in aanmerking zou kunnen komen voor een beroepskostenvergoeding, werd vastgesteld op driehonderd.

Om hun protest tegen de afschaffing van de BKR en tegen het nieuwe beleid dat daarvoor in de plaats kwam kracht bij te zetten, hielden kunstenaars in november 1986 enige dagen het Johan de Witt-huis en het gebouw van de Rijksdienst Beeldende Kunst in Den Haag bezet. Dat speelde zich af vlak voor en tijdens de vergadering van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur - op 19 november 1986 - over de discussienota van minister Brinkman.¹⁷ Bij deze commissievergadering waren elf kamerleden, minister Brinkman en staatssecretaris De Graaf (SoZaWe) aanwezig.

Niessen (PvdA) stelde vast dat het lot van de BKR in feite al in 1983 was bezegeld. 'Weliswaar interessante achterhoedegevechten' konden de BKR helaas

niet meer redden. Het nieuwe beeldende-kunstbeleid beschouwde Niessen als 'next-best-oplossing'.

Beinema (CDA) meende dat zowel Brinkman als staatssecretaris De Graaf 'toch wel enige lof toekomt'. Met het woord 'toch' doelde Beinema op het feit dat de kabinetbeslissing om de BKR op te heffen en tegelijkertijd 60 miljoen gulden toe te voegen aan de kunstenbegroting, zonder overleg met de Kamer was genomen. Nuis (D66) vond opheffing van de BKR alleen acceptabel als het nieuwe beleid de taak van de oude regeling - de bescherming van kunst - zou overnemen.

Niet geheel onverwacht was alleen de VVD-fractie onverdeeld enthousiast over de opheffing van de BKR, die volgens Dijkstal 'een ongelukkige combinatie' van sociale regeling en instrument voor beeldende-kunstbeleid was. Omdat 'duizenden kunstenaars' zich zonder steun van de overheid ook wel redden en vanuit de overtuiging dat het nieuwe beleid 'betere voorwaarden voor een bloeiende beeldende kunst zal scheppen' steunde de VVD van harte de voorstellen van minister Brinkman.

Terwijl Van der Vlies (SGP) 'op zichzelf begrip' had voor de afschaffing van de BKR vond Lankhorst van de PPR het 'doodzonde' dat deze unieke regeling werd beëindigd. De voorstellen van de minister behelsden geen kunstenaarsbeleid, maar uitsluitend een kunstenbeleid. Deze van 'cultuurbarbarisme' getuigende plannen wees de PPR-fractie van de hand.

Ook Van Es (PSP) betreurde de afschaffing van de BKR. Zij zag met het voorgestelde nieuwe beleid 'een verschraling van de beeldende kunst ontstaan die op lange termijn moeilijk te herstellen zal zijn'.

Schutte (GPV) gaf te kennen tevreden te zijn met de beëindiging van de BKR, omdat met deze regeling kunstenaars 'weliswaar aan het werk werden gehouden, echter meer ten gerieve van de overheid dan van het publiek'.

Brinkman realiseerde zich dat het kabinet met zijn besluit de BKR te beëindigen een 'historische beslissing' nam. Deze stap moest gezet worden: 'Als men steeds blijft stellen, dat het niet zal lukken en dat wij het maar niet moeten aandurven, komt het er ook nooit van.'

Met genoegen stelde de bewindsman vast dat hij in de hoofdlijnen van het voorgestelde nieuwe beleid gesteund werd door een kamermeerderheid. Er bleven overigens genoeg (detail)onderdelen uit de discussienota beeldende kunst over die aanleiding gaven tot debat.

In 1986 werd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 70 miljoen gulden aan de BKR uitgegeven. Het kabinet besloot van dat bedrag met ingang van 1987 'maar' 60 miljoen gulden over te hevelen naar WVC.

Op de vraag van de CDA- en VVD-fractiewoordvoerders naar de motieven voor deze beslissing antwoordde Brinkman dat die 60 miljoen gulden gebaseerd was op een schatting van de geldstroom die op dat moment zou zijn omgegaan in de BKR.

Toen Niessen (PvdA) voorstelde - op basis van de nu beschikbare gegevens - dat bedrag alsnog te verhogen tot 70 miljoen, moest Brinkman toegeven dat het

kabinet mede tot dat bedrag was gekomen op basis van 'de toen en nu nog altijd geldende budgettaire omstandigheden'.

Samen met fractiegenote Verspaget herhaalde Niessen zijn voorstel in de vorm van een motie. Die motie zou het echter niet halen: de fracties van de regeringspartijen stemden tegen.

De limiet van 300 beeldende kunstenaars, die als aanvulling op een bijstandsuitkering voor een beroepskostenvergoeding in aanmerking kwamen, stuitte op bezwaren.

Niessen (PvdA) was van mening dat meer geld nodig was dan de geraamde 7 miljoen gulden om ex-BKR-gebruikers op te vangen. Daarin werd de PvdA-fractiewoordvoerder gesteund door de VVD en de PSP. Ook het CDA vond het maximum van 300 kunstenaars voor dit 'vangnet', in de wandelgangen ook wel 'theezeeffe' genoemd, 'zeker vooralsnog, onverantwoord laag'. In een motie nodigden Niessen en Verspaget de regering uit dit aantal 'aanmerkelijk te verhogen'.¹⁸

Hoewel Brinkman er niets voor voelde om 'als het ware naast het alternatief van het beeldende kunstbeleid een deel van het beleid vorm te geven via de bijstand' zou deze motie later door de Kamer worden aangenomen.

In een andere motie, ingediend door Beinema (CDA) en Dijkstal (VVD), werd de regering gevraagd de beroepskostenvergoeding niet in mindering te brengen op de bijstandsuitkering. Bovendien zou een beeldend kunstenaar gedurende de periode dat hij de beroepskostenvergoeding toegekend kreeg, niet verplicht moeten worden zich in te schrijven bij een arbeidsbureau. Deze motie werd later met algemene stemmen aangenomen en ook grotendeels uitgevoerd: de beroepskostenvergoeding zou niet verrekend worden met de bijstandsuitkering, er zou gedurende die periode geen sprake zijn van sollicitatieplicht. Maar de inschrijfplicht bleef, om de kunstenaar te stimuleren 'beroepsmatig bezig te kunnen zijn', gehandhaafd.¹⁹

Voor de beroepskostenvergoedingsregeling voor professioneel werkende beeldende kunstenaars werd door Brinkman 3 miljoen gulden gereserveerd. Een aantal fractiewoordvoerders vond dat bedrag veel te laag.

Beinema (CDA) en Dijkstal (VVD) dienden een motie in, waarin werd gevraagd dit bedrag te verhogen. De motie zou met algemene stemmen worden aangenomen. De regering verdubbelde het bedrag voor de (tijdelijke) beroepskostenregeling voor 1987 tot 6 miljoen gulden. Voor 1988 zou het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst voor de beroepskostenregeling de beschikking krijgen over 9 miljoen gulden (in plaats van het voorgestelde bedrag van 3 miljoen gulden).

Tijdens de commissievergadering werd ook gedebatteerd over het onderscheid tussen het directe en indirecte beeldende-kunstbeleid.

Volgens Niessen (PvdA) werd met dit onderscheid 'een valse tegenstelling geschapen tussen (...) de artistieke mannetjes- en in mindere mate vrouwjesputters, de golden Brinkman-boys-and-girls, die de topkunst produceren en het eenvoudige culturele voetvolk, dat het laagland van de lagere overheden bevolkt. Aan de eersten worden hoge artistieke eisen gesteld, de tweede dienen hooguit professioneel bezig te zijn.'

Ook het CDA, de PSP en D66 - partijen die belang hechten aan de sociale component van het beeldende kunstbeleid - hadden kritiek op het feit dat door Brinkman zoveel nadruk op kwaliteit werd gelegd. Nuis (D66) wijdde de hem toebedeelde spreektijd in de tweede termijn geheel aan het begrip kwaliteit. Hij stelde vast dat de bewindsman blijkbaar verkeerde 'in de onwankelbare zekerheid dat hij kan vaststellen wat de top is'.

In zijn reactie sloot Brinkman het geenszins uit dat door provincies en gemeenten hoge kwalitatieve maatstaven werden aangelegd. In zijn notitie aan de Kamer had hij slechts een ondergrens aangegeven om te voorkomen dat de lagere overheden het geld zouden besteden aan bijvoorbeeld amateuristische kunstbeoefening.

De Tijdelijke bijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst en de Financieringsregeling Welzijnsovereenkomst, waarin de overheveling van de gelden voor beeldende-kunstbeleid van de rijksoverheid naar de provincies respectievelijk de vier grote steden was geregeld, waren door Brinkman in het najaar van 1986, met een kabinetswisseling 'en de daarbij behorende onzekerheden' in het vooruitzicht, ongewijzigd een jaar verlengd. Deze regelingen zouden op basis van de dan beschikbare evaluatie van het gevoerde beleid in 1988 gewijzigd en uitgebreid kunnen worden. Met het oog daarop dienden Beinema (CDA) en Niessen (PvdA) een motie in waarin - gelet op het belang van geografische en sociale spreiding - werd gevraagd ook kleine(re) gemeenten met een actief beeldende-kunstbeleid in aanmerking te laten komen voor een doeluitkering van de rijksoverheid. Ook werd in de motie verzocht bij de verdeelsleutel voor deze rijksbijdrage rekening te houden met de aantallen in provincies en gemeenten woonachtige kunstenaars.

Deze motie werd later met algemene stemmen aangenomen, maar niet door Brinkman uitgevoerd. In september 1987 schreef hij in een brief aan de Kamer dat hij de Tijdelijke bijdrageregeling ongewijzigd had verlengd tot 1 januari 1992, omdat 'de provincies in hun beleid zonder uitzondering aandacht geven aan het kunstbeleid van de gemeenten'.²⁰

Tijdens de commissievergadering werd duidelijk dat praktisch alle fracties voorstander waren van Brinkmans plan een apart fonds voor de beeldende kunst op te richten, dat individuele subsidies en beroepskostenvergoedingen zou gaan verstrekken. De fractiewoordvoerders uitten echter hun zorg over de toekomst van het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars (VVK).

Met ingang van 1987 zou de subsidiëring van het Voorzieningsfonds (1,2 miljoen voor beroepskostenuitkeringen naast een subsidie voor de consulentenfunctie) door het ministerie van WVC wegvallen. Bovendien zou de subsidie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid - groot 1,1 miljoen gulden - aan het Voorzieningsfonds met ingang van 1988 worden stopgezet.

Tijdens een plenair debat op 2 juli 1987 dienden de fractievoerders van de PvdA, CDA, VVD, D66, PPR, PSP en GPV een motie in, waarin de regering werd verzocht 'voor 1988 voldoende financiële middelen beschikbaar te blijven stellen om een volwaardige taakuitoefening van het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars mogelijk te maken'.²¹ Deze motie werd aangenomen. Alleen de SGP en de RPF stemden tegen. Om het Voorzieningsfonds tijd te geven zich te bezinnen op de afslanking van zijn takenpakket als gevolg van het nieuwe beeldende-kunstbeleid van WVC besloot Brinkman het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars tot 1989 te blijven subsidiëren voor de consulentenwerkzaamheden van het fonds.²²

De P.C. Hooftprijs

Na overleg met het kabinet weigerde minister Brinkman in februari 1985 de P.C. Hooftprijs toe te kennen aan de door de jury voorgedragen auteur Hugo Brandt Corstius. Naar aanleiding van kamerdebatten over deze kwestie besloot de minister de Raad voor de Kunst advies te vragen over de procedure rond het toekennen van staatsprijzen. In zijn advies stelde de Raad voor de Kunst onder andere voor dat een jury-aanbeveling alleen verworpen kon worden wanneer dat in het belang van de staat of in het algemeen belang was. Dit procedurevoorstel ondervond bij praktisch geen enkele politieke partij waardering. In een motie verzocht het parlement de regering dit advies van de Raad voor de Kunst niet op te volgen. Deze motie werd aangenomen.

Bij verschillende gelegenheden werd op Brinkman druk uitgeoefend de problemen rond de P.C. Hooftprijs op te lossen.

Zo vroeg Nuis (D66) tijdens de behandeling van de WVC-begroting voor 1987 aan de minister zich in te zetten voor de realisatie van de wens van de Kamer 'dat de P.C. Hooftprijs zoveel mogelijk op de oude manier, liefst met een hoger bedrag, moet doorgaan'.²³ Daarnaast vroeg hij de bewindsman te 'erkennen dat er in het oude reglement inderdaad een fabrieksfout was geslopen, in die zin dat de overheid te direct verantwoordelijk was voor de toekenning van de prijs aan de individuele schrijver. Er moet afstand worden gebracht tussen de minister en de jury, in de vorm van een instantie'.

In zijn antwoord deelde Brinkman mee dat uit overleg met de Raad voor de Kunst was gebleken, dat de afdeling Letteren van de raad een advies in die trant voorbereidde. Pas nadat dit advies hem had bereikt, was hij bereid een principiële discussie over staatsprijzen aan te gaan. Brinkman deed Nuis wel de toezegging 'hem te helpen bij het tot leven wekken van de P.C. Hooftprijs'.

Daartoe trad de minister in overleg met verschillende schrijversorganisaties: De Vereniging van Letterkundigen, het PEN-Centrum en de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. In een brief aan de Kamer deelde Brinkman mee dat het resultaat van dit overleg hem steunde in zijn overtuiging dat de oude situatie niet kan worden hersteld: 'Dus: niet langer een Staatsprijs voor Letterkunde die wordt toegekend door de minister van cultuur onder diens volle verantwoordelijkheid vooraf.'²⁴

Omdat het kabinet een oplossing voor het gerezen dilemma rond de P.C. Hooftprijs raadzaam achtte, stelde Brinkman voor dat een aantal schrijversorganisaties het initiatief zou nemen 'tot het in leven roepen van een stichting, die tot taak heeft de jury te benoemen en de prijs uit te reiken. De stichting wordt dan gesubsidieerd voor het bedrag van de prijs en de te maken kosten als vacatiegelden'.

Voorts stelde de minister voor dat de prijs het karakter van een oeuvreprijs zou krijgen en het aan de prijs verbonden geldbedrag verhoogd zou worden door 'verwerving van aanvullende gelden van derden'.

Een maand nadat Brinkman deze plannen aan de Kamer had voorgelegd, om precies te zijn op 10 juni 1987, was de toekomst van de P.C. Hooftprijs onderwerp van gesprek in een bijeenkomst van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur en de minister.²⁵

Hoewel alle fractiewoordvoerders onderkenden dat de P.C. Hooftprijs zijn prestige niet ontleende aan het geldbedrag dat er aan verbonden was, maar 'aan de kwaliteit van de auteurs die de prijs vroeger ontvingen', drongen zij er bij de minister op aan een hoger bedrag aan deze literaire prijs te verbinden. De in dat kader gesuggereerde bedragen varieerden van f 15.000,- (VVD) tot f 50.000,- (PvdA). Volgens de minister was 'een prijs van f 15.000,- afgezien van sponsoring, voor 1987 hoog genoeg'. Naast deze 15.000 gulden zou WVC in ieder geval de kosten verbonden aan de administratie, jury en uitreiking voor zijn rekening nemen.

Niemand had bezwaar tegen sponsoring van eventuele extra activiteiten rond de prijsuitreiking, zoals bij voorbeeld de heruitgave of de vertaling van het werk van de prijswinnaar.

Niessen (PvdA) pleitte ervoor de naam van de prijs 'onverkort en onverlengd' te handhaven, 'zonder dat daar de naam van een sponsor aan komt te bengelen'. Bij interruptie liet Brinkman de spreker weten dat de schrijversorganisaties te kennen hadden gegeven de naam P.C. Hooftprijs te willen behouden.

Aan het eind van de commissievergadering sprak Brinkman de verwachting uit dat de P.C. Hooftprijs nog dat najaar (1987) zou kunnen worden toegekend. Dat bleek niet haalbaar. Pas in februari 1988 maakte de Stichting P.C. Hooftprijs voor Letterkunde bekend dat aan Hugo Brandt Corstius en aan Rutger Kopland de P.C. Hooftprijs 1987 respectievelijk 1988 zouden worden toegekend.

Multilaterale culturele betrekkingen

Een nota met deze titel, waarop de Kamer zes jaar had gewacht, werd haar op 9 juli 1986 aangeboden.²⁶

Door de samenstellers van de nota, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, W.F. van Eekelen en de ministers van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en van Onderwijs en Wetenschappen, L.C. Brinkman en W.J. Deetman, werden de doelstellingen van het beleid op het terrein van internationale culturele betrekkingen als volgt samengevat: 'Het komt erop aan vanuit een kritisch zelfbewustzijn een eigen geluid in de wereldsamenleving te doen horen.' Gezien de omvang en complexiteit van de materie werd in de nota alleen ingegaan op de culturele betrekkingen van de drie genoemde ministeries 'zoals deze gestalte krijgen en verlopen in de belangrijkste fora op dat terrein, namelijk de organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (UNESCO), de Raad van Europa, de Europese Gemeenschap (EG) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)'. In de inleiding benadrukten de samenstellers dat de nota sterk inventariserend van aard was.

De beleidsnota werd op 9 februari 1987 behandeld in een uitgebreide commissievergadering van de vaste commissies van Buitenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen en Welzijn en Cultuur.²⁷ Naast de drie bewindvoerders 'vergezeld' van enkele ambtenaren, waren hierbij welgeteld acht kamerleden aanwezig.

De fractiewoordvoerders hechtten veel belang aan het onderhouden van internationale culturele betrekkingen. Wilde Nederland 'een kans op Holland promotion in internationale fora' niet missen, dan zou op dat beleid niet bezuinigd mogen worden. Voor het onderhouden van internationale culturele betrekkingen was door de drie ministeries circa 20 miljoen gulden uitgetrokken. Voor 1987 begrootte het ministerie van WVC voor zijn aandeel in dat beleid 9.972.000 gulden.

Tegen de parlementaire zeden en gebruiken in diende Beinema (CDA) al in de eerste termijn van het debat een motie in, waarin hij voorstelde binnen de begroting van het departement van Buitenlandse Zaken meer geld dan de voor 1987 begrootte 3,5 miljoen voor internationale culturele betrekkingen vrij te maken. De drie ministeries zouden dan elk een evenredig deel in de financiering leveren.²⁸ Staatssecretaris Van der Linden bleek bereid deze motie mee te nemen, maar over de mogelijke uitvoering was hij niet optimistisch, omdat op zijn departement werd overwogen 'een vermageringskuur in het buitenlandse apparaat door te voeren'. Op verzoek van Beinema werd de motie aangehouden en afgevoerd van de agenda.²⁹

De nota 'Multilaterale culturele betrekkingen' vertoonde volgens de verschillende fractiewoordvoerders 'geen sporen van overmatige intellectuele

inspanning' en was in feite niet meer dan een 'boedelbeschrijving (...) van de ambtenaren van drie verschillende departementen met hun eigen belangen en belangstellingen'. De naam 'beleidsnotitie' verdiende deze tekst eigenlijk niet: 'Wat het Nederlandse beleid is, moeten wij zo tussen de regels door lezen' aldus Van Es (PSP).

Een punt van inhoudelijke kritiek was dat de culturele betrekkingen daarin gedefinieerd werden als Westeuropese culturele betrekkingen. Volkomen ten onrechte ontbrak de handtekening van de minister van Ontwikkelingssamenwerking onder deze nota. Staatssecretaris Van der Linden wilde daarover wel in overleg treden met de betreffende bewindsman. Ook wilde hij de Kamer wel verslag doen van de resultaten van dit overleg. Dat leverde weinig opzienbarend nieuws op: ruim vier maanden later meldde Bukman (Ontwikkelingssamenwerking) in een brief aan de Kamer dat op zijn ministerie gewerkt werd 'aan de geleidelijke integratie van de culturele dimensie van ontwikkelingssamenwerking in het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van Nederland'.³⁰

Om versnippering en verkokering van het beleid op het terrein van internationale culturele betrekkingen te voorkomen, pleitten verschillende fractiewoordvoerders voor het instellen van een interdepartementale, coördinerende instantie.

Nuis (D66) diende een motie in, waarin hij de regering verzocht 'een instantie aan te wijzen die zowel de bilaterale als de multilaterale culturele betrekkingen coördineert'.³¹ Deze motie zou later worden aangenomen.

Wat de parlementariërs node misten in de nota was een prioriteitsstelling binnen het internationale culturele beleid. Beinema (CDA), Nuis (D66) en Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) dienden een motie in, waarin zij de regering verzochten elke twee jaar 'een vervolgnota internationale culturele betrekkingen uit te brengen waarin (...) een evaluatie van het gevoerde en een motivatie van het voorgenomen beleid' aan de orde zou komen.³²

Wat Staatssecretaris Van der Linden betrof kon de Kamer weliswaar geen uitgebreide nota, maar wel een 'kort en to the point' schrijven daarover verwachten. Van der Linden was overigens gul met zijn toezeggingen aan de Kamer: binnen drie maanden na publikatie van het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over het buitenlandse culturele beleid, zou de regering haar standpunt dienaangaande kenbaar maken. Tegelijkertijd - naar verwacht in de zomer van 1987 - zou de regering haar al in 1985 toegezegde notitie over de Nederlandse culturele instellingen in het buitenland aan de Kamer voorleggen.

Nuis (D66), Pronk (PvdA) en Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) waren over de realisering van deze toezeggingen zeer sceptisch. En terecht. Op 22 juni 1987 werd het WRR-rapport, getiteld 'Cultuur zonder grenzen', aan premier Lubbers aangeboden. Hoewel de regering in een brief aan de Kamer beloofde zich - zoals wettelijk ook verplicht is - uiterlijk drie maanden later, over het WRR-rapport uit te spreken, nam het kabinet daarvoor tien maanden de tijd. De

toegezegde notitie over de Nederlandse culturele instituten in het buitenland bleef uit tot september 1989.

Tijdens de commissievergadering werd door de fractiewoordvoerders gewezen op het belang dat Nederland - als klein land - had bij samenwerking met de Vlamingen op het gebied van de internationale culturele betrekkingen. Door de aanwezige bewindslieden werd dit belang onderkend. Echter omdat de 'zondagse waarnemers en de doordeweekse praktijk wel eens uit elkaar lopen', besloot Nuis (D66) een motie in te dienen met een verzoek aan de regering de samenwerking met de Vlaamse cultuurgemeenschap 'tot gelding te brengen'. De motie werd mede-ondertekend door de fractiewoordvoerders van CDA, PSP, PvdA en VVD³³ en op 10 maart 1987 met algemene stemmen aangenomen.

De commissieleden plaatsten tenslotte vraagtekens bij het belang van de Europese Gemeenschap (EG) als forum voor internationale culturele betrekkingen. Binnen de EG werd het cultuurbeleid veelal beschouwd als afgeleide van de sociaal-economische taakstelling. De respectieve fractiewoordvoerders spraken dan ook hun zorg uit over het mediabeleid en de vaste boekenprijs. Staatssecretaris Van der Linden moest toegeven dat Nederland er 'ondanks het herhaaldelijk aandringen' niet in was geslaagd het EG-verdrag zodanig aan te vullen dat het cultuurbeleid daarin een eigen plaats kreeg.

Elders op het Binnenhof, en wel in de Eerste Kamer, werd met deze problematiek voortvarender omgegaan.³⁴ Nadat negen EG-landen al hadden ingestemd met de oprichting van een nieuwe Europese Stichting die de culturele samenwerking tussen de lidstaten zou moeten bevorderen, trof de Eerste Kamer op 19 mei 1987 dit oprichtingsverdrag met een veto en verwees het daarmee naar de prullenbak. Zevenentwintig senatoren stemden vóór. Omdat de taak van deze stichting al door verschillende andere culturele instituten werd uitgevoerd, stemden tweeënveertig Eerste-Kamerleden tegen. Als tweede bezwaar voerden de tegenstemmers aan dat de EG, als economisch samenwerkingsverband, zich niet op het culturele vlak diende te begeven.

Het Openluchtmuseum

Ongetwijfeld de meest geruchtmakende affaire uit dit parlementaire jaar was het plan van minister Brinkman om het Openluchtmuseum in Arnhem te sluiten. Dat op het ministerie werd overwogen op de sector Musea flink te bezuinigen werd door WVC-topambtenaar Riezenkamp al op 28 november 1986 bekend gemaakt tijdens een bijeenkomst op de Boekmanstichting in Amsterdam: bij de ruim twintig rijksmusea zouden de komende vier jaar 230 arbeidsplaatsen moeten verdwijnen.³⁵

Nadat dit schot voor de boeg eenmaal gelost was, deden al snel allerlei andere geruchten de ronde: over drastische bezuinigingen bij het Centraal Laboratorium

voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap óf bij de Rijksdienst Kastelenbeheer. In januari 1987 verschenen berichten in de pers over mogelijke sluiting van het Openluchtmuseum in Arnhem.

Gealarmeerd door deze geruchtenstroom schreven parlementariërs op 28 januari 1987 een brief aan minister Brinkman, 'waarin overleg gevraagd werd alvorens onomkeerbare beslissingen te nemen'.³⁶

Ter voorbereiding van dat mondeling overleg schreef de bewindsman op 10 februari 1987 een brief aan de Kamer, waarin hij zijn plannen over de invulling van de afslankingsoperatie op zijn ministerie uiteenzette.³⁷ Brinkman plaatste die bezuinigingen in het kader van een 'aantal grote operaties zoals gedeconcentreerde rijksdiensten, decentralisatie, deregulering, ontstaving (en) budgettering', die door het kabinet-Lubbers in gang waren gezet. Naast het afstoten van taken (decentralisatie) wilde Brinkman ook onderzoek doen naar de mogelijkheden van 'andere exploitatievormen' (privatisering) voor de uitvoering van bepaalde taken.

Om 'de kritiek (...) dat de invulling van de taakstelling vooral in de buitendiensten gezocht wordt' te weerleggen, werden door Brinkman de volgende cijfers bekend gemaakt : de directie Musea, Monumenten en Archieven beschikte over vierenveertig formatieplaatsen. Binnen maximaal twee jaar zou deze directie afgeslankt moeten zijn tot zestien formatieplaatsen. Een inkrimping van 64 procent. Op de personeelsformatie van de buitendiensten zou slechts met 4,7 procent bezuinigd worden. Brinkman stelde dan ook vast dat 'niet kan worden volgehouden dat er in Rijswijk zelf niets gebeurt'.

In de toelichting op zijn beslissing het Openluchtmuseum te sluiten, schreef Brinkman dat zijn keuze gebaseerd was op 'overwegingen van beleidsmatige en van bedrijfseconomische aard' Bij de bezuinigingen in de museumsector koos Brinkman niet meer voor de 'kaasschaafmethode', want dat zou volgens de bewindsman neerkomen op een verdere beperking van de openstelling van een aantal musea en een groot aantal gedwongen ontslagen. Dat betekende de keuze voor 'snijden': het niet langer subsidiëren van enkele musea. Voor deze musea zouden de mogelijkheden van andere exploitatievormen 'eventueel te zamen met particulieren' onderzocht moeten worden. In deze beleidskeuze meende Brinkman zich gesteund door het Convent van Directeuren van Rijksmusea.

Drie musea kwamen volgens de minister in aanmerking voor een onderzoek naar een andere exploitatievorm: Rijksmuseum Paleis Het Loo, het Zuiderzeemuseum en het Nederlands Openluchtmuseum.

De twee eerstgenoemde musea vielen bij nader inzien af omdat ze over te weinig formatieplaatsen beschikten om de gewenste besparing te bereiken en ook omdat in deze musea de laatste tijd fors geïnvesteerd was, wat exploitatie door derden 'illusoir' zou maken.

Dus bleef het Openluchtmuseum over. De keuze was op dit museum gevallen omdat daar 'om een museaal verantwoord beleid' te voeren in de nabije toekomst

grote investeringen nodig waren, waarvoor bij WVC de middelen ontbraken. Een ander argument was de sterk teruglopende bezoekersaantallen: 581.534 in 1978 en 337.284 in 1986.

De minister had - zonder de Kamer te raadplegen - al actie ondernomen in de vorm van overleg met het provinciebestuur van Gelderland en het gemeentebestuur van Arnhem. Uit dat overleg was duidelijk geworden dat er 'ten principale steun van die zijde bestaat voor (...) de privatiseringsroute'. Daarnaast had hij over de exploitatie van het Openluchtmuseum gesproken met de Nationale Investeringsbank. Ter geruststelling van de kamerleden merkte Brinkman in zijn brief op dat het niet zijn bedoeling was 'om culturele objecten die eigendom van de Staat zijn te verkopen' Wel hoopte hij met de betrokkenen op korte termijn overeenstemming te bereiken over een andere vorm van exploitatie, 'die ertoe kan leiden dat het museum open kan blijven'.

Op 11 februari 1987 was deze brief onderwerp van gesprek in de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur.³⁸

Volgens Nuis (D66) had de minister 'een groot aantal rationele argumenten gebezigd, die ten slotte tot een absurde beslissing hebben geleid (...), een totale misstap, die dan ook totaal moet worden teruggedraaid'.

Volgens Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) was Brinkman de weg van privatisering ingeslagen 'als een mogelijkheid voor de hoogste bidder'. Hoewel haar partij voorstander was van privatisering, protesteerde zij tegen de handelwijze van de minister. Het Openluchtmuseum zou na de wintersluiting per 1 april gewoon open moeten gaan.

Van Nieuwenhoven (PvdA) deelde de opvattingen van de eerste twee sprekers. Uit Brinkmans brief had zij opgemaakt dat het geen voornemen maar een besluit was het museum te sluiten. Een besluit waarvoor naar haar idee afdoende argumenten ontbraken.

Volgens Beinema (CDA) ging het om een voornemen van de minister en was 'door een persbericht van het ministerie een andere indruk gewekt'. Hij deelde dit 'voornemen' echter niet; het zou verstandiger zijn om bij alle musea een vorm van budgetfinanciering in te voeren en het management te verbeteren.

De SGP'er Van der Vlies betreurde het dat de minister al een beslissing nam voordat hij het parlement geraadpleegd had. Zolang dat niet gebeurd was diende het Openluchtmuseum dan ook gewoon open te blijven.

Lankhorst (PPR) vroeg zich af of er sprake was van een 'ambtelijk opzetje' of van een 'eenvoudige domheid'.

In tweede termijn somde Brinkman nog eens alle argumenten op die zijns inziens sluiting van het museum rechtvaardigden: museumdirecteuren gaven de voorkeur aan 'snijden boven scheren', teruglopende bezoekersaantallen en een investeringsachterstand.

Hij betreurde het feit dat een deel van het gesprek met de betrokkenen via de media was gevoerd. De kritiek dat hij met deze beslissing het parlement

passeerde, deed Brinkman af met de opmerking dat er 'kennelijk geen duidelijke afspraak (bestond) over het overleg met de Tweede Kamer inzake de afslanking in 1987'.

In een reactie gaven de fractiewoordvoerders te kennen dat ze die dag nog van de minister wilden horen dat het museum gewoon open zou blijven, in ieder geval totdat over deze kwestie overleg met de Kamer was gevoerd. Teruggefloten door het parlement deed minister Brinkman inderdaad de toezegging dat het museum op 1 april open zou gaan 'in de normale setting'.

De bewindsman wilde intussen het overleg met de betrokken instanties, inclusief de Nationale Investeringsbank wel voortzetten. Over de resultaten, zo beloofde Brinkman, zou hij de Kamer tijdig informeren. In de zomer van 1987 resulteerde dat in een door alle betrokkenen ondertekende intentieverklaring. In deze voorwaardelijke verbintenis werd vastgelegd dat het beheer en de exploitatie van het Openluchtmuseum van WVC zou overgaan naar een door de Vereniging Vrienden van het Openluchtmuseum op te richten beheersstichting. In een brief aan de Kamer over deze kwestie verklaarde Brinkman al het mogelijke te willen doen 'om de feitelijke overdracht van het beheer op 1 januari 1989 te doen plaatsvinden'.³⁹ Aan het begin van het nieuwe parlementaire jaar wilde de bewindsman daar met de Kamer over debatteren 'omdat ik de Kamer heb toegezegd geen onomkeerbare beslissingen in het kader van de (...) afslanking te zullen nemen'.

Het parlementaire jaar 1987-1988

Begroting

Het parlementaire jaar 1987-88 werd op dinsdag 15 september geopend met de aanbidding van de Miljoenennota.

Vergeleken met vorig jaar waren de uitgaven van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) - ten gevolge van de departementale herindeling - ruim 400 miljoen gulden hoger geraamd. Ook dit jaar werd het kunstenbudget bij de bezuinigingen van het tweede kabinet-Lubbers ontzien.

Beknopt overzicht van de rijksbegroting (uitgaven) 1988 (in miljoenen)

	1988	1987
Totale Rijksuitgaven	168.033	(180.882)
Ministerie van WVC	11.966	(11.497)
Afdeling Culturele Zaken	1.849	(1.757)
Onderafdeling I van Culturele Zaken:		
Algemene leiding	138	(28)
Onderafdeling II van Culturele Zaken:		
Kunsten	386	(379)
Belangrijkste begrotingsposten Kunsten:		
Podiumkunsten	227	(221)
Letteren	11	(10)
Film	18	(17)
Beeldende Kunst/Bouwkunst/Vormgeving	99	(96)
Amateuristische Kunstbeoefening/ Kunstzinnige Vorming en Volkscultuur	22	(21)
Onderafdeling III van Culturele Zaken:		
Cultuurbeheer	198	(278)
Onderafdeling IV van Culturele Zaken:		
Radio, Televisie, Pers	1.126	(1.070)

De verhoging van het budget voor de onderafdeling Culturele Zaken met zowat 100 miljoen gulden is vooral toe te schrijven aan de opheffing van de Beeldende-Kunstenaarsregeling (BKR) met als gevolg de overheveling van 10,5 formatieplaatsen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe) naar het ministerie van WVC. De formatieplaatsen werden ondergebracht bij de directie Kunsten.

De verhoging van het budget voor Culturele Zaken kwam voorts ten goede aan de post Radio, Televisie en Pers. Op de uitgaven voor de afdeling Cultuurbeheer - tot voor kort Musea, Monumenten en Archieven (MMA) genaamd - werd een bedrag van 80 miljoen gulden gekort. Bij de afdeling was op dat moment een

reorganisatieproces gaande in verband hield met het voornemen de onder deze dienst ressorterende rijksdiensten, met name musea, te privatiseren.

Voor de afdeling Kunsten begrootte minister Brinkman in 1988 zeven miljoen gulden méér dan het jaar ervoor.

Binnen de kunstenbegroting werd voor nagenoeg alle sectoren meer geld uitgetrokken dan vorig jaar.

Een uitzondering vormde de post Amateuristische Kunstbeoefening, Kunstzinnige Vorming en Volkscultuur. Als gevolg van de decentralisatie van arbeidsplaatsen in het kader van de Welzijnswet was er op rijksniveau niet alleen minder geld beschikbaar voor amateuristische kunstbeoefening en kunstzinnige vorming, maar werd aan deze post tevens een nieuwe paragraaf toegevoegd, te weten Volkscultuur. Onder deze noemer werd een bedrag van 1,8 miljoen gulden gereserveerd voor de subsidiëring van cultuuruitingen van minderheden.

Het budget voor Beeldende Kunst, Bouwkunst en Vormgeving werd met 3 miljoen gulden verhoogd. Hiermee gaf de minister gevolg aan een wens van het parlement om voor het toekennen van beroepskostenvergoedingen aan beeldende kunstenaars meer geld uit te trekken.

De bewindsman voegde tot dan toe aparte budgetten voor Muziek en Dans en voor Toneel en Mime samen tot de post Podiumkunsten.

Aan de verschuivingen binnen de kunstenbegroting zou de minister een aparte beleidsbrief wijden met de veelbelovende titel: Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992.

Memorie van Toelichting

In zijn toelichting op het onderdeel Cultuur van de WVC-begroting beperkte de bewindsman zich tot opmerkingen over wat hij als het 'hart' van het cultuurbeleid beschouwde: deelname aan en spreiding van cultuur.⁴⁰

Naast het uit de eerste hand kennismaken van cultuuruitingen directe spreiding was het volgens Brinkman 'niet irreëel ook over indirecte spreiding te spreken, namelijk dan wanneer mensen geconfronteerd worden met of kennis nemen van de effecten van bepaalde cultuuruitingen', zoals dat bijvoorbeeld gebeurt bij amateuristische kunstbeoefening en kunstzinnige vorming.

Zoals de laatste jaren steeds het geval was werd ook het begrip kwaliteit aan de orde gesteld.

Daarbij ging het primair om de overtuiging dat over cultuur geoordeeld kon worden in termen van kwaliteit. Aan de hand van een kwaliteitsoordeel viel aan de ene cultuuruiting meer waarde toe dan aan de andere.

In het 'kunstenplan' wilde de bewindsman uitgebreider ingaan op zowel kwaliteit als spreiding.

Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992

Als voorbereidend stuk voor het kunstenplan schreef minister Brinkman in het voorjaar van 1987 de Brief over het kunstbeleid. Op 2 april van datzelfde jaar stuurde de bewindsman deze beleidsbrief voor advies naar de Raad voor de Kunst. Brinkman vroeg de raad in zijn advies een integrale afweging van het kunstbeleid te maken en daarin drie thema's centraal te stellen:

- 'een billijke verdeling van het totaal beschikbare budget over de verschillende disciplines van kunst;
- de relatie tussen aanbod en participatie (...) in het licht van de vraag of er in bepaalde opzichten wellicht sprake is van een zeker overaanbod;
- het vraagstuk van de spreiding van het aanbod over het land, gerelateerd aan overwegingen van kwaliteit en kosten'.⁴¹

Na ruim twee maanden - op 12 juni 1987 - verscheen het advies van de Raad voor de Kunst. Dit advies vormde de basis voor het 'Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992', dat de minister op 9 oktober aanbood aan de leden van de Tweede Kamer. Evenals bij de Memorie van Toelichting op de begroting was Brinkman bij de toelichting op dit plan kort van stof. De minister verwees voor de uitgangspunten van het kunstbeleid naar de Notitie Cultuurbeleid uit 1985. In het Plan voor het Kunstbeleid ging hij niet uitvoerig in op de criteria kwaliteit en pluriformiteit dan wel spreiding. Hij volstond met een reactie op wat de Raad voor de Kunst in zijn advies over deze beginselen naar voren bracht.

De Raad voor de Kunst bleek voorstander te zijn van geconcentreerde spreiding, dat wil zeggen 'spreiding van het kunstaanbod over een beperkt aantal culturele centra onder zo gunstig mogelijke voorwaarden'.

In zijn advies waarschuwde de Raad voor de Kunst voor een te hechte relatie tussen kunst en publiek als uitgangspunt voor beleid. Enerzijds vond Brinkman deze reactie 'begrijpelijk': kwaliteit diende immers de graadmeter te zijn voor bepaalde kunst- en cultuuruitingen en niet publieke belangstelling. Aan de andere kant vond de minister dat hij wel rekening moest houden met de factor publieke belangstelling en deze waar mogelijk moest proberen te vergroten. In het kunstenplan kwam ook privatisering aan de orde.

Vanuit de opvatting dat kunstinstellingen voorheen te veel leunden 'op de immer continuïteit verschaffende overheid', wilde de minister bij 'kunstbedrijven' het budgetteringssysteem invoeren. Een systeem dat het management van deze instellingen nieuwe impulsen zou kunnen geven en het zoeken naar bronnen voor aanvullende financiering, bijvoorbeeld sponsoring, zou stimuleren. Hiermee was een eerste stap op het pad van de privatisering gezet.

De Raad voor de Kunst betreurde dat bij het samenstellen van dit advies uitgegaan moest worden van budgettaire neutraliteit. Bij de kabinetsformatie had de raad gepleit voor een verhoging van het kunstenbudget met 30 miljoen gulden.

In zijn reactie deelde Brinkman mee dat hij het niet 'verdedigbaar' vond voor de sector Kunsten extra geld beschikbaar te stellen. Hij meende 'zonder schroom' voor deze opinie te kunnen uitkomen, daar hij in deze tijd van ombuigingen nooit had voorgesteld op de kunstensector te bezuinigen.

In het Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992 stelde minister Brinkman een herschikking van subsidies binnen de kunstensector voor: een verschuiving van 27 miljoen gulden dwars door de kunstenbegroting heen. Vele miljoenen wilde de bewindsman weghalen bij de symfonische muziek en het repertoiretoneel en doorsluizen naar de sectoren film, letteren, kleine dansgezelschappen en jeugdtheater.

1) Binnen de sector film zag de minister een centralere rol weggelegd voor het Filmmuseum. Een subsidieverhoging tot maximaal 2,4 miljoen gulden in 1991 zou het museum in staat stellen zijn taken op het gebied van conservering, distributie, vertoning en onderzoek met voortvarendheid ter hand te nemen. Vanaf 1988 wilde hij het Filmfestival Rotterdam subsidiëren met een bedrag van f 600.000,- per jaar.

2) Binnen de sector letteren zou 1,5 miljoen gulden uitgetrokken moeten worden voor de productie van boeken en vertalingen. Naast subsidiëring van een nog op te zetten reeks klassieke literaire werken, wilde Brinkman f 700.000,- extra beschikbaar stellen voor leesbevordering.

3) Met het oog op een evenwichtiger verdeling van de beschikbare middelen binnen de sector beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving zou 10 miljoen gulden extra uitgetrokken moeten worden voor bouwkunst en vormgeving.

Voor de presentatie van eigentijdse beeldende kunst, vooral in musea buiten de randstad, wilde de bewindsman f 1,5 miljoen extra uittrekken.

4) Om te komen tot een 'passend' aanbod van symfonische muziek stelde Brinkman voor naast de orkesten uit de randstad, zoals het Concertgebouworkest, het Residentieorkest en het Rotterdams Philharmonisch Orkest, die ook in de regio concerten verzorgen, drie (in plaats van zes) regionale orkesten in stand te houden: het Gelders Orkest voor het oosten, het Brabants Orkest voor het zuiden en voor het noorden een nieuw orkest dat in de plaats zou komen van het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest.

Voor het orkest van Opera Forum zag de minister primair een begeleidende taak weggelegd. Voor uitbreiding van het speelgebied en het aantal voorstellingen van Opera Forum wilde de minister 2,8 miljoen gulden extra beschikbaar stellen. Het Limburgs Symfonie Orkest en het Noordhollands Philharmonisch Orkest zouden zowel een symfonische als een begeleidende taak hebben.

Wanneer de Tweede Kamer deze voorstellen overnam, zou dat een subsidievermindering van 6,8 miljoen voor de sector symfonische muziek betekenen.

✧ De Nederlandse Opera, die jaarlijks honderd voorstellingen verzorgt waarvan ongeveer twintig in Den Haag en Rotterdam, kwam in de voorstellen van de minister niet voor méér subsidie in aanmerking.

5) Binnen de sector dans stelde de bewindsman voor de subsidie voor het Nationale Ballet te verlagen en voor het Nederlands Dans Theater, onder voorwaarde dat de spreidingstaak werd uitgevoerd, te verhogen. Brinkman toonde zich voorstander van de formatie van een nieuw dansgezelschap in Rotterdam, maar het Scapino Ballet moest dit plan zien te realiseren met 3 miljoen gulden minder rijkssubsidie. De gemeente Rotterdam zou de rijkssubsidie moeten aanvullen. Voorts stelde hij voor de subsidies voor dansprojecten, danswerkplaatsen en voor de kleinere dansgezelschappen (met name Introdans) te verhogen.

6) Op het budget voor diverterend muziek- en danstheater wilde de minister f 2,4 miljoen gulden besparen door de subsidiëring van de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater stop te zetten.

7) Bij de sector toneel werd vastgesteld dat 'om artistieke redenen en om redenen van publieke belangstelling' slechts voor drie grote repertoiregezelschappen plaats was. De theatergroepen Globe en Theater zouden worden opgeheven. Daarvoor in de plaats dienden in het oosten en zuiden van het land nieuwe toneelvoorzieningen gecreëerd te worden, waarvoor de minister 3,5 miljoen gulden subsidie beschikbaar wilde stellen. Voor theaterwerkplaatsen, poppentheater en jeugdtonaal wilde Brinkman extra geld beschikbaar stellen. Om de samenwerking tussen professionele kunstenaars en amateurs te bevorderen, stelde Brinkman voor 1,5 miljoen gulden beschikbaar te stellen voor het opzetten van een bemiddelingsstructuur binnen de sector kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening.

Naast de per sector beschikbare middelen voor de organisatie van manifestaties wilde Brinkman 1,8 miljoen gulden extra uittrekken voor het organiseren van festivals.

Dit Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992 bracht binnen de kunstwereld een enorme onrust teweeg. Enkele reacties⁴²: de Nederlandse Toonkunstenaars Bond (NTB) wees het plan als volkomen onaanvaardbaar en onuitvoerbaar van de hand. Volgens de Kunstenbond FNV was de minister bezig de provincie leeg te zuigen door 5 miljoen gulden richting randstad te dirigeren. Bovendien zou uitvoering van dit plan neerkomen op het verlies van minstens 200 arbeidsplaatsen voor scheppende of uitvoerende kunstenaars. De Kunstenbond zag geen enkele opening voor een constructieve discussie met de overheid. Door het plan getroffen organisaties zoals de Hoofdstad Operette en het Frysk Orkest, waren woedend, verbijsterd of beide. Het Folkloristisch Danstheater startte een handtekeningenactie. De toneelgezelschappen Globe en Theater stapten naar de Raad van State om een Arob-procedure aan te spannen. Opheffing van beide theatergroepen zou in strijd zijn met een besluit uit 1984, waarmee het rijk zich verplichtte naast drie randstedelijke repertoiregezelschappen drie regionale toneelvoorzieningen structureel te subsidiëren.

Volgens het Nederlands Instituut voor de Dans gaf Brinkman in zijn kunstplan onvoldoende gehoor aan de aanbevelingen van de Raad voor de Kunst en van de

Landelijke Werkgroep Dansbestel, ook wel bekend onder de naam Commissie-Reehorst, om voor de dans in de komende vier jaar 12,5 miljoen gulden extra beschikbaar te stellen.

Ook het Fonds voor de Letteren trok aan de bel: in het kunstenplan werd de - weinig rooskleurige - sociaal-economische positie van auteurs en vertalers volledig genegeerd.

Op 19 november 1987 organiseerde minister Brinkman een hoorzitting over het Plan voor het Kunstbeleid. Uit het voorgaande zal duidelijk zijn wat daar zoal naar voren werd gebracht.

Op 23 november stuurde de bewindsman het Plan voor het Kunstbeleid naar de Tweede Kamer.⁴³

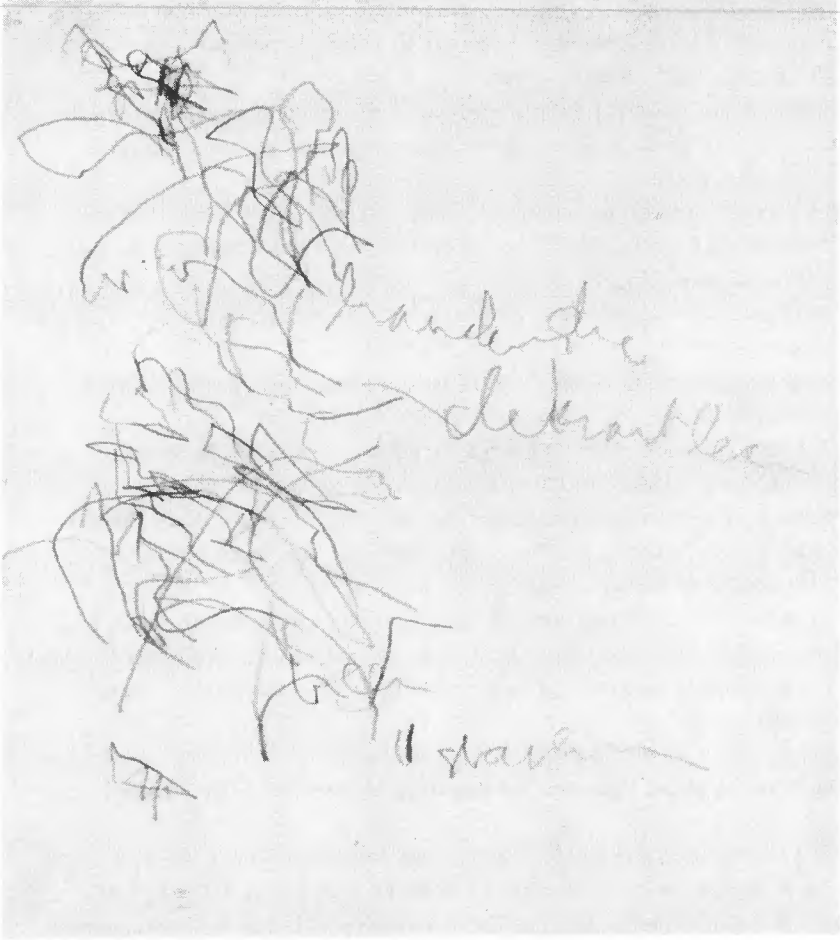
Op grond van een advies van de Raad voor de Kunst had de minister het kunstenplan al op enkele punten bijgesteld:

- het advies van de raad om 4,1 miljoen gulden meer voor de danssector beschikbaar te stellen, werd door Brinkman overgenomen. Ten koste van het budget voor beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving zou ruim 4 miljoen gulden ten goede komen aan het Scapino Ballet en aan dansprojecten, werkplaatsen en de kleinere dansgezelschappen;
- in afwachting van een artistiek-inhoudelijk advies van de Raad voor de Kunst over de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater besloot Brinkman deze gezelschappen voorlopig op het oude niveau (2,4 miljoen gulden) te blijven subsidiëren.

De begroting en het Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992 in de Tweede Kamer

Op 8 oktober 1987 vonden de algemene politieke en financiële beschouwingen over de Miljoenennota 1988 plaats.⁴⁴ Deze debatten zijn veelal gewijd aan sociaal-economische problemen. Dit jaar kwam ook de kunstsector ter sprake. De VVD, bij monde van fractievoorzitter Voorhoeve, stelde voor de toegangsprijzen voor culturele activiteiten te verhogen, teneinde de door de regering voorgestelde bezuinigingen op de gezinszorg ongedaan te maken. Van Mierlo (D66) was het niet eens met dit voorstel. Tussen hen ontspoon zich een debatje over Jan Modaal die met Mientje van de Minima een concert van Madonna bezocht en daar grif honderd gulden voor op tafel legde. Deze twee aan de fantasie van Voorhoeve ontsproten figuren zette de fractievoorzitter van de VVD af tegen de 'levensechte' parlementariërs Van Mierlo en Voorhoeve die samen een Shakespeare-voorstelling bezochten en voor het toegangskaartje slechts f 25,- betaalden en f 75,- subsidie kregen.

Voorhoeve noemde deze voorbeelden niet om aan te tonen dat kwaliteit klassegebonden was, maar om te illustreren dat het publiek best bereid was voor culturele evenementen veel geld uit te geven. Dat met andere woorden de door Van Mierlo geuite vrees voor 'verschraling van het hele kunstleven' niet terecht was.



Terecht of niet, de VVD kreeg onvoldoende steun voor haar motie de eigen bijdrage in de culturele sector te verhogen. Alleen de fracties van de VVD, de SGP, het GPV en de RPF stemden voor de motie.⁴⁵

Op 10 en 11 november 1987 - bij de algemene beraadslagingen over de begroting van WVC⁴⁶ - werden nog een motie en een amendement van ongeveer gelijke strekking ingediend. Per amendement stelden de VVD-parlementariërs Kamp en Dijkstal de regering voor het budget voor gezinsverzorging en gezinshulp met 22 miljoen te verhogen. Het genoemde bedrag zou vrijkomen door de entreegelden voor musea en theaters te verhogen. In de motie, ingediend door Van der Vlies (SGP) werd voor hetzelfde bedrag en voor hetzelfde doel dekking gezocht bij de sectoren sport en kunsten, waar 'uit solidariteitsoverwegingen' de eigen bijdragen verhoogd dienden te worden.

Minister Brinkman maakte de indieners van deze wijzigingen op de WVC-begroting duidelijk dat hij om verschillende redenen niets voelde voor verhoging van de prijzen van toegangskaarten. De bewindsman van WVC had immers juist plannen gemaakt waarbij culturele instellingen meer vrijheid kregen om extra inkomsten te verwerven, zoals dat bijvoorbeeld bereikt zou kunnen worden door zelf de toegangsprijzen vast te stellen. Daarnaast wilde de regering niet bezuinigen op de kunstensector.

Op 30 november 1987 vergaderde minister Brinkman met de leden van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur. Bij de bijeenkomst waren elf parlementariërs aanwezig waren. Op de agenda stonden de kunstenparagraaf uit de WVC-begroting voor 1988, het Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992, het beleid inzake het cultuurbehoud en het cultuurbeheer en de toneelbrief.

In die brief lichtte Brinkman het parlement in over zijn besluit welke toneelgezelschappen en -projecten in de periode 1988-1991 wel of niet voor subsidiëring in aanmerking kwamen. Met ingang van het seizoen 1985-86 werden door het rijk gesubsidieerde toneelgezelschappen slechts voor een beperkte periode - drie jaar - financieel ondersteund. Een uitzondering vormden de drie randstedelijke repertoiregezelschappen en de drie grotere, regionale toneelvoorzieningen in het noorden, oosten en zuiden van het land, die structureel gesubsidieerd werden. Ten aanzien van twee van deze regionale voorzieningen, te weten de gezelschappen Globe en Theater, bracht de Raad voor de Kunst een 'sterk negatief oordeel uit over de artistieke plannen voor de nieuwe subsidieperiode'.⁴⁷ In zijn kunstenplan stelde Brinkman voor de beide gezelschappen op te heffen.

Naast de toneelbrief stond nog een andere brief op de agenda over het beleid inzake het behoud en het beheer van cultureel erfgoed. Omdat de condities waaronder in musea en archieven voorwerpen bewaard werden 'vaak bedroevend slecht' waren en er achterstanden waren bij conserverings- en restauratiewerkzaamheden stelde Brinkman voor op de begroting voor 1988 8 miljoen gulden extra te reserveren voor cultuurbehoud en -beheer.⁴⁸ Voor een

structurele oplossing wilde Brinkman met praktische maatregelen inzake zelfbeheer en verzelfstandiging van uitvoerende rijksdiensten komen. Het grootste deel van de voorgestelde extra subsidie, te weten 6,2 miljoen gulden, kwam ten goede aan de museumsector. Kunstmusea werden geconfronteerd met sterk gestegen aankooprijzen en met hoge kosten voor verzekering en beveiliging. Doordat bij deze musea in het beleid van de afgelopen jaren prioriteit was gegeven aan de publieksfunctie waren achterstanden ontstaan bij registratie en documentatie van de collectie. Om enigszins tegemoet te komen aan de verzekeringsproblemen die met name een rol speelden bij de organisatie van grote tentoonstellingen kon Brinkman meedelen dat een indemniteitsregeling ingesteld zou worden. Een dergelijke regeling houdt in dat de overheid zich garant stelt voor de vergoeding van eventuele schade aan bruikleengevers. Op deze manier konden de verzekeringspremies van tentoonstellingen worden teruggebracht tot bedragen die door musea nog zijn op te brengen. Op deze voorstellen kreeg Brinkman weinig kritiek. Met name de CDA-fractie stemde van harte in met de plannen. Schutte van het GPV was heel gelukkig met de beleidsvoorstellen. Hij vroeg zich wel af hoe deze extra gelden zich verhouden tot hetgeen minimaal nodig was om de knelpunten bij musea en archieven op te lossen. Brinkman gaf toe dat gelet op de mistroostige situatie van de musea 8 miljoen gulden extra eigenlijk veel te weinig was.⁴⁹ Veel minder instemming kreeg de bewindsman voor zijn kunstenplan, het hoofdonderwerp van het mondeling overleg met de cultuurspecialisten uit de Tweede Kamer.

Niessen, woordvoerder voor de Partij van de Arbeid, hield een pleidooi voor verhoging van het kunstenbudget. Hij was tevreden met de aangebrachte correcties op het oorspronkelijke kunstenplan, zodat voor de danssector meer geld beschikbaar kwam en de subsidiëring van de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater niet werd stopgezet. Voor het overige was hij van mening dat de minister - ondanks waarschuwingen van de Kamer om de herverkaveling binnen het kunstenbudget niet over de rug van de regio uit te voeren - met zijn kunstenplan 'fors in de fout (was) gegaan'. De PvdA-fractie steunde daarom ook het verzoek van de twaalf provinciebesturen om de korting op de regionale culturele voorzieningen - die becijferd was op 6 à 7 miljoen gulden - ongedaan te maken. Zo vond de PvdA-fractie het bijvoorbeeld 'volstrekt onacceptabel' dat buiten de randstad slechts plaats was voor drie 'minimale' toneelvoorzieningen. Niessen steunde in grote lijnen Brinkmans voorstel het orkestenbestel verder te saneren. Met één onderdeel daarvan - het weghalen van de symfonische taak bij Opera Forum - was hij het niet eens. In besprekingen van WVC met Opera Forum was het gezelschap namelijk behoud van deze taak toegezegd. Het zou van onbehoorlijk bestuur getuigen dat daar nu weg te halen. Tot slot gaf Niessen uiting aan zijn irritatie over het van jaar tot jaar uitblijven van de Letterennota. In plaats van de vage en dure plannen van de minister voor

leesbevordering pleitte Niessen voor verhoging van de subsidie aan het Fonds voor de Letteren.

Als tweede voerde Beinema (CDA) het woord. Gelet op een voor zijn partij belangrijk beleidsbeginsel - de sociale en geografische spreiding - stelde hij voor het kunstenplan van de minister op een drietal punten bij te stellen, te weten:

- de integratie van de twee noordelijke orkesten tot een tweelocatiemodel met 100 tot 110 orkestplaatsen;
- het behoud van de symfonische taak van Forum;
- een garantie voor het voortbestaan van de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater.

Dekking voor deze voorstellen zou bereikt kunnen worden door voor de sectoren film en letteren minder geld beschikbaar te stellen. Bovendien diende het geld dat Brinkman wilde besteden aan leesbevordering direct ten goede te komen aan schepende kunstenaars, in casu het Fonds voor de Letteren. Voor het overige complimenteerde Beinema de minister en de Raad voor de Kunst met dit plan. Naast dit beleidsstuk van de minister had het CDA behoefte aan een 'kunstenplan in breder verband', waarin ook aandacht werd besteed aan bijvoorbeeld sponsoring, management, toerisme, fiscale regelingen en internationale culturele betrekkingen.

De tweede woordvoerder voor het CDA, Van der Heyden, wijdde de hem toegewezen spreektijd aan het toneelbeleid. Vanuit 'de gedachte van spreiding van het cultuuraanbod' meende hij dat opheffing van de toneelgezelschappen Theater in Arnhem en Globe in Eindhoven onacceptabel was.

Namens de D66-fractie voerde Nuis het woord. Hij vond de 700.000 gulden die Brinkman uit wilde trekken voor leesbevordering niet passen binnen het kunstenbudget. Het bevorderen van literatuur wel. Om literaire schrijvers en vertalers in staat te stellen meer en beter werk te maken en om de literaire belangstelling te stimuleren diende binnen de letterenbegroting meer geld beschikbaar te komen voor subsidiëring van het Fonds voor de Letteren en van de Stichting Schrijvers School Samenleving.

D66 verzette zich, met de PvdA, tegen de voorgestelde reducties op de regionale podiumkunstinstanties. De leemte die daardoor zou ontstaan kon volgens Nuis niet opgevuld worden door reisvoorstellingen van gezelschappen uit de Randstad. 'De oude beproefde instanties' mochten niet verdwijnen, zolang er geen geld was voor nieuwe.

VVD-woordvoerder Dijkstal had geen goed woord over voor het kunstenplan. Omdat geen objectieve criteria voor het kunstbeleid ontwikkeld werden, beschouwde de VVD-fractie het beleidsstuk als 'mislukt (...) en dit plan wordt derhalve, zoals het nu voorligt, door ons afgewezen'. Zijn fractie had behoefte aan een fundamenteel onderzoek naar de betekenis van kunst en cultuur voor de samenleving. Op twee onderdelen ging Dijkstal nader in. Zijn fractie ging akkoord met de opheffing van de toneelgezelschappen Theater en Globe, maar

wilde dat Brinkman met de provinciebesturen van Gelderland en Noord-Brabant in overleg zou treden over plannen voor het opzetten van nieuwe toneelvoorzieningen in deze regio.

Het voorstel van de minister om zeven ton te besteden aan leesbevorderingsprojecten werd, als niet passend binnen de WVC- begroting, door de VVD afgewezen: 'Wij begrijpen werkelijk niet, dat de minister daarmee durft te komen.'

Na Dijkstal sprak - ook namens de VVD - Van Heemskerck Pillis-Duvekot. Doorvoering van het plan om bij Opera Forum de symfonische taak weg te halen zou volgens haar getuigen van onbehoorlijk bestuur. Zeker nu WVC met Opera Forum net een saneringsplan had opgesteld. Evenmin kon het haar goedkeuring wegdragen dat de minister - zonder de evaluatie van de in 1983 gestarte reorganisatie van het orkestenbestel af te wachten - weer een paar orkesten van het podium streepde.

Lankhorst maakte duidelijk dat de PPR afwijzend stond tegenover veel voorstellen uit het kunstenplan, met name de reductie op regionale kunstinstellingen. Uitwerking van het spreidingsbeginsel betekende in de eerste plaats dat regio's buiten de randstad recht hadden op financiële ondersteuning bij het in stand houden van kwalitatief goede culturele instellingen. Als mogelijkheid het kunstenbudget te vergroten, opperde Lankhorst het plan de prijzen van de toegangskaarten voor gesubsidieerde voorstellingen te verhogen.

Schutte (GPV) vond dat de minister in zijn kunstenplan een nogal simplistische opvatting over spreiding hanteerde. Naar zijn mening hield de instandhouding van een regionale culturele infrastructuur meer in dan het met zekere regelmaat verzorgen van concerten of voorstellingen door randstedelijke gezelschappen. Vanuit deze opvatting was het GPV bijvoorbeeld tegen het voorstel van Brinkman om het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest op te heffen. GPV was - met CDA en PvdA - voorstander van het tweelocatiemodel.

Na deze sprekers kreeg minister Brinkman gelegenheid zijn Plan voor het Kunstbeleid te verdedigen. Volgens de bewindsman werd bij de kritiek op zijn beleidsstuk - zoals naar zijn mening eerder ook in de media en bij de hoorzitting het geval was - te veel op details ingegaan. Via een interruptie maakte Dijkstal (VVD) bezwaar tegen de tendentieuze ondertoon van de minister, die 'in feite zegt dat de Kamer het plan niet begrepen heeft en dat zij iets in de marge probeert te rommelen'. Brinkman vervolgde zijn repliek door op de grote lijnen van het kunstenplan in te gaan. Doel van het plan was het creëren van ruimte voor nieuwe ontwikkelingen op het terrein van film, kleine dans, oude muziek en jeugdtheater. Met datzelfde doel voor ogen was door de Kamer jaren achtereen om een dergelijk plan gevraagd. De kritiek, dat hij nu te hard van stapel zou lopen, wees hij van de hand: 'Wij moeten niet doen alsof de gehele kunstwereld overhoop geschoten wordt.'

Spreiding was volgens Brinkman een belangrijke doelstelling van het kunstenplan. Bij spreiding ging het primair over de vraag waar de produkten terechtkomen. Daarnaast ging het bij kunstbeleid ook om spreiding van kwaliteit: beter één goed concert in de regio dan twee slechte. Als in bepaalde sectoren sprake was van overaanbod of versnippering, wanneer met andere woorden sprake was van teruglopende kwaliteit, zoals bij de symfonische muziek en het toneel het geval was, diende daar geld weggehaald te worden.

Door de bewindsman werd een nieuw aspect van het kwaliteitsbeginsel geïntroduceerd: kwaliteit van de deelname. Het is beter dat van één voorstelling op zinvolle wijze kennis wordt genomen dan van twee op oppervlakkige wijze zonder dat het gebodene voldoende bevat kan worden. Brinkman wees op de belangrijke rol die kunstzinnige vorming daarbij kan spelen: een sector waarvoor hij in zijn kunstenplan extra geld beschikbaar had gesteld.

De bewindsman was teleurgesteld over de kritiek op zijn kunstenplan. Uit de gedane voorstellen bleek dat de Kamer, een paar uitzonderingen daargelaten, als het ware de gegroeide situatie voor lief nam, zodat opnieuw geen extra geld voor de sectoren film en letteren beschikbaar kwam. Het stellen van andere prioriteiten was blijkaar problematisch. Dat was het bij het kunstenplan, dat gebaseerd was op een 'goed' en 'moedig' advies van de Raad voor de Kunst en dat zou het ook zijn bij een advies dat, zoals de kamer vroeg, opgesteld zou moeten worden door een ad hoc-commissie.

Ook andere door de kamer gedane voorstellen voorzag de minister van een kort commentaar. Om deze voorstellen te kunnen honoreren zou, zo rekende Brinkman voor, een bedrag van 16 miljoen gulden elders binnen de kunstbegroting vrijgemaakt moeten worden. Suggesties dienaangaande zag hij gaarne tegemoet.

In de tweede termijn van de commissievergadering deelde Niessen, namens de PvdA-fractie mee, dat zijn partij het streven achter het Plan voor het kunstbeleid, namelijk het vrijmaken van geld voor nieuw beleid, ondersteunde.

Niessen diende een motie in, die mede werd ondertekend door Van der Heyden (CDA), Dijkstal (VVD) en Nuis (D66). Daarin werd de regering verzocht voldoende geld (f 350.000,-) beschikbaar te stellen voor de realisatie van plannen om in de provincies Gelderland en Noord-Brabant in plaats van Globe en Theater nieuwe regionale repertoiregezelschappen op te richten.⁵⁰ Op 11 februari 1988 werd deze motie aangenomen; alleen de SGP, het GPV en de RPF stemden tegen.⁵¹ De motie werd uitgevoerd door Brinkman. Met beide theatergezelschappen trad hij in overleg over plannen voor nieuwe toneelvoorzieningen. Het Zuidelijk Toneel, de opvolger van Globe, kreeg per 1 augustus 1988, na een positief advies van de Raad voor de Kunst, de beschikking over een subsidie van f 400.000,-.

Ook met het Theater aan de Rijn, de opvolger van Theater, werden de besprekingen geopend.

Beinema (CDA) diende vier moties in. Samen met Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD), Nuis (D66) en Schutte (GPV) verzocht hij de regering om het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest in de gelegenheid te stellen tot een beheersstructuur te komen, die met 100 à 110 orkestplaatsen het voorgestelde tweelocatiemodel zou kunnen verwezenlijken.⁵²

Alleen de SGP stemde tegen, zodat de motie werd aangenomen.⁵³ Deze motie werd door de regering uitgevoerd. Brinkman was bereid voor de noordelijke orkestvoorziening 10 miljoen gulden per jaar beschikbaar te stellen. De beide orkesten hadden om 12 miljoen gulden gevraagd. Met het door de minister toegezegde bedrag zouden slechts 95 orkestplaatsen gecreëerd kunnen worden. In de zomer van 1988 stelde Brinkman een werkgroep in die als opdracht kreeg een beheersmodel uit te werken voor een orkestvoorziening in het noorden des lands die niet meer dan 10 miljoen gulden per jaar zou kosten.

Inmiddels is de afloop bekend: in het vroege voorjaar van 1989 werd besloten het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest op te heffen. Dat besluit vormde een onderdeel van een afspraak tussen de Commissarissen van de Koningin Wiegel en Vonhoff met de ministers Braks (Landbouw), Deetman (Onderwijs) en Brinkman over een taakverdeling tussen de provincies Groningen en Friesland op het gebied van culturele voorzieningen en onderwijs. het Frysk Orkest (48) en het Noordelijk Filharmonisch Orkest (62) werden per 1 september 1989 samengevoegd tot het Noordnederlands Orkest met 89 orkestplaatsen en met Groningen als standplaats.

Hoewel Beinema (CDA) instemde met het voornemen van Brinkman om de subsidie van 2,4 miljoen gulden aan het Folkloristisch Danstheater en de Hoofdstad Operette te continueren, had hij bezwaar tegen de manier waarop de minister dat wilde financieren. In een motie vroeg Beinema dat geld niet bij de sector beeldende kunst weg te halen, daar het nieuwe beeldende-kunstbeleid nog niet ten volle ontwikkeld was.⁵⁴ Deze motie zou later worden verworpen; alleen het CDA en de PPR stemden voor.⁵⁵ Met een andere motie had de heer Beinema meer succes. Samen met Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) en Niessen (PvdA) verzocht hij Brinkman meer geld beschikbaar te stellen voor de sector oude muziek: f 100.000,- structurele subsidie voor het Netwerk Oude Muziek en een subsidie van maximaal f 250.000,- voor het Festival Oude Muziek. Deze motie werd door Brinkman, nog voordat zij in stemming werd gebracht, uitgevoerd, zodat Beinema zijn verzoek aan de regering kon intrekken. De laatste motie die op initiatief van Beinema werd ingediend, werd medeondertekend door Niessen (PvdA), Nuis (D66) en Van der Heyden (CDA). Zij vroegen Brinkman om in overleg met de Raad voor de Kunst een ad hoc-commissie in te stellen die inzicht zou kunnen verschaffen 'in de huidige situatie en de toekomstige mogelijkheden van het Nederlandse kunst en cultuurbeleid'.⁵⁶

Deze motie zou later worden aangenomen: alleen de SGP, het GPV en de RPF stemden tegen.⁵⁷ Brinkman deed de toezegging over een dergelijk plan voor het kunstbeleid met de Raad voor de Kunst te gaan overleggen.

Nuis (D66) voegde aan deze stroom van moties slechts één verzoek aan de regering toe. Zijn motie werd mede ondertekend door Beinema (CDA), Niessen (PvdA) en Dijkstal (VVD) en hield in dat bevordering van de literatuur als kunstvorm meer gediend was met een hogere structurele subsidie voor het Fonds voor de Letteren en veel minder met algemene leesbevordering of met het financieel ondersteunen van een reeks klassieken.⁵⁸

Ook deze motie werd aangenomen en uitgevoerd. Brinkman was 'voornemens' het Fonds voor de Letteren structureel een extra subsidie van f 400.000,- te geven.⁵⁹

Namens de VVD-fractie nam Van Heemskerck Pillis-Duvekot het initiatief tot een motie over Opera Forum. Hierbij kreeg zij steun van Beinema (CDA), Niessen (PvdA), Nuis (D66), Kamp (VVD), Buurmeyer (PvdA) en Esselink (CDA). Omdat door WVC toezeggingen in die richting waren gedaan en 'ook (omdat dat) om artistieke redenen gewenst is' verzocht zij om handhaving van de symfonische taak van Forum.⁶⁰ Gelet op het aantal ondertekenaars was het niet verwonderlijk dat ook deze motie werd aangenomen.

Lankhorst (PPR) ten slotte, was van mening dat gezien de inkomenspositie van een groot deel van de theaterbezoekers de toegangsprijzen voor gesubsidieerde theatervoorstellingen konden worden verhoogd. In een motie verzocht hij de regering de opbrengst daarvan aan te wenden voor de medefinanciering van het Plan voor het Kunstbeleid.⁶¹ De fracties van de PPR en het GPV stemden voor, de overige fracties tegen, zodat de motie werd verworpen.⁶²

Op 1 februari 1988 werd de commissievergadering van 30 november 1987 voortgezet; de fractiewoordvoerders gebruikten de spreektijd voor een uitgebreide toelichting op de ingediende moties. Na dat allemaal aangehoord te hebben, stelde Brinkman vast dat 'nu zo ongeveer voor iedere heilige een kaarsje is gebrand'.⁶³ Blijkbaar waren noch hij, noch de Raad voor de Kunst erin geslaagd 'om over te brengen dat niet bezuinigen niet per definitie kan betekenen dat je in de prioriteitstelling alles bij het oude laat'.

Op 3 mei 1988 stuurde Brinkman een herzien en op sommige punten drastisch gewijzigd kunstenplan voor advies naar de Raad voor de Kunst. 'Als gevolg van de in het parlement ingenomen standpunten' was hij er niet in geslaagd 7 miljoen gulden vrij te maken voor nieuwe ontwikkelingen in de kunstensector'. Hans van den Bergh bediende zich in *Vrij Nederland* van minder parlementair taalgebruik: de kamerleden, besprongen door de diverse regionale lobby's onder aanvoering van de Vonhoffs en de Wiegels, haalden een streep door de saneringsoperatie van het orkestenbestel. En daarmee werd anderhalf jaar behoedzame plannenmakerij ten gunste van mooie films, balletten, romans en jeugdstukken

onderuitgehaald, omdat de bange kamerleden de provinciale-kiezersangst toch zwaarder lieten wegen dan hun eigen prioriteitsvoornemens.⁶⁴

De begroting in de Eerste Kamer

Pas tegen het eind van het parlementaire jaar - op 7 juni 1988 - sprak Brinkman met de leden van de Eerste Kamer over de WVC-begroting. Traditiegetrouw werd in de Eerste Kamer niet gedebatteerd over de cijfers maar over de visie achter het voorgestelde beleid. Het overleg van de minister met de senatoren werd 'Beleidsdebat over onderwerpen samenhangend met de begroting van WVC 1988' genoemd.

Ter voorbereiding van dit debat werden door de leden van de vaste commissie voor Cultuur schriftelijk vragen gesteld aan de minister. De CDA-fractie wilde weten aan de hand van welke criteria de kwaliteit van kunstuitingen vastgesteld kon worden. Brinkman antwoordde dat over kwaliteit als algemeen criterium weinig te zeggen was. Hoe dat begrip ingevuld werd, was afhankelijk van de categorie waarop het werd toegepast. In elk geval speelden oorspronkelijkheid, zeggingskracht en ambachtelijkheid een rol.⁶⁵

De VVD- en PvdA-fracties waren teleurgesteld over de minieme toelichting op de begroting. De meeste vragen van deze fracties hadden dan ook betrekking op Brinkmans visie op het kunstbeleid. Bij de beantwoording van deze vragen volstond de bewindsman met een verwijzing naar het Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992.

De beraadslagingen over de WVC-begroting werden geopend door Ermen (PvdA). Zij sprak over de waarde van het sociaal-cultureel werk: 'Hier worden de eerste stappen gezet van de cultuur met de kleine c naar de kunst met een grote K.'⁶⁶ Gelet op deze relatie tussen kunst en cultuur leek het haar niet verantwoord te bezuinigen op sociaal-cultureel werk, terwijl de kunstbegroting op dat punt werd ontzien. 'De keuze van het kabinet om op het kunstenbudget niet te bezuinigen, is een zeer selectieve keuze (...), een financiële keuze, die tevens een waardeoordeel inhoudt.'

Eveneens namens de PvdA sprak Kassies. In zijn maidenspeech stelde hij vast dat kunst 'in' was. Hij sprak voorts de hoop uit dat de overheid in haar kunstbeleid ruimte zou scheppen voor andere functies van kunst dan die van opzichtige consumptie en hield een pleidooi voor een ruimhartig kunstbeleid op alle niveaus. Een dergelijk beleid werd volgens de PvdA-woordvoerder in de weg gestaan door een gebrek aan middelen, een verschijnsel 'dat zo langzamerhand benauwende proporties krijgt'.

Volgens Houben-Sipman (CDA) diende aan de beeldvorming over 'cultureel' Nederland, met enerzijds de randstad en de rest van het land anderzijds iets gedaan te worden. Zij pleitte voor de opbouw van een culturele infrastructuur in

steden buiten de randstad mede met het oog op de economische zuigkracht die daarvan uit zou gaan.

Vonhoff-Luyendijk (VVD) sprak haar waardering uit voor het feit dat de minister de culturele sector ook dit jaar weer had gevrijwaard van al te diep insnijdende maatregelen en dat er zelfs sprake was van een zekere mate van ontzien. Naar aanleiding van een recente uitspraak van de Raad van State over het toncelbeleid van Brinkman stelde zij vast dat de minister 'toch wel de schijn op zich (laadt) dat hij ten aanzien van sommige zaken niet altijd zorgvuldig te werk gaat'. De Raad van State bepaalde in zijn uitspraak dat Brinkman de toneelgroepen Globe en Theater ook na 31 juli 1988 moest blijven subsidiëren, omdat het besluit van de bewindsman om de subsidie in te trekken was genomen in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De minister had een week de tijd om zijn reactie op de opmerkingen van de senatoren voor te bereiden. Op 14 juni 1988 werd het beleidsdebat voortgezet. Brinkman opende de vergadering met een betoog over de 'verantwoordelijke samenleving'. Binnen het door de minister voorgestane concept van een samenleving die de verantwoordelijkheden meer deelt met de overheid, paste bijvoorbeeld het dereguleringsstreven van de bewindsman.⁶⁷ De bezuinigingen op het sociaal-cultureel werk kwamen daar ook mee overeen: 'Door de toegenomen mondigheid en de grotere afwegingsmogelijkheden voor vele burgers hebben bepaalde subsidies, in het bijzonder in de recreatieve en de educatieve sfeer, aan belang in het WVC-beleid ingeboet.'

Als reactie op opmerkingen van Vonhoff-Luyendijk maakte de minister duidelijk dat het aantal gegrond verklaarde uitspraken van de Raad van State met betrekking tot kunst en cultuurbeleid, 'bepaald geen zorgwekkend aantal' betrof. Daarnaast was het volgens Brinkman zo dat de laatste jaren door burgers niet alleen eerder geprocedeerd werd, maar dat de besluiten van zijn ministerie ook minder 'leuk' waren geworden. De minister vond de uitspraken van de Raad van State vooral 'lastig'. Deze belemmerden hem in het voeren van een flexibel beleid en dwongen zijn departement in een keurslijf, zodat het ministerie van WVC dreigde 'te verworden tot een uitkeringsfabriek van louter lopende banden'. Vervolgens stelde Brinkman vast, zoals Kassies ook deed, vast dat het publiek en het bedrijfsleven steeds meer belangstelling voor kunst toonden: 'De kunst staat in de schijnwerpers en dat is goed voor de kunst.' Hij onderkende ook het daaraan verbonden risico dat de band tussen kunst en status of tussen kunst en 'gezien willen worden' te nauw zou kunnen worden. De sociale spreiding van kunst liep, en daarin verschilde de minister van opvatting met Kassies, door deze ontwikkeling geen gevaar. Voorts wees hij op de belangrijke rol van de media als instrument voor sociale spreiding. De minister zou te zijner tijd, na rijp beraad, terugkomen op 'het complexe vraagstuk van de sociale spreiding'. Hoewel voor Brinkman vaststond dat investeren in kunst de deelname aan het

sociale en culturele leven stimuleerde, achtte hij het niet verdedigbaar binnen de begroting van zijn ministerie meer geld voor de kunsten vrij te maken. Wel keek hij - om financieringsbronnen voor de kunst te zoeken - regelmatig over de WVC-grens. Zo zou bijvoorbeeld het Architectuurmuseum mede gefinancierd worden door het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Ermen (PvdA) plaatste in de tweede termijn vraagtekens bij Brinkmans argumentatie voor bezuinigingen in de culturele sector. Het feit dat er bezuinigd zou moeten worden rechtvaardigde 'niet dat het onfatsoenlijk gebeurt, in dit tempo en met deze gevolgen'.

Het was Kassies (PvdA) uit het betoog van de minister zeer wel duidelijk geworden dat spreiding geen prioriteit in het kunstbeleid had. Hij vond dat even teleurstellend als het feit dat voor de kunsten een budget gereserveerd was dat slechts ongeveer 0,2 procent van de rijksbegroting uitmaakte. Hij stelde vast dat 'die 0,2 procent peanuts (zijn en) dat met betrekkelijk weinig moeite, bijvoorbeeld 80 miljoen gulden erbij, erg veel problemen zouden zijn opgelost, dat dit in feite niets uitmaakt op de rijksbegroting en dat daarvoor een bepaalde politieke wil nodig is'.

Houben-Sipman (CDA) toonde zich tevreden met de antwoorden van Brinkman. Met het gegeven dat het spreidingsbeginsel een ondergeschikte rol bij het kunstbeleid speelde, had zij geen moeite. Met het oog op de ontwikkelingen binnen de EG (Europa 1992) vroeg zij zich af of bevordering van 'binnenlandse' spreiding in de toekomst nog wel een rol zou moeten spelen.

De bewindsman had het laatste woord. Dat er meer geld voor de kunsten beschikbaar zou moeten komen, achtte hij niet alleen niet verdedigbaar in het kabinet, maar ook niet 'tegenover een bejaarde'. Via een interruptie maakte Kassies nogmaals duidelijk dat meer geld voor de kunst gezocht moest worden binnen de totale begroting en niet binnen de WVC-begroting. Maar ook dat vond Brinkman niet te verdedigen. In tijden waarin de broekriem werd aangetrokken, paste geen verhoging van het kunstenbudget.

Opnieuw maakte Kassies van de interruptiemogelijkheid gebruik om te herhalen wat de bewindsman blijkbaar niet wilde horen: verhoging van het kunstenbudget, zoals dat bijvoorbeeld in Frankrijk gebeurd was, was een kwestie van politieke wil. Volgens Brinkman paste een dergelijk besluit heel goed bij 'de politieke cultuurhistorie' van Frankrijk, maar niet bij die van Nederland. Kassies restte niet veel anders dan zijn hoop te vestigen op een nieuw kabinet.

Beroepskostenvergoedingen voor beeldende kunstenaars.

In de tweede helft van 1987 - in de tijdsspanne die lag tussen de beëindiging van de Beeldende-Kunstenaarsregeling (BKR) en de oprichting van het Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst - was de Tijdelijke regeling beroepskostenvergoedingen voor professioneel werkende beeldende kunstenaars van kracht. Voor de uitvoering van deze regeling was een bedrag van 6 miljoen gulden beschikbaar. Uitgaande van een vergoeding van gemiddeld f 5.000,- zouden 1200 beeldende kunstenaars een beroep op deze regeling kunnen doen. Om voor deze regeling in aanmerking te komen, dienden beeldende kunstenaars hun professionaliteit aan te tonen aan de hand van de criteria opleiding, werkwijze, kwaliteit van het werk, marktgerichte activiteiten, frequentie, aard en plaats van tentoonstellingen en maatschappelijke erkenning van het beroep, zoals zou kunnen blijken uit prijzen, aankopen of opdrachten. Dat deze eis van professionaliteit zou kunnen botsen met het voor deze regeling beschikbare budget had minister Brinkman al voorzien: 'Immers in een systeem, waarin met vaste budgetten moet worden gewerkt is het noodzakelijk het aantal toekenningen in overeenstemming te brengen met het beschikbare budget.'⁶⁸ En aldus geschiedde. Per september 1987 was door 3613 beeldende kunstenaars een beroep gedaan op de Tijdelijke regeling beroepskostenvergoedingen. Daarvan waren 139 aanvragen nog in behandeling; 1057 maal werd positief geadviseerd en 2417 aanvragen werden afgewezen. In de laatstvermelde categorie bleek in 1497 gevallen geen sprake van professionaliteit. Voorts kregen 920 kunstenaars een afwijzingsbrief, waarin de volgende passage voorkwam: 'Er is bij u sprake van professionaliteit, maar deze is door anderen overtuigender aangetoond dan door u.'⁶⁹

Van de 1057 gehonoreerde aanvragen bedroeg de beroepskostenvergoeding in 95 procent van de gevallen f 5.000,-.

Naar aanleiding van het forse aantal afwijzingen voerden kunstenaars afzonderlijk, maar ook gezamenlijk via de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) bij de Raad van State een Arob-procedure tegen minister Brinkman. Deze procedure werd aangespannen omdat de tijdelijke regeling naar het oordeel van de BBK onzorgvuldig was, de positie van kunstenaars had beschadigd en op tal van andere punten gebreken vertoonde.⁷⁰

Een van de klachten van de BBK was dat de beoordelingscommissie, ingesteld door het ministerie van WVC en bestaande uit kunstenaars aangewezen op voordracht van beroepsverenigingen voor beeldende kunstenaars te snel moest werken. De commissie behandelde veertig à vijftig aanvragen per dag. Voor beeldende kunstenaars die het etiket 'niet professioneel' opgeplakt kregen, was het volgens de BBK onmogelijk langer hun beroep uit te oefenen, omdat zij door de buitenwereld niet langer als professionele kunstenaars zouden worden beschouwd.

In november 1987 startte de BBK-procedure bij de Raad van State. Eind januari 1988 werd de uitspraak verwacht. In de tussenliggende periode kwam het

onderwerp beroepskostenvergoedingen diverse keren in het parlement aan de orde.

De eerste keer was op 30 november 1987.⁷¹ Op die dag werd de WVC-begroting 1988 behandeld in een vergadering van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur met minister Brinkman.

Niessen (PvdA) opende het debat. Veel beeldende kunstenaars waren naar zijn mening terecht gegriefd over de afwijzingsbrief waarin hun gemeld werd dat zij niet professioneel genoeg werkten: 'Het tragikomische is, dat achteraf is gebleken, dat zich onder de afgewezenen artiesten bevinden, die werk van zo'n niveau produceren, dat het - jawel - door het Rijk werd aangekocht.'

De woordvoerders van de verschillende fracties waren het met elkaar eens: het budget voor de beroepskostenvergoedingen was ontoereikend. Afgewezen beeldende kunstenaars werden ten onrechte als niet-professioneel gediskwalificeerd. Hun moest open en eerlijk meegedeeld worden dat het geld gewoon op was. Niessen stelde voor extra geld beschikbaar te stellen voor het toekennen van beroepskostenvergoedingen. De PPR-fractie stelde voor alle professionele beeldende kunstenaars een beroepskostenvergoeding te geven. Dit voorstel kon geenszins de goedkeuring van de minister wegdragen: 'Wij willen in Nederland geen staatskunst en geen staatsstempels.' Hij zag ook geen mogelijkheid het budget voor de beroepskostenvergoedingen te verhogen. Ontevreden met dat antwoord dienden Niessen (PvdA), Nuis (D66) en Lankhorst (PPR) een motie in, waarin zij de regering uitnodigden '1000 extra beroepskostenvergoedingen toe te kennen en deze te financieren uit het totale budget voor beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving'.⁷²

In een schriftelijke reactie stelde Brinkman dat het toekennen van meer beroepskostenvergoedingen ten koste zou gaan van andere beleidsinstrumenten op het gebied van beeldende kunst. En dat zou op zijn beurt weer kunnen betekenen dat meer beeldende kunstenaars een beroep op de bijstand zouden gaan doen. Deze vooronderstelling kon de minister niet staven: het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kon het daartoe benodigde cijfermateriaal (nog) niet leveren.⁷³

Brinkmans schriftelijke toelichting op de motie over de beroepskostenvergoedingen riep echter meer vragen op dan hij beantwoordde. Niessen (PvdA) was 'zeer teleurgesteld over de buitengewoon rare reactie' van de minister op de motie. Hij meende dat in de toelichting van de bewindsman 'de ene tegenstrijdigheid zich op de andere stapelde'. Met Beinema (CDA) plaatste hij vraagtekens bij de stelling dat het toekennen van meer beroepskostenvergoedingen de run op de bijstand zou vergroten.

De door Niessen (PvdA), Nuis (D66) en Lankhorst (PPR) ingediende motie over '1000 extra beroepskostenvergoedingen' zou het trouwens niet halen. Op 11 februari werd deze verworpen: alleen de fracties van de PvdA, D66, PPR en PSP stemden voor.

Half februari 1988 werd de uitspraak van de Raad van State bekend: de minister mocht bij de toekenning van beroepskostenvergoedingen rekening houden met het beperkte budget waarover hij beschikte. Ook was het toegestaan striktere maatstaven aan te leggen dan alleen professionaliteit. Op één punt was minister Brinkman echter in gebreke gebleven: het duidelijk aangeven van de door de commissie gehanteerde criteria. 'Ook een artistiek oordeel moet worden gemotiveerd,' aldus de uitspraak van de Raad van State.⁷⁴

Op 17 maart 1988 schreef minister Brinkman aan de leden van de Tweede Kamer een informatieve brief over het beeldende-kunstbeleid. Daarin werd onder andere een gerucht dat het ministerie van WVC nog BKR-gelden te goed had van het departement van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bevestigd. Het betrof ongeveer 8 miljoen gulden die over was van de BKR-interimregeling. Dit geld had Brinkman inmiddels al weer uitgegeven, te weten 1 miljoen gulden aan de Rijksdienst Beeldende Kunst voor de interne verhuizing van de BKR-collectie, 2 miljoen gulden voorschot voor het Holland Festival, 1,3 miljoen gulden voor Opera Forum, voor het Filmmuseum 2 miljoen gulden en ten slotte 1,7 miljoen gulden voor het oplossen van knelpunten in de museumsector. In een vergadering van de vaste commissie naar aanleiding van de brief voerde Niessen (PvdA) als eerste het woord. Hij was zeer verontwaardigd over de vlotte hand van uitgeven van de minister. 'Op hetzelfde moment waarop beeldend kunstenaars wanhopige pogingen deden om voor een beroepskostenvergoeding in aanmerking te komen, was de minister bezig met behulp van het hiervoor bestemde geld allerlei gaten in de kunstbegroting te dichtten.' De fractiewoordvoerders waren 'woedend' (Niessen, PvdA), 'bijna sprakeloos' (Beinema, CDA) of hadden 'grote moeite' (Kamp, VVD) met het feit dat het geld besteed was zonder dat de Tweede Kamer daarover deugdelijk was ingelicht.

Volgens de PPR-woordvoerder Lankhorst kon de gevolgde procedure 'niet door de beugel'.

Op deze niet mis te verstane kritiek reageerde Brinkman met een boekhoudkundig relaas over terug te boeken voorschotten, accountantscontroles en over het blokkeren van geldbedragen die anders zouden terugvloeien naar de kas van minister Ruding.

Het verwijt dat hij 'stiekem' geld, bestemd voor beeldende kunstenaars, besteedde aan andere sectoren ging volgens de bewindsman niet op.

Met deze reactie waren de parlementariërs verre van tevreden. Uiteindelijk gaf Brinkman toe dat de Kamer onvoldoende duidelijk was ingelicht over de besteding van het BKR-gelden; dat de papierlawine waarin hij de informatie verpakt had, moeilijk te doorgronden was geweest.

Een tweede onderwerp van gesprek in deze verhitte bijeenkomst was de door Brinkman geponeerde stelling dat door uitbreiding van het aantal toe te kennen beroepskostenvergoedingen een extra beroep op de bijstandswet zou worden

gedaan. In zijn brief aan de Tweede Kamer gaf de minister toe dat niet aan te tonen was of dat ook werkelijk zou gaan gebeuren.

Ontevreden over het geringe informatieve gehalte van de brief en van de mondelinge toelichting daarop van Brinkman, verzocht de commissie de minister met klem een evaluerende notitie over het beeldende kunstbeleid samen te stellen, waarin ook de relatie tussen de beroepskostenvergoedingen en de Algemene Bijstandswet werd betrokken. Dit nadrukkelijke verzoek van de kamerleden leverde de toezegging op dat hij in het volgende vergaderjaar een dergelijke evaluatie zou opstellen.

Een andere langerlopende kwestie - wat te doen met de 300.000 uit de BKR overgebleven kunstwerken - werd nog wel dit parlementaire jaar afgerond. Bij Koninklijk Besluit was al in 1983 de overdracht van reeds uitgeleend BKR-werk aan ministeries en rijksinstellingen geregeld.

Inmiddels had minister Brinkman van zijn ambtgenoot van Financiën de vereiste toestemming gekregen om ook niet-rijksinstellingen, die circa 150.000 kunstwerken in bruikleen hadden, eigenaar te maken van het werk. Hij stelde voor de resterende 150.000 werken op te slaan in het depot van de Rijksdienst Beeldende Kunst in de Rijswijkse Plaspoelpolder. Dat depot zou dan één keer per jaar opengesteld worden voor nieuwe gegadigden.

Hoewel Kamp (VVD) suggereerde de resterende kunstwerken terug te geven aan de makers zodat het rijk in één keer van de BKR-collectie af zou komen en het de heer Lankhorst (PPR) de ideale oplossing leek het werk te schenken aan kunsttuleencentra, kozen de parlementariërs toch voor het voorstel van Brinkman.

Wijziging van de Wet op de Raad voor de Kunst 1977

In 1984 stelde de Projectgroep Externe Advisering van het ministerie van WVC, elders ook wel commissie-Van der Ploeg genoemd, voor via een wetswijziging de Raad voor de Kunst te herstructureren. In haar rapport pleitte de Projectgroep ervoor de benoemingsprocedure voor leden van de Raad voor de Kunst te veranderen. De tot dan toe gehanteerde omslachtige procedure 'via voordracht en aanbeveling, heeft geleid tot een Raad die niet vrij is van belangenbehartiging'.⁷⁵

In zijn vijfjaarlijkse interne evaluatierapport pleitte de Raad voor de Kunst zelf ook voor een wetswijziging, waarin geregeld zou moeten worden dat in de toekomst bij benoeming van leden meer gelet zou worden op artistiek-inhoudelijke factoren, zoals deskundigheid en affiniteit met kunst en minder op factoren als regio, sekse, leeftijd en maatschappelijke stroming. Beide rapporten waren aanleiding voor een voorstel van Brinkman tot wijziging op de Wet op de Raad voor de Kunst 1977. De wetswijzigingen hadden analoog aan de aanbevelingen van de raad betrekking op de samenstelling van de Raad voor de Kunst en op de daarbij gevolgde benoemingsprocedure. Daarnaast vervulde hij een oude wens van het parlement door voor te stellen dat de raad

voortaan de Tweede Kamer rechtstreeks zou kunnen adviseren over bij de Kamer aanhangig gemaakte initiatiefwetsvoorstellen.

Ter voorbereiding van de parlementaire behandeling van het wetsontwerp werden schriftelijk vragen gesteld door cultuurspecialisten uit de Tweede Kamer. Alle kamerfracties waren het op hoofdpunten eens over de door Brinkman gedane wijzigingsvoorstellen.

De VVD-fractie vatte de kritiek op het functioneren van de Raad voor de Kunst samen in vier punten:

- de raad stelt zich niet onafhankelijk genoeg op; en fungeert als handlager van het regeringsbeleid;
- eigenbelang van beoordelaars van subsidieadviezen staat de noodzakelijke objectiviteit in de weg;
- adviezen van de raad zijn niet consistent;
- bij de argumentatie van adviezen wordt met meerdere maten gemeten.⁷⁶

Deze opsomming mondde uiteindelijk uit in de vraag of de raad wel de noodzakelijke kwaliteit en deskundigheid in huis had om te kunnen adviseren over de plaats van kunst en cultuur in de samenleving, waaraan het parlement immers behoefte had, zoals was gebleken bij de behandeling van het Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992.

In zijn antwoord toonde Brinkman zich geen vurig pleitbezorger voor zijn belangrijkste adviesorgaan op het gebied van de kunsten. Integendeel: hoewel de laatste jaren de adviezen van de raad 'aan realiteitszin' hadden gewonnen, gaf de bewindsman bij zeer complexe herschikkingsoperaties de voorkeur aan de inschakeling van externe adviescommissies.⁷⁷

In het mondeling overleg over de wetswijziging - op 2 juni 1988 - werd Brinkman daarover aan de tand gevoeld.

De vergadering werd geopend door Niessen (PvdA), die als eerste punt de 'externe commissies' aansneed. Naar zijn mening botste de in de wet voorgeschreven gedragslijn, namelijk dat de minister 'voor alle belangrijke maatregelen op het gebied van de kunsten' advies vraagt aan de raad met de praktijk. Daarin waren externe adviescommissies ingeschakeld, zoals dat bijvoorbeeld bij de herstructurering van het toneelbestel (commissie-De Boer) en van het orkestenbestel (commissie-Sutherland).⁷⁸

De minister antwoordde dat in de genoemde - zeer complexe - gevallen eerst advies aan de Raad voor de Kunst was gevraagd. Pas daarna had hij 'ter garanderen van de zorgvuldigheid in de besluitvorming' een externe commissie ingesteld.⁷⁹

Niessen vond dit een 'merkwaardige reactie' van de bewindsman: 'Wat hij hier eigenlijk zegt is dat hij, als het echt moeilijk wordt, ook in de toekomst de Raad voor de Kunst terzijde kan blijven schuiven.'⁸⁰ Een ongewenste situatie naar de mening van de PvdA-fractie.

Voorts vroeg Niessen Brinkman de moeizame toegankelijkheid van de raad tot het beleidsproces van andere ministers, op te lossen. Zo verzuimde bijvoorbeeld het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen de Raad voor de Kunst op de hoogte te brengen van een rapport over het kunstvakonderwijs, uitgebracht door de HBO-Raad. Niessen drong er bij de minister op aan 'bij zijn collega's een interventie te plegen die ertoe zal leiden dat zij voortaan de raad rechtstreeks van informatie voorzien'.

De PvdA-woordvoerder schaarde zich achter het voorstel bij de selectie van leden voor de raad de nadruk te leggen op artistiek-inhoudelijke deskundigheid. Andere factoren, zoals sekse en geografische spreiding, achtte hij daaraan ondergeschikt, maar 'anderzijds is het even ongewenst, dat de Raad voor de Kunst een soort masculiene Randstad-sociëteit op niveau wordt'.

Om te voorkomen dat het adviseren over kunstbeleid een randstedelijke aangelegenheid zou kunnen worden, leek het Niessen, gelijk de minister voorstelde, voldoende in een uitvoeringsbeschikking op het spreidingselement in te gaan.

In deze beschikking werd gesteld dat bij benoeming van leden van de Raad voor de Kunst 'wordt gestreefd naar een zodanige spreiding van leden over het gehele land en naar zodanige geschakeerdheid van samenstelling als voor een goed functioneren van de raad wenselijk wordt geacht'.

Namens de D66-fractie voerde Nuis het woord. Hij vond het geenszins verwonderlijk dat beleidsadviezen van de Raad voor de Kunst veel kritiek opriepen daar 'een oordeel over kunst iets anders is dan de toepassing van de IJkwet'.

Ondanks kritiek op het functioneren van de Raad voor de Kunst, was Nuis geen voorstander van het idee minder kunstenaars en meer kunstmanagers te benoemen. Dat zou het probleem van het potentiële gebrek aan noodzakelijke objectiviteit vanwege het feit dat kunstenaars lid waren van de raad niet echt oplossen. Voldoende sociale controle binnen een werkgroep of commissie van de raad bood zijns inziens voldoende bescherming tegen 'enge belangenbehartiging' die de raad nu - ten onrechte - verweten werd.

Het belangrijkste punt, aangesneden door de woordvoerder van de VVD-fractie - Dijkstal - betrof het lidmaatschap van uitvoerende kunstenaars. Het feit dat iets meer dan de helft van de raadsleden uitvoerend kunstenaar was, beschouwde de VVD als een 'ongelukkige' situatie. Sterker nog: Dijkstals partij was voorstander van het idee - om het eigenbelang op afstand te houden - helemaal geen uitvoerende kunstenaars in de Raad voor de Kunst zitting te laten nemen. Hij stelde voor meer dan tot nu toe gebruikelijk was deskundigen te rekruteren uit kringen van wetenschap, onderwijs en management. Daarnaast zouden gepensioneerde kunstenaars benoemd kunnen worden in de raad. Door middel van een interruptie maakte Nuis duidelijk dat de VVD kandidaten onder gepensioneerde kunstenaars met een lampje zou moeten zoeken, daar uitvoerende kunstenaars als kleine zelfstandigen bij het bereiken van de leeftijd

van vijftig jaar geen pensioen kregen. Namens het CDA voerde Beinema het woord. Hij stemde van harte in met de meeste voorgestelde wetswijzigingen. Gelet op een in 1986 aanvaarde motie-Beinema-Evenhuis van Essen waarin werd gesteld 'dat het pluriformiteitsbeginsel en het kwaliteitsbeginsel als nevenschikte uitgangspunten' van het kunstbeleid beschouwd dienden te worden, stelde Beinema voor deze beide criteria, die ook een rol behoorden te spelen bij de benoeming van leden van de raad, vast te leggen in de wet. Met het voorstel van Brinkman het spreidingselement alleen in de uitvoeringsbeschikking op te nemen, was de CDA-spreker het niet eens. Het VVD-voorstel geen kunstenaars in de Raad voor de Kunst te benoemen, beschouwde de heer Beinema in het licht van de geschiedenis - de Raad voor de Kunst was immers opgericht op initiatief van kunstenaars - als 'een wrange grap'.

Na deze 'beraadslagingen' concludeerde minister Brinkman dat zijn wetsvoorstel op de belangrijkste punten gesteund werd. Uitgebreid ging de bewindsman in op het inschakelen van externe adviescommissies. Theoretisch is en blijft het mogelijk dergelijke commissies in te stellen wanneer de Raad voor de Kunst over een bepaald thema niet wil adviseren, wanneer er al een raadsadvies ligt over een bepaald onderwerp, wanneer de raad over onvoldoende kennis ter zake zou beschikken of als zou blijken dat hij het fundamenteel oneens is met de van regeringswege vastgestelde marges waarbinnen het adviesorgaan zou moeten werken. Brinkman zei nadrukkelijk niet de intentie te hebben de theorie ook in praktijk te brengen. De Raad voor de Kunst mocht niet gepasseerd worden. Wellicht zou bij sommige complexe adviesaanvragen samenwerking van de raad met een ad hoc-commissie wenselijk zijn.

Met deze toelichting van de minister waren de parlementariërs zeer content. Evenzo waren zij dat met de toezegging de door de kamerleden genoemde beleidsvoornemens van andere dan WVC-ministeries, waarvan de raad niet op de hoogte was gesteld, 'onder de aandacht van de betrokken collega's' te brengen. Naar aanleiding van het betoog van VVD-woordvoerder Dijkstal merkte de minister op dat het uitsluiten van kunstenaars niet alleen geen garantie leverde voor objectiviteit, maar ook een 'ernstig gemis' zou zijn. De gewenste objectiviteit zou via andere maatregelen, zoals het limiteren van de zittingsperiode van raadsleden en het hanteren van een zorgvuldige benoemingsprocedure, beter benaderd kunnen worden. Via een interruptie reikte Nuis de bewindsman nog een argument aan: omdat adviezen nooit door individuen, maar door groepen werden uitgebracht, werd eenzijdigheid bij de advisering beteugeld. Geen van de parlementariërs noch de bewindsman steunden het voorstel van de VVD-fractie. Dijkstal stond alleen.

Dat was ook het geval met Beinema. Voor zijn voorstel om in de wettekst over de benoemingsprocedure het criterium spreiding-pluriformiteit nevenschikt te maken aan het criterium kwaliteit-deskundigheid kreeg hij geen steun van andere kamerleden. Een door Beinema ingediende motie met die strekking zou later

worden verworpen. Alleen het CDA, de SGP, het GPV en de RPF stemden voor de motie.⁸¹ Op 7 juni 1988 werden de wijzigingen van de Wet op de Raad voor de Kunst - zonder stemming - door de Tweede Kamer aangenomen.

Voor het zomerreces 1988 werd het wetsvoorstel niet meer in de Eerste Kamer behandeld. Het debat daarover werd wel voorbereid door de vaste commissie voor Cultuur. Uit tussen de senatoren en minister Brinkman gewisselde schriftelijke stukken bleek dat de grote kamerfracties zouden instemmen met het wetsvoorstel.⁸²

Het debat in de senaat over de wijziging van de Wet op de Raad voor de Kunst vond pas op 4 juni 1989 plaats.⁸³

Van echte beraadslagingen was trouwens geen sprake. Alleen de woordvoerder van de PvdA-fractie nam deel aan het 'debat'. Door geen gebruik te maken van hun spreektijd gaven de andere fracties impliciet te kennen in te stemmen met de voorstellen van de bewindsman. De PvdA-fractie had ook 'geen moeite' met het wetsvoorstel. Kassies, de woordvoerder van deze fractie, wilde wel met Brinkman van gedachten wisselen over de samenstelling van de Raad voor de Kunst. De raad was vlak na de oorlog op initiatief van kunstenaars opgericht. Door maatschappelijke en culturele ontwikkelingen waren in de loop der tijd steeds meer ambtenaren en managers bij het kunstbeleid betrokken geraakt. Hun aandeel in de Raad voor de Kunst was de afgelopen jaren gegroeid. Volgens Kassies schoof de Raad voor de Kunst 'meer en meer op in de richting van de overheid, het departement'. De PvdA-woordvoerder vond dat geen goeie ontwikkeling. De raad liep te vaak in de pas met de overheid en had te weinig oog voor de belangen van kunstenaars. 'Wij behoeven nog geen alarm te slaan, maar wij vinden wel dat de minister en de raad zich de vraag moeten stellen of dat zo wel goed gaat.'

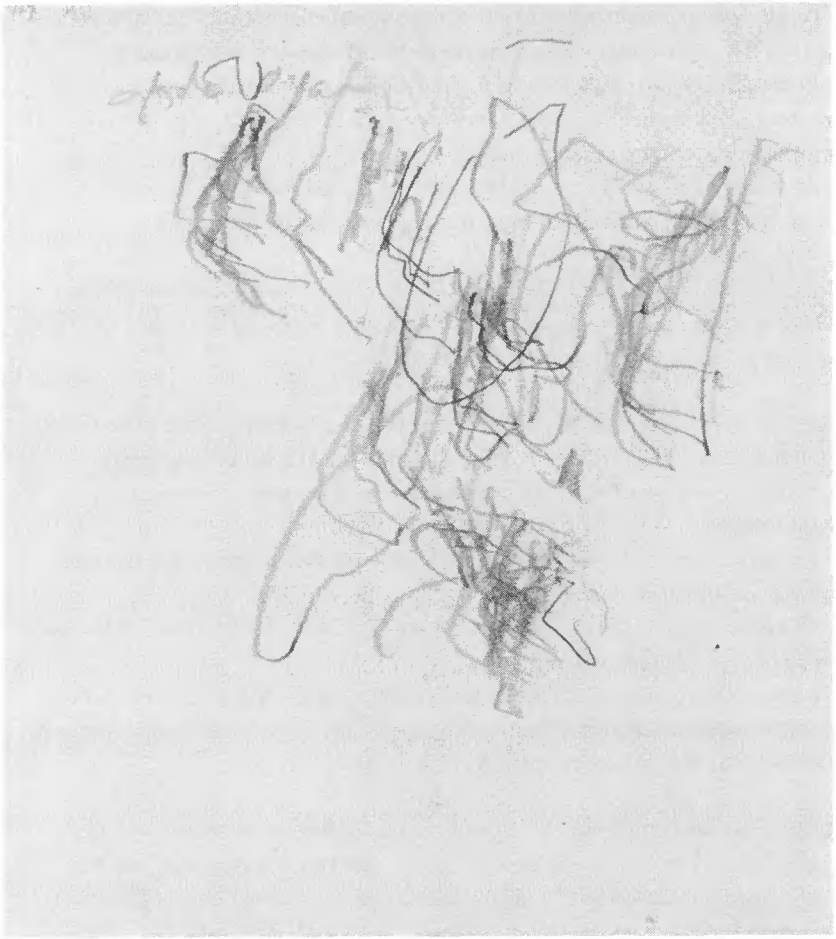
Minister Brinkman vond dat de door Kassies geschetste ontwikkeling niet 'automatisch' zo verder zou mogen gaan. Over de positie van de Raad voor de Kunst ten opzichte van het ministerie van WVC merkte de minister op dat die twee 'steeds meer naar elkaar toekruipen'.

Op nadrukkelijk verzoek van Kassies deed Brinkman de toezegging erop toe te zien dat 'praktiserende kunstenaars met een zekere afstandelijkheid ten opzichte van het eigen vak' vertegenwoordigd zouden blijven in de Raad voor de Kunst. Na dit 'debat-voor-twee-heren' werd het wetsvoorstel - zonder stemming - door de Eerste Kamer aangenomen.

Kunstvakken in het voortgezet onderwijs.

Op een notitie met deze titel had de Kamer vijf jaar moeten wachten. Al in 1983 werd door een aantal parlementariërs om een dergelijk beleidsstuk gevraagd.⁸⁴

Om dat verzoek te honoreren stelde minister Brinkman de Interdepartementale Werkgroep Kunstzinnige Vorming in. Deze ad hoc-werkgroep kreeg de taak onderzoek te doen naar:



- de plaats van de culturele en kunstzinnige vorming in het voortgezet onderwijs binnen het totale onderwijsaanbod van de verschillende schooltypen;
- de mogelijkheid in het voortgezet onderwijs van een meer beroepsgerichte voorbereiding op het kunstvakonderwijs, vooral in relatie tot de gespecialiseerde instituten voor kunstzinnige vorming;
- de afstemming van de verzorgingsstructuur van het onderwijs en de verzorgingsstructuur kunstzinnige vorming met name gericht op de leerplanontwikkeling.

In april 1988 bood minister Brinkman (WVC), mede namens staatssecretaris Ginjaar-Maas (O en W) de langverwachte notitie 'Kunstvakken in het voortgezet onderwijs' aan aan de leden van de Tweede Kamer.

De Interdepartementale Werkgroep Kunstzinnige Vorming stelde in de notitie vast dat 'de huidige positie van de kunstzinnige vakken in het voortgezet onderwijs zwak' was. Daarvoor werden door de commissie drie oorzaken aangewezen:

- de meeste scholen beschikten over onvoldoende faciliteiten en lesmateriaal om de vakken adequaat te geven;
- de kunstzinnige vakken hadden geen kwalificerende of selectieve functie ten opzichte van het kunstvakonderwijs;
- in het vooral op het cognitieve aspect gerichte onderwijssysteem riepen de kunstzinnige vakken 'een zekere spanning' op, 'die door de heersende trends in de onderwijskeuzes eerder toe dan af lijkt te nemen'.

Uitgaande van de individuele vrijheid van de leerling bij de keuze van een vakkenpakket en van de autonomie van de school bij de vaststelling van het opleidingsaanbod waren de mogelijkheden van de overheid om het gebruik van kunstvakken in het voortgezet onderwijs te beïnvloeden beperkt. De volgende beleidsmaatregelen werden in de notitie aanbevolen:

- via voorlichtingsprogramma's en via het actualiseren van de examenprogramma's bevorderen dat leerlingen kunstzinnige vakken als eindexamenvak kiezen;
- het scheppen van randvoorwaarden voor samenwerking van scholen met instellingen voor kunstzinnige vorming. Zo zouden scholen contracten kunnen afsluiten met creativiteitscentra en muziekscholen voor het inhuren van ruimten, leermiddelen en deskundigheid;
- het bewaken van de kwaliteit van eindexamenprogramma's en van bevoegdheidseisen voor docenten.

De slechts vier pagina's tellende notitie riep een storm van verontwaardigde reacties op.⁸⁵ Docenten tekenen, handvaardigheid en textiele werkvormen wezen de notitie af. Met name de stelling dat veel scholen de kunstzinnige vakken niet adequaat zouden invullen, werd opgevat als een diskwalificatie van de huidige leerprogramma's en lesmethoden.

Het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV) noemde de notitie 'alarmerend'. Volgens het LOKV beschikten scholen over onvoldoende financiële middelen om contracten met instellingen voor kunstzinnige vorming af te sluiten.

De Raad voor de Kunst had ook kritiek op de in de notitie aangedragen oplossingen. De voorstellen van de minister en staatssecretaris kwamen volgens de raad neer op de uitbesteding van kunstvakken aan centra voor kunstzinnige vorming. Om de geïntegreerde positie van de kunstvakken in het voortgezet onderwijs te versterken, waren extra financiële middelen en een stimulerend beleid van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen nodig.⁸⁶

In juni 1988 - ruim twee maanden nadat het beleidsstuk in de openbaarheid kwam - werd de notitie 'Kunstvakken in het Voortgezet Onderwijs' in de Tweede Kamer behandeld. Ter voorbereiding van de parlementaire behandeling stelde de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur een lijst met vragen op voor staatssecretaris Ginjaar-Maas en voor minister Brinkman.

De vragenlijst telde aanzienlijk meer pagina's dan de notitie waarop de vragen betrekking hadden.

Met de antwoorden van de bewindslieden kwam enig cijfermateriaal beschikbaar dat in de notitie achterwege was gebleven. Bijvoorbeeld cijfers over de deelname in het voortgezet onderwijs aan eindexamens in kunstvakken: in 1987 koos 7 procent van de MAVO-leerlingen een kunstvak als eindexamenvak, voor de HAVO-leerlingen was dat percentage 10, voor VWO-leerlingen 2 procent.⁸⁷ In de beleidsnotitie stond dat 'aanzienlijke aantallen kinderen en jongeren' deelnemen aan buitenschoolse kunstzinnige vorming. Uit de antwoorden van de bewindslieden bleek dat 18 procent van de jongeren tussen twaalf en achttien jaar gebruik maakte van het aanbod aan buitenschoolse muzikale en beeldende vorming.

Voorts werd duidelijk dat de bewindslieden vooralsnog niet van plan waren een gerichte campagne te voeren om de keuze voor een kunstvak als examenvak te bevorderen. 'Gezien het verwachte tekort aan hoger opgeleiden in technische en exacte richtingen, de werkloosheid binnen de kunstensector en het streven van de regering naar economische zelfstandigheid van vrouwen, ligt het niet voor de hand een aparte actie te voeren gericht op de kunstzinnige vakken.'

Op 29 juni 1988 - vlak voor het zomerreces - vergaderden Ginjaar-Maas en Brinkman met de leden van de twee vaste kamercommissies voor Welzijn en Cultuur en voor Onderwijs en Wetenschappen over de notitie.⁸⁸

Al met al een gezelschap van zeven personen: een geringe opkomst. De fractiewoordvoerders uitten hun teleurstelling over dit inhoudelijk wel zeer magere beleidsstuk. Verspaget (PvdA) bijvoorbeeld, had de 'indruk dat in de notitie in willekeurige verhouding veronderstellingen, feiten, meningen en wensen door elkaar zijn gehusseld tot een twijfelachtig resultaat'.

Volgens parlementariërs van de verschillende fracties ontbrak er nogal wat aan de notitie: er werd niet ingegaan op recente ontwikkelingen op het terrein van

het voortgezet onderwijs en van het kunstvakonderwijs; leerplanontwikkeling en de 'ongewone' kunstvakken, zoals film, video en drama werden niet behandeld; de onderbouwing van allerlei stellingen ontbrak.

Verspaget concludeerde dan ook dat, gelet op alle vragen die de notitie onbeantwoord liet, een nieuwe notitie zou moeten worden uitgebracht. Op dat punt kreeg zij bijval van alle andere deelnemers aan het mondeling overleg. Ook op wat in de notitie wél aan de orde kwam, hadden de parlementariërs kritiek. Evenals vertegenwoordigers uit het onderwijsveld plaatsten de volksvertegenwoordigers vraagtekens bij de stelling dat kunstvakken door de meeste scholen gebrekkig ingevuld zouden worden. Op z'n minst diende bij een dergelijke stellingname de norm waarvan werd uitgegaan, omschreven te worden. Volgens CDA-woordvoerder Beinema was het bijvoorbeeld geen reële norm dat 'in het vak muziek op het voortgezet onderwijs elke leerling desgewenst les zou moeten krijgen in het bespelen van fagot tot serpent en van Turkse trom tot kromhoorn'.

Eveneens refererend aan de reacties vanuit het onderwijs concludeerde D66-woordvoerder Nuis dat 'blijkbaar sprake is van een als grievend ervaren oppervlakkigheid ten aanzien van wat in werkelijkheid bereikt is in de kunstvakken en wat de echte knelpunten zijn'.

Door verschillende fractiewoerders werd naar voren gebracht dat het gebrek aan financiële middelen wel eens het belangrijkste knelpunt zou kunnen zijn. De remedie die in de notitie geboden werd voor versteviging van de positie van kunstvakken in het voortgezet onderwijs, de samenwerking van scholen met creativiteitscentra en muziekscholen, zagen de parlementariërs niet als oplossing voor het probleem. Samenwerking, door het veld opgevat als 'de scholen kunnen de kunstzinnige vorming volledig de deur uit doen' zou tot 'verzwakking', misschien zelfs wel 'afbraak' van de kunstvakken kunnen leiden, terwijl het juist de taak van de overheid was de randvoorwaarden te verbeteren zodat de positie van kunstvakken binnen de school versterkt zou kunnen worden.

In haar repliek stelde Ginjaar-Maas dat het uitgesloten was dat de overheid de scholen meer geld beschikbaar zou stellen voor kunstzinnige vorming, al dan niet in samenwerking met creativiteitscentra of muziekscholen.

Volgens minister Brinkman was het geenszins de bedoeling dat het veld zich miskend zou voelen door de nadruk die in de notitie gelegd werd op het inhuren van deskundigen van buiten de school.

Beide bewindslieden bleken bereid de notitie verder uit te werken.

In de tweede termijn van het debat werden door de fractiewoerders daartoe allerlei suggesties gedaan. Daarnaast werd, met name door de woordvoerders van PvdA en CDA nogmaals vastgesteld dat ruimere financiële middelen nodig waren om de 'stimulerende pretenties van de overheid ten aanzien van kunstzinnige vorming waar te maken'.

Ginjaar-Maas had het laatste woord. Een nieuwe notitie zou er 'hopelijk' rond de jaarwisseling komen. Ook zou ze een onderzoek laten uitvoeren naar de invulling van de kunstvakken bij de verschillende schooltypen in relatie tot de financiële middelen van de desbetreffende onderwijsinstellingen. De beloofde notitie met de titel 'Kunst en Cultuur in het Voortgezet Onderwijs' werd in het voorjaar van 1989 aangeboden aan de leden van de Tweede Kamer. De parlementaire behandeling van de notitie werd uitgesteld tot het vergaderjaar 1989/1990.

Het parlementaire jaar 1988-1989

Begroting

Bij de presentatie van de begroting van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) stelde minister Brinkman vast dat het beleid van het kabinet-Lubbers tot nu toe in het teken had gestaan van het financieel orde op zaken stellen.⁸⁹ Dat was 'niet zonder pijn en moeite' gegaan. Gedurende de nog resterende zittingsperiode wilde Brinkman 'aandacht besteden aan herstructureren, aan het leggen van een fundament voor de jaren negentig'.

Zijn departement moest dit jaar 150 miljoen ombuigen. Op het kunstenbudget werd evenals de voorgaande jaren niet bezuinigd.

Voor de post Kunsten begrootte de bewindsman 394 miljoen gulden, 8 miljoen gulden meer dan vorig jaar. Dat verschil was het gevolg van een reorganisatie van taken op het departement. De post Bilaterale internationale betrekkingen maakte nu deel uit van de kunstenbegroting en voor deze post was 8 miljoen gulden begroot.

Beknopt overzicht van de rijksbegroting (uitgaven) 1989 (in miljoenen)

	1989	1988
Totale Rijksuitgaven	189.781	(168.033)
Ministerie van WVC	11.650	(11.966)
Afdeling Culturele Zaken	1.932	(1.849)
Onderafdeling I van Culturele Zaken:		
Algemene leiding	133	(138)
Onderafdeling II van Culturele Zaken:		
Kunsten	394	(386)
Belangrijkste begrotingsposten Kunsten:		
Podiumkunsten	223	(227)
Letteren	11	(11)
Film	19	(18)
Beeldende kunst/Bouwkunst/Vormgeving	99	(99)
Amateuristische Kunstbeoefening, Kunstzinnige Vorming en Volkscultuur	23	(22)
Bilaterale internationale betrekkingen	8	
Onderafdeling III van Culturele Zaken:		
Cultuurbeheer	198	(198)
Onderafdeling IV van Culturele Zaken:		
Radio, Televisie en Pers	1.139	(1.126)
Bibliotheken	68	

In de kunstbegroting werden - vergeleken met het vorige jaar - geen belangrijke wijzigingen aangebracht.

Voor de sector podiumkunst werd weliswaar 4 miljoen gulden minder begroot dan vorig jaar, maar deze verlaging van het budget had een louter financieel-technische reden: de financiële verantwoordelijkheid voor enkele dansgezelschappen werd naast het rijk gedragen door de gemeenten Amsterdam en Den Haag.

De verhoging van de post radio, televisie en pers was deels het gevolg van het voornemen van de minister de eerstkomende zeven jaar, te beginnen in 1989, jaarlijks 5 miljoen gulden meer beschikbaar te stellen aan het Film- en Beeldbandenarchief van de NOB (Nederlands Omroepproductie Bedrijf). Deze extra middelen waren bestemd voor het wegwerken van achterstanden bij de conservering van 'uit cultuurhistorisch oogpunt uiterst waardevolle op beeldband vastgelegde omroepproducties voor het nageslacht'. Verder stelde de minister 200.000 gulden beschikbaar voor een onderzoek naar de mogelijkheid één groot nationaal beeld- en geluidsarchief op te zetten.

Een nieuwe post op de cultuurbegroting was bibliotheken. De afdeling Bibliotheekwerk en Informatieverzorging werd van het directoraat-generaal Welzijn overgebracht naar de afdeling Culturele Zaken. Deze overheveling was het gevolg van het voornemen het bibliotheekbeleid 'meer expliciet' te baseren op de uitgangspunten van het algemene cultuurbeleid. Naast 'verscheidenheid' zouden zo ook 'overwegingen van kwaliteit' in het bibliotheekbeleid tot gelding kunnen komen.

Een ander reorganisatieproces op het departement had betrekking op het internationale cultuurbeleid. De Directie Internationale Betrekkingen werd als zelfstandige afdeling opgeheven. Het beleidsterrein Bilaterale Samenwerking werd bij de afdeling Kunsten ondergebracht omdat de kunstsector het grootste aandeel leverde aan die vorm van internationale samenwerking. Voor het beleid op dat gebied werd - om het kabinetsstandpunt over het rapport Cultuur zonder Grenzen van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) uit te voeren - ruim 1 miljoen meer begroot dan vorig jaar.

Het beleidsterrein multilaterale samenwerking werd bij de stafdirectie Cultuurbeleid ondergebracht. Met het oog op de Europese eenwording in 1992 was het volgens de minister van WVC 'vooral voor kleine taalgebieden steeds meer de noodzaak om daarbinnen ruimte te behouden en desnoods te scheppen voor een eigen cultuurpolitiek'. De coördinatie van de betrokkenheid van de verschillende WVC-sectoren bij het Europese integratieproces was de hoofdtaak van het pas opgerichte Projectbureau Europese Zaken.

Memorie van Toelichting

In zijn toelichting op de begroting⁹⁰ wees de minister op ontwikkelingen binnen de EG, met name de geplande totstandkoming van de interne markt in 1992, die consequenties zouden hebben voor het gehele beleidsterrein van zijn

departement. 'De staatssecretaris en ik zijn bezig die in kaart te brengen.'

Brinkman verwachtte dat een notitie over de gevolgen van 'Europa 1992' voor het nationale cultuurbeleid in het voorjaar van 1989 gereed zou kunnen zijn.

Voor 'een goed evenwicht tussen flexibiliteit en planmatigheid' achtte de minister voor het nationale cultuurbeleid een Wet op het Cultuurbeleid noodzakelijk:

'Fixatie van geldstromen en kunstuitingen binnen eenmaal gegeven kaders lijkt immers in strijd met de aard van deze sector en bij een overigens opnieuw niet beperkt budget zullen dus onderlinge verschuivingen aan de orde moeten kunnen komen.' Om aan de flexibiliteit recht te doen wilde de minister elke vier jaar het cultuurbeleid in zijn geheel voor evaluatie aan de Kamer voorleggen.

Het 'Plan voor het Kunstbeleid' - een overzicht van alle instellingen en activiteiten die binnen de kunstbegroting voor subsidie in aanmerking kwamen - zou ook aan een vierjaarlijkse evaluatie onderworpen worden. Brinkman stelde voor drie categorieën te hanteren:

- een aantal kunstinstellingen dienden een min of meer permanente plaats in het plan te krijgen. Dat betekende dat het voortbestaan van deze categorie instellingen gedurende de vierjaarlijkse planperiode 'vanwege de bijzondere en onvervangbare positie in het Nederlandse kunstleven' niet ter discussie zou staan. Wel zou het mogelijk zijn de structurele subsidiebedragen, afhankelijk van de prestaties in kwalitatief en kwantitatief opzicht, te verhogen of te verlagen;
- andere instellingen en activiteiten kwamen in aanmerking voor een eindige, maar wel verlengbare, meerjarige financiering door de rijksoverheid. Bij instellingen in deze categorie zou de reden van subsidiëring 'meer verband houden met de op een bepaald moment waarneembare artistieke kwaliteit en bijzondere positie in het kunstleven dan met de functie van permanent producent van een bepaald aanbod';
- een derde categorie betrof incidenteel gesubsidieerde instellingen en activiteiten.

In de toelichting op de begroting voor de sector cultuurbehoud, waaronder de musea, monumenten en archieven ressorteren, deelde de minister mee dat gestart was met een onderzoek 'naar de verdere verzelfstandiging en invoering van zelfbeheer bij de diensten'. Daarnaast werd een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden spoedig tot privatisering van het Openluchtmuseum te Arnhem over te gaan. Uitgangspunt voor dat onderzoek was dat het museum per 1 januari 1989 zelfstandig zou gaan opereren en het beheer overgedragen zou worden aan een nog op te richten beheersstichting. In 1987 trokken de musea een recordaantal bezoekers. De bewindsman verwachtte dat met behulp van de extra inkomsten uit entreegelden knelpunten in de beheerssfeer deels opgelost zouden kunnen worden.

Op het gebied van leesbevordering wilde de minister financieel steun verlenen aan gezamenlijke activiteiten van de belangrijkste actoren op de boekenmarkt - auteurs, uitgevers, boekverkopers en bibliotheken: niet alleen omdat 'lezen goed'

was, maar ook vanwege het vitale belang van leesbevordering voor cultuurparticipatie en -productie.

Voor leenvergoedingen wilde Brinkman in 1989 10 miljoen gulden beschikbaar stellen: 2,5 miljoen gulden meer dan in 1987 en 1988. De leengeldregeling trad in 1987 in werking. Leengeld werd betaald aan uitgevers en auteurs als vergoeding voor door bibliotheken uitgeleende boeken of andere media. Zoals vastgelegd in de Welzijnswet zou deze Tijdelijke regeling per 1 januari 1990 moeten vervallen en omgezet moeten worden in een wet. De minister stelde echter 'met het oog op de bestaande onzekerheid ten aanzien van de ontwikkelingen op Europees vlak' een verlenging van de regeling tot 1992 voor.

De begroting in de Tweede Kamer

Ter voorbereiding van de parlementaire behandeling van de WVC-begroting stelden de leden van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur een aantal vragen aan minister Brinkman.

Een van deze vragen had betrekking op een mogelijke verhuizing van de beleidsafdeling Letteren van de Directie Kunsten naar de Directie Radio, Televisie en Pers (RTP). De kamerleden verzochten de minister het plan, 'dat zelfs de schijn van elke logica' miste, uit te stellen totdat de Letterennota, die binnenkort zou verschijnen, in het parlement was behandeld.⁹¹

De minister gaf twee redenen voor de verplaatsing van de afdeling Letteren. Het eerste argument was dat het letterenbeleid 'niet altijd kunstbeleid' was. Behalve kunst was literatuur ook een commercieel bedrijf. Het plan was voorts ingegeven door organisatorische redenen: de Directie Kunsten was met zeventig ambtenaren in de loop der jaren 'topzwaar' geworden; de Directie Radio, Televisie en Pers daarentegen was de laatste jaren ingekrompen. Door het in werkingtreden van de Mediawet waren ambtenaren van die directie verhuisd naar het Commissariaat van de Media, dat in Hilversum was gehuisvest. Verplaatsing van de afdeling Letteren naar de Directie Radio, Televisie en Pers zou deze inkrimping kunnen compenseren.

Niet alleen in het parlement maar ook bij het Fonds voor de Letteren en de Vereniging van Letterkundigen wekte het plan verontrusting op. De Raad voor de Kunst adviseerde negatief over het voorstel. Het letterenbeleid vormde een integraal onderdeel van het kunstbeleid en de raad was van oordeel dat dat ook in organisatorisch opzicht tot uitdrukking moest blijven komen. In *Vrij Nederland* werd het voorstel van de minister als volgt bekritiseerd: 'Dat is net zo absurd als de schilderkunst te willen afdoen als een vorm van verhandel of de muziek te laten behandelen door dezelfde ambtenaar die ook de geluidsoverlast in zijn pakket heeft (...) Maar iedereen weet dat het om een banale herschikking van de departementale diensten gaat. Het hoofd van de Directie RTP had maar veertien ambtenaren onder zich, terwijl bij Kunsten zeventig mensen werkten. En dat leidt tot schele ogen onder de directeuren en dus tot herverkaveling.'⁹²

Op maandag 28 november 1988 werd de kunstbegroting van minister Brinkman behandeld in de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur. Negen kamerleden waren daarbij aanwezig.⁹³

Als eerste sprak Niessen (PvdA). Hij stelde vast dat de subsidiëring van de sectoren dans, letteren - en dan met name van het Fonds voor de Letteren - en film 'te enen male' onvoldoende was. Om de minister voor te zijn, die naar aanleiding van dit soort opmerkingen graag naar sponsoring verwees, wilde Niessen stilstaan bij de kwalijke aspecten daarvan, zoals de voorkeur van bedrijven om risicoloze, prestigieuze projecten te sponsoren. Sponsoring kon, omdat het kunstinstellingen geen uitzicht bood op continuïteit, geen bron zijn voor dekking van structurele tekorten.

Voorts refereerde Niessen aan een toespraak die minister Brinkman op 21 november - precies een week voor deze commissievergadering - hield ter gelegenheid van de opening van de nieuwe behuizing van het Werkoverleg Podiumkunsten in Amsterdam. In deze rede ging de minister in op een voor grote kunstinstellingen andere mogelijkheid dan sponsoring om eigen inkomsten te verwerven, namelijk een verhoging van of beter een differentiatie van entreprijzen. Lange tijd was het overheidsbeleid gericht geweest op het laag houden van de toegangsprijzen. Onderzoek toonde volgens de minister aan dat het laag houden van de entreprijzen op zich niet volstond om mensen, die toch niet van plan waren te komen, naar schouwburgen en musea te trekken. Prijsdifferentiatie zou meer dan in de praktijk af en toe al gebeurde, door grote kunstinstellingen als middel tot aanvullende financiering gehanteerd kunnen worden. Als mogelijkheden van differentiatie noemde hij het duurder maken van (première)abonnementen en het verhogen van de toegangsprijs voor musea gedurende prime-time. Voorwaarde was wel dat mensen met een lager inkomen, onder wie studenten en CJP'ers, niet door zo'n beleid zouden worden ontmoedigd.⁹⁴

Over dat voorstel viel met de PvdA te praten, zo deelde Niessen mee, zij het onder voorwaarde dat de toegankelijkheid van schouwburgen en musea er niet onder leed. Een hogere entreprijs zou er niet toe mogen leiden 'dat minder gesitueerden erdoor afgeschrikt worden'.

Spreiding van het kunstaanbod, zowel sociaal als regionaal, was en bleef voor de PvdA het belangrijke criterium voor het kunstbeleid. WVC en ook de Raad voor de Kunst richtten zich te veel op de randstad, terwijl cultuur gestimuleerd diende te worden daar waar zich interessante ontwikkelingen voordeden. 'Het verfrissende aan kunstenaars is dat zij zich niet plegen te oriënteren op de concepten van de Rijksplanologische Dienst.'

Die 'randstad-oriëntatie' van de minister kwam, volgens de PvdA-woordvoerder, bijvoorbeeld tot uitdrukking in het Plan voor het Kunstbeleid, waarin gerenommeerde gezelschappen uit het oosten des lands zoals Opera Forum en Introdans 'in de tweede divisie' waren ingedeeld. De meeste kunstinstellingen uit

de tweede categorie (meerjarige, maar geen structurele subsidies) waren, zo stelde Niessen vast, 'stom toevallig allemaal gesitueerd in de regio'.

Volgens de cultuurspecialist van de PvdA schortte het ook nog steeds aan de uitvoering van de spreidingsplicht van de randstedelijke gezelschappen. Zou spreiding uit zijn? vroeg Niessen zich af. Hij gaf zelf een antwoord: 'Dat is jaren-zestigpraat. Die tijden zijn voorbij. Cultuur in de jaren tachtig is: in je goeie goed naar Amsterdam, de (St)opera bezoeken, souperen op het Leidseplein en dan een leuk hotel in. Een schrikbeeld dat langzaam maar zeker realiteit wordt.'

In de jaren tachtig werd een andere, zijns inziens onjuiste, invulling aan het spreidingsbegrip gegeven. Nu werd gesproken over 'geconcentreerde spreiding', dat wil zeggen gespreid over een klein aantal grote schouwburgen; er was zelfs sprake van evenementen toegesneden op één schouwburg.

Tot slot ging Niessen in op twee onderwerpen met betrekking tot de beeldende kunst. Ten eerste de Tijdelijke regeling beroepskostenvergoedingen voor professioneel werkende beeldende kunstenaars. Deze regeling, die was ingesteld na de afschaffing van de Beeldende-Kunstenaarsregeling (BKR), was bedoeld voor kunstenaars die over onvoldoende middelen beschikten om de noodzakelijke kosten voor de uitoefening van hun beroep te dragen. Kunstenaars die wat vakbekwaamheid betreft wel in aanmerking kwamen voor een beroepskostenvergoeding, werden steeds vaker afgewezen omdat er geen geld was. In plaats van verlaging van het budget voor deze regeling van 9 naar 6 miljoen gulden zoals Brinkman van plan was, meende Niessen dat voor dat doel structureel 12 miljoen gulden vrijgemaakt diende te worden.

Voorts vroeg hij aandacht voor het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars (VVK). Jarenlang werd dit fonds gesubsidieerd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe). Staatssecretaris De Graaf wilde deze subsidie stopzetten. Om dat te voorkomen en te bewerkstelligen dat het departement van WVC subsidiëring van het Voorzieningsfonds zou kunnen continueren, werd vorig jaar een amendement ingediend. Daarin werd gevraagd, door onder anderen Niessen, om een structurele overheveling van de gelden van SoZaWe naar WVC. Voor het begrotingsjaar 1988 was dat ook gebeurd, maar incidenteel en niet structureel. Door deze gang van zaken kon WVC het Voorzieningsfonds voor 1989 slechts subsidiëring van de apparaatskosten in het vooruitzicht stellen. Wanneer minister Brinkman zelf geen stappen zou ondernemen om dit recht te zetten, dreigde de PvdA-fractie met amendering op de begroting van SoZaWe.

Beinema(CDA) stelde vast dat nationale verscheidenheid een kenmerk was van de Europese cultuur en dat ook zou moeten blijven. De Nederlandse regering zou met het oog op 1992 binnen de EG moeten pleiten voor de hantering van een laag BTW-tarief voor de culturele sector.

Het CDA had evenals de PvdA-fractie bezwaar tegen de indeling van kunstinstellingen zoals voorgesteld in het concept-kunstenplan. Het evenwicht tussen kwaliteit enerzijds en spreiding en pluriformiteit anderzijds was zoek.

Via een amendement had de Kamer het vorige begrotingsjaar bewerkstelligd dat Museum Het Prinsessehof te Leeuwarden een half miljoen gulden extra overheidssubsidie kreeg. Beinema meende dat dit museum inmiddels de status rijksmuseum verdiende. Bovendien had het museum recht op meer subsidie van de overheid. Een paar dagen vóór deze commissievergadering - tijdens het debat over de wijziging van de Welzijnswet - had hij samen met Niessen (PvdA) daartoe al een amendement ingediend. Zij stelden voor het budget dat gereserveerd was voor uitkeringen op grond van de Welzijnswet met drie ton te verlagen ten gunste van verdere financiële ondersteuning van Museum Het Prinsessehof.⁹⁵ Dit amendement zou later met algemene stemmen worden aangenomen.⁹⁶

Niet alleen dit Friese museum had recht op ruimere financiële middelen, de Regeling beroepskostenvergoedingen voor professioneel werkende beeldende kunstenaars en het Fonds voor de Letteren hadden dat eveneens naar het oordeel van Beinema.

Tot slot ging de CDA-woordvoerder in op de rede van minister Brinkman over differentiatie van entreprijzen. Uitgebreidere discussie hierover was nodig, waarbij hij de kanttekening plaatste dat daarbij niet alleen gelet diende te worden op de economische wet prijselasticiteit, maar ook op de maatschappelijke norm dat voorstellingen en tentoonstellingen toegankelijk moesten zijn voor alle maatschappelijke groeperingen.

Nuis wijdde de voor D66 gereserveerde spreektijd bijna geheel aan het letterenbeleid. Daarbij refereerde hij ook aan Brinkmans toespraak waarin de minister onderscheid maakte tussen, 'kunstkunst'⁹⁷ tegenover 'gunstkunst'. Kunstkunst is dan 'vrije kunst', niet in opdracht gemaakt, en gunstkunst is kunst die in opdracht van heersers of mecenasen is gemaakt en zoals Nuis dat omschreef 'kunst over het leven'. In het beleid diende dat 'modieuze onderscheid' niet te ver doorgevoerd te worden. Scheppende kunst bestond voor een deel uit kunstkunst. Bij de letteren waren dat de zogenaamde 'moeilijke boeken', literatuur die niet aansloot bij de marktvoorkeuren. Deze kunstuitingen dienden juist door de overheid gesteund te worden, aldus Nuis.

Vooruitlopend op de parlementaire behandeling van de Letterennota merkte Nuis op dat financiële steun aan het boekenvak en aan leesbevordering niet paste in het kunstbeleid. Daar gaat het of behoort het te gaan om het steunen van literatuur, 'een kunst die niet samenvalt met boeken maken en boeken lezen'. Uit de Letterennota maakte Nuis op dat de minister zich meer wilde richten op de commerciële aspecten van literatuur en minder op het financieel ondersteunen van auteurs en vertalers. De D66-woordvoerder deelde deze beleidskeuze niet. De voorgenomen verhuizing van de afdeling Letteren naar de Directie Radio, Televisie en Pers werd door Nuis van de hand gewezen. Hij vroeg de minister dit plan niet uit te voeren voordat de parlementaire discussie over de Letterennota was gevoerd.

Wat betreft het leengeld was Nuis' geduld op. Brinkman negeerde 'hardnekkig' de wens van de Kamer om de verhouding auteurs-uitgevers op 7 : 3 te brengen zoals in de Tijdelijke leengeldregeling als norm was vastgelegd. Voor de uitvoering van deze regeling was voor 1988 7,5 miljoen gulden beschikbaar. De verdeling van dat bedrag over uitgevers en auteurs was, evenals in 1987, uitgekomen op de verhouding 6 : 4. Deze voor schrijvers ongunstige verdeling was onder meer gevolg van het feit dat uitgevers een aanvraag voor vergoeding indienden voor het hele fonds, terwijl niet alle auteurs vergoeding hadden aangevraagd. Om de wens van het parlement te kunnen honoreren was een tussentijdse wetwijziging of een geheel nieuwe regeling nodig. En dat nu wilde minister Brinkman vooruitschuiven tot 1992.

Verder liet Nuis weten te staan achter wat door de vorige sprekers al werd opgemerkt over Museum Het Prinsessehof, het Fonds voor de Letteren, het lage BTW-tarief voor cultuur, de beroepskostenvergoedingen en het Voorzieningsfonds.

Namens de VVD-fractie voerde Dijkstal het woord. Hij zag 'niks' in de indeling van het Plan voor het kunstbeleid in drie categorieën. Het hanteren van twee indelingscriteria leek hem voldoende: structureel dan wel incidenteel gesubsidieerde instellingen. Gezelschappen als Introdans, Scapino Ballet, de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater kregen in het nu gepresenteerde concept-plan niet wat ze toekwam: structurele subsidie. De handelwijze van het kabinet bij de incidentele, in plaats van de door de Kamer gewenste structurele, overdracht van gelden voor het Voorzieningsfonds betitelde hij als 'erg flauw' en 'zeer kinderachtig'.

Met het voornemen de afdeling Letteren intern te verhuizen zat Dijkstal erg in zijn maag. De minister was immers verantwoordelijk voor de organisatie van zijn departement. Daarom was het op zichzelf niet juist dat de Tweede Kamer zich daarmee bemoeide. Desalniettemin hoopte hij op uitstel van het plan totdat de Letterennota was behandeld, daar het zijn fractie 'werkelijk' ontging hoe het letterenbeleid met de voorgestelde verplaatsing 'gediend kan zijn'.

Evenals vorig jaar had de minister voorgesteld de Stichting Amazone niet langer te subsidiëren. Dijkstal pleitte ervoor dat wel te doen zolang de nota's van de Emancipatieraad en van de Raad voor de Kunst over de positie van vrouwen in de kunst- en cultuursector niet waren behandeld.

Dijkstal was het eens met hetgeen eerder door andere fractiewoordvoerders naar voren was gebracht over de leengeldregeling en het Fonds voor de Letteren. Voorts was hij verheugd over het feit dat de CDA- en de PvdA-fracties - zij het onder voorwaarden - het hanteren van prijsdifferentiatie ondersteunden. Lankhorst (PPR) voerde als laatste het woord. Voor de indeling in categorieën in het kunstenplan dienden - hoewel een 'culturele meetlat' niet bestond - 'spelregels' te worden vastgelegd. Oordelen over kunst was een hachelijke zaak, zoals ook bleek uit de gang van zaken rond de toekenning van

beroepskostenvergoedingen aan beeldende kunstenaars. Voor deze regeling diende meer geld beschikbaar te komen, omdat het 'zo onrechtvaardig is, dat beeldende kunstenaars, van wie de professionaliteit is vastgesteld, vervolgens niet voor een beroepskostenvergoeding in aanmerking komen'.

Minister Brinkman vond de toonzetting van de parlementariërs 'zeer veel vriendelijker dan in afgelopen jaren wel eens het geval is geweest'. De indeling van organisaties in het Plan voor het kunstbeleid was voor advies voorgelegd aan de Raad voor de Kunst. Op basis van een artistiek-inhoudelijke beoordeling door dit adviesorgaan zou een dergelijk kunstplan elke vier jaar in de Kamer geëvalueerd kunnen worden.

Instellingen gericht op een permanent bestaan hadden volgens de minister recht op een structurele subsidie, zodat niet elke vier jaar het voortbestaan ter discussie zou staan. Andere instellingen kregen een meerjarige subsidie en niets zou trouwens het telkenmale opnieuw toekennen van een vierjarige subsidie in de weg staan.

Het voorstel de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater incidenteel te subsidiëren wilde de bewindsman ongedaan maken. Voor het Scapino Ballet was subsidiëring tot 1992 gegarandeerd.

Over de mogelijkheden prijsdifferentiatie toe te passen bij toegangskarten voor grote kunstinstellingen diende volgens de minister een brede discussie gevoerd te worden. Een aantal ideeën, waaronder een hogere prijs voor première-abonnementen, werd al in praktijk gebracht; andere plannen dienden per sector nog nader te worden uitgewerkt en besproken. Hij was verheugd dat in de Kamer steeds meer overeenstemming over dit idee was bereikt. Ter geruststelling van de kamerleden stelde hij dat ook voor hem de toegankelijkheid van voorstellingen en tentoonstellingen 'zeer essentieel' was.

Op verzoek van de minister was met verschillende organisaties uit het veld (waaronder het Werkgeversoverleg Podiumkunsten, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties) uitgebreid gesproken over de wijze waarop in de toekomst vorm gegeven moest worden aan het spreidingsbeleid. Met de uitkomsten van deze discussie kon Brinkman instemmen:

- spreiding moest zich in de praktijk vooral concentreren op die plekken in het land waar de benodigde culturele infrastructuur aanwezig was;
- van het spreidingsideaal dat in Nederland alles overal te zien moest zijn, moest definitief afscheid worden genomen;
- om spreiding in de praktijk tot stand te brengen was het stellen van eisen dienaangaande in de vorm van subsidievoorwaarden op zichzelf onvoldoende;
- een ontbreken van wantrouwen was gegroeid tussen aanbieders en afnemers (accommodaties), dat tot een heilloze onderlinge verwijdering had geleid van twee partijen die in principe hetzelfde doel nastreefden;
- het feitelijke spreidingsprobleem was niet zo groot; problemen deden zich voor bij een beperkt aantal opera- en dansvoorstellingen;

- daar het spreidingsbeleid een logisch onderdeel van het afnamebeleid vormde, was het nodig - op welke manier dan ook - de verhouding tussen aanbieders en afnemers te verbeteren.

Aan toneelgezelschappen en aan De Nederlandse Opera waren door het ministerie spreidingseisen gesteld. Dat deze eisen niet altijd gerealiseerd konden worden, lag deels buiten de invloedssfeer van de overheid. Zo waren bijvoorbeeld beheerders van accommodaties aan het bezuinigen geslagen met als gevolg dat relatief dure voorstellingen minder werden afgenomen.

Over het BTW-tarief voor culturele goederen deelde de minister mee, zoals hij eerder tijdens een symposium te Leidschendam op 2 november 1988 over BTW en Cultuur ook al deed, dat het kabinet streefde naar de hantering van het lage tarief. Of dat streven ook gerealiseerd zou kunnen worden, was afhankelijk van de ontwikkelingen binnen de EG.

Brinkmans voorstel het letterenbeleid bij de Directie Radio, Televisie en Pers onder te brengen, diende opgevat te worden als het bij elkaar brengen van de kijk- en luistercultuur. Het speciale beleid ten aanzien van de literatuur zou daarbij volgens de bewindsman geen gevaar lopen. Bovendien was de organisatie van het departement een zaak van de minister, in het bijzonder van de secretaris-generaal. De Dienstcommissie van het ministerie was al akkoord gegaan met de plannen. Via een interruptie probeerde Nuis (D66) de minister - onder het motto 'eerst het beleid, dan de organisatie' - te bewegen zijn plan uit te stellen tot de behandeling van de Letterennota. Maar zelfs meerdere interrupties konden de bewindsman niet tot uitstel bewegen.

Voorts ging de minister in op het Fonds voor de Letteren. In het voorjaar 1988 verscheen het rapport Schrijvers en Fonds, waarin het Instituut voor Arbeidsvraagstukken (IVA) verslag deed van een in opdracht van WVC uitgevoerd onderzoek naar de 'betekenis van het Fonds voor de Letteren in het algemeen en voor schrijvers en vertalers in het bijzonder'. In Schrijvers en Fonds stelden de onderzoekers vast dat de overheid te weinig geld beschikbaar stelde aan het Fonds voor de Letteren. De laatste jaren was dat 3,5 tot 4 miljoen gulden per jaar. Jaarlijks werden aan ruim driehonderd auteurs en vertalers werk-, reis- en debutantenbeurzen, opdrachten en aanvullende honoraria toegekend door het fonds dat al jaren met een structureel tekort van een half miljoen gulden kampte. Uit het onderzoeksverslag bleek voorts dat het gemiddelde jaarinkomen van auteurs 10.000 gulden bedroeg en dat van vertalers 18.000 gulden. In het rapport werd gepleit voor uitbreiding van het budget van het fonds, zodat de uitkeringen aan schrijvers en vertalers konden worden verhoogd tot een redelijk bestaansminimum.

Een maand voor deze commissievergadering verscheen het Beleidsplan 1989-1992 van het fonds, waarin veel beleidsaanbevelingen uit het

IVA-onderzoek werden overgenomen. Daarin werd bijvoorbeeld het norminkomen voor schrijvers en vertalers vastgesteld op 52.000 gulden per jaar: het niveau van een leraar met een academische opleiding. In het beleidsplan werd vastgesteld dat voor een daadwerkelijke verbetering van de positie van schrijvers en vertalers de subsidie van de overheid aan het fonds geleidelijk verhoogd diende te worden. In 1992 zou dan een totaalsubsidie van 6,3 miljoen gulden bereikt worden.

Hoewel de minister de uitgangspunten van de beleidsnotitie onderschreef en hij de zwakke economische positie van schrijvers en vertalers wilde verbeteren, lieten de financiële middelen slechts een beperkte verhoging van het budget voor het Fonds voor de Letteren toe: in 1989 een verhoging met 600.000 gulden oplopend tot 770.000 gulden in 1991.

Een paar weken later besloot de minister echter al in 1989 7,7 ton extra beschikbaar te stellen aan het fonds om zo een deel van het beleidsplan te kunnen realiseren, namelijk een verhoging van de aanvullende honoraria en het toekennen van meer werkbeurzen.⁹⁸

Wat betreft de leengeldregeling deelde de bewindsman mee dat ook dit jaar de 7 : 3 verhouding niet zou worden gehaald. Binnen het huidige systeem zag hij geen oplossing voor dit probleem. Daar zou een wetswijziging voor nodig zijn, maar daar kleefden volgens Brinkman ook weer nadelen aan.

Voor de uitvoering van de Regeling beroepskostenvergoedingen voor professioneel werkende beeldende kunstenaars begrootte de minister in 1989 6 miljoen gulden, waarmee circa zeshonderd aanvragen gehonoreerd zouden kunnen worden. Brinkman zou de wens van de Kamer dit budget te verhogen, willen honoreren, ware het niet dat dat ten koste zou gaan van andere beleidsinstrumenten voor beeldende kunst. Bovendien wilde de bewindsman doorgaan op de ingeslagen weg: geen kunstenaarsbeleid, maar een kunstbeleid.

In de tweede termijn was Niessen (PvdA) als eerste aan de beurt. Samen met fractiegenote Van Nieuwenhoven diende hij een amendement in om de Stichting Amazone voor 1989, in tegenstelling tot de voorstellen van de minister, wél subsidie te geven. Het bedrag dat daarmee gemoeid was - 250.000 gulden - zou weggehaald kunnen worden bij de begrotingspost amateuristische kunstbeoefening, kunstzinnige vorming en volkscultuur.⁹⁹ Dit amendement werd later aangenomen; alleen de fracties van het CDA, de SGP, het GPV en de RPF stemden tegen.¹⁰⁰ De minister voerde het amendement ook uit.

Hoewel minister Brinkman uitgebreid was ingegaan op het spreidingsbeleid hadden verschillende kamerleden behoefte aan meer informatie. Niessen (PvdA), Beinema (CDA), Nuis (D66) en Lankhorst (PPR) dienden een motie in, waarin zij de regering verzochten 'binnen enkele maanden' inzicht te geven in de aard van de spreidingsverplichtingen van opera-, dans- en toneelgezelschappen en orkesten. Bovendien wensten de Kamerleden geïnformeerd te worden over de manier waarop de verschillende gezelschappen deze verplichting in het

afgelopen seizoen in praktijk brachten, alsook hoeveel geld daarmee gemoeid was.¹⁰¹ Later werd deze motie aangenomen; alleen de fractieleden van de VVD, de SGP en de RPF stemden tegen.¹⁰² Minister Brinkman deed de toezegging de spreidingsnotitie voor het zomerreces toe te sturen aan de kamerleden. Op 19 juli 1989 verscheen een brief van de bewindsman over het spreidingsbeleid.¹⁰³ Aan de hand van cijfers over het seizoen 1987/1988 stelde hij vast dat er - het gehele podiumkunstaanbod overziend - geen sprake was van een 'onaanvaardbaar lage spreiding'. Slechts een 'beperkt deel' van het aanbod was in dit opzicht voor verbetering vatbaar: De Nederlandse Opera, het Nederlands Dans Theater, Het Nationale Ballet en het gesubsidieerde toneel. In het opleggen van individuele spreidingseisen per gezelschap had de minister zich tot nu toe terughoudend opgesteld, omdat hij twijfelde aan het effect zolang de marktomstandigheden (publiek) en de financiële mogelijkheden hetzelfde bleven. Alleen in de toneelsector was nu 'vanwege de wel zeer acute verslechtering van de spreiding het meer algemene spreidingsmodel per gezelschap bindend opgelegd'. Voorts deelde de minister mee dat hij een notitie voorbereidde over het afnamebeleid. De spreidingsproblematiek wilde hij daarin 'meenemen'. Over zijn ideeën ten aanzien van 'gespreide concentratie van het aanbod' hoopte hij de kamerleden bij de behandeling van de begroting 1990 nader in te lichten. Maar terug nu naar de begroting 1989. De laatste motie, die op initiatief van Niessen werd ingediend, had betrekking op de beroepskostenvergoedingen voor beeldende kunstenaars. Samen met Lankhorst stelde Niessen de regering voor 12 miljoen gulden beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de Regeling beroepskostenvergoedingen.¹⁰⁴ Dat bedrag - het dubbele van hetgeen was begroot - zou weggehaald kunnen worden bij andere onderdelen van het budget beeldende kunst. Deze motie haalde het niet. Alleen de fractieleden van de PvdA, de PPR en de PSP waren voor uitvoering van deze motie.¹⁰⁵

CDA-woordvoerder Beinema diende ook een motie in betreffende de beroepskostenvergoedingen. Hij stelde minder hoge eisen aan de omvang van het bedrag. Hij verzocht de regering het budget te handhaven op het niveau van vorig jaar (9 miljoen gulden) omdat hij het voorbarig vond vóór de evaluatie van het beeldende-kunstbeleid het budget, bestemd voor een van de beleidsinstrumenten op dat terrein, met 3 miljoen te verlagen.¹⁰⁶ Deze motie, die mede werd ondertekend door Dijkstal (VVD) en Nuis (D66), zou later met algemene stemmen worden aangenomen.¹⁰⁷ Minister Brinkman voerde de motie ook uit en stelde 9 miljoen gulden beschikbaar aan het Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst voor het toekennen van beroepskostenvergoedingen.¹⁰⁸

Voorts nam Beinema het initiatief tot indiening van een motie over het BTW-tarief voor de cultuursector. In deze motie, die ook werd ondersteund door Niessen (PvdA) en Nuis (D66), werd de regering verzocht in de discussie over

fiscale harmonisatie in de Europese Gemeenschap, de opvatting te verdedigen dat 'ten bate van de toegankelijkheid van culturele uitingen' voor deze sector het lage BTW-tarief toegepast zou worden.¹⁰⁹ Deze motie werd later aangenomen: alleen de SGP en de RPF stemden tegen.¹¹⁰

De op initiatief van Nuis (D66) ingediende motie over het leengeld kreeg steun van het CDA, de PvdA, de VVD en de PPR. De indieners van de motie drongen er bij de regering op aan 'thans met spoed het nodige te doen om op macroniveau een leengeldverdeling tussen schrijvers en uitgevers van 7 : 3 tot stand te brengen'.¹¹¹ Deze motie werd later met algemene stemmen aangenomen.¹¹² De minister bleek bereid de kamerleden nog voor het zomerreces over de mogelijkheden en gevolgen van de voorgestelde verdeling in te lichten.¹¹³

Nuis (D66) diende nog een tweede motie in, mede-ondertekend door Beinema (CDA), Niessen (PvdA), Dijkstal (VVD) en Lankhorst (PPR). Daarin werd minister Brinkman verzocht 'vooralnog niet over te gaan tot het verplaatsen van de Afdeling Letteren van de Directie Kunsten naar de Directie Radio, Televisie en Pers'.¹¹⁴ Alhoewel de motie later met algemene stemmen werd aangenomen,¹¹⁵ weigerde de minister deze motie uit te voeren. Met ingang van 1 januari 1989 werd de afdeling Letteren ondergebracht bij de - nieuwe - Directie Media, Letteren en Bibliotheken.

'Vanuit de overweging dat het wenselijk zou zijn het profijtbeginsel in sterkere mate dan tot dusverre gebeurde, toe te passen in de culturele sector', diende Dijkstal (VVD) een motie in. Hij verzocht 'de regering een notitie over dit profijtbeginsel, per kunstsector uitgewerkt en voorzien van een overzicht van de technisch-bestuurlijke mogelijkheden vóór 1 mei 1989 aan de Kamer over te leggen'.¹¹⁶ Deze motie werd verder door geen van de aanwezige fractiewoordvoerders gesteund. Bij stemming werd de motie verworpen: het CDA, de PvdA, D66 en de PSP stemden tegen.¹¹⁷

Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van SoZaWe - ruim een week later - dienden De Moor (PvdA), Dijkstal (VVD) en Niessen (PvdA) een amendement in met als doel het voor het Voorzieningsfonds op de begroting van SoZaWe gereserveerde bedrag toe te voegen aan de begroting van WVC.¹¹⁸ Dit amendement werd later aangenomen: alleen de SGP, het GPV en de RPF stemden tegen.¹¹⁹ Het verzoek van de kamer werd echter niet uitgevoerd.¹²⁰

De begroting in de Eerste Kamer

Op 21 maart 1989 vergaderden leden van de Eerste Kamer met minister Brinkman en staatssecretaris Dees over de WVC-begroting 1989. Daarbij waren zesentwintig senatoren - leden van de vaste commissies voor Welzijn en Volksgezondheid en voor Cultuur - aanwezig.¹²¹

Het debat werd geopend door Kassies (PvdA). Als eerste besprak hij het Plan voor het kunstbeleid. Een dergelijk plan zou de discussies over kunstbeleid tot 1992 'weliswaar niet doen verstommen', maar toch wel indammen. De zorg van zijn partij was dat het kunstplan 'zoveel vastlegt dat er te weinig flexibiliteit overblijft om die legio initiatieven, die zeer vele talenten, die lange reeks van activiteiten, met elementaire zorg te omringen'. Ad hoc- en projectbudgetten boden, volgens Kassies, onvoldoende financiële ruimte om initiatieven en activiteiten 'die minder oogverblindend zijn', te steunen. Daarnaast had hij de indruk dat het al dan niet toekennen van dergelijke subsidies voor de aanvragers wel op een 'tombola' moest lijken.

Een ander onderwerp waarover de PvdA-woordvoerder met de minister van gedachten wilde wisselen, betrof de cultuuruitingen van minderheden. Brinkman had voorgesteld de aparte budgetten die daarvoor werden gereserveerd af te bouwen. Met ingang van 1992 zouden cultuuruitingen van minderheidsgroeperingen gefinancierd moeten worden uit de reguliere budgetten. Afgezien van het feit dat die budgetten niet zouden worden verhoogd, leek 1992 daarvoor te vroeg. Het integratieproces zou naar zijn idee verder gevorderd moeten zijn, alvorens initiatieven van allochtone groepen een vergelijking met projecten, subsidieverzoeken en voorstellen uit de meerderheidscultuur met goed gevolg zouden kunnen doorstaan.

De fractiewoordvoerders van CDA, RPF en SGP besteedden geen aandacht aan het onderdeel Cultuur op de WVC-begroting, Vonhoff-Luyendijk (VVD) deed dat wel.

Zij was van mening dat de stellingname van het kabinet over de rapporten van de Emancipatieraad en van de Raad voor de Kunst over de positie van vrouwen in de sector kunst en cultuur te lang uitbleef. Al eerder - bij de voorbereidingen voor dit debat - had zij daar schriftelijk vragen over gesteld. Teleurgesteld over de antwoorden verwachtte zij tijdens dit beleidsdebat van de minister een 'enigermate substantiële beschouwing' over dat onderwerp.

Evenals haar partijgenoot in de Tweede Kamer, Dijkstal, had Vonhoff-Luyendijk bezwaar tegen de hantering van drie categorieën in het kunstplan. Voor een plan dat maar vier jaar geldig was, leek haar de categorie tussen structureel en incidenteel gesubsidieerde instellingen en initiatieven overbodig. Bovendien waren de criteria voor indeling in categorieën niet geheel duidelijk, met als gevolg, zo voorspelde de VVD-woordvoerdster, 'allerlei beroeps- en bezwaarschriften'.

Voorts vroeg zij de minister om een toelichting op het voorgestane spreidingsbeleid. 'Geconcentreerde spreiding' leek een goed uitgangspunt voor beleid, 'maar dit mag er niet toe leiden dat er cultureel gesproken witte plekken ontstaan'.

Tot slot gaf zij te kennen van minister Brinkman een uitspraak te verwachten over de affaire-Rushdie.

De minister antwoordde de volgende dag, 22 maart 1989.¹²²

Het Plan voor het kunstbeleid was ingevoerd om de flexibiliteit te vergroten en om tegelijkertijd de verschillende kunstinstellingen voldoende zekerheid te bieden. Elke vier jaar zou het plan geëvalueerd worden, wat gelegenheid bood nieuwe initiatieven in het kunstenplan op te nemen. De minister schatte dat grofweg een derde deel van het kunstbudget besteed kon worden aan incidentele subsidies.

Deze schatting was volgens Kassies (PvdA) aan de 'optimistische' kant. Hij illustreerde deze opmerking aan de hand van verschillende voorbeelden, waaronder één uit de theatersector: 'Zeer recentelijk werden van de 101 aanvragen op het gebied van toneel 19 positief beoordeeld. Daarvan kunnen echter slechts 9 worden gehonoreerd omdat voor de overige 10 gewoon geen geld is.' Dit duidde volgens de PvdA-woordvoerder op de beperkte flexibiliteit van het kunstenplan en op het feit dat slechts een beperkt aantal initiatieven daadwerkelijk gehonoreerd konden worden. Verruiming van financiële middelen was gewenst en wat dat betraf, vestigde hij zijn hoop op komende begrotingen en dan met name op begrotingen van een volgend kabinet.

Hoewel cijfermatig veel aanvragen voor incidentele subsidies werden afgewezen, wilde de minister een kanttekening plaatsen bij de 'cultuur van het indienen en behandelen van subsidieaanvragen'. In de kunstensector was volgens Brinkman sprake van toenemende institutionalisering en bureaucratisering. De verschillende fondsen, de Raad voor de Kunst, het ministerie van WVC, gemeentelijke en provinciale subsidies en fondsen: dat alles maakte deel uit van de 'tombola'. 'Er ontstaat een sfeer van: krijg ik bij de één mijn zin niet, dan zal ik het bij de ander maar eens proberen.' Door de toenemende stroom van subsidieaanvragen kwamen de criteria die gehanteerd werden voor artistiek-inhoudelijke beoordeling van de aanvragen onder druk te staan. Brinkman was van mening dat de afstand tussen beoordelaars en beoordeelde te groot werd. Hij wilde de verschillende beoordelingsprocedures te zijner tijd dan ook kritisch bekijken.

De bewindsman was bereid zijn ambtsopvolger te vragen niet automatisch per 1992 te stoppen met het 'aparte potje minderheden'. Hij was echter geen voorstander van het naast elkaar bestaan van allerlei speciale budgetten, die het onderscheid tussen maatschappelijke groeperingen benadrukten. Het leek hem beter de beoordelingsprocedures voor subsidieaanvragen zo in te richten dat daarmee zowel allochtone als autochtone kunstuitingen adequaat beoordeeld zouden kunnen worden.

Hoewel Kassies (PvdA) blij was 'dat 1992 geen dogma' was, overtuigden de argumenten van de minister om geen aparte stimuli in te bouwen, niet. Gelet op de maatschappelijke positie van migranten verdienden cultuuruitingen van minderheidsgroeperingen 'voorlopig nog een behoorlijke stimulans'.

De minister gaf toe dat het aparte budget cultuuruitingen minderheden pas

afgeschaft kon worden 'op het moment dat men echt het gevoel heeft dat men voor vol wordt aangezien in het autochtone veld'.

Brinkman wilde graag ingaan op het nadrukkelijke verzoek van de VVD-woordvoerdster Vonhoff-Luyendijk enkele van zijn ideeën over de positie van vrouwen in de kunst- en cultuursector prijs te geven. Aan de kunstopleidingen studeerden evenveel mannen als vrouwen af. Wat betreft cultuurdeelname lagen de verhoudingen net zo. Het probleem lag volgens de minister waarschijnlijk in de produktiesfeer: daar staken vrouwelijke kunstenaars in vergelijking met hun mannelijke collega's ongunstig af. Desalniettemin leek het Brinkman niet verstandig door middel van speciale subsidies de produktie van 'vrouwenkunst' te stimuleren. In tegenstelling tot wat in de sport gebruikelijk was, zag hij geen aanleiding om in het kunstbeleid op basis van biologische overwegingen onderscheid te maken tussen kunstenaars. De minister vond het gelet op het beschikbare cijfermateriaal -wel gerechtvaardigd maatregelen te nemen om de deelname van vrouwen aan het kunstmanagement en het kunstbeleid te bevorderen.

Aan de affaire-Rushdie wijdde de minister enkele woorden. Op de oproep van Irans geestelijk leider Khomeiny om de schrijver van het 'godslasterlijke' boek *The Satanic Verses* om het leven te brengen, was volgens de minister maar een antwoord mogelijk: 'volstreckte afwijzing'. In dit geval waren de grenzen van de tolerantie bereikt. Verdraagzaamheid hield op 'waar de grondslagen van de culturele vrijheid bedreigd worden en de integriteit van deze samenleving en haar leden aangetast dreigt te worden'.

Ten aanzien van de categorie-indeling in het Plan voor het kunstbeleid stelde de minister voor de middencategorie het voordeel van de twijfel te gunnen. Essentieel voor deze categorie kunstinstellingen en initiatieven was de 'tijdelijkheid'. Instellingen uit de tweede categorie waren in een bepaald opzicht 'inwisselbaar'. Afhankelijk van de 'heersende opvattingen in het kunstleven of kunstbeleid' zou de ene instelling plaats moeten maken voor de andere. Het bij de indeling van het kunstenplan gehanteerde criterium was 'de rol die de instelling speelt in of vanwege de bijdrage die zij levert aan de conjunctuur van de kunstbeoefening met name de kwaliteit. Met conjunctuur doel ik op een zekere golfbeweging, een zekere dynamiek en ontwikkeling naar een op de middellange termijn bloeien van het kunstleven.'

Deze toelichting van de minister kon Vonhoff-Luyendijk (VVD) niet van haar standpunt afbrengen dat met name het gebruik van de middencategorie de deur openzette naar beroep- en bezwaarschriften. Brinkman verwachtte dat dat niet zo'n vaart zou lopen: 'Ik geloof dat men in de kunstenwereld wel inziet dat de rechter maar een beperkte autoriteit is als het gaat om de kwaliteitstoets.'

Toch was hij bereid de indeling in categorieën opnieuw in overweging nemen. Er

was wat te zeggen voor de stelling die Vonhoff-Luyendijk (VVD) verdedigde: vierjarige subsidies gaven kunstinstellingen onvoldoende tijd een publiek te verwerven. Tegelijkertijd benadrukte de minister het belang nieuwe initiatieven meer kansen te geven door meer incidentele subsidies te verstrekken. Hij verwachtte echter niet dat de spanning tussen continuïteit en flexibiliteit weggenomen zou kunnen worden door de tussencategorie uit het kunstenplan weg te halen.

De begroting werd zonder stemming door de Eerste Kamer aangenomen.

Cultuur zonder grenzen: het internationale cultuurbeleid

Op 22 juni 1987 bood de voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), W. Albeda, aan minister-president Lubbers het rapport 'Cultuur zonder grenzen' aan; een analyse van het internationale culturele beleid van Nederland in de afgelopen tien jaar. In dat beleid was, volgens de WRR, sprake van stagnatie, met name op onderwijs- en wetenschapsgebied.¹²³

Zo nam het aantal optredens van Nederlandse kunstenaars in het buitenland al vele jaren niet meer toe. Evenzo was het gesteld met tentoonstellingen, leerstoelen neerlandistiek en vertalingen van Nederlands literair werk. Nergens in West-Europa was het percentage buitenlandse studenten lager dan in Nederland. Het leek alsof de tendens van internationalisering aan Nederland voorbijging.

Deze enigszins 'verontrustende' stagnatie was mede te wijten aan de nogal beperkte opvatting van buitenlands cultuurbeleid, die de Nederlandse regering er op na hield.

Dat beleid omvatte in hoofdzaak de activiteiten van de Ambassadeur voor Internationale Culturele Samenwerking bij het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) en de directies Internationale Betrekkingen van de ministeries van WVC en van Onderwijs en Wetenschappen (O en W). In totaal was met deze 'kernactiviteiten' in 1987 31,4 miljoen gulden gemoeid.

De WRR meende dat alle grensoverschrijdende contacten op het gebied van onderwijs, wetenschap, kunst, taal en informatieverzorging tot buitenlands cultuurbeleid zouden moeten behoren. In dat geval zou het gaan om een bedrag van ongeveer 624 miljoen gulden. Bovendien hinkte het tot dusverre gevoerde beleid volgens de WRR op twee gedachten, naar het oordeel van de raad een andere oorzaak voor de stagnatie. Door bij het internationale cultuurbeleid behoedzaam te laveren tussen cultuurpolitieke en buitenlands-politieke doelstellingen dreigden geen van beiden optimaal gerealiseerd te worden. De WRR adviseerde bij het internationale cultuurbeleid prioriteit te geven aan de versterking van de internationale positie van de cultuurbeoefening (onderwijs, kunsten en wetenschappen) in Nederland. 'Het streven naar goede betrekkingen



met andere landen komt daarbij pas op de tweede plaats.' Zo zou bijvoorbeeld voorkomen kunnen worden dat WVC-gelden besteed werden aan manifestaties die overwegend gericht waren op verbetering van de verstandhouding tussen bepaalde landen of op Holland Promotion en andere activiteiten die met cultuurbeleid weinig te maken hebben.

Holland Promotion was de titel van een toespraak die minister Brinkman op 29 augustus 1985 hield tijdens de algemene ambassadeursconferentie in Amsterdam. Daar betoogde hij dat kunst en cultuur gebruikt konden worden als 'glijmiddel' om de export van Nederlandse diensten en produkten te bevorderen. Voor activiteiten met een buitenlands-politieke functie, zoals het sluiten van culturele verdragen zou de minister van Buitenlandse Zaken verantwoordelijk moeten zijn. Voor activiteiten met een cultuurpolitieke doelstelling zou de minister van WVC of van O en W verantwoordelijkheid moeten dragen. Nu waren 'de verantwoordelijkheden tussen de genoemde ministeries op betrekkelijk willekeurige manier' verdeeld.

Als derde reden voor stagnatie van de buitenlandse culturele betrekkingen van Nederland noemde de WRR de 'nogal omslachtige besluitvormingsstructuur, die het stellen van prioriteiten eerder belemmert dan bevordert'. Alle internationale activiteiten van de ministeries kwamen nu voor inhoudelijke toetsing terecht bij de Coördinatiecommissie Internationale Culturele Betrekkingen (CICB).

Omdat het huidige internationale culturele beleid van Nederland niet effectief genoeg was, stelde de WRR een splitsing voor van doelstellingen en verantwoordelijkheden. Dat zou het stellen van prioriteiten in het internationale culturele beleid vereenvoudigen. Bovendien zou dan volstaan kunnen worden met een 'aanzienlijk lichtere interdepartementale coördinatie dan thans'.

In navolging van landen als Frankrijk, Duitsland en Zweden stelde de raad voor zelfstandige instituten te belasten met de uitvoering van het beleid. Naast een op te richten semi-onafhankelijk Nederlands Cultureel Instituut (NCI) zou een aantal bestaande instellingen taken moeten overnemen van de departementen.

De Nederlandse-Taalunie zou voortaan de belangen van de taal en de neerlandistiek kunnen behartigen. Uitvoering van het internationale wetenschapsbeleid zou overgelaten kunnen worden aan de Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek (ZWO) en de informatieverspreiding, behalve aan het nieuwe NCI, aan de Wereldomroep. Het internationale onderwijsbeleid zou uitgevoerd kunnen worden door een nog op te richten Uitvoeringsorgaan Internationaal Onderwijs, 'waarbij een combinatie kan worden gezocht met het NUFFIC'.

De WRR zag verschillende voordelen in deze verzelfstandiging van de beleidsuitvoering:

- prioriteiten op de onderscheiden beleidsterreinen kwamen duidelijker tot uiting, competentieconflicten werden vermeden; - er zouden betere mogelijkheden zijn om deskundigen bij het beleid te betrekken;

- meer kansen voor medefinanciering van culturele activiteiten door het bedrijfsleven.

Een andere beleidsaanbeveling had betrekking op de Nederlandse culturele instituten in het buitenland. Deze instituten verschilden onderling nogal wat betreft taakstelling, beheersvorm en relatie tot de Nederlandse overheid. In afwachting van publikatie van de lang geleden beloofde Institutennota van de regering, adviseerde de WRR naast versterking van de bestaande instituten in Parijs, Rome en Jakarta, nieuwe 'Nederlandhuizen' op te richten in Brussel, Keulen, Londen en New York.

Voorts adviseerde de WRR de afdeling Culturele Zaken bij de Nederlandse ambassades niet langer te laten leiden door ambtenaren van de Dienst Buitenlandse Zaken, maar door culturele attachés die zouden ressorteren onder het verantwoordelijke ministerie (O en W, WVC), zoals dat ook het geval was bij landbouw- en militaire attachés.

De raad pleitte ook voor maatregelen ter bevordering van de internationale mobiliteit van Nederlandse onderzoekers, docenten en studenten.

De WRR stelde voorts de uitgave voor van een op het buitenland gericht cultureel tijdschrift met een onafhankelijke redactie: 'Het tijdschrift zou dan wel eens bijdragen kunnen bevatten die de overheid minder welgevallig zijn, maar het verrassingselement zal de werfkracht verhogen.' Een dergelijk tijdschrift zou uitgegeven kunnen worden door het Nederlands Cultureel Instituut naast of in plaats van *Dutch Heights*, dat verscheen onder auspiciën van WVC.

Een en ander zou gefinancierd kunnen worden via een herschikking van de begrotingen van de betrokken ministeries. Extra geld was nodig voor de versterking van de internationale dimensie van de wetenschapsbeoefening en het hoger onderwijs in Nederland.

De regering nam tien maanden de tijd alvorens haar standpunt over het rapport 'Cultuur zonder Grenzen' naar buiten te brengen.¹²⁴

Voordat Lubbers in zijn brief van 18 april 1988 inging op de aanbevelingen uit het WRR-rapport, plaatste hij enkele kanttekeningen bij het tot dusver gevoerde regeringsbeleid.

Bij internationale culturele en wetenschappelijke activiteiten waren veel personen en particuliere instellingen betrokken. De overheid speelde hierin slechts een bescheiden rol. De regering was uiterst tevreden met deze rol: 'in tijden van bestuur op afstand, verzelfstandiging en terugtreden van de overheid' was dat niet alleen een passende rol, 'de begrotingsmiddelen' lieten bovendien een minder bescheiden bijdrage aan de internationale culturele contacten niet toe.

Het wekte dan ook geen verbazing dat slechts enkele aanbevelingen uit het rapport 'Cultuur zonder Grenzen' door de regering werden overgenomen. Over de beleidsaanbevelingen van de WRR merkte Lubbers het volgende op:

- de vakministers bleven internationale activiteiten ondernemen op het terrein van het betreffende ministerie;

- gelet op de 'vrij aanzienlijke' coördinatielast was het wenselijk de bestaande coördinatiestructuur, de Coördinatiecommissie Internationale Culturele Betrekkingen (CICB), te handhaven;
- tussen de ministeries van BZ en WVC zou een herschikking van taken, verantwoordelijkheden en middelen plaatsvinden met betrekking tot de uitvoering van culturele verdragen. Per 1 januari 1989 zou WVC de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een dertigtal culturele verdragen met de daarbij behorende middelen - 2,5 miljoen gulden - structureel overdragen aan BZ;
- de bestaande culturele instituten in Jakarta en Rome vielen onder de verantwoordelijkheid van de minister van BZ. Over de toekomstige positie van het instituut te Rome zou de regering later beslissen aan de hand van een advies van externe deskundigen;
- het kabinet was niet van plan het aantal culturele instituten in het buitenland uit te breiden. De vaste lasten voor het oprichten en instandhouden van vier nieuwe instituten zouden te hoog zijn. De middelen konden beter aangewend worden voor de organisatie van festivals in het buitenland. Wel zouden in daarvoor in aanmerking komende landen stichtingen kunnen worden opgericht, die met bijdragen uit de particuliere sfeer en in nauwe samenwerking met ambassades, de taak kregen de Nederlandse cultuur in het desbetreffende land te bevorderen;
- gelet op het regeringsbeleid dat gericht was op afslanking van de rijksdienst was aanstelling van aparte attachés belast met culturele zaken, niet gewenst;
- een standpunt van het kabinet over de oprichting van uitvoeringsorganen op het gebied van internationale culturele betrekkingen zou later volgen;
- internationalisering van onderwijs- en wetenschapsactiviteiten zoals bepleit door de WRR, vormde al een onderdeel van het beleid van O en W. Dit ministerie wijdde aan dat onderwerp niet lang geleden een aparte beleidsnotitie getiteld 'Internationalisering van het Onderwijs en Onderzoek';
- het culturele tijdschrift *Dutch Heights* zou 'verregaand worden verzelfstandigd. Tevens zal worden bezien of uitgave in Frans en Duits mogelijk is'.

Op verzoek van de Tweede Kamer werd - alvorens over te gaan tot de parlementaire behandeling van het rapport - het regeringsstandpunt nader uitgewerkt. Op 25 augustus 1988 werd de 'Notitie inzake de Internationale Culturele Betrekkingen' bij de kamerleden bezorgd.¹²⁵

Deze notitie van staatssecretaris Van der Linden (BZ), de ministers Brinkman (WVC) en Deetman (O en W) behandelde de uitgangspunten en doelstellingen van het internationale cultuurbeleid. Evenals in het WRR-rapport gingen de drie bewindslieden uit van het begrip cultuur in ruime zin en lieten zij de multilaterale culturele betrekkingen buiten beschouwing. De multilaterale problematiek - met name de totstandkoming van een interne markt binnen de EG in 1992 en de gevolgen daarvan voor het nationale en internationale cultuurbeleid van Nederland - was 'onderwerp van nadere bestudering'.

Continuering van de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden over de verschillende ministeries betekende volgens de drie vakministers 'geen scheiding in verschillende soorten buitenlands cultureel beleid, maar biedt juist de mogelijkheid van een meer efficiënte en doeltreffende afstemming'. De minister van WVC onderschreef de visie van de WRR dat het internationale cultuurbeleid een geïntegreerd onderdeel diende te zijn van het nationale cultuurbeleid. Deze opvatting kwam volgens Brinkman nu ook in de organisatie van het ministerie tot uitdrukking: de voorheen aparte directie Internationale Betrekkingen was deels opgegaan in de directie Kunsten (Bureau Bilaterale Internationale Samenwerking) en deels in de stafdirectie Cultuurbeleid (afdeling Multilaterale Samenwerking). De volgende stap die gezet zou moeten worden was het vanuit de afzonderlijke disciplines (beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving, letteren, podiumkunst, film) formuleren van beleid op internationaal gebied. De minister koos voor deze sectorale benadering omdat per sector 'de internationale communicatie (wordt) gevoerd, daar worden de internationale maatstaven ontwikkeld, daar bevinden zich de bepalende informele circuits'.

Het stellen van landenprioriteiten binnen het internationale cultuurbeleid wilde Brinkman aan de afzonderlijke disciplines overlaten. Overleg daarover zou alleen plaatsvinden wanneer daar vanuit de disciplines behoefte aan was. Met het oog op de economische eenwording van Europa in 1992 leek het de bewindsman wel raadzaam extra aandacht - in de vorm van uitwisselingen, manifestaties en voorlichting - aan de Europese landen te geven.

De derde stap zou volgens Brinkman moeten bestaan uit het verder activeren van initiatieven genomen buiten de overheid om. Bekeken zou worden of voor de coördinatie daarvan de oprichting van een overkoepelend orgaan wenselijk was.

De doelstellingen van het buitenlandse culturele beleid werden in de notitie als volgt omschreven:

- 'participatie in het internationale culturele forum, het spelen van een zo belangrijk mogelijke rol op het mondiale podium', waarbij werd aangetekend dat het hierbij niet ging om Holland Promotion of het 'kweken van internationaal begrip', maar om de promotie van de afzonderlijke culturele disciplines;

- 'marktverruiming voor Nederlandse culturele uitingen en cultuurbeoefenaars'. Hierbij wilde de minister niet nalaten te wijzen op de keerzijde van het proces van internationalisering, namelijk het risico het karakteristieke van de eigen cultuur te verliezen. 'In dit verband is een bezinning op en zich meer bewust worden van een Nederlandse culturele identiteit noodzakelijk'. In het beleid zou het om het versterken en uitdragen van de culturele identiteit moeten gaan en niet om het afwerend beschermen ervan.

Wat betreft de internationale culturele contacten wees de bewindsman op de belangrijke rol die culturele attachés daarin kunnen spelen. Hij overwoog dan ook om in een aantal 'belangrijke' landen personen met specialistische culturele kennis aan te stellen.

Op 10 oktober 1988 vergaderden de leden van de vaste commissies van Buitenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen en van Welzijn en Cultuur - bij elkaar slechts negen parlementariërs - met de ministers Brinkman en Deetman en de pas benoemde staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken Van Voorst tot Voorst. Onderwerp van gesprek was het WRR-rapport 'Cultuur zonder Grenzen' en de 'Notitie inzake de Internationale Culturele Betrekkingen'. Ter gelegenheid van deze vergadering ontvingen de commissieleden een brief ondertekend door eenendertig personen die bij het internationale culturele beleid waren betrokken. Zij waren van mening dat het voorgestane beleid beneden de maat was. Een helder, samenhangend beleid was een vereiste. Daarmee zou de regering zich in het buitenland kunnen profileren. De brief was ondertekend door hoogleraren, docenten kunstonderwijs, museumdirecteuren, adviseurs en bestuurders van culturele organisaties.¹²⁶

De meeste parlementariërs deelden deze kritiek, zo bleek uit het verslag van het debat.¹²⁷

Niessen (PvdA) opende de beraadslagingen. Zijn fractie was het 'hardgrondig' eens met de WRR waar deze pleitte voor de opvatting dat internationaal cultureel beleid in de eerste plaats een culturele en cultuur-politieke aangelegenheid was, waaraan andere opties zoals Holland Promotion ondergeschikt dienden te zijn. De regering had uit het rapport echter niet de consequenties voor de inhoud, de uitvoering en de coördinatie van het beleid getrokken.

Aan de coördinatie van het beleid schortte het volgens de PvdA-woordvoerder al jaren. Uit de regeringstukken had hij begrepen dat het kabinet de Coördinatiecommissie Internationale Culturele Betrekkingen (CICB) niet wilde opheffen. Deze commissie zou veel werk te verzetten krijgen, zo verwachtte Niessen, omdat het regeringsbeleid 'in feite niet veel meer omvat dan drie afzonderlijke beleidsplannen van drie departementen, met een nietje als voornaamste samenbindend element'.

Zoals bij eerdere gelegenheden, pleitte Niessen voor de oprichting van een semi-onafhankelijk instituut voor internationaal cultuurbeleid, waarin de overheid met particuliere instanties onder ministeriële verantwoordelijkheid ging samenwerken. Op dat gebied was zijn partij al jarenlang voorstander van 'overheid-op-afstand'.

Andere punten van kritiek van de PvdA-fractie hadden zowel betrekking op het regeringsstandpunt als op de WRR-nota. In beide stukken werd weinig tot geen aandacht besteed aan de rol van ontwikkelingssamenwerking in het internationale cultuurbeleid en aan de multilaterale betrekkingen. Dat laatste was - gelet op de beoogde eenwording van de Europese markt in 1992 - een omissie. De regering zou zich in EG-verband moeten inzetten voor een andere dan de eenzijdige economische benadering die nu gehanteerd werd voor culturele goederen en diensten.

Beinema (CDA) deelde de kritiek van de PvdA-fractie wat betreft de laatste twee punten. Over de notitie van de regering was hij evenmin tevreden: 'Dat is een schamel stuk met veel aarzelingen, onduidelijkheden en uitgestelde beslissingen. Daarin staat slechts dat weinige waarover drie departementen het eens konden worden.'

De CDA-fractie was voorstander van verbetering van de coördinatiestructuur. De voorstelling die daarvan in de notitie van de regering werd gegeven beschouwde Beinema 'als een coördinatie met behoud van soevereiniteit in eigen kring'.

Gelardeerd met citaten uit het werk van de historici Huizinga en Jan en Annie Romein en van de socioloog Goudsblom, sprak Beinema over het begrip 'nationale identiteit'. Naar aanleiding van passages uit de regeringsnotitie ging hij in op het belang de Nederlandse culturele identiteit te beschermen en te versterken. De CDA-fractie was het niet eens met het WRR-voorstel om meer dan één organisatie te belasten met de uitvoering van het buitenlandse culturele beleid. Met de oprichting van een soort Raad voor de Kunst voor het buitenlandse beleid zou Beinema's fractie wel kunnen instemmen.

Over de overdracht van culturele verdragen en middelen van WVC naar BZ zou de CDA-fractie graag nader geïnformeerd willen worden.

Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) meende dat er nu maar eens een einde 'aan de stammenstrijd uit het verleden' moest komen waaruit immers niet veel goeds was voortgekomen. Als voorbeeld van dergelijk 'ongecoördineerd geldverslindend hobbyisme' noemde zij het 'Texas-project'.

Op projectbasis werden door de Stichting Culturele Uitwisseling Nederland-Verenigde Staten festivals, literaire bijeenkomsten en workshops georganiseerd in de staat Texas. Doel van het project was de Amerikanen vertrouwd te maken met de Nederlandse cultuur.

Volgens de VVD-woordvoerdster zaten we opgescheept met een versnipperd beleid 'en dat is allemaal het gevolg van het miskennen van de centrale rol van Buitenlandse Zaken'.

'Om als eigen Nederlandse cultuurgemeenschap te blijven meetellen', ook na 1992, was volgens Van Heemskerck Pillis-Duvekot een 'krachtig beleid' nodig, terwijl daar in de notitie van de regering slechts een vrijblijvende opmerking over gemaakt werd.

Nuis, sprekend namens D66, stelde vast dat het met het internationale culturele beleid van Nederland droevig was gesteld. In de eerste plaats werd er weinig geld voor uitgetrokken. 'Dat weinige wordt besteed door een groot aantal departementen en andere overheidsinstellingen die daarover met elkaar of moeizaam of geen overleg voeren, zoals je van culturele keuterboeren verwachten kunt.'

De notitie van de regering leverde niets nieuws op, 'niet in de middelen, niet in de organisatie en niet in de doordenking van het beleid'. Zo werd in de beleidsnotitie niets vermeld over multilaterale betrekkingen, niets over een coördinatie-instituut, niets over meer samenwerking met de Vlaamse cultuurgemeenschap: allemaal kwesties die door de D66-fractie, gesteund door andere fracties, bij eerdere gelegenheden ook al naar voren waren gebracht. Volgens Nuis was een 'stevig' beleid nodig om te voorkomen dat onze taal en onze cultuur zouden 'wegkwijnen'.

De SGP-fractie bij monde van Van der Vlies, meende dat het internationale cultuurbeleid in het verlengde van het nationale cultuurbeleid diende te liggen, zodat het ministerie van WVC eerstverantwoordelijk was. Hij vroeg concrete beleidsmaatregelen om de positie van de Nederlandse cultuur te versterken.

Leerling (RPF) stelde, gesteund door het WRR-rapport, vast dat het tot dusver gevoerde regeringsbeleid 'niet deugt'. Het kabinetsstandpunt over het WRR-rapport vond hij 'toch wel beneden de maat'. Bovendien ontbrak, in de beide ter discussie staande stukken, een beschouwing over de multilaterale betrekkingen, alsook over de Nederlandse culturele identiteit.

Staatssecretaris Van Voorst tot Voorst probeerde in zijn reactie duidelijk te maken dat bij het internationale cultuurbeleid 'van verschillende invalshoeken sprake' kon zijn, maar dat door het gebruik van termen als 'stammenstrijd' en 'tegengestelde belangen' een onjuist beeld werd geschetst. Als voorzitter van de Coördinatiecommissie Internationale Culturele Betrekkingen zou hij zich inzetten om de verschillende initiatieven van de overheid op elkaar af te stemmen. Hij was geen voorstander van de oprichting van een semi-onafhankelijk coördinatie-instituut, wat zou neerkomen op een aparte bestuurslaag tussen overheid en koepelorganisaties.

Bij de bescherming van de Nederlandse culturele identiteit zag de bewindsman ook een taak voor de lagere overheden weggelegd. Daarbij ging het ook 'om de folkloristische dansgroep in willekeurig welke gemeente'. De taak voor de nationale overheid was 'trachten te bewerkstelligen dat er in een integrerend Europa ruimte blijft voor een stukje eigen cultuurbeleid'.

Minister Brinkman gaf een toelichting op het WVC-gedeelte uit de beleidsnotitie. Onder internationaal cultuurbeleid verstond hij 'de cultuurbeoefening vanuit Nederland gericht op het buitenland'. Marktverruiming betekende in dit verband 'dat de markt, de podia en dus de ruimte waarop cultuur wordt verspreid en tentoongesteld, niet alleen binnenlands blijft'. Dat is dan 'Holland Promotion in de optiek van de minister van Cultuur'. Daarbij ging het niet alleen om de export van topkunst; dat ging vanzelf wel, maar 'ook in den breedte wat ons land aan cultuuruitingen heeft', zoals kleinere dansgroepen, koren en oude muziek.

Hier werd de minister geïnterrupteerd door Nuis (D66) met de vraag wat de bewindsman zich voorstelde bij het begrip 'de Nederlandse culturele identiteit'. Brinkman onderkende dat dat 'niet zonder meer een eenduidig begrip' was en dat het 'inderdaad iets te maken heeft met pluriformiteit (...) iets dat vooral het element van verscheidenheid toont'. Hij stelde voor vooral 'praktisch te blijven waar het gaat om het cultuurbeleid in de zin van kunstbeleid'. Niessen (PvdA) wilde - heel concreet - weten hoe de minister selecteerde uit die breedte aan cultuuruitingen. Brinkman antwoordde dat per kunstsector een selectie werd gemaakt op basis van de respons en de kansen op marktverruiming die werden verwacht.

Brinkman deelde voorts mee dat ambtenaren op zijn ministerie bezig waren 'om het Europa van 1992 wat meer concreet in kaart te brengen'. Waarschijnlijk zou daarover in het voorjaar van 1989 een notitie verschijnen. Veel eerder zou het niet lukken, aldus de minister, omdat de discussie op zijn departement over de invulling van het begrip 'beschermenswaardige nationale identiteiten' nog gaande was.

Brinkman was net als de staatssecretaris geen voorstander van de oprichting van een semi-onafhankelijk coördinatie-instituut. Hij achtte het wenselijker de Raad voor de Kunst meer bij het internationale beleid te betrekken dan een nieuwe instelling op te richten met als gevolg dat 'er almaar meer overhead komt'.

Als antwoord op het verzoek van verschillende parlementariërs meer geld voor internationaal cultuurbeleid beschikbaar te stellen, kaatste de minister de bal terug: ten gevolge van amendementen van de Kamer was de afgelopen jaren 1,5 miljoen gulden bij het budget voor internationale culturele betrekkingen weggehaald.

Naar aanleiding van de kritische opmerkingen over het 'Texas-project' kondigde de minister een evaluatierapport aan. Opnieuw werd hij geïnterrupteerd, opnieuw door de VVD-woordvoerdster: 'Het project heeft miljoenen verslonden, zonder dat de Kamer hier een vinger achter heeft kunnen krijgen. (...) De respons was bizar. De minister moet heel goed weten, waar dat geld is gebleven.' Na nog een paar interrupties kreeg Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) de toezegging van de minister op dat het evaluatierapport nog voor de behandeling van de begroting (eind november) aan de Kamer ter beschikking zou worden gesteld.

Op 25 november ontvingen de parlementariërs inderdaad het evaluatierapport van de Stichting Culturele Uitwisseling Nederland-Verenigde Staten 1986-1988. Aan de hand van deze evaluatie concludeerde Brinkman dat de doelstellingen - met name om het Nederlandse en Amerikaanse bedrijfsleven in financiële zin voor het project te interesseren - slechts in zeer beperkte mate waren gerealiseerd. Het verschil tussen het culturele klimaat in Nederland en in Texas bleek te groot. Nu vastgesteld kon worden dat 'Texas niet de ideale plek was om

het beste wat de Nederlandse kunst te bieden heeft te presenteren', besloot de minister het project te beëindigen en de subsidie aan de stichting stop te zetten.¹²⁸

In de tweede termijn opende Niessen (PvdA) de beraadslagingen. De antwoorden van de bewindslieden vond hij 'nogal vlak en niet al te inspirerend'. De regeringswoordvoerders hadden bovendien zijn kritiek 'op cruciale punten allesbehalve' weggenomen.

Niessen (PvdA) zou graag willen weten waarop de landenprioriteiten van WVC gebaseerd waren: 'Op serieus onderzoek, of heeft men in het buitenland een natte vinger opgestoken?'

Brinkman antwoordde dat 'puur en alleen vanuit cultuurpolitiek oogpunt' gekozen was voor een klein aantal landen in West-Europa, voor de Verenigde Staten en voor Canada en wel omdat daar een brede respons verwacht werd en voldoende technische faciliteiten aanwezig waren.

Niessen vreesde voor versnippering van het beleid nu het internationale cultuurbeleid bij WVC over verschillende disciplines verdeeld werd: 'De afdeling beeldende kunst houdt zich bezig met de export van beeldende kunst, de afdeling film met de export van film en de afdeling letteren laat het beleid aan de Taalunie over'.

Nuis (D66) steunde Niessen in zijn kritiek op het versnipperde beleid. Hij drukte zich voor parlementaire begrippen ongebruikelijk uit: in de vorm van een gedicht:

*Nog steeds komt men wel de bewering tegen
wij zitten om cultuurbeleid verlegen*

*Maar zie waarin een klein land groot kan zijn:
wij geen cultuurbeleid?, wij hebben er wel negen!*

De andere parlementariërs en ook minister Brinkman deelden de vrees van Niessen en Nuis voor versnippering van het beleid niet. Volgens Brinkman werd nu 'vanuit één loket, startend bij het nationale beleid en de nationale identiteit' vorm gegeven aan het internationale beleid. Bovendien was hij geen voorstander van clustering of coördinerend overleg, wat in de praktijk neerkwam op 'enorme meetings in tal van vertegenwoordigende organen. De praktische expertise raakt dan vaak een beetje onder tafel.'

In de tweede termijn werden twee moties ingediend.

In de eerste motie, ondertekend door Niessen (PvdA) en Nuis (D66) werd de regering gevraagd op zeer korte termijn een onderzoek te doen naar de wenselijkheid tot en de mogelijkheid van de oprichting van een semi-onafhankelijk instituut voor de internationale culturele betrekkingen.¹²⁹

Deze motie werd op 8 november in stemming gebracht en verworpen: alleen de PvdA, D66 en het GPV stemden voor.¹³⁰

De tweede motie werd ook ingediend door Niessen en medeondertekend door Beinema (CDA), Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD), Nuis (D66) en

Leerling (RPF). In deze motie werd de regering gevraagd in overleg met de EG-partners te onderzoeken hoe in de toekomst, wanneer het proces van integratie voltooid zal zijn, specifiek nationaal beleid ter bevordering van de identiteit van de afzonderlijke culturen gehandhaafd kon blijven.¹³¹ Deze motie werd aangenomen. Alleen de SGP stemde tegen.¹³²

Door verschillende parlementariërs werden - om hun kritiek op het internationale culturele beleid kracht bij te zetten - uitspraken aangehaald van M. Mourik, oud-ambassadeur voor Internationale Culturele Samenwerking bij het ministerie van Buitenlandse Zaken en oud-ambassadeur bij de UNESCO. In NRC Handelsblad blikte Mourik terug op de commissievergadering over het WRR-rapport.¹³³ Tijdens het debat werd naar zijn mening geen enkele indicatie gegeven voor een ruimhartiger beleid. Zowat alles bleef zoals het was: 'Aanmodderen in armoe. Dat is altijd het hoofdkenmerk geweest van het buitenlandse cultuurbeleid van onze regering. Armoe niet alleen in termen van beschikbaar gestelde financiële middelen en personeel, maar ook en vooral armoe aan visie, aan ideeën.'

Evaluatie van het beeldende-kunstbeleid

Sinds het in werking treden van de Welzijnswet op 1 januari 1987 ontvingen provincies en gemeenten van de rijksoverheid 'brede specifieke uitkeringen' voor de bekostiging van activiteiten op maatschappelijk en sociaal-cultureel terrein. Ruim anderhalf jaar nadat de Welzijnswet van kracht werd, diende het kabinet alweer een voorstel tot wijziging van deze wet in. Daarin werd, teneinde de financiële en bestuurlijke verhoudingen tussen overheden verder te vereenvoudigen, voorgesteld deze specifieke uitkeringen te laten vervallen. De rijksoverheid zou met ingang van 1 januari 1989 het geld dat, gemoeid ging met de doeluitkeringen, storten in het Gemeentefonds en in het Provinciefonds. Ook het voor beeldende-kunstbeleid bestemde geld dat het rijk sinds 1984 doorsluisde naar de provincies en de vier grootste gemeenten, zou met ingang van 1989 overgeheveld kunnen worden naar deze fondsen.¹³⁴

Een wetsontwerp met deze strekking werd op 27 september 1988 ingediend. Met de provincies sloot minister Brinkman daarover in juni 1988 al een intentie-overeenkomst. In dat principe-akkoord van WVC met het Interprovinciaal Overleg (IPO) werd de bereidheid tot overheveling van beeldende kunstgelden van WVC naar het Provinciefonds vastgelegd. De minister stelde als voorwaarde dat de evaluatie van het tot dan toe gevoerde provinciale beeldende-kunstbeleid 'daartoe openingen zou bieden'.¹³⁵

De evaluatie van het beeldende-kunstbeleid, zoals dat de laatste jaren was gevoerd door de rijksoverheid, de provincies en de vier grote gemeenten, werd in september 1988 in een notitie vastgelegd. Een maand later besprak Brinkman dit

rapport met een delegatie van het IPO. Daarnaast opende de bewindsman besprekingen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) over overheveling van beeldende-kunstgelden naar het Gemeentefonds. Op 1 november werd het evaluatierapport aan de leden van de Tweede Kamer toegezonden.

Op 22 november werd de wijziging van de Welzijnswet in de Tweede Kamer behandeld.

Tijdens het debat gaven de parlementariërs zonder uitzondering te kennen dat een beslissing over de overheveling van de beeldende-kunstgelden naar het Provincie- en Gemeentefonds pas genomen zou kunnen worden na een inhoudelijke discussie over het tot dan toe gevoerde beeldende kunstbeleid. Niessen en Vliegheart beiden van de PvdA - dienden een amendement in met die strekking.¹³⁶ Zonder stemming werd het amendement aangenomen.¹³⁷ Hoewel minister Brinkman meende dat de evaluatie hem onvoldoende argumenten in handen gaf om af te wijken van de afspraken die hij al met het IPO had gemaakt, wilde hij het amendement wel uitvoeren. De bewindsman hoopte dat per 1 januari 1990 - weliswaar een jaar later dan door het kabinet werd voorgesteld - alsnog tot overheveling overgegaan zou kunnen worden.¹³⁸

Op 15 februari 1989 vergaderden de leden van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur met minister Brinkman over de evaluatie van het beeldende-kunstbeleid.

Het eerste deel van het evaluatierapport was gewijd aan het beleid van de rijksoverheid 'op het gebied van de beeldende kunsten, bouwkunst en vormgeving in het tijdperk 1984 tot en met 1987'.¹³⁹

Sinds 1984 werden door het ministerie de volgende beleidsinstrumenten gehanteerd:

- individuele subsidies: met de toekenning daarvan was in 1984 6 en in 1987 12 miljoen gulden gemoeid;
- beroepskostenvergoedingen werden sinds 1987 toegekend door het Fonds Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. Aan de uitvoering van deze regeling werd in 1987 5 miljoen gulden besteed;
- opdrachten: beleid op dat terrein werd uitgevoerd door het Praktijkburo Beeldende Kunstopdrachten, de Stichting Kunst en Bedrijf en het ministerie van WVC. In 1984 werd voor een bedrag van 2 en in 1987 voor 4 miljoen gulden aan opdrachten verstrekt;
- ad hoc-subsidies: aan eenmalige subsidies voor manifestaties, publikaties en andere vormen van openbare activiteiten werd in 1984 ruim 2 en in 1987 4,4 miljoen gulden besteed;
- aankopen hedendaagse beeldende kunst: door de musea en door de Rijksdienst Beeldende Kunst werd daartoe in 1984 zowel als in 1987 4 miljoen gulden uitgegeven;

- presentatiesubsidies voor instellingen, die veelal op initiatief van kunstenaars opgericht zijn en waarvan het beleid gericht is op het presenteren van werk van kunstenaars: in 1984 was hiermee 1,8 en in 1987 3,5 miljoen gulden gemeoid;
- subsidies aan werkplaatsen voor kunstenaars: Jan van Eyckacademie, Ateliers '63, Keramisch Werkcentrum, Stichting Artec en de Rijksacademie ontvingen in 1984 5,1 en in 1987 5,7 miljoen gulden subsidie;
- rentesubsidieregeling en subsidiëring van marktverruimende projecten gericht op het ten verkope presenteren van werk van kunstenaars: met de uitvoering van deze beleidsinstrumenten was in 1984 0,9 en in 1987 1,7 miljoen gulden gemeoid. Met deze subsidieregelingen werden in 1984 543 en in 1987 2309 kunstenaars bereikt.

De effectiviteit van deze beleidsinstrumenten werd aan de hand van de volgende drie doelstellingen geëvalueerd:

- de rijksoverheid wil vooral een goed en gevarieerd kunstaanbod veiligstellen;
- het ministerie van WVC bevordert tevens een bloeiend kunstleven in algemene zin. Er moet continuïteit mogelijk zijn in de beroepsuitoefening van professionele beeldende kunstenaars;
- het maatschappelijke functioneren van de beeldende kunstenaars is een essentieel cultuurpolitiek oogmerk. Daarom is het beleid nadrukkelijk gericht op spreiding en afname van beeldende kunst.

Deze doelstellingen waren samen te vatten onder de trefwoorden: kwaliteit, inkomensvorming, spreiding en afname.

Omdat kwaliteit niet eenduidig vastgesteld kon worden, was dat begrip een 'onhanteerbaar criterium' voor beleidsevaluatie. Bovendien was kwaliteit geen onderwerp van politieke besluitvorming. De artistieke beoordeling van kunst werd overgelaten aan deskundigen. In 1987 waren circa 280 personen betrokken bij de artistiek-inhoudelijke kwaliteitsbeoordeling van subsidieaanvragen. Over de inkomensvorming werd vastgesteld dat in de periode 1984-1986 een groeiende groep kunstenaars een beroep deed op de op inkomensvorming gerichte beleidsinstrumenten, wat een daling van het gemiddelde inkomen per beeldende kunstenaar tot gevolg had. In de periode 1986-1987 gebeurde het tegenovergestelde, zij het niet in die mate dat de eerder opgetreden daling van het gemiddelde inkomen werd gecompenseerd. Zo deden in 1987 2198 beeldende kunstenaars een beroep op een budget van 25 miljoen gulden. 95 procent van deze kunstenaars ontving minder dan 50.000 gulden per jaar. Over de derde doelstelling van het beleid - spreiding en afname - werd opgemerkt dat weinig informatie beschikbaar was over de omvang en samenstelling van het publiek dat bereikt werd met de beleidsinstrumenten, die op deze doelstelling waren gericht. Desalniettemin was er sprake van een toenemende belangstelling voor de subsidieregelingen gericht op opdrachten, aankopen en presentatie.

In zijn commentaar op de evaluatie meende de Raad voor de Kunst dat 'een vertekend beeld van de inkomenspositie van kunstenaars' werd gegeven, omdat

omzet- en inkomenscijfers door elkaar werden gebruikt, waardoor een te rooskleurig beeld werd geschetst. Het rapport bevatte, naar het oordeel van de raad, onduidelijk en dubieus geïnterpreteerd cijfermateriaal. Bovendien werd de gewenste kwaliteitsbevordering onvoldoende aangetoond.¹⁴⁰

Deze kritiek werd gedeeld door leden van de Tweede Kamer.¹⁴¹

Niessen (PvdA) had waardering voor de evaluatie op zichzelf, 'maar verwonderde zich over de grote tevredenheid die erin tot uiting' kwam. Verder was hij het eens met de kritiek van de Raad voor de Kunst: gelet op de soms hoge percentages die tussenpersonen toevielen, was het nodig onderscheid te maken tussen bruto- en netto-inkomens van beeldende kunstenaars.

Beinema (CDA) deelde evenmin het optimisme van de minister over de uitkomsten van de evaluatie. Het grootste deel van de kunstenaars die een beroep deden op inkomensvormende maatregelen, bleef beneden het bijstandsniveau steken. Hij was van mening dat in sociale en fiscale regelingen de beroepskosten van beeldende kunstenaars zoveel mogelijk gehonoreerd zouden moeten worden. In een volgende evaluatie van het beleid moest een splitsing tussen onzuiver en netto-inkomen gemaakt worden.

Dijkstal (VVD) deelde de kritiek van Niessen en Beinema op het rapport.

Voorts pleitte hij voor de erkenning van het beeldend-kunstenaarsschap als zelfstandig ondernemerschap.

Door de woordvoerders van D66, PPR en PSP werd aan het voorafgaande weinig nieuws toegevoegd.

Brinkman gaf toe dat de cijfers inderdaad aantoonde dat 'de ideale situatie nog niet was bereikt'. Met name de beleidsinstrumenten, gericht op spreiding en inkomensvorming, dienden aangepast te worden.

Het feit dat het inkomen van beeldende kunstenaars vaak onder het bijstandsniveau bleef, was volgens Brinkman een probleem dat niet alleen door de overheid kon worden opgelost. Kunstenaars zouden meer marktgericht moeten werken.

Beeldende kunstenaars die niet in aanmerking kwamen voor een subsidieregeling van de overheid, konden zich inschrijven bij het arbeidsbureau en een beroep doen op bijstandsverlening door de gemeente. In overleg met het ministerie van SoZaWe was vastgesteld dat bijstand mogelijk was wanneer een beeldend kunstenaar als zelfstandig ondernemer zijn beroep wilde starten of voortzetten en daartoe een 'levensvatbaar' plan had.

Bijstand voorzag dan in de kosten van het zelfstandig ondernemerschap, voor zover de eigen middelen daartoe te kort schoten. Eigen verdiensten, gebruikt voor bijvoorbeeld investering in materiaal werden niet gekort op de uitkering. Voorts kon aanspraak op bijstand worden gemaakt als een beeldend kunstenaar het beroep niet als zelfstandige kon of wilde voortzetten; de bijstandsuitkering voorzag dan in de kosten voor levensonderhoud. Aan deze vorm van bijstand was

de verplichting verbonden actief te zoeken naar betaald werk en passende arbeid te aanvaarden. Eigen inkomsten werden in dat geval in mindering gebracht op de bijstandsuitkering. De beoordeling welke beroepskosten afgetrokken konden worden van de verdiensten werd overgelaten aan de gemeentelijke sociale dienst.

Van de door het ministerie gehanteerde beleidsinstrumenten kreeg de regeling beroepskostenvergoedingen, die nog maar een jaar van kracht was, de meeste kritiek van de parlementariërs. De kritische opmerkingen hadden betrekking op het beperkte budget, op het tijdelijke karakter en op de uitvoering van de regeling. De beroepskostenvergoedingen werden toegekend door het Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. De meeste parlementariërs waren van mening dat de werkwijze van het fonds voor verbetering in aanmerking kwam. Het bij het fonds 'gehanteerde jury-systeem werkt uitstekend als men een prijs moet uitloven of een opdracht wil verstrekken, maar voor het verstrekken van een beroepskostenvergoeding kan worden volstaan met het (doen) vaststellen van een zekere mate van professionaliteit'. Het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars (VVK) had daar veel meer ervaring mee en werkte bovendien sneller.

Volgens Lankhorst (PPR) en Nuis (D66) werden beeldende kunstenaars van het kastje naar de muur gestuurd. Het leek hun het beste alle bestaande regelingen op dat terrein onder te brengen bij het VVK.

Minister Brinkman was bereid de beoordelingsprocedure van het fonds nog eens onder de loep te nemen. Of de uitvoering van de beroepskostenregeling bij het fonds ondergebracht zou moeten blijven, wilde hij ook opnieuw bestuderen. Hopelijk zou hij daarover medio 1989 een oordeel klaar hebben en met de kamerleden over deze kwestie overleggen.

In het evaluatierapport werd niet alleen aandacht besteed aan het landelijke beeldende-kunstbeleid.¹⁴²

Ook de geldstroom lagere overheden, de Tijdelijke Bijdrageregeling Provinciale Bevordering van Beeldende Kunst en de Welzijnsovereenkomst Vier Grote Steden (Den Haag, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht), kwam aan de orde. Beide regelingen zijn ingesteld in 1984 en twee keer verlengd: tot 1990.

Deze geldstroom van WVC naar de provincies en de vier grootste gemeenten, waarmee in 1987 een bedrag van ruim 20 miljoen gulden was gemoeid, werd verdeeld naar rato van het aantal inwoners. Voor de drie provincies waarin de vier grootste gemeenten liggen, werd een correctie gemaakt voor het inwonertal van deze steden.

De evaluatie van deze twee regelingen werd 'om onderzoekstechnische redenen beperkt tot het jaar 1987'.

Doelstelling van beide regelingen was de bevordering van de spreiding van het aanbod en van de produktie van beeldende kunst om daarmee de mogelijkheden

voor beeldende kunstenaars om zelfstandig in hun bestaan te kunnen voorzien, te vergroten. Bij de uitvoering van deze regelingen stelde het rijk als voorwaarde dat bij de beoordeling van subsidieaanvragen door onafhankelijke deskundigen uitsluitend het criterium 'artistieke kwaliteit' gehanteerd zou worden.

Bij de provincies en de vier grootste gemeenten werd het geld dat door de overheid was doorgesluisd, besteed aan: opdrachten, beurzen, stipendia, experimenteursubsidies, beroepskosten- en materiaalvergoedingen voor beeldende kunstenaars; aankoop en huur van beeldende kunst voor kunstuitleencentra; eigen aankopen en aankoopsubsidies voor derden. Daarnaast hanteerden de provincies en gemeenten subsidieregelingen voor presentaties en exposities. Provincies sluisden een deel van het budget bestemd voor aankopen en opdrachten door naar gemeenten. Zij besteedden een relatief hoog percentage van het budget (34 procent) aan kunstuitleencentra. Relatief weinig geld werd besteed aan manifestaties en festivals.

Met deze subsidieregelingen bereikten de provincies 3000 à 4000 kunstenaars, de gemeenten 1000 à 1500.

78 procent van de provinciale budgetten werd besteed aan beleidsinstrumenten die voornamelijk gericht waren op inkomensvorming en spreiding, bij de gemeenten was dat 52 procent.

De kleinere provincies 'scoorden relatief hoog bij beleidsinstrumenten die vooral in deze provincies zelf vruchten afwerpen'. Gemeenten besteedden, procentueel meer nog dan de provincies, geld aan de bevordering van het eigen kunstklimaat. De protectie van lokale kunstenaars stond evenals het regionaal protectionisme op gespannen voet met de doelstelling van de tijdelijke financieringsregelingen: de bevordering van de spreiding van het aanbod van beeldende kunst. Voor het overige - de bevordering van de productie van beeldende kunst en de inschakeling van onafhankelijke deskundige adviseurs - voldeden de provincies en de gemeenten aan de voorwaarden die de rijksoverheid stelde aan de uitvoering van deze tijdelijke regelingen.

Bij de parlementaire behandeling van de evaluatie stelde Niessen (PvdA) vast dat de evaluatie, onvoldoende inzicht bood in de besteding van de gelden door de provincies.¹⁴³ Om te kunnen beslissen over overheveling naar het Provinciefonds was een evaluatie van het in 1988 gevoerde beleid nodig. In dat jaar kregen de provincies voor de uitvoering van de tijdelijke regeling immers voor het eerst de beschikking over het volledige bedrag (35 miljoen gulden). Niessen vond het dan ook nogal voorbarig van de minister om een principe-afpraak met het Interprovinciaal Overleg (IPO) te maken over overheveling.

Niessen (PvdA), Beinema (CDA) en Nuis (D66) waren er voorstander van provinciebesturen de verplichting tot 'dóór-decentralisatie' op te leggen. Het budget voor het beeldende-kunstbeleid zou - meer dan nu gebeurde - doorgesluisd moeten worden naar gemeenten met een actief beeldende-kunstbeleid. Een criterium bij het doorsluizen van het geld zou niet



alleen het inwonertal van een gemeente moeten zijn, maar ook het aantal beeldende kunstenaars dat actief was in de desbetreffende gemeente. Over de vraag of dat geld door de provinciebesturen of via het Provinciefonds zou moeten worden doorgesluisd, verschilden de parlementariërs van mening: de PvdA was geen voorstander van overheveling naar het Provinciefonds; de andere partijen wilden dat later pas bekijken. Zo was Beinema (CDA) van mening dat, nu uit de evaluatie bleek dat het provinciale beleid nog niet uitgekristaliseerd was, met de overheveling gewacht diende te worden tot 1992.

Minister Brinkman verwachtte dat hij medio 1989 de evaluatie van het beeldende-kunstbeleid in 1988 aan de kamerleden kon presenteren.¹⁴⁴ Pas daarna kon - conform de uitspraak van de Kamer - een beslissing genomen worden over overheveling naar het Provincie- en het Gemeentefonds dan wel handhaving van de bijdrageregeling 'waarbij de rechtsbasis de wet op het specifieke cultuurbeleid zal zijn'. Op basis van de evaluatie over 1988 wilde de minister te zijner tijd de besprekingen met het IPO en de VNG heropenen. Het voorstel van de Kamer om bij de verdeelsleutel naast het aantal inwoners ook het aantal beeldende kunstenaars te betrekken, zou de bewindsman in die besprekingen 'meenemen'.

Volgens minister Brinkman viel uit het evaluatierapport beeldende kunst 1984-1987 op te maken dat het wat betreft de beleidsinstrumenten, gericht op opdrachten, manifestaties en presentaties 'aan samenhang in het beleid ontbreekt, waardoor vooral het kunstenaarsveld geen inzicht krijgt in de veelheid van de verschillende subsidiemogelijkheden die de voornoemde activiteiten betreffen'.¹⁴⁵ De minister stelde voor dat beleid te integreren, te beginnen met het opdrachtenbeleid. Momenteel bestond dat uit de volgende onderdelen:

- opdrachtenbeleid van WVC: wordt uitgevoerd door het Praktijkburo Beeldende Kunstopdrachten. Sinds 1984 beschikte het bureau over een budget van gemiddeld 2,5 miljoen gulden per jaar;
- verruimd opdrachtenbeleid; dit relatief nieuwe beleidsinstrument van WVC is gericht op profit en non-profit organisaties (niet overheden); op het ministerie, dat hierover werd geadviseerd door de Raad voor de Kunst, was hiervoor een budget van bijna 2 miljoen (1989) gulden beschikbaar;
- het opdrachtenbeleid gericht op het bedrijfsleven werd uitgevoerd door de (particuliere) Stichting Kunst en Bedrijf. Tot 1 januari 1989 kreeg deze stichting voor haar bemiddelende rol bij het verstrekken van opdrachten door bedrijven aan kunstenaars 9 ton subsidie van het ministerie; na die datum zou het een self-supporting organisatie worden;
- in de percentageregelingen (ingesteld in 1952) van de ministeries WVC, O en W, Verkeer en Waterstaat (V en W) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), was vastgelegd dat een bepaald percentage van de kosten van nieuwbouw, renovatie en bouwrijp maken van de grond van overheidsgebouwen bestemd was voor, al dan niet in opdracht vervaardigde,

beeldende kunst; voor de uitvoering van deze regelingen had elk ministerie een eigen organisatie;

- het opdrachtenbeleid van provincies en gemeenten.

Al deze elementen zouden - zo stelde de minister voor - opgaan in een nieuw op te richten organisatie: een Nationaal Fonds of Centraal Instituut, dat gevestigd zou moeten worden in een plaats 'die door haar ligging de goede bereikbaarheid voor toekomstige gebruikers van dit Fonds garandeert'. Met een budget van 17 à 20 miljoen gulden zou een dergelijk fonds opdrachtgevers uit de overheidsfeer, particuliere profit en non-profit organisaties van dienst kunnen zijn.

Ondanks het feit dat beroepsorganisaties voor beeldende kunstenaars kanttekeningen plaatsten bij de voorgestelde privatisering van het opdrachtenbeleid, meende Brinkman dat het noodzakelijk was dat de overheid hierbij op afstand gehouden werd omdat factoren als 'marketing, acquisitie, inkomensverdeling en uitvoering in samenhang met derden, vaak in de profit-sector zo'n grote rol speelden'.

De Raad voor de Kunst was zeer 'verbaasd' over het feit dat de minister deze plannen naar buiten bracht zonder de Raad te raadplegen. Volgens de Raad mocht de minister daarover niets zeggen nu het onderzoek naar het functioneren van de Raad nog niet was afgerond. In dat onderzoek speelde de relatie Raad voor de Kunst-fondsvorming immers een belangrijke rol.¹⁴⁶

De kamerleden waren niet onverdeeld enthousiast over deze plannen van de minister, zoals bleek uit het verslag van het debat daarover.¹⁴⁷

Afgezien van allerlei vragen die hij bij het plan had, stelde Niessen (PvdA) als voorwaarde dat voor de financiering van het fonds geen gebruik gemaakt zou worden van de 35 miljoen gulden die bestemd waren voor het decentrale beeldende kunstbeleid.

Beinema (CDA) juichte het plan toe, onder voorwaarde dat het fonds binnen bereik van de overheid bleef, zodat toetsing van de criteria voor het uitvoeren van het opdrachtenbeleid mogelijk bleef. 'Omdat het bedrijfsleven niet aan de in het politiek overleg overeengekomen criteria was gebonden', stelde hij voor de Stichting Kunst en Bedrijf niet in het fonds te laten participeren. Aansluiting van lagere overheden bij het fonds zou alleen op vrijwillige basis mogelijk moeten zijn.

De VVD'er Dijkstal vond de oprichting van een Centraal Instituut een 'interessante gedachte'.

Nuis (D66) daarentegen meende dat voor vergaande centralisatie van het opdrachtenbeleid 'geen aanleiding' was.

Lankhorst (PPR) en Van Es (PSP) deelden deze opvatting: het plan botste met het decentralisatiestreven van de minister.

Minister Brinkman antwoordde de parlementariërs dat de opdrachten feitelijk verleend zouden (blijven) worden door de provincies, de gemeenten en derden en dat het Centraal Instituut zich voornamelijk zou richten op de advisering en de begeleiding. De minister was bereid terug te komen op zijn voornemen voor

de financiering van het fonds mede te putten uit de door de overheid te decentraliseren 35 miljoen gulden.

De formele basis voor het fonds zou geregeld kunnen worden in de Fondsenwet, waarin de controle van de regering en het parlement via een beleidsplan, een jaarverslag en een accountantsrapport vastgelegd zou kunnen worden.

Verzelfstandiging rijksmusea

Eind 1987 en begin 1988 deed de Algemene Rekenkamer onderzoek naar het functioneren van zeventien rijksmusea, waarvan de meeste onder de Directie Musea, Monumenten en Archieven (MMA) van het ministerie van WVC ressorteren.¹⁴⁸

De centrale vraagstelling van het onderzoek was: functioneren de rijksmusea zodanig dat zij een goede invulling kunnen geven aan de in de 'Nota Museumbeleid' vastgelegde hoofdtaken, te weten de behoud- en de publiekstaak?¹⁴⁹

Per museum werd informatie verzameld over organisatie, financiën, entreegelden, schenkingen, personeel, collectiebeheer, steunstichtingen en vriendenverenigingen, beveiliging en bewaking, bruikleen, vervoer en huisvesting. Ook werd ingegaan aan de hand van interviews met functionarissen van de musea op de relatie tot het ministerie van WVC en de consequenties van een mogelijke verzelfstandiging van de rijksmusea.

Op 19 september 1988 bood de Algemene Rekenkamer haar onderzoeksrapport aan aan minister Brinkman.

De Rekenkamer concludeerde dat de musea zich zonder uitzondering 'constructief opstellen ten aanzien van de uitvoering van hun taken, terwijl zij toch te kampen hebben met de personele afslanking'. Wat betreft de behoudtaak signaleerde de Algemene Rekenkamer als knelpunten: onvoldoende registratie, grote achterstanden bij restauratiewerkzaamheden, gebrekkige voorzieningen voor conservering en slechte bewaarconditie.

Voorts bleek bij een aantal musea de kwaliteit van de bewaking en beveiliging van de collectie 'zorgwekkend'.

Voor de publiekstaak liep de aandacht bij de onderzochte musea erg uiteen en was 'niet altijd voldoende'.

Ook stelde de Algemene Rekenkamer vast dat andere publieksactiviteiten dan het organiseren van tentoonstellingen en educatieve begeleiding 'voor de meeste rijksmusea nog onontgonnen terreinen' waren.

De Rekenkamer adviseerde met voorrang te streven naar uniformering van de relaties van rijksmusea met steunstichtingen en vriendenverenigingen. Daarnaast was meer inzicht in de omvang van steungelden noodzakelijk.

Bij de rijksmusea werd veelal weinig aandacht besteed aan zakelijk management en was er een tekort aan geschoold personeel. Bovendien waren de musea

financieel sterk afhankelijk van het ministerie en hadden ze zelf weinig ervaring opgedaan met de exploitatie van commerciële activiteiten. Kortom: musea zouden beter en commerciëler moeten worden geleid. Al met al stond de Algemene Rekenkamer nogal sceptisch tegenover de kans van slagen van eventuele verzelfstandiging. 'De rijksmusea zijn niet voorbereid op een situatie van meer zelfbeheer. Betwijfeld wordt dan ook of zij binnen afzienbare tijd onder die beoogde nieuwe condities goed zullen kunnen functioneren.'

De gesignaleerde problemen waren niet op te lossen door alleen maar meer geld aan de musea beschikbaar te stellen. De groei naar privatisering zou volgens de Rekenkamer 'veeleer een proces zijn van mentaliteitsverandering. Veel inspanning van de rijksmusea is vereist. Hier ligt tevens een belangrijke begeleidende taak voor het ministerie.'

Uit de reactie van minister Brinkman op het rapport en ook uit de beantwoording van de vele door de Commissie voor de Rijksuitgaven gestelde vragen over het onderzoek, viel op te maken dat de bewindsman zich wel kon vinden in de conclusies van de Algemene Rekenkamer.¹⁵⁰

Voor het oplossen van knelpunten op het gebied van behoud en beheer stelde de minister op de begroting 1988 al 6,2 miljoen gulden extra beschikbaar. Hij zag geen mogelijkheden meer geld vrij te maken.

Het tekort aan deskundig museum personeel was volgens de bewindsman onder andere te wijten aan de lage inschaling. Om daar verbetering in aan te brengen voerde hij overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken, waar de salarisschalen voor overheids personeel werden vastgesteld. Door de groeiende publieke belangstelling voor de musea werd het tekort aan personeel extra merkbaar. Brinkman zag geen kans extra geld voor het aantrekken van meer personeel beschikbaar te stellen.

Voor het oplossen van knelpunten op het terrein van beveiliging en bewaking stelde het ministerie van WVC in 1988 2,2 miljoen gulden extra beschikbaar. Evenals de Algemene Rekenkamer zocht minister Brinkman de oplossing voor de problemen bij de bedrijfsvoering van de musea niet in het structureel beschikbaar stellen van meer geld. Enigerlei vorm van privatisering leek hem noodzakelijk, maar deze weg naar verzelfstandiging van de musea zag de bewindsman als 'een weg vol hindernissen. Zolang de musea op de huidige wijze deel uitmaken van de totale rijksdienst, blijven er naar mijn oordeel een aantal onoverkomelijke barrières om tot wezenlijke verbeteringen te komen in de bedrijfsvoering van deze instellingen.' Aan het wegnemen van deze obstakels wilde hij prioriteit geven.

De eerste hobbel op de weg naar privatisering - om in de beeldspraak van de minister te blijven - werd genomen op 15 december 1988. Op die dag gaf Brinkman formeel opdracht tot het uitvoeren van een vooronderzoek naar de mogelijkheden van verzelfstandiging van de rijksmusea en van enkele ondersteunende instellingen.¹⁵¹

Uitgangspunt voor het onderzoek was dat het rijk verantwoordelijk zou blijven voor de generale en de bijzondere taken van de rijksmusea: er zou geen sprake zijn van overdracht in eigendom van collecties of gebouwen die onderdeel waren van het nationale erfgoed; het rijk bleef verantwoordelijk voor het in stand houden en toegankelijk maken van het cultuurbezit evenals voor de verwerving van objecten en de bevordering van het bruikleenverkeer; het huidige niveau van de rijkssubsidie voor de musea was gegarandeerd.

Deze onderzoeksopdracht presenteerde de minister op een bijeenkomst van het Convent van rijksmuseum-directeuren.

De reacties van de museumdirecteuren op dit WVC-plan liepen uiteen van afwijzend tot positief.¹⁵²

Achteraf constateerde Brinkman 'met vreugde' dat de directeuren van de musea desalniettemin constructief meewerkten aan het onderzoek.

De Nederlandse Museum Vereniging (NMV) besloot een eigen onderzoek naar mogelijkheden tot verzelfstandiging van musea uit te laten voeren.

In de zomer van 1989 werden van beide onderzoeken de uitkomsten bekend gemaakt.

Bureau Berenschot voerde in opdracht van de NMV een vooronderzoek dat gepubliceerd werd onder de titel 'Musea en Privatisering'. Zowel in het rapport van Bureau Berenschot als in het rapport 'Het vitale museum' van de Commissie privatisering van de Nederlandse Museum Vereniging luidde de conclusie dat verzelfstandiging van de rijksmusea onvermijdelijk was.

Aan de hand van de in opdracht van WVC uitgevoerde probleemverkenning, getiteld 'Zoeklicht op Zelfstandigheid', kwam Brinkman 'tot de overtuiging dat de verzelfstandiging van de rijksmusea de aangewezen weg is om de beoogde beleidsdoelen op doeltreffender en doelmatiger wijze te bereiken'.

Over het rapport van de Algemene Rekenkamer over de rijksmusea alsook over het WVC-onderzoek naar verzelfstandiging van deze musea was een overleg met de Kamer gepland op 22 mei 1989. Vanwege de demissionaire status van het kabinet werd dat opgeschort. Het kabinet besloot dat, gelet op de resultaten van de probleemverkenning, een vervolgonderzoek, een 'haalbaarheidsstudie, naar de mogelijkheden voor verzelfstandiging op korte termijn' uitgevoerd moest worden. Dit alles deelde minister Brinkman per brief mee aan de kamerleden.¹⁵³

Uitgaande van het huidige beschikbare budget zouden in dat onderzoek alle mogelijkheden van verzelfstandiging onderzocht worden: van verzelfstandiging door overdracht van taken aan private rechtspersonen (bijvoorbeeld stichtingen of NV's) tot verzelfstandiging binnen het verband van de rijksdienst.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door het Bureau Andersson, Elffers, Felix BV. Het ministerie hoopte met het eindrapport, dat in het najaar 1989 werd verwacht, aan te kunnen tonen dat musea moeten worden ondergebracht in

privaatrechtelijke stichtingen waarbij het rijk eigenaar blijft van de collecties en de gebouwen. Voor het beheer en het tentoonstellen van de collecties zou het rijk dan contracten moeten sluiten met de musea.¹⁵⁴

Maar daarover zou pas door een volgend kabinet kunnen worden beslist. Met deze opmerking besloot demissionair minister Brinkman zijn brief aan de leden van de Tweede Kamer.

Vóór de val van het tweede kabinet-Lubbers kon minister Brinkman nog wel zelf beslissen over de privatisering van het Nederlands Spoorwegmuseum. Bij deze beslissing liep hij erg hard van stapel: het parlement werd pas ingelicht toen privatisering al een feit was.

Samen met het Joods Historisch Museum, het Afrika Museum en Teylers Museum vormde het Nederlands Spoorwegmuseum op de begroting van WVC de groep 'niet-rijksmusea, waarvoor echter wel een volledige rijkstaak was erkend'. Op de begroting voor 1989 was voor exploitatiesubsidies voor deze vier musea 9 miljoen gulden uitgetrokken.

Per brief, gedateerd 1 april 1989, lichtte minister Brinkman de kamerleden in over de privatisering van het Nederlands Spoorwegmuseum.¹⁵⁵ Per 1 januari 1989 was de subsidiëring van het ministerie van WVC aan dit museum stopgezet. Met ingang van dezelfde datum waren de Nederlandse Spoorwegen de enige subsidiënt van het Nederlands Spoorwegmuseum. Een afkoopsom - groot 8 miljoen gulden - was door het departement overgemaakt aan de Stichting Nederlands Spoorwegmuseum.

De bewindsman was 'zeer verheugd met het welslagen van deze operatie'. De beëindiging van de 'koppelsubsidierelatie' was volgens Brinkman in het belang van het museum; bovendien was daarmee de 'kwaliteit van het museale bestel' gediend.

Op 17 mei 1989 vergaderde minister Brinkman met leden van de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur over de gang van zaken rond de privatisering van het Nederlands Spoorwegmuseum.¹⁵⁶

Zonder uitzondering waren alle commissieleden verontwaardigd over de voortvarendheid waarmee Brinkman was opgetreden. De Kamer was niet ingelicht door de minister; de kamerleden voelden zich gepasseerd. Esselink (CDA) stelde vast dat de handelwijze van de minister op gespannen voet stond met het budgetrecht van de Tweede Kamer.

Brinkman gaf toe 'dat hij had gezondigd tegen de informatieplicht aan de Kamer'. Hij bood zijn verontschuldiging aan. Hoewel hij momenteel geen andere 'omzettingen' overwoog, zou hij wanneer dat wél het geval was, deze voortaan 'in een vroeg stadium aan de Kamer voorleggen'.

De commissieleden hadden ook kritiek op de hoogte van de afkoopsom. Volgens de CDA-woordvoerder stond dat bedrag (8 miljoen gulden) in geen verhouding tot het bedrag aan structurele subsidie (600.000 gulden) dat het Spoorwegmuseum tot voor kort jaarlijks kreeg. Esselink: 'Deze eenmalige

subsidieverlening heeft dus tot doel de structurele subsidie tot in lengte van jaren te vervangen.’

De minister antwoordde dat hij voor het betalen van de afkoopsom gebruik had kunnen maken van de ‘desalderingsmiddelen’ van het ministerie. Op de hoogte van het bedrag zou de Kamer trouwens geen invloed meer kunnen uitoefenen daar dat bedrag op 2 februari 1989 al was overgemaakt op de rekening van de Stichting Nederlands Spoorwegmuseum. Brinkman had de subsidiëring van het museum stopgezet omdat het naar zijn mening ‘noodzakelijk was ruimte te creëren binnen het museumartikel, omdat het dagelijks beheer van de musea problemen’ opleverde. Nu kwam jaarlijks 600.000 gulden vrij waarmee ‘meer urgente problemen in het museumbeleid kunnen worden aangepakt’.

Teylers Museum was volgens Brinkman een dergelijk probleem. Hij stelde voor de structurele subsidie voor dat museum met 6 ton te verhogen. In een brief aan de kamerleden lichtte Brinkman dit voorstel uitgebreid toe.¹⁵⁷

Het museum was opgericht in 1780 en bezat een ‘collectie van onschatbare waarde’. Het rijk was niet alleen verantwoordelijk geworden voor deze collectie maar ook voor ‘aanzienlijke achterstanden die door ontoereikende bedrijfsvoering en middelen waren ontstaan’. Om te voorkomen dat een ‘uniek deel van ons cultuurbezit verloren’ zou gaan was investering op korte termijn gewenst.

De huisvesting ‘in een architectuurmonument’ was volgens de minister een van de problemen van Teylers Museum. Nu zich de gelegenheid voordeed dat het museum een leeggekomen aangrenzend pand kan kopen, wilde de minister de structurele subsidie aan dit museum verhogen om zo deels tegemoet te kunnen komen aan de verbouwingskosten van dat pand. Brinkman hoopte dat de Kamer bij de behandeling van de begroting voor 1990 in zou stemmen met dit voorstel.

Noten

Gebruikte afkortingen:

H1 Handelingen Eerste Kamer der Staten Generaal

B1 Bijlagen bij de Handelingen Eerste Kamer der Staten Generaal

H2 Handelingen Tweede Kamer der Staten Generaal

B2 Bijlagen bij de Handelingen Tweede Kamer der Staten Generaal

UCV Uitgebreide commissievergadering

Deze afkortingen worden steeds gevolgd door de vermelding van het zittingsjaar en een volgnummer: bijvoorbeeld UCV 86/87 nr. 25

1. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 1 (Begroting van uitgaven).

2. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 4-6 (Begroting van inkomsten).

3. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 1.

4. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 2 (Memorie van Toelichting).
5. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 75 (vragen kunstbegroting).
6. UCV 86/87, nr. 25 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 19-11-1986).
7. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 80.
8. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 111.
9. B2 86/87, nr. 19928, nr. 1.
10. B1 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 110 b.
11. H1 86/87, nr. 15 (debat Begroting WVC in Eerste Kamer, d.d. 17-2-1987).
12. H1 86/87, nr. 16 (vervolg debat Begroting WVC in Eerste Kamer, d.d. 24-2-1987).
13. B1 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 2 (Begroting van uitgaven).
14. B1 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 75, p. 15.
15. *Staatscourant* 11-11-1986 (Discussienota beeldende-kunstbeleid).
16. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 2.
17. UCV 86/87, nr. 25 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 19-11-1986).
18. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 82.
19. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 129.
20. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 8.
21. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 173.
22. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 41.
23. UCV 86/87, nr. 25.
24. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 157.
25. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 171 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 10-6-1987).
26. B2 86/87, nr. 19590, nr. 1-2 (Nota Multilaterale Culturele Betrekkingen).
27. UCV 86/87, nr. 47 (verslag debat commissies van Buitenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen en Welzijn en Cultuur, d.d. 9-2-1987).
28. B2 86/87, nr. 19590, nr. 3.
29. H2 86/87, nr. 56.
30. B2 86/87, nr. 19590, nr. 9.
31. B2 86/87, nr. 19590, nr. 5.
32. B/2 86/87, nr. 19590, nr. 4.
33. B2 86/87, nr. 19590, nr. 6.
34. H1 86/87, nr. 23.
35. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 18 (1986) nr. 47.
36. B2 86/87, nr. 19827, nr. 6.
37. B2 86/87, nr. 19827, nr. 5 (toelichtende brief Brinkman over voorgenomen sluiting Openluchtmuseum).
38. B2 86/87, nr. 19827 nr. 6 (verslag debat commissie Welzijn en Cultuur, d.d. 11-2-1987).
39. B2 86/87, nr. 19827, nr. 33.
40. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 2.

41. B2 87/88, nr. 20263 nr. 1-2 (Plan voor het Kunstbeleid).
42. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 19 (1987) nr. 41, 43 en 44.
43. B2 87/88, nr. 20263, nr. 3 (bijgestelde Plan voor het Kunstbeleid).
44. H2 87/88, nr. 3 (algemene politieke en financiële beschouwingen).
45. H2 87/88 nr. 3.
46. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 43 en 55 (beraadslagingen Begroting WVC).
47. B2 86/87, nr. 19700, Hoofdstuk XVI, nr. 183 (toneelbrief).
48. B2 87/88, nr. 20246, nr. 1 (brief Cultuurbehoud en cultuurbeheer).
49. UCV 87/88, nr. 18 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 30-11-1987).
50. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 70.
51. H2 87/88, nr. 17.
52. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 72.
53. H2 87/88, nr. 17, p. 2585-86 + *NRC Handelsblad* d.d. 4-3-1989.
54. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 73.
55. H2 87/88, nr. 17.
56. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 75.
57. H2 87/88, nr. 17.
58. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 77.
59. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 149.
60. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 149.
61. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 80.
62. H2 87/88, nr. 17, p. 2586.
63. UCV 87/88, nr. 30 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 1-2-1988).
64. *Vrij Nederland* d.d. 19-3-1988.
65. B1 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 190a.
66. H1 87/88, nr. 27 (verslag beleidsdebat WVC, d.d. 7-6-1988).
67. H1 87/88, nr. 28 (verslag vervolg beleidsdebat WVC, d.d. 14-6-1988).
68. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 61.
69. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 19 (1987) nr. 44.
70. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 19 (1987) nr. 51.
71. UCV 87/88 nr. 18 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 30-11-1987).
72. B2 87/88, nr. 20200 Hoofdstuk XVI nr. 69.
73. B2 87/88, nr. 20200, Hoofdstuk XVI, nr. 90.
74. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 20 (1987) nr. 7.
75. B2 86/87, nr. 19852, nr. 3 (voorstel Wijziging van de Wet op de Raad voor de Kunst 1977).
76. B2 87/88, nr. 19852, nr. 7.
77. B2 87/88, nr. 19852, nr. 8.
78. B2 86/87, nr. 19852, nr. 5.
79. B2 87/88, nr. 19852, nr. 6.

80. H2 87/88, nr. 30 (debat Wijziging van de Wet op de Raad voor de Kunst 1977).
81. H2 87/88, nr. 31.
82. B1 88/89, nr. 19852, nr. 12 en 12a.
83. H1 88/89, nr. 22 (debat Eerste Kamer over Wijziging van de Wet op de Raad voor de Kunst 1977).
84. B2 87/88, nr. 20538, nr. 1-2 (Notitie Kunstvakken in het voortgezet onderwijs).
85. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 20 (1988) nr. 19 en 25.
86. *Informatiebulletin Raad voor de Kunst* 19 (1988) nr. 3.
87. B2 87/88, nr. 20538, nr. 4 (vragen en antwoorden Notitie Kunstvakken in het voortgezet onderwijs).
88. B2 87/88, nr. 20538, nr. 5 (debat over Notitie Kunstvakken in het voortgezet onderwijs).
89. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI nr. 1 (Begroting van uitgaven).
90. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 2 (Memorie van Toelichting).
91. *NRC Handelsblad*, d.d. 15-9-1989.
92. *Vrij Nederland*, d.d. 5-11-1988.
93. UCV 88/89, nr. 18 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 28-11-1988).
94. Toespraak van minister Brinkman. Een draagvlak voor het cultuuraanbod. In: *Kunst en Overheid: beleid en praktijk*. Amsterdam, 1988, p. 103-111.
95. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 72.
96. H2 88/89, nr. 13.
97. Deze term is ontleend aan de socioloog Abram de Swaan.
98. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 96.
99. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 75.
100. H2 88/89, nr. 13.
101. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 78.
102. H2 88/89, nr. 13.
103. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 168.
104. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 77.
105. H2 88/89, nr. 13.
106. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 80.
107. H2 88/89, nr. 13.
108. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 133.
109. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 79.
110. H2 88/89, nr. 13.
111. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 86.
112. H2 88/89, nr. 13.
113. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 133.
114. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 85.
115. H2 88/89, nr. 13.
116. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 87.
117. H2 88/89, nr. 13.

118. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 91.
119. H2 88/89, nr. 13.
120. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 104.
121. H1 88/89, nr. 21 (debat Eerste Kamer over WVC-begroting, d.d. 22-3-1989).
122. H1 88/89, nr. 21.
123. *Cultuur zonder grenzen*. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1987. Rapporten aan de regering/Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid; 31.
124. B2 87/88, nr. 20530, nr. 1-2 (regeringsstandpunt rapport Cultuur zonder grenzen).
125. B2 88/89, nr. 20530, nr. 3 (Notitie inzake de Internationale Culturele Betrekkingen).
126. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 20 (1988) nr. 36.
127. UCV 88/89, nr. 2.
128. B2 88/89, nr. 20530, nr. 6.
129. B2 88/89, nr. 20530, nr. 4.
130. H2 88/89, nr. 8.
131. B2 88/89, nr. 20530, nr. 5.
132. H2 88/89, nr. 8.
133. *NRC Handelsblad*, d.d. 22-10-1988.
134. B2 88/89, nr. 20853, nr. 1-2 (voorstel Wijziging Welzijnswet).
135. B2 88/89, nr. 20853, nr. 3.
136. B2 88/89, nr. 20853, nr. 30.
137. H2 88/89, nr. 12.
138. H2 88/89, nr. 10.
139. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 19 (Evaluatie beeldende-kunstbeleid 1984-1987).
140. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 21 (1989) nr. 6.
141. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 132 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 15-2-1989).
142. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 19 (Evaluatie beeldende kunstbeleid 1984-1987).
143. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 132 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 15-2-1989).
144. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 166. In deze brief aan de Tweede Kamer, d.d. 17-7-1989, moest minister Brinkman terugkomen op deze toezegging. De gegevensverzameling t.b.v. een evaluatie van het beeldende kunstbeleid 1988 bleek een zeer ingewikkelde operatie en vergde meer tijd dan gepland. De demissionaire minister deelde mee dat hij er naar streefde medio oktober 1989 de beloofde evaluatie aan de kamerleden toe te sturen.
145. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 19 (Evaluatie beeldende-kunstbeleid 1984-1987).
146. *Knipselkrant Raad voor de Kunst* 21 (1989) nr. 12.
147. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 132 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 15-2-1989).

148. Op de volgende rijksmusea had het onderzoek van de Algemene Rekenkamer betrekking:

- 1 Rijksmuseum Amsterdam
- 2 Rijksmuseum Vincent van Gogh
- 3 Zuiderzeemuseum
- 4 Rijksmuseum Twenthe
- 5 Het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Stenen
- 6 Koninklijk Kabinet van Schilderijen, Het Mauritshuis
- 7 Rijksmuseum Hendrik Willem Mesdag
- 8 Rijksmuseum Meermanno-Westreenianum en het Museum van het Boek
- 9 Rijksmuseum voor de Geschiedenis der Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde, Museum Boerhave
- 10 Rijksmuseum van Oudheden
- 11 Rijksmuseum voor Volkenkunde
- 12 Rijksmuseum Kröller-Müller
- 13 Rijksmuseum Paleis Het Loo
- 14 Nederlands Scheepvaartmuseum
- 15 Rijksmuseum Het Catharijneconvent
- 16 Rijksmuseum voor Geologie, Mineralogie en Natuurlijke Historie
- 17 Volkenkundig Museum Justinus van Nassau.

Het Openluchtmuseum te Arnhem was niet opgenomen in het onderzoek, omdat dat museum naar verwachting binnen afzienbare tijd zou worden geprivatiseerd. De rijksmusea die wel aan het onderzoek deelnamen zijn in veel opzichten (datum van oprichting, omvang van de collectie, personeel en bezoekers) heel verschillend.

149. B2 87/88, nr. 20697, nr. 1-2 (rapport Rijksmusea van de Algemene Rekenkamer).

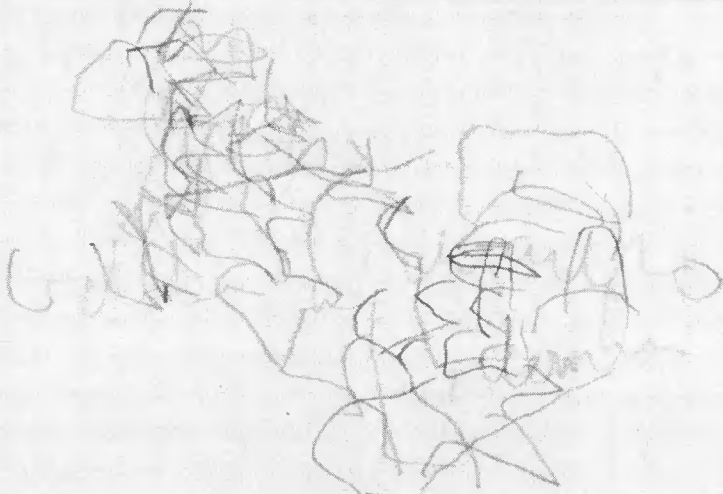
150. B2 87/88, nr. 20697, nr. 1-2 (reactie minister Brinkman, opgenomen in het rapport Rijksmusea van de Algemene Rekenkamer) B2 88/89, nr. 20679, nr. 3-6 (vragen en antwoorden Commissie voor de Rijksuitgaven).

151. B2 88/89, nr. 19.066, nr. 22. Instellingen, zestien rijksmusea en vier ondersteunende diensten die in dat onderzoek werden betrokken:

- 1 Rijksmuseum Amsterdam
- 2 Rijksmuseum Vincent van Gogh Amsterdam
- 3 Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam
- 4 Paleis Het Loo Apeldoorn
- 5 Zuiderzeemuseum Enkhuizen
- 6 Rijksmuseum Twenthe Enschede
- 7 Mauritshuis 's-Gravenhage
- 8 Rijksmuseum Hendrik Willem Mesdag 's-Gravenhage
- 9 Rijksmuseum Meermanno-Westreenianum 's-Gravenhage
- 10 Museum Boerhave Leiden
- 11 Rijksmuseum van Oudheden Leiden
- 12 Het Koninklijk Penningkabinet Leiden

- 13 Rijksmuseum voor Volkenkunde Leiden waartoe behorend museum Justinus van Nassau te Breda
- 14 Rijksmuseum van Geologie, Mineralogie en Natuurlijke Historie Leiden
- 15 Rijksmuseum Kröller-Müller Otterlo
- 16 Rijksmuseum Het Catharijneconvent Utrecht
- 17 Rijkdienst Kastelenbeheer 's-Gravenhage
- 18 Rijksdienst Beeldende Kunst 's-Gravenhage (RBK)
- 19 Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie 's-Gravenhage (RKD)
- 20 Centraal Laboratorium voor onderzoek van voorwerpen van kunst en wetenschap Amsterdam (CL)
- 21 Opleiding Restauratoren Amsterdam (OR)
152. *Het Parool*, d.d. 1-4-1989.
153. B2 88/89, nr. 19066, nr. 22 (brief Museumbeleid).
154. *Het Parool*, d.d. 29-7-1989.
155. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 112 (brief Spoorwegmuseum).
156. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 155 (verslag debat commissie voor Welzijn en Cultuur, d.d. 17-5-1989).
157. B2 88/89, nr. 20800, Hoofdstuk XVI, nr. 165 (brief Teylers Museum).





Simpel veld
smeethen

Kroniek kunst en beleid: de parlementaire jaren 1986-1989

door Tineke Pronk

De Kroniek omvat de periode september 1986-september 1989. In het belang van de toegankelijkheid wordt iedere mededeling vooraf gegaan door een of meer trefwoorden met als referentiepunt de diverse kunstsectoren. Als verschillende sectoren tegelijkertijd aan de orde zijn is, afhankelijk van de context, gekozen voor de term 'kunsten algemeen', dan wel voor 'theater'. Behalve de kunstsectoren worden als termen gehanteerd: culturele minderheden, auteursrecht, omroep, kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening, musea en monumenten. Bij de samenstelling van de Kroniek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- *Nederlandse dagbladen*;
- *Knipselkrant Raad voor de Kunst*;
- *Nederlandse Staatscourant*;
- *Trefpunt*, tijdschrift voor WVC;
- *Weekbulletin WVC*;
- *Persbericht WVC*.

15 september 1986-15 september 1987

15 september 1986

film

Wethouder Luimstra van Amsterdam krijgt een nota aangeboden, samengesteld door enkele grote filmhuizen en bioscoopexploitanten, waarin wordt geconstateerd dat het Amsterdam tot nu toe ontbreekt aan enig beleid op het gebied van film, terwijl de hoofdstad wel de meeste specifieke filmzalen heeft. (ca. 15-9-1986)

film

Nadat het overleg met het ministerie van WVC over het toekomstige functioneren van het Nederlands Filmmuseum is vastgelopen, stappen vijf van de

zeven bestuursleden van het museum op. De overige twee bestuursleden blijven aan in het belang van de continuïteit van het Filmmuseum. (ca. 19-9-1986)

dans

Brief van bestuur en leiding van Het Nationale Ballet aan minister Brinkman, waarin zij zich keren tegen het advies van de Landelijke Werkgroep Dansbestel, het tableau de la troupe met vierentwintig mensen in te krimpen. Vermindering van het aantal dansers bij het ballet van achtentachtig tot vierenzestig zou hoogst ongelukkige, zo niet desastreuze gevolgen hebben. (ca. 19-9-1986)

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

De ministerraad gaat op 19-9-1986 akkoord met het Ontwerp-besluit Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. Dit ontwerp-besluit machtigt de minister van WVC tot oprichting van een dergelijk fonds dat tot taak zal hebben het verstrekken van individuele subsidies aan beeldende kunstenaars, architecten en vormgevers.

film

In het rapport 'De consumentgerichte bioscoop, een onderzoek naar het bioscoopbezoek', uitgevoerd door organisatie-adviseurs Bakkenist, Spits en Co en het Instituut voor Marktinformatie Inter/View, worden bioscoopbezoekers ingedeeld in drie duidelijk onderscheiden doelgroepen. Om verdere teruggang van het filmbezoek tegen te gaan zal het film- en bioscoopbedrijf zich in een gezamenlijke aanpak meer moeten richten op de specifieke verlangens van die consumentengroepen. (ca. 24-9-1986)

theater

In een brief aan minister Brinkman keert de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties zich tegen het plan de 65+ kaart af te schaffen. Door het uit de circulatie nemen van deze pas neemt de bereikbaarheid van de theaters voor bepaalde groepen uit de samenleving af. (ca. 24-9-1986)

kunsten algemeen

Van 27-9 tot 27-10-1986 vindt in Boedapest en andere Hongaarse steden op initiatief van het ministerie van WVC de culturele manifestatie *Nederland in Hongarije* plaats. De manifestatie vloeit voort uit het cultureel verdrag met Hongarije. In 1987 zou Hongaarse cultuur in Nederland te zien zijn.

literatuur

Minister Brinkman stuurt het 'Ontwerp-rijksplan Welzijnswet 1987' aan de Tweede Kamer. Het plan geeft aan welke maatregelen de minister wil treffen op de beleidsterreinen die onder de voorgenomen 'Welzijnswet' vallen. Het betreft

onder andere het openbare-bibliotheekwerk, vorming en sociaal-cultureel werk.
(ca. 29-9-1986)

1 oktober 1986

beeldende kunst

In de nota 'Het tegenoffensief', gepresenteerd op 2-10-1986, verweert de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) zich krachtig tegen de kabinetsvoorstellen voor een toekomstig beeldende-kunstbeleid. In de nota worden diverse methoden gesuggereerd die kunnen leiden tot het voeren van een kunst- en kunstenaarsbeleid dat wél redelijk is. Zo zou het overgrote deel van de zestig miljoen gulden die per 1-1-1987 vrijkomt door de opheffing van de Beeldende-Kunstenaarsregeling regionaal moeten worden besteed, en dient er een arbeidsregeling te komen voor de 2500 kunstenaars die nu nog in de BKR zitten.

toneel

In het rapport 'Podiumkunsten 1980-1985, ontwikkelingen in aanbod en publieke belangstelling', aangeboden aan het ministerie van WVC door J.H. Faasse van de Rijksuniversiteit Utrecht, wordt een daling van het toneelbezoek geconstateerd van 34 procent. Als oorzaken worden genoemd het gebrek aan kwaliteit en de versnippering van het toneelaanbod. De conclusies uit het rapport worden bestreden door onder andere het Nederlands Theater Instituut en de Vereniging van Nederlandse Toneelgezelschappen. (ca. 8-10-1986)

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 8-10-1986 waarin de raad bij minister Brinkman bezwaar aantekent tegen de drastische bezuinigingen op het sociaal-cultureel werk en daarmee op de amateuristische kunstbeoefening en de kunstzinnige vorming. Behalve de instellingen zelf, wordt ook de infrastructuur aangetast. Voorgesteld wordt de genoemde sector uit de Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk te lichten en niet in de voorgenomen 'Welzijnswet' op te nemen.

beeldende kunst

Naar aanleiding van het plan van de gemeente Amsterdam op de Stichting Beeldende Kunst (SBK) een ton te bezuinigen, brengt de Amsterdamse Kunstraad een nota uit over de kunstuitlenencentra in de hoofdstad. Artotheken in Amsterdam moeten niet overgaan tot verkoop van kunst, aldus de nota. Voorts is het niet uitgesloten dat artotheken en SBK in de toekomst zullen opgaan in één organisatie. (ca. 9-10-1986)

dans

In een brandbrief aan de vaste Tweede-Kamercommissie voor Welzijn en Cultuur stelt het Nederlands Dans Theater op een faillissement af te stevenen als minister Brinkman zijn beleid voor 1987 niet wijzigt. (ca. 13-10-1986)

15 oktober 1986

beeldende kunst

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 19-10-1986 naar aanleiding van de 'Discussienota beeldend kunstbeleid' van WVC. De raad pleit ervoor het bedrag dat is uitgetrokken voor de beeldende kunsten na opheffing van de BKR, niet te fixeren op zestig miljoen gulden. Nadruk wordt gelegd op de voorwaardenscheppende taak van WVC ten opzichte van beeldende kunstenaars. In dit verband wordt voorgesteld om meer kunstenaars in aanmerking te laten komen voor een beroepskostenvergoeding, kunstaankopen door kunstuitleninstellingen te bevorderen en marketingtechnieken in de beeldende kunstensector verder te doen ontwikkelen.

literatuur

De Vereniging van Letterkundigen richt op 20-10-1986 een nieuwe auteursrechtorganisatie op, de Stichting Literaire Rechten van Auteurs (LIRA). De stichting stelt zich ten doel de belangen te behartigen van schrijvers en vertalers wat betreft hun literaire en literair-dramatische (auteurs)rechten.

culturele minderheden

Symposium 'Kunstbeleid ten aanzien van allochtonen in Nederland', op 31-10-1986 in het Bibliotheektheater in Rotterdam.

1 november 1986

literatuur

Minister Brinkman besluit het Amsterdamse studentenweekblad *Propria Cures* weer subsidie te geven. Dat betekent dat de minister van standpunt is veranderd: eerder meende hij dat het weekblad te weinig 'literaire waarde' had om verlening van overheidssteun te rechtvaardigen. (ca. 6-11-1986)

dans

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 6-11-1986 over een tweejaarlijks te houden Internationaal Dansfestival in Den Haag, het Holland Dance Festival. In beginsel wordt positief geoordeeld over de adviesaanvraag. Binnen het dansbudget van de rijksoverheid is echter geen ruimte voor de financiering van een dergelijk festival. Wellicht zouden de gemeente Den Haag, regionale subsidiënten en sponsors een bijdrage kunnen leveren om het festival mogelijk te maken.

subsiënten en sponsors een bijdrage kunnen leveren om het festival mogelijk te maken.

monumenten

Symposium 'Burger en overheid in de monumentenzorg', op 7-11-1986, ter gelegenheid van het vijftenzestigjarig jubileum van de Bond Heemschut, de vereniging tot bescherming van cultuurmonumenten in Nederland.

culturele minderheden

Oprichting van de Federatie Allochtone Theatermakers (FAT) te Amsterdam op 9-11-1986. Deze organisatie, een landelijke bundeling van theater- en dansgroepen, stelt zich ten doel de belangen van allochtone kunstenaars te behartigen bij rijk, provincies en gemeenten.

theater/muziek

Minister Brinkman en het College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam sluiten een bestuursovereenkomst podiumkunsten. Doel van de overeenkomst is het beleid van rijk en gemeente ten aanzien van de podiumkunsten te coördineren en de gezamenlijke (financiële) verantwoordelijkheid voor deze beleidsterreinen vast te leggen. (ca. 11-11-1986)

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

Publikatie van het Ontwerp-besluit Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst op 11-11-1986 in de *Nederlandse Staatscourant*, nr. 218. De stichting heeft tot doel: het verstrekken van individuele subsidies aan beeldende kunstenaars, vormgevers en architecten en van tijdelijke beroepskostenvergoedingen aan beeldende kunstenaars.

15 november 1986

opera/dans

Intendant J. van Vlijmen vraagt in brieven aan minister Brinkman van WVC en Burgemeester en Wethouders van Amsterdam vóór 1-12-1986 'een niet mis te verstane uitspraak' te doen over de planning van het Muziektheater. Als dat niet gebeurt zal De Nederlandse Opera alle voorbereidingen voor de toekomst voorlopig stoppen. Dit in verband met de grote onenigheid, ontstaan tussen De Nederlandse Opera, Het Nationale Ballet en de directie van het Muziektheater over de programmering van het nieuwe theater. (ca. 17-11-1986)

literatuur

Instelling van de AKO-prijs, een literaire prijs ter waarde van 50.000 gulden, op initiatief van AKO-directeur H.P. Kleyngeld. De prijs wordt beheerd door de daarvoor opgerichte Stichting AKO Literatuurprijs. (ca. 19-11-1986)

auteursrecht

Symposium 'Auteursrechtbeleid in de informatiemaatschappij' op 20-11-1986, georganiseerd door de Stichting Auteursrechtmanifestatie, een stichting die is opgericht door de Vereniging voor Auteursrecht en de Stichting Auteursrechtbelangen.

beeldende kunst

Op initiatief van de Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst (SVBK) wordt de Judith Leyster-prijs ingesteld ter waarde van 10.000 gulden. (ca. 27-11-1986)

opera/dans

In een brief aan de intendant van De Nederlandse Opera, J. van Vlijmen, schrijven de subsidiënten WVC en Burgemeester en Wethouders van Amsterdam dat ze zich niet geroepen voelen iets te veranderen aan de interim-beheersvorm waarin De Nederlandse Opera, Het Nationale Ballet en de directie van het Muziektheater evenveel zeggenschap hebben over de bespeling van het Muziektheater. Dit naar aanleiding van de oproep van Van Vlijmen een duidelijke uitspraak te doen over deze problematische beheersstructuur. (ca. 29-11-1986)

1 december 1986

kunsten algemeen

Het eerste nummer van *Dutch Heights* verschijnt, een Engelstalig tijdschrift over Nederlandse cultuur, uitgegeven door het ministerie van WVC in samenwerking met uitgever Fiegeen, Huese & Partners. Het blad, gericht op culturele beleidsmakers en beslissers in het buitenland, geeft voorlichting over culturele ontwikkelingen in Nederland en dient als zodanig ter ondersteuning en stimulering van de internationale culturele betrekkingen. (ca. december 1986)

kunsten algemeen

Cinemien, Amazone en de Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst (SVBK) dringen in een brief aan de ministers van emancipatiezaken en cultuur aan op de instelling van een budget ter bevordering van de bijdragen van vrouwen aan het kunst-, cultuur- en media-aanbod. (ca. 4-12-1986)

muziek

De kantonrechter van Maastricht verbiedt op 11-12-1986 ontslagen bij het Limburgs Symfonie Orkest. Het orkest, dat in het kader van de reorganisatie van het orkestbestel moet bezuinigen, heeft te weinig overleg gevoerd met zijn ondernemingsraad en de financiële problemen niet voldoende aangetoond.

toneel

Rapport 'Toneel en de kunst van het cijferen', samengesteld op persoonlijke titel door de medewerkers van het Centraal Bureau voor de Statistiek J.J.F. Singeling en J.R. Terpstra. Geconstateerd wordt dat het aantal bezoeken aan het totale Nederlandse toneel tussen 1980 en 1985 met 10 procent is gedaald. In het door het Rijk gesubsidieerde deel daarvan daalde het publieksaantal met 34 procent. De zeven grote gesubsidieerde gezelschappen Centrum, Globe, Haagse Comedie, Publiektheater, RO Theater, Theater en De Voorziening hebben in vijf jaar tijd bij elkaar 40 procent van hun publiek verloren. (ca. 12-12-1986)

kunsten algemeen

De Amsterdamse Kunstraad stuurt een notitie aan Burgemeester en wethouders van Amsterdam waarin alle voorstellen worden afgewezen te bezuinigen op de kunstbegroting 1987. De raad wijst daarbij op de belangrijke plaats die de kunsten in Amsterdam innemen, en de naam die de stad in binnen- en buitenland heeft hoog te houden. Het gaat daarbij zeer nadrukkelijk ook om de kleinere activiteiten en manifestaties. (ca. 13-12-1986)

15 december 1986

kunsten algemeen

Presentatie op 15-12-1986 van de bundel 'Liberalisme, kunst, politiek', een gezamenlijke uitgave van de Boekmansstichting en de Teldersstichting, het wetenschappelijk bureau van de VVD. In de bundel wordt een aanzet gegeven tot formulering van een nieuw fundament voor een liberale cultuurpolitiek.

dans

Het kabinet besluit op 16-12-1986 het Nederlands Dans Theater de komende vier jaar vijf miljoen gulden extra subsidie te geven. Dat bedrag wordt in mindering gebracht op de bijzondere bijdrage die het kabinet al had toegezegd aan de vaste bespeler van het nieuwe Muziektheater in Amsterdam.

beeldende kunst

Bekendmaking op 17-12-1986 van de Overgangsmaatregel Beeldende-Kunstenaarsregeling. De maatregel behelst voorzieningen die in het jaar 1987 tot 1 juli 1987 kunnen worden getroffen in het kader van de (beëindiging van de) Beeldende-Kunstenaarsregeling per 1-7-1987.

1 januari 1987

fotografie

Minister Brinkman stelt voor 1987 een budget beschikbaar voor het opdrachtenbeleid op het terrein van de fotografie. Dit beleid behelst het

verstrekken van subsidies aan non-profit instellingen die fotografie-opdrachten willen geven maar over onvoldoende middelen beschikken. Het betreft overheden, theatergezelschappen, archieven, musea, organisatoren van grote culturele evenementen en (onder bepaalde condities) uitgevers. (ca. 1-1-1987)

kunsten algemeen

Oprichting per 1-1-1987 van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht. De instelling heeft drie faculteiten: beeldende kunst en vormgeving, muziek, theater en drama. De Hogeschool is een fusie van Akademie Artibus, het Utrechts Conservatorium en de Akademie voor Expressie door Woord en Gebaar.

kunsten algemeen

Opening van de manifestatie *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa 1987* op 5-1-1987 in het Muziektheater te Amsterdam.

De officiële opening zal plaatsvinden op 18-5-1987 in het Koninklijk Paleis te Amsterdam.

dans

Oprichting van een Werkplaatscircuit voor jonge choreografen en dansers die een avondvullend programma nog niet aankunnen en/of voorkeur geven aan korte, kwalitatief goede werkstukken. Het circuit is opgericht om die stukken te presenteren aan het publiek. (ca. 6-1-1987)

15 januari 1987

architectuur

Ter viering van het vijfendertigjarig jubileum van de Rijksgebouwendienst kondigt minister Nijpels (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu) op 16-1-1987 de instelling aan van een tweejaarlijkse architectuurprijs. De prijs zal niet alleen worden toegekend voor gebouwen, maar ook voor de gebonden kunst in de gebouwde omgeving, renovatie, hergebruik en restauratie, stedenbouw en inrichting van het landschap.

auteursrecht

De ministerraad gaat op 16-1-1987 akkoord met een wetsvoorstel houdende goedkeuring van het op 26 oktober 1961 te Rome tot stand gekomen Verdrag inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties. Ook stemt de raad in met een voorstel van wet houdende goedkeuring van de op 29 oktober 1971 te Genève tot stand gekomen Overeenkomst ter bescherming van producenten van fonogrammen tegen het ongeoorloofd kopiëren van hun fonogrammen.

film

Het Fonds voor de Nederlandse Film besluit de bijdragen aan lange speelfilms in 1987 te verhogen tot maximaal 600.000 gulden per speelfilm. De maximale bijdrage voor de overige films blijft gehandhaafd op 2 ton. (ca. 17-1-1987)

literatuur

Op 19-1-1987 vindt in de aula van het Rijksmuseum te Amsterdam de officiële viering van het honderdvijftigjarig jubileum van *De Gids* plaats. *De Gids* is het oudste, algemeen culturele en literaire tijdschrift van Nederland.

muziek

De leden van het koor van het Concertgebouworkest besluiten op 21-1-1987 hun activiteiten zelfstandig voort te zetten als het Nederlands Concertkoor. In deze opzet, dat wil zeggen los van het Concertgebouworkest, is het koor beschikbaar voor engagementen met verschillende Nederlandse orkesten.

fotografie

Het hof in Den Bosch beslist dat kunstfotografie als volwaardige vorm van beeldende kunst geldt. Dit betekent dat kunstfotografie net als schilderijen en grafiek onder het lage BTW-tarief van 6 procent valt. (ca. 27-1-1987)

theater

In het rapport 'Aansluitingsproblematiek opleidingspraktijk theater', samengesteld in opdracht van het ministerie van WVC, wordt geconcludeerd dat dankzij het (nog) unieke sociale zekerheidsstelsel sprake is van een groot en veelzijdig theateraanbod in Nederland. Nieuwe ontwikkelingen in het theater blijken met name voort te komen uit theatergroepen waarvan de leden werken met behoud van uitkering. (ca. 28-1-1987)

theater

De Haagse Comedie dient het 'Beleidsplan 1988/91' en het bijbehorende subsidieverzoek in bij minister Brinkman en de gemeente Den Haag. Uit het plan blijkt dat het gezelschap anderhalf miljoen gulden meer nodig heeft dan het subsidiebedrag dat momenteel wordt ontvangen. (28-1-1987)

kunsten algemeen

Kritische reactie van de Raad voor de Kunst op 29-1-1987, die met name het gebrek aan overleg over de bestedingswijze van het experimentenbudget hekelt. De financiële middelen van het experimentenbudget binnen de begroting van het ministerie van WVC blijken te zijn toegevoegd aan de gelden die bestemd zijn voor de manifestatie *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa 1987*.

culturele minderheden

De Commissie Cultuur Minderheden van de Raad voor de Kunst weigert verder adviezen uit te brengen over kunstactiviteiten van culturele minderheden, uit protest tegen de vermindering van de subsidie voor allochtone kunst van twee naar anderhalf miljoen gulden. (ca. 30-1-1987)

1 februari 1987

muziek

Nederlandse muzikauteurs richten de stichting De Palm op, met het doel alle beroepsverenigingen op het gebied van de Nederlandse muziek bij elkaar te brengen om een tegenwicht te vormen tegen de problemen die de Nederlandse lichte muziek bedreigen. (3-2-1987)

theater

Oprichting van Stichting Navenant, een nieuwe productiekern die het Nederlandse volkstoneel nieuw leven wil inblazen. (ca. 5-2-1987)

kunsten algemeen

In een advies over subsidieaanvragen voor 1987 d.d. 5-2-1987 stelt de Amsterdamse Kunstraad dat de middelen voor subsidies volstrekt ontoereikend zijn. Bovendien lijkt het geld dat er is, te verdwijnen naar *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa*. De raad dringt aan op een hoger budget voor de manifestaties in Amsterdam in 1987.

auteursrecht

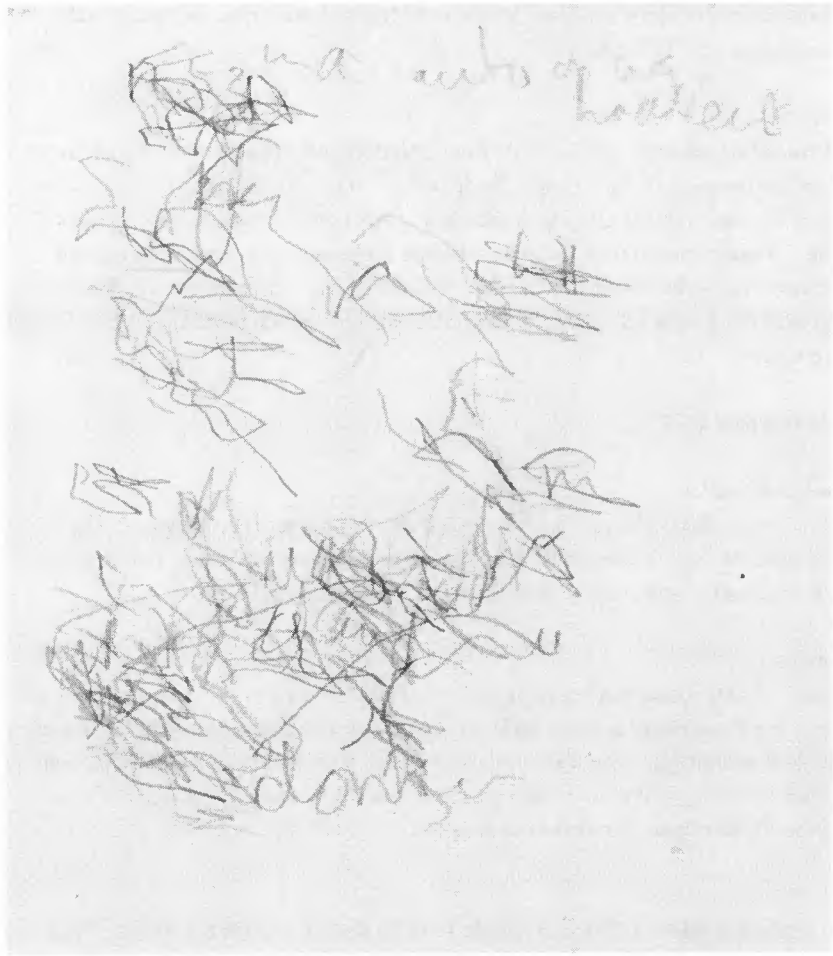
De ministerraad gaat op 6-2-1987 akkoord met een door minister Korthals Altes van Justitie opgestelde notitie over een vergoeding voor het kopiëren van beelden geluidsopnamen op blanco cassettes voor eigen oefening, studie of gebruik. De producenten of importeurs van de cassettes moeten een vergoeding betalen aan een nog aan te wijzen organisatie van rechthebbenden.

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 10-2-1987 over het Ontwerpbesluit Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. Kanttekeningen worden geplaatst bij de voorgenomen oprichting van dit fonds met betrekking tot de organisatie, structuur en werkwijze.

musea

In een brief aan minister Brinkman keren restaurateurs en wetenschappelijk medewerkers van het Rijksmuseum te Amsterdam zich tegen afslanking van het Centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap in Amsterdam. In het kader van de bezuinigingen zouden achttien



van de achtentwintig medewerkers van dit Rijkslaboratorium moeten worden ontslagen. (ca. 13-2-1987)

musea

Protestbijeenkomst op 13-2-1987 van de Nederlandse Museumvereniging in het Tropenmuseum in Amsterdam, onder andere naar aanleiding van plannen tot privatisering van het Openluchtmuseum in Arnhem. Geconcludeerd wordt dat de rijksoverheid bij de bezuinigingen in de museumsector te veel uitgaat van sponsoring, privatisering en commercialisering. Het wordt onaanvaardbaar geacht dat musea en cultuurbezit worden ingezet om een bezuinigingsbeleid door te voeren.

15 februari 1987

muziek/theater

De Amsterdamse Kunstraad beoordeelt de plannen met betrekking tot het Festival of Fools inhoudelijk weliswaar positief, maar constateert dat er binnen de bestaande begroting geen geld voor is. (ca. 17-2-1987)

muziek

Minister Deetman van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen laat in een brief aan Burgemeester en Wethouders van Hilversum weten het voornemen te hebben het gemeentelijk conservatorium in Hilversum op te heffen. Reden voor opheffing is dat het conservatorium niet voldoet aan het in de HBO-wet gestelde minimum van 600 studenten. (ca. 19-2-1987)

kunsten algemeen

Brief van minister Brinkman aan de Tweede Kamer, waarin hij meedeelt niet van plan te zijn alle terreinen van cultuur in een nieuwe wet op het cultuurbeleid onder te brengen. Het overnemen van verantwoordelijkheden van andere departementen op cultuurgebied is juridisch niet haalbaar en kan aanleiding geven tot competentiegeschillen en afschuiven van taken naar de minister van Cultuur. (ca. 19-2-1987)

kunsten algemeen

De organisatoren van *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa* reageren per brief, gericht aan de Amsterdamse wethouder voor cultuur, op het advies d.d. 5-2-1987 van de Amsterdamse Kunstraad. De leden van de raad wordt misleiding, ondeskundigheid en een (ongerechtvaardigde) voorkeur voor zogenaamde kleinschalige activiteiten verweten.

1 maart 1987

kunsten algemeen

In het rapport 'Vraag aan bod', opgesteld door F. de Leeuw en M. van der Reijden, wordt nagegaan in hoeverre, en op welke wijze, marketing mogelijkheden biedt de vraag naar kunst en cultuur te stimuleren. Het onderzoek is verricht in opdracht van de directeur-generaal culturele zaken van het ministerie van WVC. (ca. maart 1987)

muziek

Het bedrijf 3M Nederland stelt een muziekprijs in van 100.000 gulden per jaar (voorlopig tot 1993) voor stimulering van muziekbeoefening. Musici in de genres vroege muziek, klassieke muziek en moderne muziek (jazz en pop) kunnen in aanmerking komen voor de prijs. (ca. 3-3-1987)

muziek

Het Genootschap van Nederlandse Componisten zegt het vertrouwen op in directeur R. Starreveld van de stichting Donemus (Documentatiecentrum en uitgeverij van hedendaagse Nederlandse muziek). De nieuwe chef van de afdeling documentatie van Donemus, is volgens het GeNeCo niet op haar begeleidende taak berekend. (ca. 9-3-1987)

film

In een advies van de Raad voor de Kunst van 11-3-1987 wordt voorgesteld de behandeling van subsidie-aanvragen voor de organisatie van filmworkshops door het Shaffy Theater voortaan ter beoordeling voor te leggen aan het Fonds voor de Nederlandse Film. De filmworkshops lenen zich niet meer voor een financiële bijdrage uit het ontwikkelingskrediet binnen de filmbegroting.

beeldende kunst

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 12-3-1987 over de Rentesubsidieregeling Kunstaankoop volgens welke particulieren bij aankoop op afbetaling van kunstwerken bij galleries de rente door de overheid vergoed kunnen krijgen. In het adres wordt voorgesteld de minimaal aankoopssom van 1250 gulden omlaag te brengen tot (bij voorbeeld) 500 gulden en de regeling mede van toepassing te laten zijn op atelierverskoop.

15 maart 1987

kunsten algemeen

Publikatie d.d. 17-3-1987 van de notitie 'Taakverdeling en concentratie in het hoger kunstonderwijs' van minister Deetman van Onderwijs en Wetenschappen. De minister wil minder studenten toelaten in het kunstonderwijs. De kwaliteit

moet worden verbeterd door fusering, die 4,2 miljoen gulden moet opleveren. Dat geld mag het kunstonderwijs gebruiken voor vernieuwing.

culturele minderheden

De Raad voor de Kunst adviseert op 17-3-1987 over de procedure met betrekking tot kunstuitingen van migranten. Naar aanleiding van de beslissing van de Commissie Cultuur Minderheden van de Raad voor de Kunst inzake stopzetting van haar adviestaak, heeft de kernraad een werkgroep ingesteld die zal worden belast met de projectadvisering.

film

De Raad voor de Kunst laat in een advies d.d. 17-3-1987 weten niet gelukkig te zijn met de voorgenomen oprichting van een Jeugdfilmfonds, omdat niet kan worden aangetoond dat de bestaande subsidie-instrumenten onvoldoende ruimte bieden voor de ontwikkeling van de jeugd- en kinderfilm.

kunsten algemeen

De Boekmanstichting publiceert *Cultuur in alle Staten*, een magazine dat geheel gewijd is aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten. In meer dan zestig bijdragen wordt ingegaan op diverse aspecten van het provinciale kunstbeleid. (ca. 18-3-1987)

beeldende kunst

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 18-3-1987 naar aanleiding van het rapport van W. Oosterbaan Martinius 'Evaluatie tijdelijke bijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst 1984-1986'. De raad concludeert dat de provincies in de genoemde periode zonder plan en uiterst willekeurig gehandeld hebben bij het bestemmen van rijks gelden ter bevordering van de beeldende kunsten. Kunstenaars weten door de verscheidenheid van regelingen per provincie, niet waar zij aan toe zijn, waar men precies een beroep op kan doen, en of er al dan niet stipendia worden verstrekt dan wel opdrachten. Bovendien wisselden in sommige gevallen de mogelijkheden per jaar.

architectuur

Voor het eerst sinds dertig jaar wordt er in Nederland weer een *Gids voor modeme architectuur in Nederland* gepubliceerd. Het boek geeft een beeld van alle stromingen en ontwikkelingen binnen de Nederlandse architectuur en stedenbouw vanaf 1900 tot heden, en bevat afbeeldingen van meer dan vijfhonderd gebouwen. (ca. 20-3-1987)

omroep

Ongevraagd advies van de Omroepraad aan de minister van WVC waarin wordt gesteld dat het ontwerp voor een Europese richtlijn voor een gemeenschappelijke omroepmarkt in de huidige vorm ongewenst is. De richtlijn

kan schadelijke effecten hebben op de cultuur-politieke doelstellingen van de lidstaten, terwijl de met de richtlijn beoogde economische doeleinden evenmin gehaald lijken te worden. (ca. 21-3-1987)

beeldende kunst

Publikatie d.d. 21-3-1987 van de 'Nota beeldende kunst in Rotterdam', samengesteld door het Rotterdams overleg beeldende kunst (Museum Boymans-Van Beuningen, het Centrum Beeldende Kunst, de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam en de Rotterdamse Kunststichting). De nadelige gevolgen van de opheffing van de Beeldende-Kunstenaarsregeling moeten onder meer worden verzacht door een Kunsthuis te stichten waarin nieuwe ontwikkelingen op nationaal en internationaal niveau op het gebied van beeldende kunst, fotografie, design en architectuur te zien zullen zijn. Verder moet in het gebouw ruimte komen voor manifestaties, workshops en permanente exposities.

monumenten

Op 24-3-1987 verschijnt *Monumentenzorg, een oriënterend onderzoek naar de wensen inzake centrale voorzieningen voor de monumentenzorg*, uitgevoerd door N.J.M. Nelissen en C.L.F.M. de Vocht van de Katholieke Universiteit Nijmegen en uitgegeven door de Staatsuitgeverij.

kunsten algemeen

Oprichting van het Nederlands Beraad Culturele Centra (NBCC) ter verbetering van de positie en functie van de ongeveer 1500 culturele centra in Nederland. Doel is te komen tot een verlevendiging van het kunstaanbod van vooral centra met een regionale functie. (ca. 25-3-1987)

literatuur

Advies van de Raad voor de Kunst op 26-3-1987 over de subsidiëring van literaire manifestaties door het ministerie van WVC. Het predikaat 'wel of niet van landelijk belang' is niet meer te hanteren als enige beoordelingscriterium van dergelijke manifestaties. Gepleit wordt voor een nieuw stelsel van beoordelingscriteria. Als voorbeelden worden genoemd: belang voor het literaire klimaat, publieksbereik en berichtgeving op zo ruim mogelijke schaal.

theater/muziek

De ministerraad gaat op 27-3-1987 akkoord met een voorstel van minister De Graaf tot verlaging van de zogenaamde gewerkte-wekeneis in de nieuwe Werkloosheidswet voor bepaalde groepen werknemers. Voor onregelmatig werkende musici en artiesten, en voor seizoenwerkers betekent dit dat de zesentwintig-wekeneis verlaagd wordt tot twintig, zestien of dertien weken, afhankelijk van de aard van de verrichte werkzaamheden. De maatregel geldt met terugwerkende kracht vanaf 1-1-1987.

kunsten algemeen

Op 30-3-1987 start de culturele uitwisseling Nederland-Texas 1987-1990 met een festival van Nederlandse speelfilms en documentaires in de Texaanse stad Austin.

jeugdtheater

In een advies van 30-3-1987 wijst de Raad voor de Kunst op het grote artistieke potentieel en de toenemende publieke belangstelling bij jeugdtheatervoorstellingen, waardoor subsidieverhoging gerechtvaardigd wordt geacht. De demotiverende werking die is uitgegaan van het uitblijven van extra financiële middelen, de gewijzigde adviesprocedure en de grote speel- en produktiedwang, hebben geleid tot een daling van het aantal subsidie-aanvragen door jeugdtheatergroepen.

film

Regisseur Fons Rademakers ontvangt op 31-3-1987 een Oscar voor de beste niet-Engelstalige film, voor zijn verfilming van Harry Mulisch' roman *De aanslag*.

1 april 1987

literatuur

Ter voorbereiding van een herziening van het beleid ten aanzien van het onderwijs in de Nederlandse taal, letteren en cultuurgeschiedenis in het buitenland wordt per 1-4-1987 door de Nederlandse Taalunie en de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren een Werkgroep neerlandistiek extra muros ingesteld.

film

Advies d.d. 1-4-1987 van de Raad voor de Kunst over het werkplan 1987 van het Fonds voor de Nederlandse film. Het werkplan is gericht op de ontwikkeling van de langere speelfilm. Gesteld wordt dat het fonds een grotere rol zou kunnen spelen bij de praktische scholing van jonge aankomende filmers, de zogenaamde werkplaatsfunctie. De maximumbijdrage voor de realisatie van korte films (200.000 gulden) wordt te laag geacht.

omroep/kunsten algemeen

Minister Brinkman stuurt op 3-4-1987 een notitie naar de Tweede Kamer over de oprichting van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties gericht op de versterking van het Nederlandse culturele produkt voor televisie en radio. In het eerste jaar wordt hiervoor circa zeven miljoen gulden uit de omroepmiddelen gereserveerd.

kunsten algemeen

Minister Brinkman presenteert op 3-4-1987 een 'Brief over het kunstbeleid' ter advisering aan de Raad voor de Kunst. In het plan wordt gesteld dat een herschikking van het kunstenbudget van het rijk de komende jaren moet leiden tot een sterker accent op de sectoren dans, film, letteren, vormgeving, bouwkunst, fotografie en kindertheater. Deze, naar het oordeel van de minister, billijker verdeling van de subsidiestroom is noodzakelijk omdat zich in de loop der jaren nieuwe ontwikkelingen in de kunst hebben voorgedaan.

beeldende kunst

In een brief aan de gemeenteraad van Hilversum d.d. 6-4-1987 protesteert een aantal directeuren en oud-directeuren van Nederlandse musea tegen de mogelijke verkoop door de gemeente van het schilderij *Compositie met twee lijnen* van P. Mondriaan. De bedoeling is de opbrengst te gebruiken voor de verbouwing van het vroegere hotel Gooiland tot een cultureel centrum. Verkoop van het schilderij zal desastreuze gevolgen hebben voor het schenken van kunst aan alle Nederlandse musea.

muziek

Oprichting in Utrecht van de Eduard Reeser stichting, met als doel geld in te zamelen om daarmee boeken en partituren aan te schaffen voor de muzikwetenschappelijke bibliotheek van de Rijksuniversiteit van Utrecht. Door financiële beperkingen is het aankoopbeleid van de bibliotheek de afgelopen jaren gestagneerd en komt het peil en het streven naar volledigheid en kwaliteit van de collectie in gevaar. (ca. 7-4-1987)

omroep/beeldende kunst

De Nederlandse Omroep Stichting (NOS) en de Stichting Beeldrecht sluiten op 13-4-1987 een overeenkomst waarin de betaling voor vertoning van kunstwerken op de televisie is geregeld. De overeenkomst houdt in dat kunstenaars die bij de stichting zijn aangesloten, bij vertoning van kunstwerken vergoeding ontvangen in de vorm van een jaarlijks bedrag.

omroep

De Eerste Kamer neemt op 14-4-1987 met grote meerderheid het voorstel Mediawet aan.

15 april 1987

kunsten algemeen

Het ministerie van WVC en de gemeente Amsterdam besluiten elk een half miljoen gulden extra bij te dragen aan de financiering van de manifestatie *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa*. Dit in verband met de tekorten op de begroting van de manifestatie.

kunsten algemeen

Symposium 'Europa in cultureel perspectief' op 21-4-1987, georganiseerd door de letterenfaculteit van de Universiteit van Amsterdam en het Nederlandse Nationale Comité van de Europese Culturele Stichting. Tijdens het symposium wordt onder meer gepleit voor een Europees cultureel handvest, waarin culturele rechten en plichten van de Europese landen worden vastgelegd. Op deze wijze kan de cultuur van de kleine landen worden beschermd.

film

Op 22-4-1987 ontvangt minister Brinkman in het Vondelpark-paviljoen het rapport 'Naar een publieksgericht Filmmuseum', een plan om het Filmmuseum terug te brengen op de culturele kaart van Nederland. Het museum moet in drie jaar een zich actief manifesterend instituut worden.

dans

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 22-4-1987 waarin de raad zijn verontwaardiging uitspreekt over het feit dat de middelen voor dansontwikkeling nog steeds niet zijn verruimd. Dit ondanks dringende aansporingen van de raad zelf en de aanbevelingen in het beleidsadvies 'Ruimte voor de dans' van de commissie-Reehorst. De raad ziet zich voor het tweede achtereenvolgende jaar gedwongen het beschikbare budget met ruim 300.000 gulden te overschrijden.

muziek

Vrijwel alle Nederlandse symfonieorkesten dragen op 23-4-1987 gezamenlijk een groot aantal subsidiebeschikkingen van minister Brinkman ter vernietiging voor aan de afdeling rechtspraak van de Raad van State. Er zou sprake zijn van onredelijk en onzorgvuldig subsidie- en bezuinigingsbeleid van de minister. Door onrechtvaardigheden, te late mededelingen over veranderingen in het systeem en onjuiste berekeningen komen de orkesten in grote problemen.

literatuur

De Raad voor de Kunst adviseert op 23-4-1987 over de wijze waarop een beleid op het terrein van taal- en letterkundige vorming tot stand kan worden gebracht. Ingegaan wordt op de locaties en verbanden waarin taal- en letterkundige vorming plaats kan vinden en op de reikwijdte van het te voeren beleid.

muziek

Het Nederlands Kamerkoor, het Schönberg Ensemble, het Asko Ensemble en de Slagwerkgroep Den Haag vragen in een brief aan de minister van WVC, de Raad voor de Kunst te dwingen tot een nieuwe beoordeling van het plan van de vier ensembles voor het seizoen 1987-1988. Door een naar het oordeel van betrokkenen te laag uitgevallen, te laat uitgebracht en fout beargumenteerd

subsidie-advies over dit gezamenlijke concertenproject, zijn de ensembles in grote problemen gebracht. (ca. 29-4-1987)

1 mei 1987

dans

Publikatie in mei 1987 van de beleidsnota van het Werkcentrum Dans onder de titel 'Grenzen verleggen'. (ca. mei 1987)

musea

Officiële opening op 3-5-1987 van het nieuwe Joods Historisch Museum in Amsterdam.

opera

Rondetafelconferentie 'Opera waarheen?' op 7-5-1987, gehouden in 's-Hertogenbosch. Gesteld wordt onder meer dat er meer geld nodig is voor opera, en dat er gestreefd dient te worden naar sponsoring van opera in het land.

literatuur

De ministerraad stemt in met het voorstel de P.C. Hooftprijs toe te laten kennen en uit te laten reiken door een stichting van letterkundigen en niet meer onder directe verantwoordelijkheid van de minister van WVC. Het geldbedrag van de prijs wordt met 5000 gulden opgetrokken tot 15.000 gulden. (ca. 8-5-1987)

literatuur

In het op 13-5-1987 gepubliceerde 'Meerjarenperspectief voor een Taaluniebeleid' stelt de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren dat de Nederlandse Taalunie voor de langere termijn over een budget moet kunnen beschikken dat enkele malen groter is dan het bedrag van zes miljoen gulden, dat nu op de begroting staat.

kunsten algemeen

Brief aan de gemeenteraad van Amsterdam, geschreven door de directeuren van Concertgebouw, Stadsschouwburg, Carré, Muziektheater, Amsterdams Uit Buro, Nieuwe de la Mar, Vondelpark Openluchttheater, Bellevue, Engelenbak, Frascati, Shaffy Theater, Brakke Grond, Balie, Kleine Komodie, Melkweg, Krakeling en Paradiso. In de brief wordt een dringend beroep gedaan op de raad blijvend te investeren in de kunsten en het kunstprodukt te vernieuwen opdat 'de vermagerde, nog net gezonde kunstwereld geen patiënt wordt'. (ca. 14-5-1987)

15 mei 1987

beeldende kunst

Presentatie van het *Jaarboek beeldende kunst* in Museum Fodor te Amsterdam. Het naslagwerk bevat informatie over in Amsterdam residerende kunstenaars en over musea en kunsttijdschriften, galleries, boekhandels, het Amsterdamse kunstbeleid, kunstrecensenten en kunstacademies. (ca. 17-5-1987)

kunsten algemeen

De Eerste Kamer verwerpt op 19-5-1987 het oprichtingsverdrag voor een nieuwe Europese stichting die zich met cultuur zou moeten bezighouden. De Kamer meent dat de nieuwe stichting werk zou gaan doen dat al door vele andere culturele instellingen in Europa wordt gedaan, onder meer door de in Amsterdam gevestigde Europese Culturele Stichting die valt onder de Raad van Europa. Het verdrag was al in negen EG-landen parlementair behandeld en goedgekeurd.

film

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 20-5-1987 over Film International, een Rotterdamse organisatie die de kunstzinnige film distribueert. Uit een onderzoek van het bureau Leyer en Weerstra is gebleken dat een zelfstandige voortzetting van de activiteiten van de Stichting Film International vanuit bedrijfseconomisch gezichtspunt gezien niet reëel is. Minister Brinkman heeft meegedeeld de stichting per 1-7-1987 te zullen opheffen. Gepleit wordt voor het in stand houden van de collectie films die de stichting in de loop van haar bestaan heeft opgebouwd. De aanvoer van films voor het alternatieve distributiecircuit moet gewaarborgd blijven.

theater

Studiedag 'Podiumkunst en onderwijs' op 22-5-1987, georganiseerd door de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties. Onder meer wordt voorgesteld dat theaters jongerenproducties gaan uitbrengen, eventueel in samenwerking met het onderwijs en geholpen door beroepsregisseurs en technici. Een podiumkunstproject waarvoor scholieren zelf kiezen, verdient de voorkeur boven het klassikaal bijwonen van het vak kunstzinnige vorming.

1 juni 1987

kunsten algemeen

Publikatie van het boek *Kunstenaars van Nederland*, geschreven door J. Kassies en F. van den Burg, over de Federatie van Kunstenaarsverenigingen en de Raad voor de Kunst in de jaren 1942-1950, uitgegeven door Van Gennep en de Boekmanstichting. (ca. juni 1987)

kunsten algemeen

In een advies aan de minister van WVC stelt de Raad voor de Kunst op 1-6-1987 dat de subsidie die de Van der Leeuwstichting jaarlijks uit het kunstenbudget ontvangt op zijn plaats is. De stichting is in Nederland de ontmoetingsplaats bij uitstek van kerk en kunst, en vervult op dat terrein een baanbrekende functie.

omroep/kunsten algemeen

Advies d.d. 1-6-1987 van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC over diens notitie 'Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties'. De raad meent dat bij de benoeming van het bestuur de grootste zorgvuldigheid moet worden betracht, gezien de cruciale rol van het bestuur van het toekomstige fonds. De kwaliteit van de aangeboden produkties dient het doorslaggevende criterium te zijn voor een bijdrage uit het fonds.

kunsten algemeen

Opening van de culturele manifestatie *Hongarije in Nederland* op 2-6-1987 in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, als vervolg op de manifestatie *Nederland in Hongarije* in 1986. Dit alles heeft plaats op grond van het culturele verdrag met Hongarije.

kunsten algemeen

Culturele manifestatie *Holland in Canada*, van 4 tot 28-6-1987 in de steden Toronto, Ottawa en Montreal.

literatuur

De Tweede Kamer steunt minister Brinkman in zijn besluit de P.C. Hooftprijs als staatsprijs af te schaffen en de verantwoordelijkheid voor de toekenning van de letterenprijs over te dragen aan een onafhankelijke particuliere stichting. (ca. 10-6-1987)

omroep/kunsten algemeen

De vaste kamercommissie voor Cultuur geeft minister Brinkman op 10-6-1987 toestemming voor het opzetten van een Stimuleringsfonds voor Nederlandse Culturele Omroepproducties.

theater

De Raad voor de Kunst biedt de minister van WVC op 11-6-1987 een verzameladvies aan over de subsidiëring van het toneel in de periode van 1988-1991. De raad is teleurgesteld in het artistieke peil dat het merendeel van de produkties van het repertoiretoneel de laatste jaren te zien heeft gegeven. De raad geeft in ernstige overweging de toneelgezelschappen Theater in Arnhem en Globe in Eindhoven niet meer te subsidiëren. Naast repertoiregezelschappen wordt er een taak gezien voor kleinere groepen, waarvan enkele een regionale

functie hebben. Een derde vorm van toneelvoorziening waarop de raad het accent legt zijn de zogenaamde werkplaatsen. Daarnaast zouden er meer mogelijkheden moeten komen voor eenmalige toneelprojecten.

monumenten

Opening op 11-6-1987 van een symposium over de problematiek rond de jonge monumenten in Nederland, georganiseerd door de Technische Universiteiten van Eindhoven en Delft, de gemeente Hilversum, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de Stichting Analyse van Gebouwen.

theater

De Raad voor de Kunst adviseert minister Brinkman op 11-6-1987 over de artistieke kwaliteiten van het Amstel Toneel. Naar het oordeel van de raad is er artistiek gezien sprake van een neergaande lijn. De plannen voor de komende jaren bieden onvoldoende vertrouwen om hierin een kentering in positieve zin te verwachten.

kunsten algemeen

In een brief aan minister Brinkman d.d. 12-6-1987 reageert de Raad voor de Kunst op de 'Brief over het kunstbeleid' waarmee de minister een herschikkingsoperatie inzet. De algemene lijnen, betere spreiding van de kunsten over het land en grotere participatie van het publiek, worden door de raad onderschreven. Daarbij wordt erop gewezen dat de pogingen meer publiek bij de kunst te betrekken niet ten koste mogen gaan van de kwaliteit. De raad toont zich voorstander van het beginsel van geconcentreerde spreiding en dringt erop aan de sectoren dans, jeugdtheater en kunstuitingen van migranten een hogere prioriteit toe te kennen.

15 juni 1987

kunsten algemeen

Symposium 'Een goed kunstbeleid is ook een goed kunstenaarsbeleid' op 17-6-1987, georganiseerd door het Cultuurfonds van de Bank van Nederlandse Gemeenten.

beeldende kunst

Publikatie d.d. 19-6-1987 van een nota van de drie Amsterdamse artotheken. Gesteld wordt dat de artotheken in 1987 circa drieduizend werken te kort komen voor hun bijna tienduizend leden. Zij willen dat tekort aanvullen door via selectieprocedures kunst te verwerven. Kunstenaars wier werk op deze wijze wordt verworven, ontvangen huur ten bedrage van 15 procent van de waarde van hun werk.

opera

Plan van de Stichting Euregio Opera voor een regionale opera in het zuiden van Nederland in samenwerking met operahuizen in het Maas-Rijngebied. Het plan omvat de provincies Limburg, een deel van Noord-Brabant, de Belgische provincies Limburg en Luik (Wallonië) en een groot deel van de Duitse deelstaat Rheinland-Westfalen. (ca. 22-6-1987)

beeldende kunst

De Raad voor de Kunst brengt aan de minister van WVC op 23-6-1987 advies uit over de Stichting Kunst en Bedrijf. De raad meent dat de Stichting in onvoldoende mate in staat is te beantwoorden aan de door de werkgroep Instellingen van de afdeling Beeldende kunsten en bouwkunst geformuleerde verwachtingen. Onderzocht zou moeten worden op welke wijze de desbetreffende werkzaamheden toegevoegd kunnen worden aan het takenpakket van het Praktijkburo Beeldende Kunst opdrachten. De activiteiten van de stichting in de particuliere sector worden, gemeten naar het marktverruimende effect, eveneens negatief beoordeeld. De raad adviseert de minister te onderzoeken op welke manier de beëindiging van de subsidie op verantwoorde wijze kan geschieden.

kunsten algemeen

Op 23-6-1987 maakt de Raad voor de Kunst zijn verontrusting kenbaar over het feit dat in mei 1987 op het departement is ontdekt, dat de voor manifestaties en publikaties in 1987 beschikbare middelen reeds geheel zijn uitgeput. De raad dringt aan op toekenning van extra middelen om afhandeling van de positief beoordeelde aanvragen voor 1987 mogelijk te maken. Daarnaast moet aan de betrokken werkgroepen van de raad, zowel aan het begin van elke tranche als per vergadering, een overzicht worden verschaft van de nog beschikbare middelen.

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

Advies van de Raad voor de Kunst aan minister Brinkman d.d. 23-6-1987 over nadere regelgeving voor de Stichting Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. De raad pleit onder meer voor een zo groot mogelijke openbaarheid, de instelling van een onafhankelijke beroepsinstantie en meer duidelijkheid over de termijnen die na een afwijzing in acht zullen worden genomen, voordat een aanvrager opnieuw in aanmerking kan komen voor een individuele subsidie.

kunsten algemeen

Manifestatie *De nacht van het nieuwe begin* op 30-6-1987 in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, waarmee het veertigjarig jubileum van het Holland Festival wordt besloten. Acht sprekers behandelden veertig jaar cultuurpolitiek.

1 juli 1987

kunsten algemeen

Per 1-7-1987 is J. Boersma benoemd tot voorzitter van het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars.

beeldende kunst

Opheffing van de Beeldende-Kunstenaarsregeling op 1-7-1987.

beeldende kunst

De Tijdelijke regeling voor vergoeding beroepskosten beeldende kunstenaars treedt op 1-7-1987 in werking. Doel van de regeling is beroepskostenvergoedingen te verstrekken aan beeldende kunstenaars die onvoldoende inkomen hebben om deze kosten zelf te dragen. Zij worden daarmee in staat gesteld tijdelijk hun beroepsuitoefening te continueren. Voor het laatste halfjaar van 1987 is hiervoor een bedrag van zes miljoen gulden beschikbaar.

Voor 1988 en 1989 respectievelijk negen en zes miljoen gulden.

opera

Minister Brinkman gaat akkoord met het treffen van een nog nader uit te werken regeling om het muziek- en operagezelschap Forum in de periode 1988-1992 van zijn schuld van 6,5 miljoen gulden af te helpen. Hierdoor is het niet nodig medewerkers te ontslaan en kan het gezelschap zowel zijn opera- als muziektak behouden. (ca. 2-7-1987)

musea

Minister Brinkman biedt de Tweede Kamer op 3-7-1987 een rapport aan over alternatieve vormen van exploitatie van het Openlucht- museum in Arnhem. Het onderzoek is verricht door de Nationale Investeringsbank. Uitgaande van privatisering van het museum worden twee exploitatievarianten voorgesteld: exploitatie door particuliere ondernemingen of exploitatie volgens het stichtingsmodel.

muziek

Het Gelders Orkest pleit in een brief aan minister Brinkman voor minder maar betere orkesten. Aanleiding is het vermoeden dat de minister opnieuw zal ingrijpen in de organisatie van de orkesten in Nederland. (ca. 5-7-1987)

dans

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 7-7-1987 over het Rotterdamse Werkcentrum Dans, naar aanleiding van de in mei 1987 door het Werkcentrum uitgebrachte nota 'Grenzen verleggen'. Het beleidsplan wordt door de raad dermate vaag geacht dat niet wordt verwacht dat het

dansgezelschap een zodanige kwaliteit zal krijgen, dat het toekennen van rijkssubsidie gerechtvaardigd is.

beeldende kunst

De Raad voor de Kunst meent dat de Rijksdienst Beeldende Kunst te zeer een in zichzelf gekeerd instituut is geworden. Met name de afdeling Buitenland trekt te veel zaken naar zich toe, maar voert een weinig effectief beleid, dat bepaald wordt door persoonlijke voorkeuren. Dit staat in een advies d.d. 8-7-1987 over marktverruiming en exportbevordering in de beeldende kunst, waarmee de Raad voor de Kunst reageert op de recent verschenen nota 'Meer ruimte, vijfjarenprogramma internationaal presentatiebeleid Rijksdienst Beeldende Kunst'. De raad stelt de minister voor zijn beleid in de eerste plaats te richten op promotie van individuele kunstenaars in plaats van op Nederlandse kunst in het algemeen.

film

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 8-7-1987 over het beleidsplan van het Filmmuseum in Amsterdam. De raad meent dat de persoon van de toekomstige directeur van essentieel belang is, niet alleen voor het welslagen van de reorganisatie maar ook voor de naam en faam van het museum.

musea/monumenten

Op 9-7-1987 gaat de ministerraad akkoord met een voorstel van wet Raad voor het Cultuurbeheer. Het voorstel beoogt de bestaande adviescolleges op het terrein van de musea, monumenten en archieven, de Monumentenraad, de Archiefraad en de Commissie van Advies voor de Natuurhistorische Musea om te vormen tot een nieuwe adviesraad. Met de samenvoeging wordt een betere samenwerking, integratie en coördinatie beoogd.

kunsten algemeen

Publikatie d.d. 9-7-1987 van het rapport 'Cultuur zonder grenzen', uitgebracht door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, over internationale culturele betrekkingen.

Een van de conclusies is dat het huidige internationale cultuurbeleid van Nederland niet effectief genoeg is.

Aanbevolen wordt onder meer het internationale kunstbeleid van Nederland uit te laten voeren door een Nederlands cultureel instituut, vergelijkbaar met het Westduitse Goethe Instituut.

architectuur

Na de Tweede Kamer stemt ook de Eerste Kamer in met het wetsvoorstel om de titel architect te beschermen: Wet op de architectentitel. Volgens deze wet zal uitsluitend degene die aan bepaalde opleidingseisen voldoet en bovendien staat

ingeschreven in het (in te stellen) architectenregister de desbetreffende titel mogen voeren. (ca. 10-7-1987)

literatuur

Instelling van de Publieksprijs voor het Nederlandse boek door de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB). Met deze oeuvreprijs is een bedrag gemoeid van 15.000 gulden. (ca. 10-7-1987)

muziek

Brief aan minister Brinkman van de besturen van het Noordelijk Filharmonisch Orkest en het Frysk Orkest naar aanleiding van het advies van de Raad voor de Kunst beide noordelijke orkesten samen te voegen. De minister wordt gevraagd 'behoedzaam te werk te gaan' bij een eventueel voorgenomen samenvoeging. (ca. 14-7-1987)

15 juli 1987

beeldende kunst

In een brochure pleit de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) voor erkenning van het beroep van beeldende kunstenaar en voor invoering van een uniforme regeling voor de inschrijving van beeldende kunstenaars bij de gewestelijke arbeidsbureaus. (ca. 15-7-1987)

film

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 17-7-1987 over twee plannen met betrekking tot de alternatieve film distributie, nu de subsidiëring van de Stichting Film International per 1-7-1987 is beëindigd. Het plan van de Stichting International Film (i.o.) de collectie van Film International op actieve wijze te beheren en nieuwe films aan te kopen, waarmee de volledige functie van Film International wordt overgenomen, wordt door de raad toegejuicht. Het andere plan van Independant Picture behelst ongeveer hetzelfde, maar is veel minder uitgewerkt zodat de raad het in deze vorm niet levensvatbaar vindt.

theater

In een brief aan minister Brinkman en de Amsterdamse wethouder voor cultuur Luimstra wijst het Werkteater erop dat de theateradviezen van de Raad voor de Kunst en de Amsterdamse Kunstraad geen enkele ruimte bieden aan groepen die zich bezighouden met onderzoek naar en ontwikkeling van toneel en de plaats van acteur en publiek daarin. Overname van de adviezen heeft niet alleen ernstige gevolgen voor het Werkteater, maar ook voor het totale Nederlandse toneel. (ca. 22-7-1987)

culturele minderheden

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 23-7-1987 over de infrastructurele voorzieningen ten behoeve van het migrantentheater, naar aanleiding van het rapport 'Scarabee Art Support' van een op verzoek van de minister ingestelde commissie voor het migrantentheater. De raad dringt aan op aanvang van de werkzaamheden van Scarabee Art Support in 1987/1988 omdat er momenteel een sterke behoefte is aan artistieke en produktionele ondersteuning binnen het theaterveld. Er dient te worden gestreefd naar een gemeenschappelijke financiering door het ministerie van WVC en de gemeente Amsterdam.

theater

Brief d.d. 23-7-1987 van minister Brinkman aan de Tweede Kamer waarin, conform het advies van de Raad voor de Kunst, de subsidiëring van het Werkteater, Perspekt, Ka-theater en Diskus met ingang van 1-8-1988 wordt beëindigd. De beslissing over het voortbestaan van de repertoiregezelschappen Globe en Theater wordt voorlopig opgeschort, evenals het besluit over tussentijdse opheffing van De Salon. De minister zal met de drie grote gemeenten praten over die beslissingen waarvoor gedeelde verantwoordelijkheid bestaat.

opera

In een brief aan minister Brinkman dringen de Gedeputeerde Staten van Limburg met klem aan op het tot stand brengen van een eigen operavoorziening in hun provincie, bij voorkeur gevestigd in Venlo. (ca. 26-7-1987)

1 augustus 1987

kunsten algemeen

Fusering per 1-8-1987 van de Theaterschool te Amsterdam met de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten waarin de Academie van Bouwkunst Amsterdam, de Nederlandse Film- en Televisieacademie, de Amsterdamse Academie voor Beeldende Vorming en de Reinwardt Academie Leiden zijn samengegaan.

beeldende kunst

In een brief van de Vereniging Overleg Artotheken aan minister Brinkman wordt aangedrongen op maatregelen om verandering te brengen in de situatie dat artotheken onvoldoende beeldende kunstwerken in voorraad hebben om te kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar beeldende kunst. (ca. 5-8-1987)

theater

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant geven in een brief aan minister Brinkman d.d. 7-8-1987 te kennen op korte termijn een gesprek te willen hebben met de minister over de toekomst van de podiumkunsten in de provincie. De

beëindiging van de subsidiëring van toneelgroep Globe speelt in dit verband een cruciale rol. Productie en spreiding van alle vormen van podiumkunst moeten, naar het oordeel van de provinciale overheid, gewaarborgd blijven, als onlosmakelijk deel van een totale landelijke voorziening.

kunsten algemeen

De Raad voor de Kunst adviseert de minister van Onderwijs en Wetenschappen op 11-8-1987 over zijn notitie 'Taakverdeling en concentratie in het hoger kunstonderwijs'. De notitie bevat voorstellen die het kunstbeleid zouden kunnen beïnvloeden. De raad stelt onder meer dat het kunstonderwijs een bijzondere positie toekomt in het proces van taakverdelen en concentreren, en in feite zelfs niet thuishoort in een operatie die is toegesneden op het hoger beroepsonderwijs. Aangegeven wordt hoe het staat met de praktijk in de diverse sectoren van het kunstonderwijs en welke wensen er leven om te komen tot een kwaliteitsverbetering. Ook de Onderwijsraad heeft over de notitie geadviseerd.

kunsten algemeen

De Federatie van Kunstenaarsverenigingen schrijft in een brief aan minister Brinkman teleurgesteld te zijn over de inhoud van het kunstenbudget voor de komende jaren. Gesproken wordt van 'een angstaanjagend beleid dat uitsluitend is gericht op de beheersbaarheid van de financiering van de kunsten', een saneringsbeleid vanuit een korte-termijnvisie, ontwikkeld zonder oog voor verscheidenheid en ontwikkeling in de toekomst. (ca. 12-8-1987)

muziek

De Raad van State verwerpt op 14-8-1987 de bezwaren van de tien grote orkesten in Nederland tegen de bezuinigingen van minister Brinkman. Het besluit van de minister de orkesten twaalf miljoen gulden te laten inleveren wordt derhalve niet vernietigd.

muziek

De Raad voor de Kunst biedt de minister van WVC op 14-8-1987 het advies 'Beleidsnota's provinciale symfonieorkesten' aan. Het betreft de beleidsplannen van het Noordelijk Filharmonisch Orkest, het Frysk Orkest, het Gelders Orkest, het Brabants Orkest en het Limburgs Symfonie Orkest. De raad concludeert dat de herstructurering van het bestel door de orkesten te verkleinen niet het gewenste effect sorteert, aangezien de ter zake genomen beslissingen geen bijdrage leveren aan een kwalitatief goede uitvoering van symfonische muziek in Nederland. De vijf symfonieorkesten zijn eigenlijk te klein om die naam te verdienen. Landelijk gezien meent de raad dat er minder, maar grotere orkesten moeten komen.

muziek

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 14-8-1987 over het subsidiebeleid ten aanzien van de sector oude muziek. De raad pleit voor een meer structurele subsidiëring van het Holland Festival Oude Muziek, de Nederlandse Bachvereniging en het Netwerk Oude Muziek.

15 augustus 1987

vormgeving

Start van een internationaal design-congres op 17-8-1987 in Amsterdam.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Circulaire d.d. 20-8-1987 van minister Brinkman aan de landelijke organisaties op het terrein van de kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening met het doel de procedure voor de subsidiëring van projecten te verduidelijken en de beoordelingscriteria te verhelderen.

theater

Vijftien grotere schouwburgen gaan het samenwerkingsverband Raamwerk aan, met het doel kwaliteitstheater te kunnen brengen. Raamwerk vindt dat er te veel risicoloos, gemakkelijk amusement in theaters wordt gebracht. (ca. 25-8-1987)

kunsten algemeen

Publikatie van het rapport 'Trends in the arts', samengesteld door T. Kamphorst en L. Hantrais, waarin verslag wordt gedaan van een vergelijkend onderzoek naar het kunstbeleid in de afgelopen vijftien jaar in de Verenigde Staten, Canada, Puerto Rico, Groot-Brittannië, Frankrijk, Nederland, Hongarije en Tsjechoslowakije. Geconcludeerd wordt onder meer dat uitbreiding van het cultuuraanbod niet leidt tot grotere belangstelling. (ca. 26-8-1987)

theater

Naar aanleiding van het advies van de Raad voor de Kunst de subsidiëring van de toneelgroep Theater te beëindigen vanaf augustus 1988, wordt een werkgroep onder leiding van burgemeester I. Dales van Nijmegen ingesteld, die de provinciebesturen van Gelderland en Overijssel zal adviseren over de toneelvoorziening in oostelijk Nederland. (ca. 27-8-1987)

muziek

In een open brief aan de regering en de Tweede Kamer wijst de Nederlandse Toonkunstenaarsbond (NTB) op de grote betekenis die de kunstensector kan hebben voor de Nederlandse economie. De brief is een reactie op de bezuinigingen van de overheid op de kunsten, met name op de orkesten en het muziekonderwijs. (ca. 28-8-1987)

1 september 1987

muziek

Oprichting van het Componisten Crisis Centrum (CCC) door de componist Theo Loevendie en enkele collega's en voormalige medewerkers van de muziekuitgeverij Donemus. Het centrum is bedoeld als alternatief voor Donemus waarmee een aantal Nederlandse componisten in 1986 in conflict is geraakt. (ca. 2-9-1987)

film

Op 2-9-1987 begint de kinderfilmmaand, georganiseerd door de Amsterdamse stichting Cinekid in het kader van de manifestatie *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa*.

kunsten algemeen

Het wetenschappelijk bureau van D66 presenteert 2-9-1987 de nota 'Kunstbeleid: een plaatsbepaling'. Kern van de nota is dat de overheid de maatschappelijke behoefte aan kunst, de markt voor kunst, moet stimuleren. Kunst waarvoor een behoorlijke markt bestaat heeft geen overheidssteun nodig. Voor zover kunst van goede kwaliteit het niet kan bolwerken op de markt moet de overheid steun verlenen. Maatstaf daarbij moet de kwaliteit zijn. Of er sprake is van vernieuwing is van minder groot belang.

muziek

Het kabinet machtigt minister Brinkman tot verlenging van de Tijdelijke bijdrageregeling van beeldende kunst. De regeling bepaalt dat vijfendertig miljoen gulden mag worden gegeven aan de provincies en de vier grote steden voor productie en spreiding van beeldende kunst en voor vergroting van de mogelijkheden van beeldende-kunstenaars om inkomsten te verwerven. De regeling is tot stand gekomen in het kader van de opheffing van de Beeldende-kunstenaarsregeling. (ca. 7-9-1987)

theater/musea

De Amsterdamse theaters en musea spannen een Arob-procedure aan tegen de gemeente over de voorgenomen beperking van de subsidies met ingang van het seizoen 1987/88. De gemeente wil aan de instellingen een bedrag aan subsidie in mindering brengen, dat gelijk is aan het aantal geschatte bezoekers maal een gulden. (ca. 9-9-1987)

dans

Van 9-9 tot 10-10-1987 wordt voor de eerste maal het 'Holland Dance Festival' gehouden, in 1987 gecentreerd rond de opening van het nieuwe danstheater in Den Haag. Het festival zal een tweejaarlijkse Haagse manifestatie worden in samenwerking met het Nederlands Dans Theater.

muziek/dans

Opening d.d. 9-9-1987 van het nieuwe Muziektheater en het Danstheater te 's-Gravenhage.

kunsten algemeen

De gemeente Leiden publiceert de nota 'Mogelijkheden voor een gemeentelijk beleid voor vrouwen in de kunstsector', waarin wordt gepleit voor ondersteuning en stimulering van kunst van vrouwen. De nota is verschenen ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst (SVBK) (ca. 10-9-1987)

literatuur

De Raad voor de Kunst biedt de minister van WVC op 10-9-1987 het advies aan over een Europees vertalingenproject, een plan van de Europese Commissie. Voorgesteld wordt een uniform Euro-vertaaltarief in te stellen waarbij de Nederlandse normen, die momenteel de hoogste zijn in Europa, als richtsnoer gelden. Zonder extra middelen voor promotie en publiciteit is het project volgens de raad kansloos. Daarnaast wil de raad af van de zogenaamde Golden List als selectiecriteria voor de te vertalen titels. Deze door de Unesco opgestelde lijst is absoluut niet representatief voor de Nederlandse cultuur, aldus de raad.

theater

Uitreiking van de Publieksprijs, een nieuwe toneelprijs, die aan het eind van het nieuwe Nederlands theaterfestival zal worden uitgereikt. In 1988 zal de prijs worden gesponsord door de Dommelsch Bierbrouwerij, en omgedoopt worden in de Dommelsch theaterprijs. Met de prijs is een bedrag gemoeid van 75.000 gulden. (ca. 11-9-1987)

beeldende kunst

Internationaal symposium over vrouwen in de beeldende kunst gehouden in de periode 11 tot 16-9-1987 naar aanleiding van het tienjarig bestaan van de Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst (SVBK).

kunsten algemeen

De ministerraad gaat op 11-9-1987 akkoord met het voorstel van staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, musici, artiesten, filmedewerkers en andere seizoenwerknemers gemakkelijker een langdurige werkloosheidsuitkering toe te kennen. Een uitkering die langer dan een halfjaar duurt, kan voortaan verkregen worden wanneer van de voorgaande vijf jaar twee jaar is gewerkt.

kunsten algemeen

Presentatie van het plan 'Meer doen met cultuur' op 12-9-1987 door minister Brinkman. Het plan, waarvoor een miljoen gulden per jaar beschikbaar is, is erop

gericht meer jongeren bij cultuur te betrekken en omgekeerd kunst en cultuur bij jongeren te brengen.

kunsten algemeen

Opening op 12-9-1987 van het eerste Uit-festival voor jongeren. Met het festival wordt het nieuwe seizoen voor houders van een Cultureel Jongeren Paspoort ingeluid.

film

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 14-9-1987 over twee subsidieverzoeken ter verbetering van de distributie van films die (mede) zijn gemaakt uit middelen van het Fonds voor de Nederlandse Film. Enerzijds betreft het de continuering van het korte-filmcircuit van de Stichting ter Bevordering van de Nederlandse Film, anderzijds een distributieggarantie voor langere (speel)films. Voor dit laatste werd het zogenaamde distributieggarantiefonds in het leven geroepen. Dit initiatief wordt door de raad positief gewaardeerd.

15 september 1987-15 september 1988

15 september 1987

theater

In een brief vraagt de Kunstenbond FNV minister Brinkman het advies van de Raad voor de Kunst, waarin opheffing overwogen wordt van de toneelgroepen Globe (Eindhoven) en Theater (Arnhem), naast zich neer te leggen. De raad maakt misbruik van zijn bevoegdheden en is in zijn vernieuwingsdrift op hol geslagen, aldus de bond. (ca. 16-9-1987)

beeldende kunst

De Kunstenbond FNV pleit in een brief aan minister Brinkman voor verdubbeling van het budget van zes miljoen gulden voor de beroepskostenvergoedingen beeldende kunstenaars. De verhoging kan worden gefinancierd uit het restant van het BKR-budget voor 1987, ongeveer tien miljoen gulden. (17-9-1987)

theater

Open brief van achttien instellingen en personen aan minister Brinkman, inhakend op het advies van de Raad voor de Kunst negen toneelgezelschappen van de subsidielijst te schrappen en slechts drie nieuwe initiatieven voor drie jaar rijkssubsidie te verlenen. In de brief wordt het belang benadrukt van het behoud van kleinschalig toneel. (ca. 22-9-1987)



omroep

De ministerraad gaat op 25-9-1987 akkoord met het Concept-Mediabesluit. Dit besluit stelt procedureregels voor de uitvoering van de Mediawet. Aan de orde komen onder andere de landelijke, regionale en lokale omroep (reclame-uitingen, toewijzing zendtijd, sponsoring) en de omroepbijdragen. In een commentaar reageert de Omroepraad op een aantal punten in het besluit. De raad constateert onder meer dat er verschillende versies van het begrip cultuur worden gehanteerd. Het wordt juist geacht uit te gaan van één cultuurbegrip en aansluiting te zoeken bij de omschrijving in het Europese Radio Classificatie-systeem.

theater

Brief van het Werkgevers Overleg Podiumkunsten en de Vereniging van Vrije Theaterproducenten d.d. 25-9-1987 aan staatssecretaris Koning van Financiën en minister Brinkman, waarin wordt geconstateerd dat Nederland het enige land is in West-Europa dat voor podiumkunsten het hoge BTW-tarief hanteert, namelijk 20 procent. Hierdoor is sprake van een oneerlijke concurrentiepositie en wordt de verscheidenheid van het aanbod en daarmee de werkgelegenheid van de uitvoerende kunstenaars bedreigd. Gepleit wordt voor een verlaging naar 6 procent.

1 oktober 1987

literatuur

Advies d.d. 1-10-1987 van de Bibliotheekraad waarin wordt geconstateerd dat bibliotheken, uitgeverijen en boekhandels niet altijd over voldoende mogelijkheden beschikken om hun produkten en diensten te kunnen afstemmen op de vraag van gebruikers. Met het oog hierop moeten zij meer samenwerken en over de grenzen van hun eigen sector heen kijken. Het gaat er daarbij om gebruik te maken van elkaars faciliteiten en aldus de dienstverlening te verbeteren.

literatuur

Advies van de Bibliotheekraad op 1-10-1987 over het NBBI-beleidsplan, met aandacht voor selectiecriteria, aanlevering en keuze van projecten, financiële consequenties en taakverdeling tussen het Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging (NBBI) en de Raad voor Advies voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging (RABIN).

opera

T. Lodder is met ingang van 1-10-1987 benoemd tot zakelijk directeur van De Nederlandse Opera. Zij volgt N. Schellen op.

opera

Opera Forum legt het ministerie van WVC het plan voor in de toekomst vanuit Venlo zuidelijk Nederland te gaan voorzien van operavoorstellingen. (ca. 2-10-1987)

literatuur

Oprichting van het Samenwerkingsverband van Bibliotheken en Documentatie (Sabido) van Nederland en Vlaanderen. De organisatie is de opvolger van de desbetreffende sectie van de Algemene Conferentie der Nederlandse Letteren. (ca. 5-10-1987)

literatuur

De Eerste Kamer neemt op 6-10-1987 de Wet Raad van Advies voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging (RABIN) met algemene stemmen aan. Hiermee is een ingrijpende reorganisatie op het gebied van bibliotheekwezen en informatieverzorging van kracht geworden.

kunsten algemeen

In het 'Plan voor het kunstenbeleid 1988-1992', dat minister Brinkman op 9-10-1987 aan de Tweede Kamer zendt, schrijft de bewindsman dat binnen het kunstenbudget meer geld beschikbaar zal worden gesteld voor de sectoren film, letteren, dans, jeugdtheater, kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening. Het orkesten- en toneelbestel zal opnieuw worden bijgesteld. Onder andere zullen de toneelgezelschappen Globe en Theater met ingang van 1-8-1988 worden opgeheven en bestaat het voornemen Opera Forum zijn symfonische taak te ontnemen.

Het plan, dat de concrete uitwerking is van de 'Brief over het kunstbeleid' die in april 1987 om advies aan de Raad voor de Kunst is voorgelegd, veroorzaakt een golf van protest onder vele culturele instellingen.

auteursrecht/beeldende kunst

Presentatie op 9-10-1987 van de 'Beeldrechtwijzer', een bundel opstellen waarin een aantal deskundigen de toepassing van het auteursrecht voor beeldende kunstenaars beschrijft. Het boek, geproduceerd door de Stichting Beeldrecht en de Boekmanstichting en uitgegeven door de Staatsuitgeverij, verschijnt ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Stichting Beeldrecht, een instelling die de auteursrechtelijke belangen behartigt van binnen- en buitenlandse beeldende kunstenaars in Nederland.

opera

Start van een nieuw zangconcours op 10-10-1987, georganiseerd door Opera Forum uit Enschede. De hiervoor speciaal in het leven geroepen Stichting Christina Deutekom Concours wil door middel van dit concours jong Nederlands operatalent de kans geven praktische ervaring te vergroten.

kunsten algemeen

Persbericht d.d. 12-10-1987 van de Kunstenbond FNV als reactie op het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' van minister Brinkman. Hoewel de minister benadrukt dat er geen geld aan de kunstensector wordt onttrokken, zullen de voorgestelde maatregelen tot gevolg hebben dat tien tot vijftien miljoen gulden minder beschikbaar zal zijn voor scheppende en uitvoerende kunstenaars. Per saldo zal de herschikkingsoperatie een verlies betekenen van 250-500 banen in een sector waarin de werkloosheid al zeer hoog is. Het plan is verder een frontale aanval op de kwaliteit van de rechtspositie van de Nederlandse kunstenaars.

kunsten algemeen

De Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en het Hilversums Conservatorium tekenen op 12-10-1987 een intentieverklaring over de fusie van de twee HBO-opleidingen. Hierdoor is de toekomst van het conservatorium, waarvan het voortbestaan vanwege te weinig ingeschreven studenten bedreigd werd, ook voor de afdeling lichte muziek verzekerd.

musea

W. Beeren, directeur van het Stedelijk Museum te Amsterdam en als zodanig directeur van de (gemeentelijke) Dienst Musea voor Moderne Kunst, pleit in zijn beleidsnota voor sterkere integratie van Museum Fodor in het apparaat van het Stedelijk Museum. De adviesraad van Museum Fodor te Amsterdam daarentegen bepleit in een eigen nota aan de Amsterdamse wethouder van cultuur M. Luimstra de verdere verzelfstandiging van dit museum, dat in plaats van een hoofdconservator zoals nu, een eigen directie, los van het Stedelijk Museum, zou moeten krijgen. (ca. 13-10-1987)

15 oktober 1987

literatuur

Instelling van de Libris Woutertje Pieterseprijs voor jeugdliteratuur door de verenigde boekhandels Libris. Het gaat om een bedrag van 10.000 gulden. (ca. 16-10-1987)

dans

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 21-10-1987 over de vast gesubsidieerde dansgezelschappen Het Nationale Ballet, het Nederlands Dans Theater, het Folkloristisch Danstheater en het Scapino Ballet, waarin erop wordt aangedrongen dat de minister bindende afspraken maakt met de gezelschappen die tot op heden in gebreke zijn gebleven bij het opstellen van beleidsplannen. Voorts stelt de raad prijs op een meer consistente toezending van relevante informatie over de door de minister met de betrokken gezelschappen gemaakte afspraken. Op die manier zou de indruk weggenomen kunnen worden dat de

minister geen belang hecht aan de mening van de raad over de gezelschappen die beslag leggen op het grootste deel van het dansbudget.

literatuur

In Amsterdam wordt in het kader van *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa* van 26 tot 29-10-1987 een internationale conferentie gehouden met als thema 'Books and literacy: a response to new developments', een internationale conferentie over principiële en praktische aspecten van kennisoverdracht.

theater

Als reactie op beëindiging van de subsidiëring van toneelgezelschap Globe stelt het bestuur van het gezelschap zijn zetels beschikbaar, na een Arob-procedure te hebben aangespannen tegen de beschikking van de minister. (ca. 27-10-1987)

literatuur

Presentatie van het *Witboek vaste boekenprijs* op 27-10-1987 te Amsterdam. Het boek is opgesteld door organisaties van boekhandelaren en uitgevers op uitnodiging van de Nederlandse Taalunie. De Vlaamse en Nederlandse uitgevers en boekhandelaren wensen een vaste prijs voor het Nederlandstalige boek in het Nederlandse taalgebied in de Europese Gemeenschap.

muziek

Met het verschijnen van het boekje *Koekoeksjong of nachtegaal*, een monografie over de geschiedenis van het Nederlands Impresariaat geschreven door H.O. van den Berg, viert het impresariaat het veertigjarig jubileum. (ca. 28-10-1987)

1 november 1987

musea

R. Fuchs wordt per 1-11-1987 directeur van het Haags Gemeentemuseum.

film

V.F. Blotkamp-de Roos is per 1-11-1987 benoemd tot directeur van het Nederlands Filmmuseum te Amsterdam.

beeldende kunst

In een onderzoek, verricht door de Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek van de Universiteit van Amsterdam, 'De samenhang onderwijs-beroepspraktijk in de sector van de beeldende kunsten', wordt geconcludeerd dat veel afgestudeerden van het beeldende-kunstonderwijs zich bij een gewestelijk arbeidsbureau laten inschrijven omdat zij een aanvulling op hun inkomen nodig hebben. De meesten zijn niet werkloos, maar het duurt vaak jaren om een beroepspraktijk op te bouwen in de beeldende-kunstsector. (ca. 2-11-1987)

dans

De Raad voor de Kunst vraagt minister Brinkman op 4-11-1987 meer geld uit te trekken voor de dans. De raad vindt dat de minister in zijn 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' niet tegemoet komt aan eerdere adviezen met betrekking tot de dans.

beeldende kunst

Oprichting van de Stichting Printed Art, een internationaal georiënteerd fonds voor gedrukte kunst. De stichting wil middelen en deskundigheid bieden om de mogelijkheden en het bereik van gedrukte kunst te vergroten. Financiële middelen worden verkregen door het uitgeven van een kunstperiodiek: vier keer per jaar krijgen de abonnees een originele prent, uitgegeven in een gelimiteerde oplage van 500 door de kunstenaar genummerde en gesigioneerde exemplaren. (ca. 5-11-1987)

dans

De commissie dans van de Amsterdamse Kunstraad schort haar advieswerk op, omdat ze door het lage budget van 200.000 gulden ton niet kan bijdragen aan een verantwoord artistiek beleid voor Amsterdam. (ca. 6-11-1987)

theater

De gemeente Rotterdam beëindigt de toekenning van subsidie aan toneelgroep Diskus. In juni 1987 besloot het ministerie van WVC analoog aan een advies van de Raad voor de Kunst ook de rijkssubsidie te staken. (ca. 6-11-1987)

dans/opera

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 8-11-1987 over het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992'. De raad adviseert 4,9 miljoen gulden meer voor de dans beschikbaar te stellen bij de herschikking van het kunstenbudget. Voorts wijst de raad erop dat de minister nogal gemakkelijk over procedures heen stapt, dat de voorstellingen van De Nederlandse Opera niet op de televisie te zien zijn, en dat er nader onderzoek nodig is voor een eventuele opera-uitbreiding in het zuiden van Nederland. De raad is tevreden over het nieuwe systeem dat de minister met het kunstenplan introduceert om het gehele kunstenveld eens in de paar jaar in zijn totaal te evalueren.

beeldende kunst

Symposium 'School maken met design' op 11-11-1987, georganiseerd door de Academie Industriële Vormgeving Eindhoven.

kunsten algemeen

De gemeente Amsterdam stuurt op 11-11-1987 een brief aan minister Brinkman waarin de bijzondere culturele positie van Amsterdam als (culturele) hoofdstad wordt benadrukt. Deze bijzondere positie behoort tot uitdrukking te komen in de

mate waarin zal moeten worden ingeleverd in de kunstensector: Amsterdam moet worden gespaard.

15 november 1987

auteursrecht

Presentatie op 17-11-1987 van de Stichting Fonds Victor Hugo in de Amsterdamse Vondelkerk. De stichting wil een fonds vormen en beheren om individuele makers van werk waarop auteursrecht rust te helpen bij het voeren van processen tegen inbreuken op dat recht. Het fonds meent dat auteurs in de praktijk niet altijd in staat zijn hun auteursrecht uit te oefenen.

beeldende kunst

Advies 'Verruimd opdrachtenbeleid vormgeving' van de Raad voor de Kunst d.d. 18-11-1987. Belangrijkste uitgangspunt voor het beleid dient de stimulering van de vraag naar in opdracht vervaardigde vormgeving van kwalitatief hoog niveau te zijn.

dans

Advies van de Raad voor de Kunst aan minister Brinkman, d.d. 18-11-1987 om meer geld voor de sector dans beschikbaar te stellen. Het Scapino Ballet, het Folkloristisch Danstheater en kleine dansprojecten dreigen volgens de raad te weinig te krijgen.

poppentheater

Van 19 tot 29-11-1987 wordt in vijf Amsterdamse theaters het internationale poppentheaterfestival gehouden. Tijdens dit festival brengen groepen uit twaalf landen vijftien verschillende produkties van traditioneel poppentheater.

musea

De gemeenteraad van Utrecht besluit op 19-11-1987 het Utrechtse Museum Hedendaagse Kunst te sluiten en de collectie te integreren in het Centraal Museum.

theater

In een brief aan minister Brinkman uitien Gedeputeerde Staten van Groningen hun ontevredenheid over het functioneren van De Voorziening. Het streven van het gezelschap om zich te ontwikkelen tot een repertoiregezelschap zien Gedeputeerde Staten liever gewijzigd in een veelsoortige(r) taakstelling voor de regio. (ca. 22-11-1987)

kunsten algemeen

Minister Brinkman stuurt op 23-11-1987 een aanpassing van zijn 'Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992' naar de Tweede Kamer, na advies van de Raad voor de

Kunst. Ten opzichte van het oorspronkelijke plan vervallen onder meer de kortingen op subsidies voor het Folkloristisch Danstheater en de Hoofdstad Operette. Ook wordt gevolg gegeven aan de voorstellen van de raad met betrekking tot de dans.

opera

Brief van Gedeputeerde Staten van Limburg, de Colleges van Burgemeester en Wethouders van Maastricht en Venlo en bestuur, directie en ondernemingsraad van het Limburgs Symfonie Orkest aan de Tweede Kamer ter ondersteuning van het plan van minister Brinkman voor een operavoorziening in Zuid-Nederland. Het plan voorziet in een vestiging in Venlo van een 'filiaal' van Opera Forum. (ca. 26-11-1987)

opera

In een brief en in telegrammen aan minister Brinkman protesteert een groep van vijftienvintig vooraanstaande persoonlijkheden uit de Nederlandse en internationale muziek- en kunstwereld tegen het dreigend ontslag van de intendant van De Nederlandse Opera, J. van Vlijmen. Gewezen wordt op het artistieke belang van de inbreng van Van Vlijmen. Dit belang dient in de discussies over arbeidsverhoudingen en budgettaire problemen niet op de achtergrond te geraken. (ca. 26-11-1987)

kunsten algemeen

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 30-11-1987 over de Stichting Amazone, waarin het functioneren van de stichting wordt geëvalueerd zowel met het oog op de verbinding tussen kunstbeoefening, kunstzinnige vorming en emancipatie als met betrekking tot een eventuele structurele subsidie. Geconcludeerd wordt dat de afgelopen jaren niet in voldoende mate is beantwoord aan de vereiste criteria, reden waarom de raad een door Amazone gewenste structurele basissubsidie afwijst.

1 december 1987

film

Het filmblad *Skoop*, dat enkele maanden wegens financiële problemen niet is verschenen, komt in december 1987 weer op de markt via de uitgever van het weekblad *Haagse Post*.

opera

De Raad voor de Kunst adviseert minister Brinkman voortzetting van de artistieke lijn die J. van Vlijmen als intendant van De Nederlandse Opera heeft ingezet. Ook meent de raad dat de problemen rond De Nederlandse Opera binnen een maand door buitenstaanders moeten worden onderzocht. Niet alleen de intendant zou verantwoordelijk zijn voor de problemen, maar ook het bestuur

van de opera en de organisatiestructuur van het Muziektheater, aldus de raad.
(ca. 1-12-1987)

opera

Oprichting van de Stichting Barricade 1993, een fonds dat wordt gevormd uit bijdragen van de vaste medewerkers van operagezelschap Forum. Reden van de oprichting is dat in de bezuinigingsplannen van minister Brinkman geen rekening wordt gehouden met onvoorziene tegenvallers in de inkomsten van Forum, die zouden kunnen leiden tot verlies van arbeidsplaatsen. Het fonds zal in dat geval fungeren als buffer. (ca. 3-12-1987)

theater

Op 3-12-1987 verschijnt een rapport van een werkgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van de provincie Noord-Brabant, de gemeente Eindhoven, de Brabantse stadsschouwburgen en het ministerie van WVC. Na de opheffing van het Zuidelijk Toneel Globe in Eindhoven in het seizoen 1989/1990 moet Zuid-Nederland de beschikking krijgen over een nieuwe theatervoorziening, met Eindhoven als plaats van vestiging. Voor deze voorziening is 5,6 miljoen gulden nodig, aldus de werkgroep.

auteursrecht

Op 5-12-1987 ontvangen auteurs en uitgevers bericht van minister Brinkman over de leenvergoeding die hen voor 1987 wordt toegekend. In 1986 gebeurde dat nog op basis van een tijdelijke beschikking; met ingang van 1987 is de toekenning gebaseerd op de Welzijnswet, waarin de regeling voor de leenvergoeding is opgenomen.

beeldende kunst

De Raad voor de Kunst adviseert minister Brinkman de subsidie aan een vijftal instellingen, die actuele beeldende kunst presenteren, te beëindigen. Deze instellingen zijn: Fort aan de Drecht (Uithoorn), Kunstcentrum Limburg Het Bassin (Maastricht), Monumentale Ateliers (Utrecht), 't Snuk (Ubbergen) en Stichting Makkom (Amsterdam). (ca. 7-12-1987)

kunsten algemeen

Met het aannemen van een amendement op de begroting maakt de Tweede Kamer een einde aan de strijd tussen staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en minister Brinkman van WVC: De Graaf dient alsnog 1,1 miljoen gulden te storten in het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars. (ca. 8-12-1987)

architectuur

Minister Deetman installeert op 8-12-1987 de Verkenningcommissie Bouwkunde. Deze commissie gaat het bouwkundig onderwijs en onderzoek aan

de technische universiteiten en aan de hogescholen beschrijven en evalueren. Bovendien moet de commissie een visie op de toekomst ontwikkelen.

opera

Minister Brinkman willigt het verzoek van J. van Vlijmen in om met onmiddellijke ingang van zijn functie van intendant van De Nederlandse Opera te worden ontheven. In zijn brief aan de minister stelt Van Vlijmen dat het hem, met de beschikbare financiële middelen en binnen de huidige structuur van het Muziektheater, niet mogelijk is zijn artistieke opvattingen gestalte te geven. (ca. 9-12-1987)

dans

Brief van het College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam aan de leden van de Tweede Kamercommissie voor Welzijn en Cultuur, waarin een klemmend beroep wordt gedaan op parlement en minister de in het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' voorgestelde korting van 400.000 op de subsidie van Het Nationale Ballet niet door te zetten. Deze vermindering zou de gemeente Amsterdam als medesubsidiënt namelijk dwingen eveneens een korting op te leggen en wel van 500.000 gulden. Dit zou voor het gezelschap zeer ernstige gevolgen hebben. (ca. 9-12-1987)

muziek

Brief van minister Brinkman aan de Tweede Kamer waarin de minister voorstelt pas in maart 1988 verder te praten over het orkestenbestel. Dit naar aanleiding van de bezwaren van de kamer tegen al te grote inkrimping van de twee symfonieorkesten in het noorden, en de wens de symfonische taak van het operagezelschap Forum intact te laten. De minister wil, alvorens een definitieve beslissing te nemen, advies vragen aan de Raad voor de Kunst en nader overleg plegen met de betrokken instellingen. (ca. 10-12-1987)

kunsten algemeen

AIDA (Association Internationale de Défense des Artistes) start op 10-12-1987 een campagne voor onderdrukte kunstenaars in de wereld. De campagne zal duren tot de veertigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens op 10-12-1988.

kunsten algemeen

Als laatste onderdeel van de manifestatie *Amsterdam Culturele Hoofdstad van Europa* wordt van 11 tot 13-12-1987 in Amsterdam het Europees Kunstenaars Forum gehouden, met het doel een concrete dimensie toe te voegen aan de akkoorden van Helsinki op cultureel terrein. Die dimensie bestaat uit het oprichten van de werkgroep Gulliver, die ideeën en projecten die de geest van vrije samenwerking in zich verenigen, zal verzamelen, coördineren en promoten.

literatuur

Bij de overhandiging van de eerste Anna Bijns-prijs ter waarde van 10.000 gulden aan de dichteres Ellen Warmond voor haar hele oeuvre op 13-12-1987 wordt bekend gemaakt dat deze prijs voortaan jaarlijks zal worden uitgereikt in plaats van één keer per twee jaar.

15 december 1987

muziek

Oprichting van de Stichting Nederlands Barok Orkest die een professioneel orkest met maximaal twintig musici wil gaan vormen. Dit orkest dat barokconcerten gaat geven en koren gaat begeleiden zal alleen in de aanloopfase subsidie nodig hebben. Op den duur moet het self-supporting worden, aldus het stichtingsbestuur. (17-12-1987)

opera/dans

Ondertekening van een intentieverklaring op 17-12-1987 door de Nederlandse Omroep Stichting (NOS) en Het Nationale Ballet. De instellingen zullen nauwer gaan samenwerken. Zo zal de NOS per seizoen minimaal twee producties van het balletgezelschap opnemen, terwijl de mogelijkheid voor coproducties wordt opengelaten.

beeldende kunst

De Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) spant op 17-12-1987 een Arob-procedure aan tegen het ministerie van WVC. Inzet is de omstreden Tijdelijke regeling beroepskostenvergoeding voor beeldende kunstenaars, waarvan het toekenningsbeleid naar de mening van de BBK niet deugt.

kunsten algemeen

De ministerraad gaat op 18-12-1987 akkoord met een voorstel van Wet op het cultuurbeleid. Op grond van deze wet zal de minister van WVC eenmaal per vier jaar een cultuurnota presenteren aan de kamer, waarin verslag wordt gedaan van de uitvoering van de taken op het terrein van het cultuurbeleid.

beeldende kunst

Het Rotterdamse gemeentebestuur benoemt de kunsthistoricus J. van Adrichem tot stadsconservator, belast met het samenstellen van een representatieve collectie hedendaagse Rotterdamse kunst. De conservator ontvangt jaarlijks een budget van 300.000 gulden. (ca. 19-12-1987)

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

Oprichting op 21-12-1987 van de Stichting Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst. Individuele subsidies voor beeldende kunstenaars, vormgevers en architecten, evenals beroepskostenvergoedingen voor beeldende

kunstenaars zullen voortaan niet meer door het ministerie van WVC, maar door het fonds worden verstrekt.

1 januari 1988

omroep

Inwerkingtreding van de Mediawet op 1-1-1988. Deze wet komt in de plaats van de Omroepwet en vormt het (voorlopig) sluitstuk van een jarenlange discussie over het Nederlandse omroepbestel. Een van de belangrijkste doelstellingen van de nieuwe wet is dat het facilitair bedrijf van de Nederlandse Omroep Stichting (NOS) wordt afgesplitst en ondergebracht in een naamloze vennootschap die op de vrije markt werkzaam kan zijn.

musea

J. Debbaut wordt met ingang van 1-1-1988 benoemd tot directeur van het Stedelijk Van Abbemuseum in Eindhoven.

literatuur

Op 1-1-1988 stelt de Nederlandse Taalunie een regeling in voor de financiering van lezingen van literaire schrijvers in het Nederlandse taalgebied. De regeling, die een aanvulling is op al bestaande voorzieningen in Nederland en Vlaanderen voor de subsidiëring van lezingen door literaire schrijvers in het eigen land, zal worden uitgevoerd door de Stichting Schrijvers School Samenleving.

literatuur

Minister Deetman installeert op 6-1-1988, mede namens minister Brinkman, de Raad van Advies voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging (RABIN). De RABIN komt in de plaats van de op 1-11-1987 opgeheven Bibliotheekraad en het Nederlands Orgaan voor de Bevordering van de Informatieverzorging (NOBIN). Naast de RABIN wordt het NBBI opgericht, het Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging. Dit instituut heeft een stimulerende, initiërende en, waar nodig, coördinerende functie ten behoeve van de uitvoering van het beleid inzake informatieverzorging en bibliotheekwezen.

vormgeving

De Verenigde Glasfabrieken in Leerdam stellen de Royal Leerdam Prijs beschikbaar ter aanmoediging en verdere ontwikkeling van jong Europees ontwerperstalent. Aan de prijs, die bestaat uit een werkbeurs van 40.000 gulden, is een prijsvraag verbonden. (ca. 12-1-1988)

omroep

De Raad voor de Kunst deelt de minister van WVC in een advies d.d. 13-1-1988 mee de bezorgdheid te delen van de Werkgroep Culturele Informatie en Radiodrama van de NOS over de positie waarin het hoorspel komt te verkeren

als gevolg van de invoering van de Mediawet. Het hoorspel wordt door de raad gezien als een goed middel om het werk van Nederlandse (toneel)schrijvers in een interessante vorm over te brengen op het publiek.

musea

Premier Lubbers geeft op 14-1-1988 in het Limburgse provinciehuis in Maastricht het startsein voor de landelijke manifestatie *Nederland-Museumland*, die de promotie van de Nederlandse musea ten doel heeft.

muziek

Presentatie op 14-1-1988 van de resultaten van het onderzoek 'Het Fonds voor de Scheppende Toonkunst 1982-1987', verricht door C. Smithuisen en uitgegeven door de Boekmanstichting. De conclusie van het onderzoek luidt dat het fonds het subsidiegeld voor componisten in de desbetreffende periode op een verantwoorde manier heeft besteed met oog voor de artistieke verscheidenheid.

15 januari 1988

culturele minderheden

Het College van Burgemeester en Wethouders van Utrecht moet, na een besluit van de gemeenteraad, terugkomen op het bezuinigingsvoorstel betreffende het interculturele centrum Rasa. In Rasa treden met name allochtone theater- en muziekgroepen op. (ca. 15-1-1988)

theater

Minister Brinkman maakt op 15-1-1988 zijn beslissing bekend in te stemmen met de benoeming van E. Anthonis, directeur van het Cultureel Centrum in Turnhout (België), tot artistiek en zakelijk leider van de nieuwe toneelvoorziening voor Zuid-Nederland. Deze nieuwe voorziening, die de op te heffen toneelgroep Globe moet vervangen, zal in Eindhoven gevestigd zijn. Brinkman volgt met zijn beslissing voor een deel het voorstel van de Werkgroep Zuidelijke Theaterinfrastructuur.

kunsten algemeen

In een advies d.d. 18-1-1988 komt de Raad voor de Kunst tot de slotsom dat het op dit moment nauwelijks zinvol is de procedures voor de advisering van postkunstvakonderwijsprojecten ingrijpend te veranderen zolang de financiering van de zogenaamde tweede fase van het kunstvakonderwijs en alles wat daarmee samenhangt nog niet rond is.

vormgeving

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 21-1-1988 over het beleidsplan 1988 t/m 1990 van de Industriële Ontwerpers Nederland (ION). De stichting is er naar het

oordeel van de raad in geslaagd zowel centraal als decentraal steunpunten te creëren ten behoeve van zowel de industrie en de vormgevers als de afnemers/consumenten. In afwijking van eerdere opvattingen meent de raad dat het self-supporting worden van ION niet tot de prioriteiten behoort te behoren.

theater

Op 22-1-1988 wordt het voorstel van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam de subsidie van het Amsterdamse theater De Kleine Komedie stop te zetten, verworpen. Alle fracties in de raadscommissie voor cultuur stemmen in met een subsidie van 500.000 gulden in 1988.

beeldende kunst

De Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) schrijft in een brief aan de Tweede Kamer dat minister Brinkman in 1988 negen miljoen gulden te weinig beschikbaar stelt voor individuele subsidies aan beeldende kunstenaars. Dit is in strijd met de afspraak die met de Tweede Kamer is gemaakt. Volgens de BBK moet in 1988 ruim vijftwintig miljoen gulden worden uitgetrokken. (ca. 27-1-1988)

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Aanbieding van de 'Notitie AK-dans' op 28-1-1988 door de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC. Bij de amateuristische dansbeoefening is sprake van kwalitatieve én kwantitatieve groei, zij het zonder enige structuur en ondersteuning. De raad is van mening dat er maatregelen moeten worden genomen voor verbreding en verdieping van de huidige ontwikkelingen.

muziek

Minister Brinkman schrijft in een op 28-1-1988 aan de Tweede Kamer aangeboden brief dat hij bereid is zijn ingrepen in het orkestenbestel te versoepelen. Zo mag Forum uit Enschede als symfonieorkest tot 1992 blijven bestaan; pas daarna kan het orkest alleen nog fungeren als begeleidingsorkest van de opera. Verder gaat de minister onder andere akkoord met het voorstel het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest wel samen te voegen maar ze niet op één plaats te stationeren, met behoud van de huidige bezetting van honderd musici.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 28-1-1988, waarin de raad zijn verontrusting uitspreekt over het besluit van de minister de Erkenningenregeling voor de centra voor kunstzinnige vorming in te trekken, omdat deze buiten het kader van de Welzijnswet valt. De grondslag voor de centrale kwaliteitsbewaking van de centra komt hiermee te vervallen.

omroep

Installatie van de Mediaraad door minister Brinkman op 29-1-1988. Met de instelling van deze raad worden de Omroepraad en de Persraad opgeheven.

muziek

De Raad voor de Kunst stuurt het parlement op 29-1-1988 een telegram met de waarschuwing dat de gewenste artistieke vernieuwingen in het orkestenbestel geen doorgang kunnen vinden als de Tweede Kamer vasthoudt aan het standpunt dat het nieuwe noordelijke orkest uit honderd musici moet bestaan.

1 februari 1988

opera/muziek

Gedeputeerde Staten van Limburg schrijven in een brandbrief aan de Tweede Kamer dat als de Kamer geen operavorziening in het zuiden mogelijk maakt, zij de spreidingsgedachte in het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' ernstig geweld aandoet. Bovendien dreigt het zelfstandig voortbestaan van het Limburgs Symfonie Orkest in gevaar te komen als de vestiging van een dependance van Opera Forum in Venlo niet doorgaat, aldus het college. (ca. 1-2-1988)

literatuur

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 3-2-1988 over subsidiëring van poëzieuitgaven. Er zijn naar verhouding weinig subsidieaanvragen voor contemporaine poëzie. Oorzaak daarvan is dat het uitgeven van poëzie zakelijk gezien vaak een te kostbare aangelegenheid is, zeker voor de kleinere uitgevers. De raad stelt voor jaarlijks een deel van het budget voor letterkundige boekuitgaven ter grootte van 20.000 gulden te reserveren. Met dat geld zou aan uitgevers per poëzie-uitgave een extra subsidie van 1000 gulden kunnen worden toegekend.

film

Minister Brinkman ondertekent op 3-2-1988 een verdrag tussen Nederland en Frankrijk voor de coproductie van films. Een dergelijk verdrag is volgens het ministerie een instrument om de samenwerking tussen twee landen op het gebied van de filmproductie te bevorderen en de ontwikkeling van de filmindustrie in beide landen te stimuleren.

beeldende kunst

De gemeente Den Haag maakt op 4-2-1988 bekend een tweejaarlijkse prijs in te stellen van 5000 gulden voor een door een jury aan te wijzen vrouwelijke beeldende kunstenaar. De jury zal bestaan uit mensen van de Stichting Nieuwe Haagse Salon, een organisatie die elke twee jaar een expositie organiseert om de stand van zaken in de beeldende kunst uit Den Haag en omgeving te tonen.

literatuur/omroep

Advies d.d. 8-2-1988 van de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid getiteld 'Bibliotheken en omroep als publieke zaak'. De raad stelt dat in een democratische rechtsstaat de overheid te allen tijde de vrijheid van productie en consumptie van cultuur en informatie dient te respecteren en mogelijkheden hiertoe moet bevorderen. De overheid heeft een essentiële verantwoordelijkheid voor omroep en bibliotheken, ook wanneer deze (gedeeltelijk) geprivatiseerd worden.

omroep/kunsten algemeen

Bij de installatie van het stichtingsbestuur van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties op 8-2-1988 maakt minister Brinkman bekend dat het fonds een extra startkapitaal zal ontvangen van tien miljoen gulden. Het fonds krijgt jaarlijks de beschikking over vijf miljoen gulden. Omdat dit bedrag in 1987 is gereserveerd gaat het in 1988 om een kapitaal van twintig miljoen gulden. Doel van het fonds is het versterken van de culturele betekenis van het publieke omroepbestel door middel van het beschikbaar stellen van geld voor het maken van artistieke Nederlandse producties voor televisie en radio, die anders niet tot stand kunnen komen.

musea

Het ministerie van WVC presenteert op 10-2-1988 in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden een brochure, waarin melding wordt gemaakt van beschikbaarstelling in 1988 van 3,3 miljoen gulden door het rijk voor incidentele activiteiten van niet-rijksmusea en verwante instellingen. In 1987 was voor het eerst een bedrag van 1,5 miljoen gulden voor dergelijke activiteiten op de begroting opgenomen.

15 februari 1988

beeldende kunst

De Afdeling Rechtspraak van de Raad van State doet op 16-2-1988 de uitspraak dat bij het toekennen van beroepskostenvergoedingen door het Fonds voor de Beeldende Kunsten, Bouwkunst en Vormgeving, beter dient te worden gemotiveerd om welke redenen beeldende kunstenaars niet in aanmerking komen voor een beroepskostenvergoeding. Ook een artistiek oordeel moet worden gemotiveerd, aldus de afdeling.

literatuur

Toneelschrijfster en dichteres Judith Herzberg ontvangt als eerste de Charlotte Köhlerprijs. De Stichting Charlotte Köhler reikt iedere vijf jaar de prijs van 25.000 gulden uit voor de beste Nederlandse roman, poëziebundel of dramatekst van de laatste tien jaar. (ca. 17-2-1988)

beeldende kunst

Minister Nijpels van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu deelt op 22-2-1988 de landelijke beroepsorganisaties van beeldende kunstenaars bij monde van de Rijksbouwmeester mee dat de gelden voor de percentageregeling van dit ministerie voor 1988 bevroren worden. Tevens wordt meegedeeld dat de percentageregeling vervangen zal worden door een zogenaamde ambtelijke instructie.

kunsten algemeen

De Vereniging van Hogescholen HBO-Raad stuurt op 23-2-1988 de notitie 'Om de nabije toekomst van het kunstonderwijs' aan de betrokken instellingen. De kunstopleidingen in Nederland menen dat het aantal hogescholen waar kunstonderwijs wordt gegeven moet worden verminderd tot ten hoogste acht à negen. Dit is nodig omdat er noch voldoende financiële middelen, noch voldoende goede docenten zijn om een groter aantal kunstopleidingen te handhaven.

monumenten

In een advies aan minister Brinkman d.d. 24-2-1988 stelt de Monumentenraad dat, nu in het Voorstel van wet ter vervanging van de Monumentenwet afzonderlijk aandacht wordt gegeven aan het cultureel erfgoed onder water (zoals historische scheepswrakken), de tijd rijp is om voor de rijksoverheid een beleid te formuleren. De raad denkt aan een meldingsplicht van vondsten, maatregelen inzake de werkwijze bij het noodzakelijke onderzoek, bescherming van deze categorie als archeologisch monument, en maatregelen met betrekking tot de bevoegdheid/vergunning tot opgraven.

theater

Presentatie op 24-2-1988 van het eerste deelrapport over het Rotterdamse kunstbeleid 'Toneel in Rotterdam 1945-1986', een verslag van een onderzoek verricht door de gemeentelijke historicus F. Hazewinkel. Het rapport maakt deel uit van een omvangrijk onderzoek naar het gemeentelijk kunstbeleid tussen 1945 en 1985.

film

Advies van de Raad voor de Kunst op 24-2-1988 over het Werkplan 1988 van het Fonds voor de Nederlandse Film. De raad is verheugd over de kwaliteit van het stuk waarin een aantal behartigenswaardige gedachten wordt ontvouwd over de autonomie van de filmkunst, terwijl de relatie met het publiek niet wordt veronachtzaamd.

fotografie/vormgeving/architectuur

Opening d.d. 25-2-1988 van de tentoonstelling *Stipendia 86/87* die is samengesteld uit werken op het gebied van fotografie, industriële vormgeving en

landschapsarchitectuur van kunstenaars die tussen half 1986 en oktober 1987 een individuele subsidie ontvingen van het ministerie van WVC.

monumenten

Minister Brinkman deelt de Koninklijke Notariële Broederschap per circulaire op 25-2-1988 mee dat de goedkeurings- en meldingsplicht aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in geval van eigendomsoverdracht van monumenten is opgeheven.

literatuur

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 26-2-1988 over de sociaal-economische positie van Nederlandse dramaschrijvers. Geconcludeerd wordt dat een taakafbakening tussen het Fonds voor de Letteren en andere subsidiebronnen moet worden gemaakt op grond van het literaire belang. Als dat belang in voldoende mate aanwezig is kan het fonds worden aangesproken. Oprichting van een apart instituut voor de dramaschrijfkunst is volgens de raad niet noodzakelijk.

kunsten algemeen

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 26-2-1988 aan de minister van WVC over het Voorontwerp Wet op het cultuurbeleid. De Raad stemt in grote lijnen in met het wetsvoorstel en beschouwt het voorontwerp, ondanks de bescheiden omvang, als een markante gebeurtenis in de geschiedenis van het kunstbeleid, gelet op de huidige opvattingen over wetgeving in het algemeen, maar vooral ook gezien de te verwachten gunstige effecten voor de positie van de kunsten in de samenleving.

literatuur

Op 29-2-1988 wordt minister Brinkman het rapport 'Schrijvers en fonds' aangeboden, een verslag van een onderzoek naar gebruik en functie van het Fonds voor de Letteren, uitgevoerd door T. IJdens en W. de Nooy, beiden verbonden aan het Instituut voor Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek (IVA) van de Katholieke Universiteit Brabant. Een van de conclusies uit het onderzoek luidt dat de literaire markt slechts een beperkt aantal schrijvers voldoende inkomsten oplevert en het fonds in de eerste plaats fungeert als selectieve inkomensvoorziening voor jaarlijks ruim 300 auteurs en vertalers.

1 maart 1988

beeldende kunst

Alle fracties in de Haagse gemeenteraad gaan tijdens een vergadering van de commissie cultuur akkoord met het voorstel 950.000 gulden beschikbaar te stellen aan beeldende kunstenaars, nu de Beeldende-Kunstenaarsregeling is afgeschaft. De bedoeling is dat de gemeenteraad elk jaar een bedrag vast stelt voor de gemeentelijke regeling. (ca. 3-3-1988)

opera

G. Mostart, artistiek directeur van De Nederlandse Opera, neemt ontslag omdat hij het niet eens is met het toekomstig beleid van de opera. Met zijn vertrek is De Nederlandse Opera, na het ontslag van intendant J. van Vlijmen in december 1987, zonder enige artistieke leiding. (ca. 8-3-1988)

opera

Bekendmaking op 10-3-1988 van maatregelen die genomen moeten worden om de stichting De Nederlandse Opera voor 1997 weer gezond te maken. Behalve reorganisatie van de directie zal er bezuinigd gaan worden op voorstellingen en zullen de prijzen van kaarten en abonnementen worden verhoogd. Het ministerie van WVC verstrekt een lening van enkele miljoenen gulden, waaraan de voorwaarde is verbonden dat de opera zelf op korte termijn orde op zaken stelt.

theater

Schriftelijk beroep op de Tweede Kamer en de minister van WVC een bedrag van 300.000 gulden uit te keren aan de Boulevard of Broken Dreams om een faillissement van het reizend festival te voorkomen. Het tekort is ontstaan door structureel lagere subsidies van WVC en lokale overheden dan begroot, overbesteding van het programmeringsbudget en de slechte zomer in 1987, waardoor horeca-inkomsten zeer beperkt bleven. (ca. 14-3-1988)

15 maart 1988

muziek/opera

Artistiek directeur van het Concertgebouworkest, H. van Royen, schort de onderhandelingen met De Nederlandse Opera op tot daar weer sprake is van artistiek leiderschap. De plannen die het operabestuur op 10-3-1988 heeft gepresenteerd acht Van Royen heilloos. (ca. 15-3-1988)

muziek/opera

Negen bekende personen uit de muziekwereld spreken in een brief aan de minister van WVC hun verontrusting uit over de ontwikkelingen bij De Nederlandse Opera. Zij menen dat het artistiek beleid bij de opera nimmer ondergeschikt kan worden gemaakt aan het zakelijk beleid. Een ander punt van zorg is het ontbreken van een duidelijke visie op de plaats van de opera in de structuur van het Muziektheater in Amsterdam. (ca. 22-3-1988)

muziek/theater

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant besluiten een miljoen gulden te bezuinigen op het budget voor de podiumkunsten. Dit bedrag valt in twee delen uiteen: het Brabants Orkest moet 550.000 gulden inleveren en de subsidies voor kleinschalige culturele activiteiten worden met 450.000 gulden verminderd. (ca. 23-3-1988)

kunsten algemeen

Minister Deetman van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen geeft de Erasmus Universiteit in Rotterdam toestemming voor het instellen van een nieuwe studierichting voor kunst- en cultuurwetenschappen. De studie is gericht op professionalisering van functies op het terrein van kunstmanagement, cultuurbeleid en voorlichting. (ca. 25-3-1988)

theater

Hans Croiset presenteert op 29-3-1988 in Den Haag het nieuwe repertoiregezelschap Het Nationale Toneel. Evenals voorganger De Haagse Comedie zal het nieuwe gezelschap gehuisvest zijn in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag.

opera

Kamerleden Beinema (CDA) en Nuis (D66) vragen minister Brinkman schriftelijk om een oordeel over de open brief die de minister heeft ontvangen van een aantal mensen uit de Nederlandse kunstwereld. In die brief werd ongerustheid uitgesproken over de gang van zaken bij De Nederlandse Opera. (ca. 30-3-1988)

beeldende kunst

In een rapport over de kunstuitleen in Amsterdam (Stichting Beeldende Kunst (SBK) en vier artotheken) adviseert het onderzoeksbureau Leyer & Weerstra de gemeente de komende jaren 2,5 à 3 miljoen gulden te besteden aan het inhuren of kopen van kunstwerken ten behoeve van de uitleen. De kwaliteit van de kunstwerken van de kunstuitleen in Amsterdam moet verbeterd en de hoeveelheid werken moet op peil gebracht worden. Daartoe moet onmiddellijk actie ondernomen worden, aldus het bureau. (ca. 30-3-1988)

muziek

In een onderzoek naar het functioneren van het Documentatiecentrum en uitgeverij van hedendaagse Nederlandse muziek (Donemus), uitgevoerd in opdracht van het Genootschap van Nederlandse Componisten (GeNeCo), komt H.O. van den Berg van het bureau Cenario tot de conclusie dat Donemus een tamelijk stuurloos bedrijf is dat evenwel van levensbelang is voor componisten en gebruikers. De organisatie moet blijven bestaan maar dan wel onder een nieuwe directie en misschien ook een vernieuwd bestuur. (31-3-1988)

kunsten algemeen

De ministerraad gaat op voorstel van minister Deetman op 31-3-1988 akkoord met het instellen van de Voorlopige Nationale Unesco Commissie. Deze commissie fungeert als contactorgaan tussen de Unesco en de daarvoor in aanmerking komende personen en instellingen in Nederland. Een wettelijke



regeling tot instelling van de commissie zou uiterlijk 1-1-1992 gerealiseerd moeten zijn.

1 april 1988

kunsten algemeen

Openingsymposium 'Innovatie in wetenschap, kunst en bedrijfsleven' van het onderzoeksinstituut Geschiedenis en Cultuur in Utrecht. Het instituut, waarin de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Utrecht een groot deel van haar onderzoekspotentieel heeft ondergebracht, stelt zich ten doel het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de geschiedenis, de kunsten en de media te stimuleren. (ca. april 1988)

beeldende kunst/vormgeving

Minister Brinkman stelt voor 1988, naast de middelen voor het bestaande opdrachtenbeleid, budgetten beschikbaar voor verruimd opdrachtenbeleid op het terrein van de beeldende kunsten en vormgeving. Daarbij gaat het om het verstrekken van subsidies aan rechtspersonen die beeldende-kunstopdrachten zouden willen verlenen. De opdrachten voor vormgeving kunnen betrekking hebben op het gehele terrein van de vormgeving, van sterk tegen de beeldende kunst aanleunende vormgeving tot en met het industriële ontwerp. Het opdrachtenbeleid betreft het verlenen van subsidies aan instellingen en bedrijven die een vormgever een opdracht willen verstrekken. (ca. april 1988)

omroep

Ingebruikneming van het derde landelijke televisienet op 4-4-1988. De Nederlandse Omroep Stichting streeft ernaar op dit net een hoog percentage Nederlandse cultuur uit te zenden.

muziek

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 5-4-1988 met betrekking tot de subsidiëring van het Schönberg Ensemble. Vastgesteld wordt dat de minister een beleid heeft gevoerd dat niet geheel strookt met de door de raad uitgebrachte adviezen en ten dele berust op contacten met het ensemble waar de raad buiten is gehouden. Er wordt ernstig bezwaar gemaakt tegen dergelijk bilateraal overleg. Met de subsidie van een miljoen gulden voor 1989 en daarna is, binnen het huidige subsidiestelsel inzake de kamermuziek, het maximum bereikt.

auteursrecht

Stichting Burafo, de auteursrechtorganisatie voor fotografen, deelt op 6-4-1988 mee dat met de Vereniging Buma overeenstemming is bereikt over de betaling van kabelgelden aan fotografen, verschuldigd bij gebruik van foto's. Buma, de auteursrechtorganisatie van componisten, tekstdichters en muziekuitgevers en

optredend als gemachtigde van alle betrokken rechthebbenden, zal de incasso en de verdeling van de kabelgelden verzorgen.

musea

W. Beeren, directeur van het Stedelijk Museum te Amsterdam, presenteert op 7-4-1988 een witboek tegen de bezuinigingsplannen van de gemeente. Behalve voor een nieuw tentoonstellingsgebouw aan het Museumplein tegenover het Concertgebouw, pleit Beeren voor de instelling van een fonds voor bijzondere tentoonstellingen.

auteursrecht

Beschikking van het ministerie van WVC d.d. 8-4-1988 betreffende instelling van de Projectgroep auteursrechtbeleid. Doelstelling is onder meer harmonisatie en coördinatie van de beleidsontwikkeling ten aanzien van onderwerpen van auteursrechtelijke aard, waardoor de integratie van het auteursrecht in het cultuurbeleid wordt bevorderd.

muziek

Het Concertgebouw te Amsterdam viert d.d. 11-4-1988 het honderdjarig bestaan met een uitvoering van de achtste symfonie van Gustav Mahler door het Concertgebouworkest onder leiding van B. Haitink.

muziek

Dirigent B. Haitink wordt 12-4-1988 onderscheiden met de Zilveren Fonograaf, de hoogste onderscheiding van de platenwereld in Nederland, voor zijn bijdrage aan de fonografische industrie en de ontwikkeling van de grammofonplaat.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Staatssecretaris Dees (Volksgezondheid) deelt op een congres over creativiteit en geestelijk gehandicapten in Apeldoorn d.d. 14-4-1988 mee, dat het ministerie van WVC projecten gaat ondersteunen die ten doel hebben methoden te ontwikkelen voor de kunstzinnige vorming van geestelijk gehandicapten.

15 april 1988

beeldende kunst

Opening van de Stichting Werkruimte Kunstenaars op 15-4-1988, Utrechts eerste start-atelier voor beginnende beeldende kunstenaars. Met dit initiatief wordt voor het eerst voorrang gegeven aan academieverlaters die atelierruimte zoeken.

monumenten

In een brief aan de Tweede Kamer d.d. 18-4-1988 schrijft de Nationale Contactcommissie Monumentenbescherming (NCM) dat gemeenten die een actief monumentenbeleid voeren te allen tijde zelf moeten kunnen beschikken

over de subsidiegelden die de rijksoverheid voor restauraties verstrekt. De geldstroom behoort in zulke gevallen niet via de provincie te lopen. De NCM maakt ernstig bezwaar tegen het plan gemeenten met een beperkt aantal beschermde panden te verplichten zich aan het provinciale regime te onderwerpen.

kunsten algemeen

Minister-president Lubbers schrijft d.d. 18-4-1988 in een reactie op het advies 'Cultuur zonder grenzen' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid dat de regering niet van plan is het aantal culturele instituten in het buitenland uit te breiden. De vaste lasten van vier nieuwe instituten in New York, Brussel, Londen en Keulen zijn naar het oordeel van de regering onevenredig. De beschikbare financiële middelen dienen zoveel mogelijk te worden ingezet voor Nederlandse activiteiten in plaatselijk kader, zoals festivals.

poppentheater

Oprichting d.d. 19-4-1988 van het Nederlands Poppenspel Instituut (NPI) te Amsterdam, ondergebracht bij het Nederlands Theater Instituut. Het NPI zal zich met name toeleggen op het verbeteren van de beroepsmogelijkheden van poppenspelers en het bevorderen van de belangstelling voor deze kunstvorm.

theater

Oprichting van de Stichting Komodie Produkties door drie Amsterdamse theaterfunctionarissen. De stichting gaat fondsen werven voor behoud en renovatie van theater De Kleine Komodie, dat een tekort heeft van 100.000 ton in verband met bezuiniging door de gemeente Amsterdam. (ca. 22-4-1988)

kunsten algemeen

Studiedag op 22-4-1988 te Utrecht, georganiseerd door de Stichting Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur (NOGC), over geografische cultuurspreiding. Een van de conclusies luidt dat spreiding van kunst over alle delen van Nederland niet slaagt door grote gezelschappen en orkesten uit de Randstad van rijkswegen te verplichten voorstellingen en concerten buiten hun standplaats te geven. Spreiding wordt alleen bereikt als gemeenten en provincies zelf de volledige verantwoordelijkheid dragen voor de kunst in hun regio.

theater

Minister Brinkman laat weten dat het reizend festival Boulevard of Broken Dreams in 1988 niet hoeft te rekenen op subsidie of een lening. Dit betekent dat het festival, dat al in surséance van betaling verkeerde, definitief zal verdwijnen. (ca. 23-4-1988)

beeldende kunst

De Raadscommissie van Amsterdam keurt het plan van wethouder Luimstra goed in 1988 minimaal 1,5 miljoen gulden te besteden aan het verwerven en inhuren van kunstwerken voor artotheken. Dit naar aanleiding van het rapport van het organisatiebureau Leyer de Weerstra over de kunstuitleen in Amsterdam waarin een tekort van 3000 à 4000 kunstwerken wordt gesignaleerd, doordat de vraag het aanbod overtreft. (ca. 25-4-1988)

auteursrecht

Minister Korthals Altes spreekt op 26-4-1988 uit dat Buma de belangen van de haar toevertrouwde individuele auteursrechten op bevredigende wijze behartigt. De minister zei dit in een toespraak die hij hield ter gelegenheid van het vijfenzeventigjarig bestaan van Buma en de vergadering in Den Haag van het uitvoerend bureau en de administratieve raad van de Internationale Confederatie van Organisaties van Auteurs en Componisten (Cisac).

opera

In antwoord op vragen uit de Tweede Kamer laat minister Brinkman weten te zijn gemachtigd door het bestuur van De Nederlandse Opera het rapport over de opera, opgesteld door het onderzoeksbureau Harris, aan de kamer toe te sturen. De groep over de opera verontruste leiders van culturele instellingen, die zich in een open brief tot de minister had gewend, wordt door de bewindsman verwezen naar het bestuur van De Nederlandse Opera. Een gesprek met het bestuur vindt binnen een week plaats. De Nederlandse Opera blijkt de ernstige zorgen over de toekomstige artistieke kwaliteit te delen, maar zit klem tussen de wensen van de gemeente Amsterdam (zoveel mogelijk voorstellingen in het Muziektheater) en de eis van minister Brinkman (twintig van de honderd voorstellingen in Den Haag en Rotterdam). Een ander probleem is de gecompliceerde beheersstructuur. (ca. 27-4-1988)

theater

Presentatie op 27-4-1988 van het rapport 'Toneelbeleid in Nederland, over subsidiëring en advisering vanaf 1950', opgesteld door P. Ligthart en uitgegeven door de Boekmanstichting. Een van de conclusies luidt dat de overheid de subsidiëring van toneelgezelschappen in een aantal gevallen afhankelijk moet maken van het aantal toeschouwers, in andere gevallen van de artistieke kwaliteit.

beeldende kunst

Op 28-4-1988 start de presentatie van Nederlandse kunst in Frankrijk onder de titel *Vice versa*. Op veertien plaatsen in het gebied van de Rhône-Alpen is werk van Nederlandse kunstenaars te zien. Het project is georganiseerd door de Rijksdienst Beeldende Kunst.

theater

Op 29-4-1988 toont de Raad voor de Kunst zich in een advies over werkplaatsen verontrust over de omstandigheid dat de werkplaatssubsidiëring (bij de herstructurering van het toneelbestel in 1984 gekarakteriseerd als 'nieuw beleid') het startvolume van een miljoen gulden nog niet heeft bereikt. De door alle partijen wenselijk geachte geleidelijke verhoging is evenmin gerealiseerd.

theater

In een verzameladvies d.d. 29-4-1988 pleit de Raad voor de Kunst voor verruiming van het bestaande budget voor incidentele theaterproducties. Het ad hoc-aanbod is van groot belang als aanvulling op en soms ook als tegenwicht tegen het bestaande aanbod van vast gesubsidieerde gezelschappen en meerjarenprojecten. Voorts heeft het ad hoc-aanbod een functie waar het de spreiding betreft.

kunsten algemeen

Presentatie van het advies 'Een nieuw arrangement voor het kunstonderwijs', een rapport van de HBO-raad d.d. 29-4-1988, waarin onder meer wordt gesteld dat het kunstonderwijs in Nederland een zodanige opzet moet krijgen, dat er 'broedplaatsen voor kwaliteit op internationaal niveau' ontstaan. Gepleit wordt voor één vooropleiding die vier jaar duurt en voor de getalenteerden een vervolgopleiding van maximaal twee jaar. De academies voor expressie door woord en gebaar zouden kunnen worden opgeheven.

1 mei 1988

kunsten algemeen

In de literatuurstudie 'Tussen verantwoordelijkheid en solidariteit', verricht in opdracht van de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid door H.G. de Gier, wordt geconcludeerd dat het sociale en culturele beleid, zeker bij verdergaande bezuinigingen, een nieuwe ethiek nodig heeft. De studie is vooral bedoeld als discussiestuk ten behoeve van de toekomstige vormgeving van het sociale en culturele beleid. Fundamentele doordenking van de grondslagen van dit beleid is nodig om te voorkomen dat door blijvende bezuinigingen kritische grenzen in de samenleving worden doorbroken. (ca. mei 1988)

omroep

Dirigent E. de Waart wordt met ingang van 1-5-1988 artistiek leider van de divisie muziek van het Nederlands Omroepproductie Bedrijf.

dans

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 2-5-1988 inzake danswerkplaatsen, met daarin een nadere omschrijving van het fenomeen danswerkplaats om

duidelijkheid te verschaffen aan de danswereld over de wijze waarop de daar levende initiatieven in de gewenste zin zouden kunnen worden vormgegeven.

theater

De Raad van State bepaalt d.d. 2-5-1988 dat minister Brinkman de toneelgroepen Globe in Eindhoven en Theater in Arnhem ook na 31-7-1988 moet blijven subsidiëren. Het besluit om de subsidie in te trekken is genomen in strijd met algemene beginselen van behoorlijk bestuur, aldus de raad. De uitspraak hoeft volgens de minister niet te leiden tot het terugdraaien van de intussen al veranderde situatie op theatergebied in Arnhem en Eindhoven.

kunsten algemeen

Minister Brinkman stuurt d.d. 3-5-1988 het gewijzigde 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' voor advies naar de Raad voor de Kunst. Voorgesteld worden: een verlaging van subsidie voor conservering van oude films aan het Filmmuseum van 2,4 naar 1,6 miljoen gulden, en een voorlopige opschorting van bezuinigingsmaatregelen voor de Hoofdstad Operette, het Folkloristisch Danstheater en het Scapino Ballet. De voorgestelde besparing in de symfonische sector gaat voorlopig niet door.

opera

Het Europees Sociaal Fonds van de Europese Gemeenschap stelt aan Opera Forum in Enschede 1,2 miljoen gulden beschikbaar voor de opleiding van werkloze operazangers, Opera Forum Jong. Op deze manier kunnen vijftientig zangers en zangeressen een aantal jaren praktijkervaring aan hun basisopleiding toevoegen. Het starten van deze opleiding is een reactie op het afschaffen in 1986 door De Nederlandse Opera van de operaklas. (ca. 5-5-1988)

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Gezamenlijke notitie 'Kunstzinnige vorming van 12 tot 18' van minister Brinkman (WVC) en staatssecretaris Ginjaar-Maas (Onderwijs), gericht aan de Tweede Kamer. In de notitie wordt gesteld dat de vakken muziek, tekenen, handenarbeid en textiele werkvormen een zwakke positie hebben in het voortgezet onderwijs en zich slecht verdragen met het op intellectuele vaardigheden gerichte onderwijssysteem. Scholen moeten het kunstzinnig onderwijs kunnen uitbesteden aan muziekscholen en creativiteitscentra. (ca. 9-5-1988)

literatuur

In een advies van 10-5-1988 stelt de Raad voor de Kunst dat Nederlandstalig werk van Belgische auteurs in principe in aanmerking kan komen voor subsidie uit de post letterkundige boekuitgaven.

film

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 10-5-1988 over het concept-coproduktieverdrag met Canada. De raad wijst erop dat coproduktieverdragen en de taaleis van het Produktiefonds voor de Nederlandse Film nauwelijks verenigbaar zijn. Aangezien het fonds vasthoudt aan strakke hantering van de taaleis zullen er voor coprodukties additionele middelen moeten komen.

monumenten

De Tweede Kamer neemt d.d. 10-5-1988 het Wetsvoorstel ter vervanging van de Monumentenwet 1961 aan. De belangrijkste wijziging in de nieuwe wet is het systeem van vergunningverlening. Tot nu toe is dat een zaak van de minister van WVC, daarbij geadviseerd door de gemeente en de provincie. In de nieuwe wet kunnen de gemeenten die bevoegdheid overnemen, mits door de gemeenteraad een monumentenverordening is vastgesteld, waarin ten minste de inschakeling wordt geregeld van een monumentencommissie die over de vergunningverlening adviseert.

15 mei 1988

kunsten algemeen

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 18-5-1988 over een voorstel voor wijziging van de Welzijnswet. De bestemming van welzijnsgelden die het rijk de lagere overheden verstrekt, zal voortaan worden overgelaten aan de gemeenten en provincies zelf. Het aannemen van de wet zal het einde betekenen van de specifieke uitkeringen op tal van welzijnsgebieden maar ook op het gebied van de cultuur. Ook de uitkeringen die bestemd zijn voor de beeldende kunsten blijken deel uit te maken van dit rechtstreeks in de gemeente- en provinciekassen te storten bedrag. Dit zou voor de beeldende kunsten een verlies kunnen betekenen van vijfendertig miljoen gulden. Bovendien verliest het rijk aldus de greep op een samenhangend beeldende kunstbeleid. De raad acht dit in strijd met het voorontwerp van de Wet op het cultuurbezit.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

De Raad voor de Kunst meent in een advies d.d. 18-5-1988 dat beëindiging van de subsidiëring van cursuscentrum De Borckerhof in dit stadium tot gevolg heeft dat een noodzakelijke voorziening verdwijnt. In de scala van eerste- en tweede-lijncursussen vervult De Borckerhof, met name voor de sector drama en in mindere mate voor de sector beeldend en audiovisueel, een belangrijke functie. Er worden essentiële voorzieningen geboden die elders ontbreken.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

De Raad voor de Kunst adviseert d.d. 18-5-1988 over de beleidsontwikkeling voor de sector beeldend/audiovisueel op het terrein van amateuristische

kunstbeoefening. In het werk van de vijf organisaties op dit gebied (Federatie Landelijk Weefkontakt, Stichting Goed Handwerk, Federatie van Amateur Beeldende Kunstenaarsverenigingen, Bond van Nederlandse Amateurfotografen Verenigingen, Nederlandse Organisatie van Audiovisuele Amateurs) is de inhoudelijke en artistieke ontwikkeling van de verschillende vakgebieden nog onvoldoende. De raad acht intensivering van de samenwerking tussen de organisaties gewenst.

beeldende kunst

Brief aan de ministerraad van de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK), de Federatie van Kunstenaarsverenigingen, de Kunstenbond FNV en het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV), waarin de vrees wordt uitgesproken dat de overheid tekorten binnen het welzijnswerk gaat compenseren met geld dat bestemd is voor de beeldende kunsten. De organisaties dringen met klem aan op handhaving van de doeluitkeringen voor beeldende kunsten. (ca. 19-5-1988)

film

Advies d.d. 19-5-1988 van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC over de nota 'Internationalisering' van het Productiefonds voor de Nederlandse Film. De raad onderschrijft het uitgangspunt van het fonds dat de Nederlandse taal een uiterst belangrijk voertuig is van de Nederlandse cultuur. Om voor een bijdrage uit het fonds in aanmerking te komen moet een film een Nederlandse signatuur dragen, dat wil zeggen dat de voertaal van de film Nederlands moet zijn.

kunsten algemeen

De Emancipatieraad bepleit in het advies aan minister Brinkman 'Vrouwen, kunst en media' de instelling van een speciaal fonds om initiatieven van vrouwen in de kunstensector te stimuleren. Het beleid van de overheid is volgens de raad tot op heden te weinig gericht geweest op het verbeteren van de positie van vrouwen in de sectoren beeldende kunst, literatuur, muziek, dans, film, theater, pers en omroep. (ca. 20-5-1988)

musea

Op een studiedag over de groei van museumcollecties, gehouden in Haarlem, maakt de conservator van de Rijksdienst Beeldende Kunst bekend dat de dienst circa een derde van de totale collectie (110.000 werken) die grotendeels bestaat uit BKR-werk gaat afstoten. 60.000 kunstwerken worden geschonken aan niet-rijksinstellingen en 50.000 werken die hangen in rijksgebouwen worden in beheer gegeven aan de desbetreffende departementen. (ca. 21-5-1988)

theater

Nadat de toneelgezelschappen Globe en Theater begin 1988 een Arob-procedure inzake beëindiging van de subsidie hebben gewonnen, krijgt ook de Amsterdamse toneelgroep De Salon gelijk in de beroepsprocedure tegen de beschikking tot tussentijdse opheffing van het gezelschap. Het departement heeft niet kunnen aantonen dat van wanprestatie sprake is, noch van een majeure afwijking van het artistieke beleid op grond waarvan subsidie is gegeven. (ca. 26-5-1988)

theater

In een brief d.d. 26-5-1988 adviseert de Raad voor de Kunst de minister zich artistiek-inhoudelijk niets gelegen te laten liggen aan de uitspraak van de Raad van State inzake voortzetting van de subsidiëring van de toneelgroepen Globe en Theater. Er kan onmogelijk worden teruggekomen op de besluiten inzake de nieuwe toneelstructuur die inmiddels voor het zuiden en oosten van het land is ontwikkeld.

kunsten algemeen

In een advies van de Raad voor de Kunst d.d. 27-5-1988 over de positie van vrouwen in de cultuur wijt de raad de ongelijkheid in de positie van vrouwen en mannen in de kunstensector zowel aan factoren die ook op andere maatschappelijke terreinen een rol spelen als aan de specifieke omstandigheden in de kunstwereld. Het feit dat in de kunstensector evenveel vrouwen als mannen een adequate opleiding hebben gehad, heeft daar niets aan veranderd. De aanbevelingen die de raad doet, zijn vooral gericht op een intensievere deelname van vrouwen aan de bestaande kunstnetwerken.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

In een reactie d.d. 30-5-1988 op de notitie 'Kunstzinnige vorming van 12 tot 18' van minister Brinkman en staatssecretaris Ginjaar-Maas meent de Raad voor de Kunst dat het onderwijs de kunstvakken niet mag uitbesteden aan de centra voor kunstzinnige vorming. Deze vakken moeten juist een positie krijgen die gelijkwaardig is aan die van de andere vakken in het voortgezet onderwijs. Zelfs is extra stimulering gewenst in navolging van de campagne 'Kies exact'.

literatuur

De boekenclub ECI maakt op 31-5-1988 bekend een tweejaarlijkse literair-wetenschappelijke prijsvraag voor het Nederlandse taalgebied in te stellen. Voor deze ECI-prijs is een bedrag van in totaal 105.000 gulden beschikbaar, met een eerste prijs van 45.000 gulden.

1 juni 1988

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV) richt het tijdschrift *Kunsten & educatie* op, waarin de theorievorming rond de kunstzinnige vorming centraal staat. (ca. juni 1988)

kunsten algemeen

De Tweede Kamer stemt d.d. 2-6-1988 in met een wetsvoorstel van minister Brinkman, waarin de Raad voor de Kunst de bevoegdheid wordt gegeven in de toekomst rechtstreeks te adviseren aan de Tweede Kamer. Tot op heden adviseert de raad uitsluitend de minister van WVC.

kunsten algemeen

Op 2-6-1988 wordt afscheid genomen van J. Kassies als voorzitter van de Boekmanstichting, ter gelegenheid waarvan het eerste exemplaar van een speciaal voor Kassies samengestelde bundel *In ons diaconale land* wordt gepresenteerd. De bundel bevat acht opstellen over cultuurspreiding en een bibliografie van Kassies' publikaties en toespraken.

kunsten algemeen

Directeur W. Crowwel van het Rotterdamse Museum Boymans-Van Beuningen wordt per 3-6-1988 benoemd tot bijzonder hoogleraar in de kunst- en cultuurwetenschappen aan de Faculteit der historische en kunstwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

literatuur

De geprivatiseerde P.C. Hooftprijs van 25.000 gulden voor beschouwend proza (essayistisch) wordt op 3-6-1988 uitgereikt aan de schrijver-columnist H. Brandt Corstius. De dichter R. Kopland ontvangt de P.C. Hooft-poëzieprijs. Het kabinet weigerde in 1985, toen er nog sprake was van een staatsprijs, de onderscheiding toe te kennen aan Brandt Corstius, omdat deze het kwetsen tot instrument zou hebben gemaakt.

musea

Bekendmaking van de benoeming van kunsthistoricus S. Ex tot directeur Gemeentelijke Dienst Musea van Utrecht. Onder deze dienst ressorteren het Centraal Museum en het Museum Hedendaagse Kunst Utrecht. (ca. 4-6-1988)

literatuur

Het Rotterdamse Poetry International-festival stelt de Prijs van de Nieuwe Nederlandse Poëzie in. De prijs, een bedrag van 2500 gulden, wordt toegekend aan een van de acht dichters die geselecteerd zijn uit dertig Nederlandse en Vlaamse debuten in het afgelopen jaar. (ca. 6-6-1988)

omroep

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 7-6-1988 aan de minister van WVC over de afbakening van het begrip 'culturele produktie' in artikel 31 van het Mediabesluit. Beperking van het begrip tot de podiumkunsten wordt door de raad afgewezen, dit in tegenstelling tot de opvatting van het Commissariaat voor de Media. In het advies beargumenteert de raad zijn stellingname.

musea

Officiële opening van het Museum 1940-1945 te Dordrecht op 10-6-1988.

vormgeving

De Federatie van Kunstenaarsverenigingen presenteert de nota 'Ontwerp voor infrastructuur'. In deze nota wordt gepleit voor spoedige oprichting van een instituut voor de vormgeving en een instelling voor industrieel ontwerpen, zodat Nederland nog voor het opengaan van de Europese grenzen in 1992 beschikt over een volwaardige infrastructuur voor een samenhangend beleid ter zake. Nederland heeft een forse achterstand in te halen op landen als Engeland, de Bondsrepubliek Duitsland, Zweden, Finland en Italië. (ca. 11-6-1988)

musea

Opening op 11-6-1988 van het nieuwe beeldenbos van tien hectare, behorend bij het Rijksmuseum Kröller-Müller in Otterlo in het kader van het vijftigjarig jubileum van het museum. Daarmee wordt de huidige expositieruimte buiten verdubbeld.

kunsten algemeen

Met een Engelstalig symposium over de internationale stand van zaken op het gebied van computergrafiek en computeranimatie wordt op 13-6-1988 in het Groninger Museum de officiële start gevierd van de Groninger Stichting Computeranimatie. Dit voor Europa unieke na- en bijscholingsinstituut, dat is opgezet door de Rijkshogeschool Groningen, de sector kunstvakopleidingen 'Academie Minerva' en de firma Digima, ontving bijna drie miljoen gulden subsidie.

omroep

De Nederlandse Toonkunstenaars Bond en de Kunstenbond FNV bepleiten in een brief aan de Tweede Kamer een aanzienlijk deel van de extra inkomsten bij de uitbreiding van de Ster-reclame te gebruiken voor het op de televisie brengen van produkten van Nederlandse kunstinstellingen. (ca. 14-6-1988)

15 juni 1988

opera

Het bestuur van De Nederlandse Opera maakt de benoeming bekend van P. Audi als artistiek leider van De Nederlandse Opera. Audi, opvolger van J. van Vlijmen, is momenteel directeur van het Almeida Theatre in Londen. (ca. 20-6-1988)

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

In een brief aan de Raad voor de Kunst deelt het Fonds voor de Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst mee dat slechts 17 procent van alle aanvragen voor een vergoeding van de beroepskosten van beeldende kunstenaars in 1989 kan worden gehonoreerd. In 1988 is dat nog 25 procent. (ca. 24-6-1988)

film

Een delegatie van de grootste vier audiovisuele archieven in Nederland (Filmmuseum, Film- en Beeldarchief Nederlandse Omroep Stichting, Film- en Fotoarchief van de Rijksvoorlichtingsdienst en het Audiovisueel Archief van de Stichting Film en Wetenschap) biedt minister Brinkman d.d. 27-6-1988 een nota aan waarin de knelpunten, waarmee de archieven te kampen hebben, zijn geïnventariseerd. Het belangrijkste knelpunt is de grote achterstand bij de conservering van speelfilms en beeldbanden, waardoor grote hoeveelheden historisch materiaal verloren dreigen te gaan.

kunsten algemeen

Het Cultureel Jongeren Paspoort zal ook profijt gaan opleveren in Frankrijk, België, Luxemburg, Spanje, Portugal en Schotland. Dit is besloten na overleg met de zusterorganisaties in deze landen. De 150.000 CJP-leden kunnen dezelfde kortingen krijgen op bezoek aan toneel, muziek, festivals en musea als in Nederland. (ca. 29-6-1988)

muziek/theater

De Nederlandse Toonkunstenaars Bond richt de Vereniging van Amusementskunstenaars (VAK) voor kosteloze bemiddeling tussen opdrachtgevers en bij de bond aangesloten artiesten en musici. De bond probeert hiermee het gebrek aan adequate arbeidsbemiddeling voor deze groepen te compenseren. Volgens de VAK verdienen commerciële bureaus aanzienlijke bedragen met bemiddeling, hetgeen veelal een zware financiële belasting betekent voor het budget van opdrachtgevers. (ca. 29-6-1988)

dans

De Raad voor de Kunst adviseert d.d. 29-6-1988 over de educatieve activiteiten van het Scapino Ballet. Het voornemen tot bekostiging van de uitvoering van de educatieve werkzaamheden uit het projectenbudget amateuristische

kunstbeoefening/kunstzinnige vorming, vindt de raad afkeurenswaardig, omdat het een activiteit betreft die voor rekening behoort te komen van de lagere overheden.

1 juli 1988

poppentheater

Ongevraagd advies van de Raad voor de Kunst d.d. 6-7-1988 aan minister Brinkman over de laatste ontwikkelingen omtrent het Nederlands Poppentheater Instituut, en over de randvoorwaarden waarbinnen dit instituut moet gaan opereren. De instelling zou belast moeten worden met het voeren van een festivalbeleid en de raad adviseert het gevraagde bedrag van 450.000 gulden toe te kennen.

culturele minderheden

Minister Brinkman van WVC deelt de vier migrantenomroepen in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht per brief mee dat per 1-1-1989 de rijkssubsidie zal worden beëindigd. De financieel-economische problemen noodzakten het kabinet de beschikbare budgetten te verminderen, aldus de minister. Inhoudelijke argumenten ontbreken. (ca. 9-7-1988)

kunsten algemeen

In een brief aan de Raad voor de Kunst stelt de provincie Gelderland uitermate ontevreden te zijn over de wijze waarop minister Brinkman het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' nader wil uitwerken. Door structurele subsidiëring van nagenoeg alle in de Randstad gevestigde gezelschappen en het toekennen van incidentele subsidies aan instellingen in de regio voegt de bewindsman een andere dimensie toe aan het Kunstenplan. Er dreigt op deze wijze een onevenwichtige verhouding te ontstaan tussen voorzieningen in en buiten de Randstad.(ca. 14-7-1988)

beeldende kunst

De Rijksdienst Beeldende Kunst maakt op 14-7-1988 bekend dat collectioneur P. Cleveringa zijn verzameling moderne beeldende kunst aan het rijk schenkt. De schenking bestaat uit honderdzeventig werken van bijna honderd kunstenaars uit de laatste dertig jaar. Tot 1993 zal elk jaar een gedeelte aan de rijkscollectie worden toegevoegd.

15 juli 1988

musea

Naar aanleiding van een brief van de minister van WVC waarin de Raad voor de Kunst wordt verzocht zijn mening uit te spreken over een Tijdelijke

Aankoopsubsidieregeling Musea en gevraagd wordt de advisering over de te zijner tijd te verwachten aanvragen van musea op zich te nemen, adviseert de raad over dit laatste punt positief op 20-7-1988. Tevens gaat hij akkoord met het voorstel de Rijkscommissie voor de Musea te verzoeken een voordracht voor bedoelde werkgroep te doen.

dans/operette

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 21-7-1988 aan minister Brinkman waarin de raad de opvatting van de hand wijst dat de Hoofdstad Operette en het Folkloristisch Danstheater te zwaar op het kunstenbudget drukken en dat de door hen gerepresenteerde kunstvormen beter projectsgewijs ondersteund kunnen worden. Het onderbrengen van de twee gezelschappen in een aparte categorie muziek- en danstheater acht de raad niet zinvol. Hij wil de twee gezelschappen blijven zien als representanten van respectievelijk het muziektheater en de dans.

film

De Raad voor de Kunst adviseert d.d. 21-7-1988 positief over het functioneren en de subsidiëring van de Stichting Cinemien. In afwachting van de resultaten van een doelmatigheidsonderzoek acht de raad het verantwoord een overbruggingskrediet van 150.000 gulden te verlenen.

muziek/theater

Intrekking van een kort geding van de Nederlandse Toonkunstenaars Bond (NTB) tegen de Nederlandse Staat. De NTB besluit daartoe nadat minister De Koning (Sociale Zaken) inging op de eis van de bond. Die eis bestond uit een verklaring dat de gewestelijke arbeidsbureaus geen persoonlijke gegevens van ingeschrevenen mogen verstrekken aan commerciële bemiddelingsbureaus en agenten op het gebied van de podiumkunsten. (ca. 27-7-1988)

kunsten algemeen

Ongevraagd advies van de Raad voor de Kunst d.d. 29-7-1988 over de uitwerking van het 'Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992'. De raad betreurt het, met de minister, dat met dit eerste Kunstenplan minder verschuivingen konden plaatsvinden dan aanvankelijk werden beoogd. Beleidsvoering op basis van vierjaarlijkse plannen wordt een goede zaak geacht, evenals de betrokkenheid van de Raad voor de Kunst daarbij. De raad maakt kanttekeningen bij de indeling van enkele kunstinstellingen bij bepaalde categorieën, en meent onder meer dat de voor dans en jeugdtheater vrijgemaakte gelden een structurele basis verdienen.

theater

Het per 31-7-1988 wegens beëindiging van de subsidiëring opgeheven Werkteater wordt in een andere vorm voortgezet. Een aantal

overheidsinstellingen heeft de groep opdracht gegeven het komend seizoen vijf ad hoc-producties te maken, die elk vijftien à twintig keer voor specifieke groepen zullen worden gespeeld.

1 augustus 1988

omroep

Per 1-8-1988 wordt mevrouw mr. A.M. Gerritsma benoemd tot directeur van het Stimuleringsfonds voor Nederlandse Culturele Omroepproducties.

dans

De Raad voor de Kunst adviseert op 1-8-1988 een verhoging van de meerjarensubsidie van de dansgezelschappen Reflex, Introdans, Dansproductie, en Dansgroep Krisztina de Châtel, een verhoging die mogelijk is nu de bijstelling van het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' voorziet in een 'verruiming' van de middelen voor de danssector met 2,6 miljoen gulden. De raad tekent hierbij aan dat deze 'verruiming' ontstaan is door subsidieverlaging van andere gezelschappen of het overnemen van subsidiëring door de gemeentelijke overheid.

theater

Stichting Het Zuidelijk Toneel in Eindhoven wordt vanaf 1-8-1988 operatief. De stichting, de opvolger van Globe, heeft als doel zorg te dragen voor de spreiding van theaterproducties in het zuiden. Het seizoen 1988/1989, dat wordt beschouwd als een overgangsfase tussen het Globe-tijdperk en de definitieve vestiging van een theatervoorziening in Brabant, begint met vier grote producties.

letteren

In een brief aan minister Korthals Altes van Justitie en minister Brinkman van WVC delen de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond en de Vereniging van Letterkundigen mee ernstig bezorgd te zijn over de vertragingen die zijn ontstaan bij de voortgang van een nieuwe wettelijke regeling voor het leenrecht. De regeling van de leenrechtvergoeding is sinds 1-1-1987 tijdelijk onderdeel van de Welzijnswet. Als er voor 1-1-1990 geen wetsontwerp is ingediend vervalt op die datum de voorlopige regeling. (ca. 4-8-1988)

kunsten algemeen

Op 5-8-1988 verschijnt bij het Sociaal en Cultureel Planbureau de studie 'De kunstenaar en de arbeidsmarkt' van K.E. Loderer. Het werkloosheidscijfer van uitvoerende kunstenaars ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Kunstenaars die wel werk vinden verrichten dit vaak nauwelijks juridisch beschermd, onder bijzonder onvoordelige bemiddelingsvoorwaarden en met onderling onevenredig grote inkomstenverschillen, zo blijkt uit het rapport. Doordat de gemeentelijke

arbeidsbureaus kunstenaars hoogst zelden aan passend werk kunnen helpen is deze groep voor een belangrijk deel aangewezen op tussenkomst van commerciële bemiddelingsbureaus.

theater

De conclusie van het onderzoeksrapport 'De samenhang opleiding-beroepspraktijk in de theatersector', opgesteld en uitgegeven door de Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek van de Universiteit van Amsterdam, luidt dat bijna alle oud-studenten van het theateronderwijs werk vinden in de theatersector. Kenmerkend zijn echter de lage inkomsten, versnipperde beroepsuitoefening en periodieke werkloosheid. (ca. 7-8-1988)

15 augustus 1988

theater

Het RO Theater, vaste bespeler van de Rotterdamse schouwburg, richt een stichting op voor het werven van sponsors. De stichting, Fundus, informeert potentiële sponsors door middel van een brochure over de activiteiten van het gezelschap. De mogelijkheden tot het verlenen van een financiële bijdrage variëren van gehele of gedeeltelijke seizoenssponsoring en sponsoring van een productie tot het uitkopen van een hele voorstelling of het gebruik maken van speciale theaterarrangementen. (ca. 16-8-1988)

omroep

A. van den Heuvel, vice-voorzitter van de Nederlandse Omroep Stichting, geeft in een brief aan minister Brinkman te kennen dat de omroep niet zal meewerken aan het opstellen van een vrijwillige code voor een aantal minimaal in acht te nemen grenzen van moraal en fatsoen. De NOS reageert hiermee op een verzoek van minister Brinkman het maken van een dergelijke code te bevorderen. Dit verzoek vloede voort uit een klacht van de Bond tegen het Vloeken en uit vragen in de Tweede Kamer. (ca. 18-8-1988)

theater

Presentatie van het eerste nummer van het toneeltijdschrift *Maart*, een initiatief van de artistiek leider van Het Nationale Toneel, H. Croiset. Het blad zal vijf maal per jaar verschijnen. (ca. 18-8-1988)

fotografie

Opening d.d. 19-8-1988 van de eerste Fotografie Biënnale in Rotterdam, georganiseerd door het centrum voor fotografie Perspektief, dat voor de gelegenheid is ondergebracht in de Stichting Fotografie Biënnale Rotterdam.

theater

Minister Brinkman neemt het advies over van de Raad voor de Kunst om de toneelgroepen Persona en De Salon geen subsidie meer te verlenen voor het seizoen 1989-1990. (ca. 26-8-1988)

theater

Toneelgroep Theater in Arnhem zet haar activiteiten voort onder de naam Theater aan de Rijn. Dit is een tussenoplossing voor de periode tot 1 augustus 1989. Op die datum wordt de toneelgroep omgezet in de Stichting Toneelvoorziening voor Oost-Nederland. De oorspronkelijk bedoelde opheffing van het gezelschap voor het seizoen 1988-1989 werd in mei 1988 voorkomen via een vernietiging van dat besluit van de minister van WVC door de Raad van State. (ca. 31-8-1988)

theater

De Amsterdamse Kunstraad heeft veel kritiek op het beleid van de Amsterdamse Stadsschouwburg en adviseert Burgemeester en Wethouders van Amsterdam het theater 1.175.000 gulden minder ter beschikking te stellen. De Bovenzaal van de Stadsschouwburg zou niet meer bespeeld moeten worden. Hetzelfde geldt voor de twee kleine zalen van Frascati. Met de voorstellen wordt beoogd de door de gemeente gewenste bezuinigingen van 547.000 gulden te realiseren, nu de sluiting van De Kleine Komedie niet doorgaat. (ca. 31-8-1988)

1 september 1988

muziek

Het Hilversums Conservatorium (de faculteit Muziek van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten) en de Hilversumse Akademie voor Lichte Muziek starten een samenwerkingsverband op het gebied van de lichte muziek, onder andere door uitwisseling van docenten. (september 1988)

theater

Opening in september 1988 van het Rotterdams Centrum voor Theater, een theaterschool die behalve een dagopleiding voor acteurs en actrices een deeltijdopleiding verzorgt van twee dagen per week voor toneelspel, regie en grime.

kunsten algemeen

Brief van eenendertig personen die bij internationale culturele samenwerking zijn betrokken aan de kamercommissies voor Buitenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen, en Welzijn en Cultuur. In de brief wordt het internationaal cultureel beleid dat de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid schetst in het rapport 'Cultuur zonder Grenzen', ernstig bekritiseerd. De regering zou moeten worden uitgenodigd een beleid te ontwikkelen dat voldoet

aan de kwaliteitseisen die ook gelden voor andere gebieden van het buitenlandse beleid. (ca. 1-9-1988)

dans

Met ingang van 1-9-1988 is de danser H. Ebbelaar, vanaf 1970 eerste solist van Het Nationale Ballet, benoemd tot adjunct artistiek leider van dat gezelschap.

dans

Per 1-9-1988 wordt H. van Maanen benoemd als choreograaf bij het Nederlands Dans Theater in Den Haag.

auteursrecht

De Tweede Kamer gaat akkoord met het voorstel van minister Korthals Altes van Justitie om via aanpassing van de Auteurswet het illegaal kopiëren van computerprogramma's, het onrechtmatig vermenigvuldigen en verhandelen van videobanden en fotopiraterij tegen te gaan. (ca. 7-9-1988)

literatuur

In de nota 'Naar een constructief beleid van de rijksoverheid ten aanzien van de Friese taal' vraagt de Ried fan de Fryske Beweging aan regering en parlement de beloften, die in het verleden zijn gedaan maar nooit zijn ingelost, te realiseren. Het betreft onder meer wensen over de emancipatie van het Fries, zoals de positie van de taal in het officiële verkeer, in het rechtsverkeer en in het (voortgezet) onderwijs, en over televisieprogrammering in de Friese taal. (ca. 7-9-1988)

muziek

Presentatie op 7-9-1988 van het 'Beleidsplan 1988-1993' van Het Gelders Orkest. Het orkest wil tenminste zeven en een halve formatieplaats toevoegen aan de bestaande orkestbezetting van drieënzestig musici om als symfonieorkest te kunnen blijven functioneren. Door de huidige omvang is het orkest, zo wordt gesteld, jaarlijks gedwongen tot eenzelfde programmering, waardoor het verloop van musici groot is en de oostelijke muziekvoorziening ernstig in gevaar komt.

muziek

Officiële opening op 9-9-1988 van het nieuwe muziekcentrum in Enschede. In de concertzaal is ruimte voor 830 tot 2000 bezoekers. De bouw van het complex is gefinancierd door de gemeente Enschede, het ministerie van WVC, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, bedrijven en via inkomsten uit publieksacties.

literatuur

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 9-9-1988 over het 'Beleidsplan 1988-1991' van het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum. In het licht

van de voorgenomen activiteiten die het algemeen in literatuur geïnteresseerde publiek ten goede komen, en van de zorgelijke situatie ten aanzien van de documentenverwerking betreurt de raad het zeer dat het 'Plan voor het Kunstbeleid 1988-1992' niet voorziet in een stijging van het budget van het museum, ondanks de verhoging van het letterenbudget met 2,2 miljoen gulden.

film

Nederlandse filmmakers bieden minister Brinkman op 12-9-1988 een manifest aan, waarin ze constateren dat het voortbestaan van de Nederlandse film ernstig wordt bedreigd door wetgeving in Europees verband die bepaalt dat EG-lidstaten subsidies niet uitsluitend beschikbaar mogen stellen voor films van eigen makelij. Het Genootschap van Nederlandse Speelfilmmakers, de Speelfilmproducenten (NBB) en de Beroepsvereniging van Film- en Televisiemakers (NBF) roepen de bewindsman op deze kwestie te bespreken met zijn Europese collega-ministers van Cultuur.

omroep

Minister Brinkman maakt 14-9-1988 bekend dat het Omroeparchief vijfendertig miljoen gulden zal krijgen, verdeeld over zeven jaar, om de achterstand in de conservering in te lopen en het archief toegankelijk te maken. Voor een onderzoek naar de mogelijkheid één groot nationaal beeld- en geluidarchief op te zetten is 200.000 gulden beschikbaar. De minister zal tevens de omroepen verplichten al het uitgezonden materiaal voor archiefdoeleinden bij het beeldarchief in te leveren.

literatuur

Brief van de Raad voor de Kunst d.d. 14-9-1988 aan minister Brinkman, waarin de vrees wordt uitgesproken dat het letterenbeleid schade zal ondervinden van het voornemen de beleidsafdeling Letteren te verplaatsen van de directie Kunsten naar de directie Radio, Televisie en Pers van het ministerie van WVC. Volgens de Raad is de kern van het letterenbeleid het bevorderen van de Nederlandse literatuur, waarbij de nadruk moet liggen op het scheppen van literatuur. Wanneer nu het letterenbeleid wordt ingepast in een omgeving waarin cultuuroverdracht en participatie centraal staan, zullen de inhoudelijke beleidsuitgangspunten van het letterenbeleid zodanige schade oplopen dat het op den duur ook daadwerkelijk geen kunstbeleid meer is, aldus de raad.

use ind auto

2350



guy

15 september 1988-15 september 1989

15 september 1988

muziek

Viering van het twintigjarig jubileum van de stichting STEIM, Studio voor Elektro-Instrumentale Muziek, die zich ten doel stelt hardnekkige vooroordelen over elektronische muziek uit de wereld te helpen. (ca. 15-9-1988)

literatuur

Schriftelijke vragen van de Tweede-Kamerfracties van PvdA, CDA, VVD en D66 op 15-9-1988, waarin opheldering wordt gevraagd over het voornemen van het ministerie van WVC de beleidsafdeling Letteren binnen het directoraat-generaal Culturele Zaken per 1-1-1989 van de directie Kunsten te verplaatsen naar de directie Radio, Televisie en Pers. De fracties verzoeken de minister de structuur van het departement ongewijzigd te laten totdat de kamer zich bij de behandeling van de kunstbegroting in november over de kwestie heeft uitgesproken.

beeldende kunst

Protest van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen, de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) en de Kunstenbond-FNV bij de wethouder van kunstzaken in Amsterdam over 'de zeer trage wijze' waarop subsidies aan beeldend kunstenaars worden toegekend. Aanleiding voor het protest is dat Amsterdam nog steeds geen productiesubsidie voor beeldend kunstenaars heeft uitgekeerd, hoewel de inschrijving hiervoor een halfjaar geleden is afgesloten. (ca. 16-9-1988)

musea

Minister Brinkman maakt op 16-9-1988 bekend dat vanaf 1989 het financiële risico van rijksmusea bij het organiseren van grote tentoonstellingen voor maximaal 500 miljoen gulden per jaar gedragen zal worden door de Nederlandse staat. Deze indemniteitsregeling is vooral bedoeld om een beperkt aantal tentoonstellingen van uitzonderlijk belang en internationale allure mogelijk te maken, ondanks de zeer hoge verzekeringskosten.

muziek

Volgens een rapport aan de minister van WVC, opgesteld door een gezamenlijke werkgroep van het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest, zullen beide orkesten per 1-1-1989 samengaan in de Stichting Nederlands Symfonie Orkest, orkest voor Drenthe, Friesland en Groningen. De werkgroep vraagt de minister voor half oktober een budgettaire keuze te maken uit de twee mogelijkheden voor een nieuwe orkestvoorziening in het noorden: of twee standplaatsen voor een nieuw noordelijk orkest, of één locatie.

musea

Publikatie d.d. 19-9-1988 van het rapport 'Rijksmusea' van de Algemene Rekenkamer. Een van de conclusies uit het rapport luidt dat alle betrokken zeventien rijksmusea in een fors aantal opzichten slecht functioneren. Ze krijgen negatieve beoordelingen inzake personeelsbeleid, financieel beheer, bewaking en beveiliging, collectiebeheer en de relatie met hun zogeheten steunstichtingen. De Rekenkamer wijst onder meer op het tekort aan middelbaar ondersteunend personeel en bewakings- en beveiligingsfunctionarissen.

kunsten algemeen

Oprichting op 29-9-1988 van de Vereniging Amsterdamse Kunst, een organisatie waarvan kunstinstellingen lid kunnen worden en die ten doel heeft de belangen van de kunst in Amsterdam te behartigen. De Vereniging is ontstaan als reactie op de steeds verdergaande bezuinigingen op het kunstbudget.

film

In een kort geding, d.d. 22-9-1988, dat de stichting Stop de Film, een aantal christelijke verenigingen en een groot aantal particulieren hadden aangespannen tegen de distributeur van de film *The last temptation of Christ* van Martin Scorsese, besluit de president van de rechtbank te Amsterdam dat de film niet godslasterlijk, niet beledigend, niet onrechtmatig, en niet onnodig grievend is. De film mag derhalve in de bioscopen worden vertoond.

fotografie

De Stichting Nederlands Foto-Archief wordt definitief in Rotterdam gevestigd. De Raad van State heeft deze beslissing van minister Brinkman bevestigd. De minister had bij de subsidieverlening aan de stichting als voorwaarde gesteld dat zij zich in Rotterdam zou vestigen. De stichting gaf echter de voorkeur aan Amsterdam, en ging tegen deze subsidievoorwaarde in beroep. Dit is nu afgewezen. (ca. 23-9-1988)

muziek/theater

Het gemeentebestuur van Amsterdam maakt het plan bekend het Shaffy Theater in 1990 op te heffen om er De IJsbreker, podium voor moderne muziek, in onder te brengen. Met de opheffing van Shaffy wil de gemeente een half miljoen gulden bezuinigen. Daarmee moeten de kosten van het voortbestaan van De Kleine Komedie worden gecompenseerd. (ca. 30-9-1988)

poppentheater

Voor de eerste maal wordt de vierjaarlijkse Jan Nelissenprijs voor poppenspel van het Amsterdams Fonds voor de Kunst uitgereikt. De winnares, Marijke Meijer, ontvangt een bedrag van 10.000 gulden. (ca. 30-9-1988)

theater

Advies van de Raad voor de Kunst op 30-9-1988 waarin een inhoudelijk oordeel wordt gegeven over het Theaterfestival, in aansluiting op het advies uit april 1988 over de financiering van het festival. De raad vindt het festival een goede mogelijkheid voor presentatie van belangrijke voorstellingen uit het afgelopen seizoen en een goede gelegenheid voor theatermakers om elkaars werk te zien.

1 oktober 1988

architectuur

Inwerkingtreding van de Wet op de Architectentitel per 1-10-1988. Bouwkundig architecten, stedenbouwkundigen, tuin- en landschapsarchitecten en interieurarchitecten mogen vanaf 1-1-1989 hun titel alleen voeren als zij staan ingeschreven in het architectenregister. In oktober 1988 hebben zich daarvoor 7200 architecten aangemeld bij de Stichting Bureau Architectenregister en bij hun beroepsorganisaties. Recht op registratie hebben degenen die met succes een van de in de wet met name genoemde opleidingen of examens hebben voltooid.

theater

In een brief aan de wethouder van kunstzaken van Amsterdam M. Luimstra, bekritisieren de directeuren van de Amsterdamse theaters scherp het rapport van de Amsterdamse Kunstraad, waarin het theaterbeleid werd geëvalueerd. De commissie die het rapport opstelde had onvoldoende kennis van het theaterbedrijf en was nauwelijks geïnteresseerd in de ervaringen die de theaters de afgelopen jaren opdeden. Het rapport is inconsistent, onvoldoende gedocumenteerd en niet doordacht, aldus de directeuren. (ca. 1-10-1988)

architectuur

Het bestuur van het Nederlandse Architectuurinstituut kiest het ontwerp van J. Coenen voor de nieuwbouw van het instituut in Rotterdam. (ca. 2-10-1988)

muziek

Het bestuur van het Frysk orkest schrijft de Tweede Kamer, in een reactie op het rapport van een onafhankelijke werkgroep over het orkestenbestel voor de drie noordelijke provincies, het onaanvaardbaar te achten dat er één nieuwe orkestvoorziening in het noorden van het land in één vestigingsplaats komt. De kosten van één voorziening zijn tien miljoen gulden. Voor een miljoen gulden meer kan die ene voorziening in twee steden gevestigd blijven en zijn er grote artistieke, maatschappelijke en sociale voordelen te behalen. (ca. 3-10-1988)

literatuur

De omroepen KRO en NCRV brengen vanaf 4-10-1988 samen het nieuwe literaire tijdschrift *Nadruk* uit, dat tweemaandelijks zal verschijnen. *Nadruk* is de

opvolger van het blad waarin de NCRV tot dusver integrale teksten afdruckte van het programma Literama.

film

Tijdens een bijzondere zitting van de Nijmeegse gemeenteraad, waar de cineast J. Ivens wordt gehuldigd, wordt deze in Nijmegen geboren filmer benoemd tot ereburger van de stad. (ca. 5-10-1988)

monumenten

De Amsterdamse Raad voor de Monumentenzorg, de Amsterdamse Raad voor de Stedebouw en de Amsterdamse Kunstraad stellen in een ongevraagd advies aan de betrokken wethouders dat in Amsterdam zes supervisors moeten worden aangesteld om de kwaliteit van architectuur en stedebouw op een hoger niveau te brengen. De ingewikkelde procedures en regels en competentiegeschillen tussen gemeentelijke diensten zijn de oorzaak van het feit dat de Amsterdamse architectuur kwalitatief achterloopt op bijvoorbeeld Rotterdam en Den Haag. (ca. 6-10-1988)

literatuur

In antwoord op schriftelijke vragen van de kamerleden van VVD, CDA, PvdA en D66 deelt minister Brinkman mee dat het bibliotheek- en letterenbeleid met zijn artistieke achtergrond kwaliteitsverbeterend kan werken op de media als cultuurindustrie. Het voornemen de afdeling Letteren over te hevelen van de departementsdirectie Kunsten naar de directie Radio, Televisie en Pers levert op deze manier de beste bijdrage aan de cultuurpolitieke oriëntatie van de verschillende delen van het cultuurbeleid, aldus de minister. (ca. 10-10-1988)

kunsten algemeen

In een persoonlijke brief aan minister Deetman van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen schrijft de voorzitter van het college van bestuur van de Hogeschool Den Bosch, M. Ooms, dat het zwaartepunt van het kunst- en cultuuronderwijs in Noord-Brabant dient te liggen bij de Hogeschool Den Bosch. Concentratie van dit onderwijs in Breda en/of Tilburg zou (mede gezien het dreigende vertrek van Het Brabants Orkest uit Den Bosch) leiden tot een sterke uitholling van het culturele voorzieningenniveau in de Brabantse hoofdstad. (ca. 13-10-1988)

literatuur

Kort geding d.d. 13-10-1988 van de schrijver en kunsthandelaar A. Venema tegen *Het Parool* en de Haagse kunsthandelaar H. van der Vet. De eis dat *Het Parool* zich op straffe van een dwangsom van 50.000 gulden dient te onthouden van publikatie van berichten waarin Venema in verband wordt gebracht met vervalsingszaken, wordt verworpen. De publikaties worden niet onrechtmatig geacht, aldus de president van de Amsterdamse rechtbank.

kunsten algemeen

Op 16-10-1988 wordt in Paradiso een bijeenkomst gehouden over het thema 'Amsterdams cultureel onbehagen', georganiseerd door Paradiso, *Het Parool* en de Boekmanstichting.

literatuur

In Rotterdam wordt in de week van 17-10-1988 een festival gehouden over homoseksuele literatuur.

literatuur/musea

Het college van bestuur van de Rijksuniversiteit Leiden keurt op 18-10-1988 het plan van een projectgroep van het bestuur van de Letterenfaculteit goed, dat voorziet in bezuinigingen van 300.000 gulden op de administratie en organisatie van het Prentenkabinet. Voorjaar 1988 dreigde het museum geheel te verdwijnen ten gevolge van bezuinigingen.

kunsten algemeen

De Stichting Sponsors voor Kunst schrijft in een brief aan staatssecretaris Koning van Financiën dat het BTW-tarief op kunstsporing moet worden teruggebracht van 20 naar 6 procent. Sponsoring wordt in deze visie beschouwd als een vorm van prijssubsidie: ze beïnvloedt de hoogte van de toegangsprijzen, zodat het redelijk is hier het lage tarief van toepassing te laten zijn. (ca. 21-10-1988)

dans

Voorstel van het Nederlands Instituut voor de Dans een parlementaire enquête in te stellen naar het kunstbeleid van minister Brinkman. Dit naar aanleiding van de stelling dat de minister de Tweede Kamer onjuiste en onvolledige informatie heeft gegeven over de rijks gelden die de komende jaren beschikbaar worden gesteld voor de Nederlandse danssector. (ca. 21-10-1988)

kunsten algemeen

Presentatie d.d. 21-10-1988 van een modelcontract voor het sponsoren van kunst, opgesteld door de Stichting Sponsors voor Kunst in samenwerking met een Amsterdams notariskantoor. Uitgangspunt is de samenwerking tussen een culturele instelling en één of meer bedrijven. Zowel musea als instellingen op het gebied van de podiumkunsten kunnen het contract gebruiken.

muziek

In een advies over de orkestvoorziening voor Noord-Nederland dat op 24-10-1988 wordt aangeboden aan de minister van WVC, deelt de Raad voor de Kunst mee dat één orkest in één standplaats in principe de meest voor de hand

liggende organisatievorm is. Zo'n orkest is wel, indien en zo vaak als gewenst, op te splitsen in deelensembles, aldus de raad.

kunsten algemeen

De Raad voor de Kunst onderschrijft in een advies aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen, d.d. 25-10-1988, in grote lijnen het taakverdelings- en concentratieproces in het hoger kunstonderwijs. De raad gaat akkoord met een vergaande concentratie van opleidingen, het terugbrengen van studentenaantallen en met het vaststellen van percentages studenten die mogen doorstromen naar de tweede fase. Deze getallen zijn echter in feite arbitrair en moeten in de toekomst worden onderbouwd met kwaliteitscriteria. De raad meent voorts dat de bijzondere voorzieningen, en dus ook het geld dat daarvoor beschikbaar is, moeten worden overgeheveld van de minister van Onderwijs en Wetenschappen naar die van WVC.

opera

De Amsterdamse raadscommissie Stadhuis-Muziektheater gaat op 26-10-1988 met uitzondering van de VVD-fractie akkoord met het voorstel van Burgemeester en Wethouders voor een aanvullend krediet van ruim twee miljoen gulden voor de Stopera. Het gaat om aanvullende werkzaamheden zoals het aanbrengen van extra ramen, elektrische deuren en beveiligingsvoorzieningen.

dans

Faillietverklaring van het Werkcentrum Dans in Rotterdam. Het gezelschap kampte met een tekort van een miljoen gulden, een schuld die de gemeente Rotterdam weigerde over te nemen. (ca. 27-10-1988)

architectuur

De jury van de ideeënprijsvraag die door *NRC Handelsblad* is uitgeschreven voor een nieuw ontwerp voor het Amsterdamse Museumplein, kent drie eerste prijzen ex aequo toe en zes eervolle vermeldingen. De drie bekroonde plannen zijn ontworpen door: H. Zeinstra en O. van den Berg, J. Bendschot en T. Mees, en R. Bunschoten. (ca. 28-10-1988)

literatuur

Symposium d.d. 28-10-1988 over het thema 'Wat heet "fout" in de literatuur?', georganiseerd door de Jan Campertstichting. Aan de orde komen onder meer de volgende onderwerpen: literatuur en ideologie, antisemitisme in de literatuur en het literaire klimaat in Nederland en Vlaanderen omstreeks 1940.

theater

Manifestatie in het Shaffy Theater d.d. 29-10-1988 tegen het voornemen van Burgemeester en wethouders van Amsterdam tot sluiting van dit theater. Op

deze wijze tracht het gemeentebestuur een bedrag van 500.000 gulden op de begroting te bezuinigen. De manifestatie trok ruim 1200 mensen.

muziek/theater

De gemeenteraad Den Haag stemt d.d. 30-10-1988 in met het voorstel van wethouder J. Verduyn Lunel het komende jaar 200.000 gulden beschikbaar te stellen voor het Holland Festival. Het voortbestaan van de Haagse programmering van het festival is hierdoor het komende jaar verzekerd.

1 november 1988

muziek

Minister Brinkman besluit dat voor Drenthe, Friesland en Groningen een zinvolle en passende orkestvoorziening in één vestigingsplaats komt. Dit is het goedkoopste van twee mogelijke modellen voor verdergaande samenwerking tussen het Noordelijk Filharmonisch Orkest in Groningen en het Frysk Orkest in Leeuwarden. Het budget bedraagt tien miljoen gulden per jaar. (ca. 1-11-1988)

literatuur

Het 'Beleidsplan 1989-1992' van het Fonds voor de Letteren wordt d.d. 1-11-1988 aangeboden aan de vaste kamercommissie voor Cultuur. In het plan wordt voorgesteld de subsidie aan schrijvers en vertalers in 1992 te verhogen met 2,5 miljoen gulden. Het jaarlijks te besteden bedrag van het fonds zou daarmee oplopen van 3,8 naar 6,3 miljoen gulden.

kunsten algemeen

Tijdens een symposium in Leidschendam over BTW en cultuur d.d. 2-11-1988, georganiseerd door het ministerie van WVC, toont minister Brinkman zich een voorstander van hantering door de Europese Gemeenschap van een laag BTW-tarief voor cultuur, dat ligt tussen de 4 en 9 procent. Dit tarief zou vanaf 1992 in alle lidstaten moeten gelden.

opera

De Adviesraad van De Nederlandse Opera wordt door het Operabestuur opgeheven. Dit vindt plaats door het artikel in de statuten, waarin de opera wordt verplicht tot het instellen van de raad, te schrappen. (ca. 5-11-1988)

literatuur

De Raad voor de Kunst onderschrijft in zijn advies d.d. 8-11-1988 in grote lijnen het beleidsplan van het Fonds voor de Letteren. Met de uitvoering van dit plan is in de jaren 1989-1992 een extra investering van 2,5 miljoen gulden gemoeid, een bedrag waarin het al enkele jaren bestaande tekort van 400.000 gulden op de fondsbegroting is opgenomen. Of die claim, die beslag legt op 50 procent van de totale letterenbegroting, echter met het oog op de andere prioriteiten in het

letterenbeleid haalbaar is, betwijfelt de raad. De verhoging zou gerealiseerd moeten worden met extra middelen van buiten de letterenbegroting.

musea

Museum Boymans-Van Beuningen in Rotterdam, het Haags Gemeentemuseum en het Stedelijk Museum te Amsterdam dringen bij de Stichting Museumjaarkaart schriftelijk aan op een andere verdeelsleutel ten aanzien van de museumjaarkaart, zodat zij meer profiteren van de opbrengsten uit de verkoop van de kaart. (ca. 9-11-1988).

theater

D. Hauser, directeur van het met sluiting bedreigde Shaffy Theater in Amsterdam, legt op 9-11-1988 zijn functie neer, en maakt plaats voor een meerhoofdige leiding die bestaat uit zes personen.

film

De Associatie van Nederlandse Filmtheaters, een samenwerkingsverband van twintig grote filmhuizen en twee regionale vertoningscircuits, zegt in haar beleidsnota 'Naar een toekomst voor de kunstzinnige film, 1988-1992' een eenmalige subsidie van 1,9 miljoen gulden nodig te hebben ter verbetering van de vermogenspositie en de outillage van haar leden. Bovendien is jaarlijks een bedrag nodig van 1,4 miljoen gulden om het vrijwilligersbestand te professionaliseren en om het aandeel van de niet-commerciële films in de programmering te verhogen. (ca. 11-11-1988)

15 november 1988

kunsten algemeen

De Staatsdrukkerij en -Uitgeverij (SDU) neemt acht tijdschriften van de Stichting Openbaar Kunstbezit (OKB) over. Het betreft de tijdschriften *Kunstschrift*, *Tentoonstellingsagenda*, *Items*, *Metropolis M*, *Skrien*, *Culturen*, *Forum* en *Muziek en Dans*. Andere activiteiten van OKB, zoals de kunstreizen, boeken en videotheek, worden ondergebracht in een afzonderlijke stichting. (ca. 15-11-1988)

literatuur

In de 'Nota letterenbeleid' van minister Brinkman, d.d. 15-11-1988 toegezonden aan de Tweede Kamer, zegt de minister toe de middelen ten behoeve van de Stichting Fonds voor de Letteren te verhogen met een bedrag van 770.000 gulden in plaats van met 400.000 gulden. Ook zal worden gestreefd naar een mogelijke verbetering van de inkomenspositie van auteurs en vertalers in de toekomst.

dans

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 16-11-1988 over het artistiek functioneren van de dansgezelschappen Het Nationale Ballet, het Nederlands Dans Theater, Scapino Rotterdam en het Folkloristisch Danstheater. Over de eerste twee gezelschappen bestaat tevredenheid. Scapino moet ruimte worden geboden bij de doorvoering van de plannen van het balletgezelschap. Bij het Folkloristisch Danstheater wordt een positieve ontwikkeling geconstateerd.

muziek/theater

Minister Brinkman deelt bij de opening van het Werkoverleg Podiumkunsten op 21-11-1988 mee dat de entreeprijs van culturele evenementen zal moeten worden verhoogd en dat verdere differentiatie van prijzen plaats zal moeten vinden.

muziek

De Beroepsvereniging voor Popmusici BV Pop en de Kunstenbond FNV maken 22-11-1988 bekend per 1-1-1989 intensief te zullen gaan samenwerken in de vorm van een associatie, met behoud van zelfstandigheid van beide instellingen. Het streven is deze samenwerking binnen een jaar te laten uitmonden in een fusie van de twee organisaties, die beide de belangen behartigen van mensen die werken in de pop- en amusementssector.

literatuur

Uit een brief die minister Brinkman aan de Tweede Kamer zendt, blijkt dat in 1988 7,5 miljoen gulden aan leenvergoedingen wordt uitgekeerd aan schrijvers en uitgevers van Nederlandstalig werk. Van deze uitkering komt circa 60 procent terecht bij de schrijvers en 40 procent bij de uitgevers. (ca. 24-11-1988)

dans

De Rotterdamse gemeenteraad besluit op 24-11-1988 de Rotterdamse Dansgroep, een gezelschap dat de activiteiten voortzet van het vroegere, inmiddels failliete, Werkcentrum Dans, drie jaar de tijd te geven het bestaansrecht te bewijzen. De groep zal per seizoen een bedrag van 777.000 gulden ontvangen.

kunsten algemeen

De ministerraad gaat op 25-11-1989 akkoord met een onder verantwoordelijkheid van de ministers van Justitie en WVC opgesteld wetsvoorstel dat regels bevat inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties. Dit voorstel bevat ook een aantal wijzigingen van de in de Auteurswet 1912 voorziene regeling ter bescherming van filmwerken.

theater

Presentatie d.d. 25-11-1988 van de Stichting Vrouw en Theater te Amsterdam door H. van Bommel, M. Frijlink en A. Witteman. Doelstelling is te bewerkstelligen dat een beter beeld wordt verkregen van vrouwen in het theater en dat de deskundigheid van, de werkgelegenheid voor en het emancipatorisch denken van vrouwen in de theaterwereld wordt bevorderd.

literatuur

Op 28-11-1988 vindt het debat plaats met de vaste kamercommissie voor Cultuur over de cultuurbegroting voor het komende jaar. Verplaatsing van de afdeling Letteren van de directie Kunsten naar de directie Radio, Televisie en Pers acht de commissie een beslissing die vooruit loopt op het komende debat over de Letterennota. Tevens dringen de cultuurspecialisten erop aan 'thans met spoed' een regeling te treffen waardoor de leengeldverdeling tussen schrijvers en uitgevers 70 : 30 wordt.

kunsten algemeen

In een brief aan de Tweede Kamer deelt minister Brinkman mee de subsidiëring van de Stichting Culturele Uitwisseling Nederland-Verenigde Staten te staken. De stichting heeft niet aan haar doel beantwoord, aldus de minister. (ca. 29-11-1988)

musea

Studiedag d.d. 29-11-1988 in het Museum voor Volkenkunde in Rotterdam, georganiseerd door de Nederlandse Sociologische en Antropologische Vereniging, onder de titel 'Van leertempel tot pretpark'. Doel van het symposium is het uitwisselen van gedachten en het lanceren van nieuwe ideeën over de toepassing van wetenschap in de musea en over een taakverdeling tussen de universiteiten en de musea.

kunsten algemeen

Minister Deetman maakt zijn beleidsvoornemens bekend met betrekking tot het kunstonderwijs. De minister is het eens met het advies van de HBO-raad de eerste fase van het kunstonderwijs op maximaal vier jaren te stellen. De tweede fase zou echter slechts aan enkele hogescholen moeten worden gekoppeld, namelijk die welke de drie kunstdisciplines (beeldende kunst, muziek en theater) in huis hebben. Deetman vindt dat niet hij maar minister Brinkman van WVC verantwoordelijk dient te zijn voor deze tweede-fase-opleidingen. (ca. 30-11-1988)

1 december 1988

literatuur

Oprichting van de Stichting Lezen door de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond, de Nederlandse Boekverkopersbond en het Nederlands Bibliotheek- en Lectoriumcentrum in december 1988. Doel is het bevorderen van de leescultuur in de meest brede zin in de Nederlandse taal, door middel van inventarisatie en coördinatie van alles wat in Nederland gebeurt op het gebied van leesbevordering, en het verlenen van financiële steun aan originele leesbevorderende activiteiten. (ca. 2-12-1988)

literatuur

De Nederlandse Taalunie besluit op 5-12-1988 dat het Nederlandse literaire tijdschrift *De Tweede Ronde* en het Belgische blad *Dietsche Warande Belfort* elk in aanmerking komen voor een prijs van 5000 gulden. Voor de prijzen, die voor het eerst worden toegekend, komen literaire periodieken in aanmerking die zich inzetten voor de integratie van de Nederlandse en Belgische literatuur.

kunsten algemeen

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 5-12-1988 aan de ministers van WVC, Buitenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen, en Economische Zaken, naar aanleiding van de uitgebreide commissievergadering van de vaste commissies uit de Tweede Kamer over het WRR-rapport 'Cultuur zonder grenzen'. De raad spreekt zijn verbazing uit over het feit dat hij niet gevraagd is te adviseren over het buitenlandse culturele beleid en kondigt de installatie aan van een nieuwe Commissie Buitenland.

muziek/theater

De Amsterdamse Kunstraad adviseert negatief over het besluit van het College van Burgemeester en Wethouders, vooralsnog gesteund door de PvdA-fractie, om de theateractiviteiten in het Shaffy Theater te beëindigen en het gebouw te verhuren aan het centrum voor moderne muziek De IJsbreker. (ca. 7-12-1988)

beeldende kunst

Presentatie van de notitie 'Beeldend kunstonderwijs in de beide Hollanden' aan de vaste onderwijscommissie van de Tweede Kamer, waarin wordt gesteld dat de opleidingen voor beeldende kunst in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam onderling de taken willen verdelen. Zij vinden dat er in Nederland slechts plaats is voor een beperkt aantal studenten in het kunstonderwijs: het aantal studenten dient niet te worden uitgebreid. Voorts acht men de voorstellen van de HBO-raad over herstructurering van het kunstonderwijs te rigide. (ca. 9-12-1988).

beeldende kunst

De Beroepsvereniging Grafische Vormgevers Nederland, het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen, het Landelijk Overleg van Grafische Ateliers en de Stichting Printed Art stellen een ereprijs in voor grafische cultuur in Nederland. De prijs bestaat uit een bronzen beeldje van de beeldhouwster H. Zalewska. (ca. 14-12-1988).

film

De Europese Commissie maakt de instelling bekend van een fonds voor Europese schrijvers van filmscenario's. Per jaar is een bedrag van twee miljoen ecu (ongeveer vijf miljoen gulden) beschikbaar om zelfstandig werkende scenarioschrijvers in staat te stellen te voldoen aan de stijgende vraag naar tv-scripts. Het geld wordt beschikbaar gesteld in de vorm van een renteloze lening. Die moet worden terugbetaald wanneer de verfilming van het scenario begint. (ca. 14-12-1988)

omroep/literatuur

Uit het rapport 'Van woord naar beeld', opgesteld door M. Kalmijn en W. Knulst van het Sociaal en Cultureel Planbureau, over de veranderingen in het mediagebruik, blijkt dat Nederlanders steeds meer televisie kijken en steeds minder lezen. Sinds 1975 is het aantal uren dat men voor de televisie doorbrengt toegenomen en het lezen van populaire en regionale dagbladen, publiekstijdschriften, omroep- en opiniebladen en boeken afgenomen. Kwaliteitskranten en 'het betere boek' worden even frequent gelezen als tien jaar geleden. (ca. 14 december 1988)

kunsten algemeen

Promotie d.d. 14-12-1988 van F.J.P.M. Hoefnagel op een onderzoek naar de rol die de wetgever de laatste vijftien jaar heeft gespeeld op het terrein van onderwijs, kunsten, omroep, bibliotheken, sociaal-cultureel werk, de musea en de wetenschap, getiteld *Wetgever en cultuur*. Gepleit wordt voor meer harmonisatie van wettelijke regelingen op cultureel gebied, met als uitgangspunten maatschappelijke integratie, stabiliteit en vernieuwing.

kunsten algemeen

Op 14-12-1988 wordt het congres 'De prijs van cultuur' gehouden, georganiseerd door het Nederlands Studiecentrum. De bijeenkomst staat in het teken van de noodzaak voor culturele instellingen om aandacht te schenken aan financieel management als sleutelinstrument om wensen en mogelijkheden met elkaar in evenwicht te brengen.

film

De eerste Joris Ivens Award, de hoofdprijs van het International Documentary Festival Amsterdam waarmee een bedrag van 10.000 gulden is gemoeid, wordt

d.d. 14-12-1988 toegekend aan zowel de Nederlandse K. Jünger voor *Birthplace: Unknown*, als aan de Armeen R. Gevorkjanz voor *Kitsjiner*.

15 december 1988

literatuur

Het ministerie van WVC maakt bekend dat de 770.000 gulden, die volgens de 'Letterennota' voor het Fonds voor de Letteren was gereserveerd, al in 1989 beschikbaar zal zijn. Dat betekent dat het fonds al in dat jaar uitvoering kan gaan geven aan twee in het 'Beleidsplan 1989-1992' uiteengezette beleidspunten: uitbreiding van het aantal toe te kennen maandeenheden voor werkbeurzen en verhoging van aanvullende honoraria voor auteurs en vertalers. (ca. 15-12-1988)

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

Het Fonds voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst doet op 15-12-1988 in de vorm van een handtekeningenactie een beroep op minister Brinkman af te zien van diens voornemen in 1989 20 procent te bezuinigen op het budget voor de individuele subsidies voor beeldend kunstenaars. Honderden kunstenaars, museumdirecteuren, architecten, docenten en vormgevers tekenen door middel van deze handtekeningenactie protest aan tegen deze bezuinigingen.

musea

Minister Brinkman kondigt een onderzoek aan, verricht door externe organisatiebureaus, naar de mogelijkheden voor grotere zelfstandigheid van de rijksmusea en enkele ondersteunende diensten. Nagegaan zal worden in hoeverre de rijksmusea op basis van contracten belast kunnen worden met een zelfstandiger beheer van de collecties. De instellingen gaan, als het zo ver komt, diensten leveren voor een vastgesteld bedrag, waarbij zij zelf mogen bepalen hoe de resultaten tot stand komen. Het rijk blijft eigenaar van de collecties, blijft ook een inhoudelijk beleid voeren en zal trachten garanties te geven voor (ten minste) handhaving van de hoogte van de huidige budgetten. (ca. 16-12-1988)

musea

De Amsterdamse jurist J.H. de Pont laat naar schatting enkele tientallen miljoenen guldens na voor de oprichting van een Nederlands museum voor hedendaagse kunst. Daartoe is een stichting opgericht met de brede doelstelling 'bevordering der schone kunsten', waaronder het vormen en presenteren van een kunstcollectie die internationaal is georiënteerd, en het verrichten van kunsthistorisch onderzoek. De conservator en waarnemend directeur van het Van Abbemuseum in Eindhoven, H. Driessen, is per 1-3-1989 benoemd tot directeur van de stichting. (ca. 16-12-1988)

kunsten algemeen

Na het veertigjarig bestaan van de Stichting Culturele Samenwerking (Sticusa), werkzaam op het gebied van de culturele samenwerking met de Antillen en Aruba, wordt op 16-12-1988 de opheffingsbijeenkomst van deze organisatie gehouden. De werkzaamheden, die onder meer bestaan uit het verstrekken van beurzen en de bevordering van de uitwisseling van kunstenaars, zullen per 1-1-1989 worden voortgezet door een ambtelijke gemengde commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de drie landen en het ambtelijk bureau bij het ministerie van WVC.

film

De Nationale Commissie Ontwikkelingssamenwerking (NCO) stelt 224.000 gulden ter beschikking van het Hubert Balsfonds. Dit door het Filmfestival Rotterdam ingestelde fonds wil de filmproductie stimuleren in landen waar sprake is van veel talent en weinig faciliteiten, zoals Tunesië, Egypte en Turkije. (ca. 21-12-1988)

literatuur

De Vereniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels besluit, als gevolg van halvering van het eigen budget tot twee ton, minder geld beschikbaar te stellen aan de Stichting Spoorwerk betreffende het Boek. (ca. 21-12-1988).

beeldende kunst

De BBK'69, vakbond voor beeldende kunstenaars, vraagt zijn faillissement aan. De opheffing van de bond is het gevolg van de regeringspolitiek van de laatste jaren, met name de afschaffing van de Beeldende-Kunstenaarsregeling, waardoor de kunstenaars en hun beroepsorganisaties financieel en inhoudelijk in de problemen zijn geraakt, aldus een woordvoerder. (ca. 22-12-1988).

muziek/theater

Advies van de Raad voor de Kunst aan de minister van WVC d.d. 28-12-1988 over het Holland Festival. De raad pleit voor een onderzoek naar het ontstaan van het aanzienlijke financiële tekort van het festival in de periode 1986-1988, om zich een beeld te kunnen vormen van het beleid dat festivaldirectie en - bestuur in dat tijdsbestek hebben gevoerd. Subsiëring van het festival kan opnieuw worden bezien bij het opstellen van een nieuw Kunstenplan, aldus de raad.

jeugdtheater

Advies van de Raad voor de Kunst op 29-12-1988 over het jeugdtheaterbeleid. De raad is positief gestemd over het feit dat de minister het beleidsadvies over jeugdtheater, opgesteld door de Commissie Zeevalking in 1986, in hoofdlijnen heeft overgenomen en dat thans financiële ruimte bestaat om de beleidsaanbevelingen daadwerkelijk te effectueren.

1 januari 1989

literatuur

Op 1-1-1989 fuseren het Nederlands Bibliotheek en Lectuur Centrum (NBLC) en de Stichting Landelijke Bibliotheekcentrale (LBC). Hiertoe is besloten omdat de werkzaamheden van beide instellingen elkaar voor een deel overlappen. Alle dienstverlenende activiteiten van de organisaties zullen worden uitgevoerd door het NBLC. De Stichting LBC wordt opgeheven.

film

Met ingang van 1-1-1989 gaat International Art Film (IAF), de belangrijkste distributeur van kunstzinnige films voor de Nederlandse filmhuizen, samenwerken met het Nederlands Filmmuseum. Collectie en administratie van IAF zullen bij het museum worden ondergebracht.

kunsten algemeen

Met ingang van 1-1-1989 gaat de Stichting Sponsors voor Kunst samenwerken met het Genootschap voor Reclame. Het stichtingsbureau wordt ondergebracht bij het genootschap. De samenwerking betekent een verbreding van het draagvlak van het genootschap: kunstsporing is nu als aparte communicatiediscipline vertegenwoordigd.

dans

Uitreiking op 1-1-1989 van de eerste Alexandra Radius-prijs aan C. Davis, eerste soliste bij Het Nationale Ballet. De prijs, die bestaat uit een bronzen beeld van F. Stapel en 2500 gulden, vervangt de aanmoedigingsprijs van de Stichting Vrienden van Het Nationale Ballet.

literatuur

Minister Brinkman van WVC brengt op 1-1-1989, tegen de wens van de Tweede Kamer, de afdeling Letteren van het ministerie onder bij de nieuwe directie Media, Letteren en Bibliotheken. Aanvankelijk ressorteerde Letteren onder de directie Kunsten.

vormgeving

De naam van de Beroepsvereniging Grafische Vormgevers Nederland wordt gewijzigd in Beroepsvereniging Nederlandse Ontwerpers. Naast individuele leden kunnen nu ook samenwerkingsverbanden van ontwerpers lid worden. De bredere naam wordt gekozen omdat veel ontwerpers zich niet beperken tot de puur grafische, tweedimensionale vormgeving. (ca. 2-1-1989)

kunsten algemeen

Minister Brinkman deelt het Holland Festival schriftelijk mee dat de toekenning van subsidie voor 1989 afhankelijk zal zijn van de uitkomsten van het onderzoek

dat zal worden ingesteld naar de financiële en organisatorische gang van zaken, en van de vraag of het ministerie akkoord gaat met maatregelen ter verbetering van het management. (ca. 3-1-1989)

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Oprichting van een nieuwe overkoepelende stichting voor de Brabantse amateurkunst, de Stichting Federatie Kunstbeoefening door Amateurs te Tilburg, met het doel bijstand te verlenen aan de plaatselijke verenigingen op het gebied van muziek, toneel en kunstbeoefening. (ca. 3-1-1989)

kunsten algemeen

Het voorstel voor een Kunstenwet wordt op 6-1-1989 naar de Tweede Kamer gestuurd. Het is de eerste zelfstandige wet op het terrein van de kunsten die een basis moet geven aan de subsidiëring van gezelschappen en orkesten en het overheidsbeleid ten aanzien van de kunst.

kunsten algemeen

Ter gelegenheid van het eenjarig bestaan van het tijdschrift *Mens & gevoelens* wordt een gelijknamige prijs ingesteld. Voor 1989 wordt deze prijs, waaraan een bedrag van 1000 gulden is verbonden, toegekend aan de schrijver G. Reve. De prijs is een onderscheiding die, aldus de jury, wordt toegekend aan een persoon die zich het afgelopen jaar onafhankelijk, oprecht en gevoelsmatig heeft opgesteld en dat tot ergernis van velen heeft geuit in beeldende kunst, theater, film, literatuur, journalistiek of gedrag. (ca. 7-1-1989)

musea

Het ministerie van WVC koopt zich met een eenmalige subsidie van acht miljoen gulden uit de rijksregeling met het Utrechtse Spoorwegmuseum. Het bedrag zal worden belegd door de Nederlandse Spoorwegen. Met de rente zal de gederfde jaarlijkse subsidie van 600.000 gulden kunnen worden gecompenseerd. (ca. 9-1-1989)

muziek/theater/musea

Tijdens de vergadering van de raadscommissie van Amsterdam d.d. 12-1-1989 blijkt dat het merendeel van de raadsfracties zich kan vinden in het voorstel van Burgemeester en Wethouders de subsidie aan het Shaffy Theater te beëindigen en het gebouw Felix Meritis vervolgens toe te wijzen aan De IJsbreker, centrum voor moderne muziek. PvdA-raadslid Dirkmaat pleit daarnaast voor instelling van een tentoonstellingsfonds van een miljoen gulden voor het Stedelijk Museum te Amsterdam. De helft van dit bedrag zou voor rekening van de gemeente moeten komen; de resterende 500.000 gulden zou via sponsoring verworven moeten worden. Reden voor instelling van het fonds is de grote financiële druk op het budget van het museum door gestegen transport- en verzekeringskosten.

musea

In een Haagse raadscommissievergadering d.d. 12-1-1989 eist de raad een betere financiële onderbouwing van het plan van directeur Fuchs van het Haags Gemeentemuseum het museum per 1-2-1989 gedurende vijf maanden te sluiten om de inrichting ervan te veranderen. Herinrichting wordt door Fuchs noodzakelijk geacht gezien de 'hachelijke situatie' waarin het museum verkeert: de afgelopen vijf jaar is 3,3 miljoen gulden bezuinigd.

muziek

Presentatie van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds te Den Haag op 13-1-1989. Het fonds stelt zich ten doel goede en dus vaak dure instrumenten in bruikleen te geven aan talentvolle (student)musici. De student betaalt alleen de verzekering van ruim een half procent van de verkoopsom, en jaarlijks een bedrag ter grootte van 1 procent van de waarde van het instrument.

muziek

Het Prins Bernhard Fonds ontvangt een schenking van een half miljoen gulden. De schenker, die anoniem wil blijven, heeft bepaald dat het geld aangewend moet worden voor een nieuw in te stellen fonds 'Per Ardua ad Astra' waaruit beroepsmusici gesteund kunnen worden als zij na hun studie in binnen- of buitenland een aanvullende opleiding willen volgen. (ca. 13-1-1989)

15 januari 1989

theater

De Rotterdamse gemeenteraad besluit op 19-1-1989 unaniem Teatro Fantastico, het theaterfeest in Het Park bij Museum Boymans-Van Beuningen, in de zomer van 1989 doorgang te laten vinden. Daarmee wordt afgeweken van het advies van de Rotterdamse Kunststichting, die de manifestatie te duur vindt en niet meer aan zijn oorspronkelijke doelstelling (kennismaking van publiek met modern theater) vindt beantwoorden.

muziek

Het Nederlands Kamerkoor besluit niet in te gaan op een aanbod voor sponsoring door de Shell, wegens principiële bezwaren van de meeste leden van het koor tegen de activiteiten van Shell in Zuid-Afrika en vrees voor incidenten bij concerten. (ca. 24-1-1989)

theater

De Stichting Theater Festival en de Rotterdamse Schouwburg besluiten dat het Theater Festival een jaarlijks terugkerend Rotterdams evenement zal worden. De (artistiek en qua maatschappelijk engagement) 'interessantste' toneelvoorstellingen van het afgelopen seizoen worden op deze manifestatie

gepresenteerd nadat een jury, op grond van artistieke overwegingen en het maatschappelijk engagement van het toneelaanbod, de voorstellingen heeft gewogen. (ca. 27-1-1989)

musea

Om te voorkomen dat exploitatie van het Nederlandse Openluchtmuseum in Arnhem afhankelijk wordt van bijdragen uit het bedrijfsleven of dat overname door een particulier noodzakelijk is, presenteert museumdirecteur Drukker een plan dat voorziet in de oprichting van een stichting waarin het museum wordt ondergebracht. De nieuwe stichting krijgt de collectie, die eigendom blijft van het rijk, in bruikleen. (ca. 27-1-1989)

kunsten algemeen

Op 27-1-1989 vindt te Soesterberg het congres 'De verbeelding geregeld' plaats, naar aanleiding van het voorstel voor een Kunstenwet van minister Brinkman.

literatuur

Vanaf 28-1-1989 bestaat er naast een Noordelijke Afdeling ook een Zuidelijke Afdeling van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. De activiteiten bestaan in het organiseren van letterkundige en wetenschappelijke bijeenkomsten en het toekennen van literaire prijzen in het zuiden.

beeldende kunst

Beeldende kunstenaars richten de Beroepsvereniging van Nederlandse Kunstenaars op, die in de plaats komt van de failliet verklaarde BBK'69. Een veertigtal ex-leden van BBK'69 wenst zich niet bij reeds bestaande organisaties van beeldende kunstenaars aan te sluiten omdat ze zich willen houden aan de doelstellingen van de oude BBK'69. (ca. 29-1-1989)

1 februari 1989

kunsten algemeen

Het Directoraat Generaal voor Culturele Zaken van het ministerie van WVC roept het Bureau Managementontwikkeling en Ondersteuning in het leven, dat diensten verleent in opdracht van managers en bestuurders in de culturele sector. (ca. februari 1989)

literatuur

Symposium over literatuur en geschiedschrijving op 4-2-1989, georganiseerd door het historische tijdschrift *Skript* dat daarmee het tienjarig bestaan viert. De vraag of de Nederlandse historici (nog) in staat zijn tot literaire prestaties, of dat zij dat beneden hun wetenschappelijke waardigheid achten staat centraal bij het vinden van een verklaring voor het feit dat de Nederlandse geschiedschrijving geen literaire traditie kent.

beeldende kunst

De ledenvergadering van het Algemeen Kristelijk Kunstenaars Verbond besluit zich op 7-2-1989 aan te sluiten bij de vakcentrale CNV, vanwege de grotere mogelijkheden tot profilering en vergroting van de dienstverlening aan de leden.

beeldende kunst

In een brandbrief aan de Tweede Kamer deelt het Interprovinciaal Overleg Cultuur mee zeer ernstige bezwaren te hebben tegen het voornemen van minister Brinkman om een deel van het huidige budget voor de rijksbijdrageregeling beeldende kunst aan te wenden voor de financiering van een nationaal fonds voor opdrachten, manifestaties en presentaties. Dit zou lijnrecht in tegenspraak zijn met het streven naar deregulering en decentralisatie. (ca. 10-2-1989)

film

In het 'Verslag namens de Commissie economische en monetaire zaken en industriebeleid over de Europese film- en televisie-industrie' van Europarlementariër G. de Vries (VVD) wordt voorgesteld de BTW op bioscoopkaartjes in Europa te verlagen. Gelijktrekking van het tarief naar 14 procent voor alle EG-landen, zoals de Europese Commissie heeft voorgesteld, wordt afgewezen omdat het toch al teruglopende bioscoopbezoek in Europa hierdoor nog verder zal dalen. Het onderzoek betreft de steeds slechter wordende concurrentiepositie van de Europese filmindustrie ten opzichte van Amerika. Een oplossing hiervoor moet niet gezocht worden in importbeperking of quoterings, maar in versterking van de eigen productie, aldus het rapport. (ca. 11-2-1989)

theater

De Stichting Felix Meritis, die het Shaffy Theater beheert, organiseert een 'openbare onderzoeksdag' over de ontwikkeling van het theater in Amsterdam, die op 12-2-1989 wordt gehouden. Gesproken wordt over de neoconservatieve golf in de maatschappelijke ontwikkeling, de artistieke ontwikkeling van het theater en de bestuurlijke en politieke facetten van het Amsterdamse theaterbeleid.

beeldende kunst

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 14-2-1989 waarin wordt geconstateerd dat het rapport waarin het ministerie van WVC het beeldende kunstbeleid van de jaren 1984-1987 evalueerde een vertekend beeld geeft van de inkomenspositie van kunstenaars. Bovendien bevat het ontoegankelijk en dubieus geïnterpreteerd cijfermateriaal, aldus de raad.

15 februari 1989

dans

Met steun van de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse Kunststichting is het mogelijk in 1989 het Springdance Festival voor moderne dans en bewegingstheater niet alleen in Utrecht maar ook in Rotterdam te houden. (ca. 15-2-1989)

beeldende kunst

Uit een enquête die de Federatie Kunstuitleen onder haar leden heeft gehouden blijkt dat de kunstuitleen in Nederland jaarlijks met ongeveer 15 procent groeit. De enquête heeft geen betrekking op de twintig artotheken in Nederland. (ca. 15-2-1989)

beeldende kunst

De Tweede Kamer verwijt minister Brinkman, tijdens de zitting van de vaste kamercommissie voor Cultuur d.d. 15-2-1989, dat het evaluatierapport van WVC over het beeldende-kunstbeleid een geflatteerd beeld geeft van de inkomenspositie van beeldende kunstenaars. Het cijfermateriaal is dubieus omdat gegevens over inkomsten en omzet door elkaar zijn gebruikt. De minister zegt toe de verstrekte financiële gegevens nader te preciseren, mits die gegevens 'praktisch onderzoekbaar' zijn en de privacy van betrokkenen niet wordt aangetast.

kunsten algemeen

De drie ministers van Onderwijs, Landbouw en Cultuur en de commissarissen van de koningin in Friesland en Groningen komen op 16-2-1989 overeen dat de Rijkshogeschool Groningen en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden hun taken op het gebied van kunstopleidingen, voltijdse lerarenopleidingen en hoger agrarisch onderwijs gaan verdelen. Het conservatorium en de opleidingen beeldende kunst gaan van Leeuwarden naar de Groningse Academie Minerva.

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

Overhandiging aan minister Brinkman op 18-2-1989 van het rapport 'Op weg naar een podium', opgesteld door de Commissie Amateuristische Kunstbeoefening Dans waarin zijn vertegenwoordigd het Landelijk Centrum Volksdans, het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming, de Nederlandse Beroepsvereniging van Danskunstenaars en het Nederlands Instituut voor de Dans. In het rapport wordt gesteld dat oprichting van een landelijk instituut voor amateurdans noodzakelijk is.

beeldende kunst

In een brief aan de leden van de commissie voor Cultuur van de Tweede Kamer laat de Kunstenbond FNV weten dat de groei van het aantal abonnementen bij



kunstuitleeninstellingen vaak onvoordelig is voor beeldende kunstenaars. De brief is een reactie op de uitkomsten van een door de Federatie Kunstuitleen gehouden enquête, waaruit bleek dat sprake is van een jaarlijkse groei van 15 procent. (ca. 20-2-1989)

muziek

Minister Brinkman van WVC besluit op 21-2-1989 definitief tot de vorming van één orkest voor de drie noordelijke provincies, dat in Groningen zal worden gevestigd. De samenwerking van het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest moet per 1-9-1989 ingaan.

beeldende kunst

Schriftelijke vragen van het PvdA-Kamerlid Niessen op 22-2-1989 waarin het 'ongehoord' wordt geacht dat verkoop van Mondriaans *Compositie met rood en grijs* (1932) mogelijk is, omdat geen enkel werk van Mondriaan voorkomt op de lijst van kunstvoorwerpen, opgesteld in het kader van de Wet Behoud Cultuurbezit. De minister dient op de kortst mogelijke termijn in deze leemte te voorzien. Dit naar aanleiding van de voorgenomen verkoop van het schilderij door de eigenaar, de Haagse Stichting Van Eesteren, Fluck en Van Lohuizen.

muziek

Uit protest tegen de brief van minister Brinkman, waarin wordt meegedeeld dat na de fusie van het Frysk Orkest en het Noordelijk Filharmonisch Orkest een ensemble zal overblijven van 89 formatieplaatsen dat 110 à 120 symfonische concerten per jaar zal geven, zegt het Frysk Orkest vier concerten af die het ensemble zou geven met de toekomstige fusiepartner. In plaats daarvan zal in Leeuwarden een protestconcert worden gegeven. (ca. 23-2-1989)

theater

Het ministerie van WVC besluit het succesvolle, maar financieel noodlijdende, Nederlands Theater festival te subsidiëren, samen met de gemeente Rotterdam. Het festival wordt voortaan een Rotterdamse aangelegenheid. (ca. 28-2-1989)

muziek

De Nederlandse Bond van Toonkunstenaars (NBT) en de Kunstenbond FNV schrijven in een brief aan de Tweede Kamer ervan overtuigd te zijn dat alle Nederlandse en buitenlandse orkestmusici, dirigenten en solisten hun medewerking zullen onthouden aan het nieuwe noordelijke orkest, met de bedoeling solidariteit te betonen aan hun collega's in het noorden. (ca. 28-2-1989)

beeldende kunst/theater

De Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam maakt op 28-2-1989 bekend dat de Prix de Rome er met ingang van 1989 een nieuwe categorie bij krijgt: beeldende kunst en theater. Het gaat daarbij om beeldende kunst als

belangrijk onderdeel van theateropvoeringen, zoals decors, kostuums en andere elementen die medebepalend zijn voor de opvoering. Ook kan het gaan om visuele ideeën die aanleiding kunnen zijn voor een theateropvoering.

1 maart 1989

literatuur

De dichter W. Kusters wordt met ingang van maart 1989 benoemd tot bijzonder hoogleraar in de algemene Nederlandse letterkunde aan de faculteit Algemene Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Limburg.

musea

Het Haags Gemeentemuseum wil vijf à zes schilderijen uit de collectie afstoten, waaronder twee Picasso's en een Monet, met de bedoeling de geschatte opbrengst ervan (veertig miljoen gulden) onder te brengen in een fonds voor nieuwe aankopen. De meerderheid van de Haagse gemeenteraad staat niet afwijzend tegenover deze plannen van directeur Fuchs. (ca. 1-3-1989)

literatuur

De Nederlandse Bond van Boekverkopers stelt, in een reactie op de Letterennota van minister Brinkman van WVC, dat het slecht gaat met de Nederlandse boekhandels: in acht jaar zijn 225 boekwinkels verdwenen. De bond vraagt de minister om 'een offensief beleid voor het boek' teneinde de 'leescultuur' te behouden. (ca. 1-3-1989)

literatuur

Manifestatie 'Dag van de literatuur' d.d. 1-3-1989, georganiseerd door Uitgeverij Bulbboek en bestemd voor scholieren tussen de vijftien en twintig jaar, met de bedoeling de Nederlandse literatuur te bevorderen.

literatuur

De Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) deelt op 2-3-1989 mee dat er, naar het voorbeeld van het Boekenweekgeschenk voor volwassenen, met ingang van 1989 ook een Kinderboekenweekgeschenk zal komen.

beeldende kunst

De Stichting Van Eesteren, Fluck en Van Lohuizen, die Mondriaans *Compositie met rood en grijs* (1932) ter veiling heeft aangeboden, gaat niet in op het verzoek van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond d.d. 2-3-1989 het doek uit de veiling terug te trekken.

muziek

In een brief aan commissaris Wiegel deelt een aantal musici van het Frysk Orkest, in afwijking van de opvatting van de meeste orkestleden, mee blij te zijn met de samenvoeging tot één noordelijk orkest. Door de grotere bezetting wordt het mogelijk werken te spelen die anders niet uitgevoerd kunnen worden, en de kwaliteit van de muziek gaat erop vooruit, aldus de orkestleden. (ca. 4-3-1989)

literatuur

In een reactie op de Letterennota van minister Brinkman schrijft de Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels teleurgesteld te zijn dat de minister voorstelt boeken wegens de harmonisatie van tarieven in de Europese Gemeenschap in 1992 onder het lage BTW-tarief te laten vallen. Een BTW-nultarief wordt, vanwege de uitzonderlijke prijsgevoeligheid van het boek, juist bij uitstek een middel geacht om de afzet van literatuur en de leescultuur te bevorderen. (ca. 4-3-1989)

auteursrecht

De Hoge Raad vernietigt een beslissing van het Hof te Amsterdam die piraten een vrijbrief had gegeven grote hoeveelheden overgespeelde platen, cassettes en cd's op de Nederlandse markt te brengen, hetgeen de grammofoonplatenindustrie in 1988 een schade van vijftig à zestig miljoen gulden had opgeleverd. Het vonnis van de Hoge Raad maakt krachtig optreden mogelijk tegen het zonder toestemming op de markt brengen van geluidsmateriaal. (ca. 4-3-1989)

beeldende kunst/architectuur/vormgeving

De Raad voor de Kunst adviseert op 6-3-1989 over individuele subsidiëring, op basis van de jaarverslagen 1986-1987 van de Adviescommissie voor de toekenning van individuele subsidies aan beeldende kunstenaars, vormgevers en architecten, en van de gegevens die het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst betreffen. Behalve dat het fonds zich niet aan zijn specifieke taak houdt, namelijk het uitvoeren van de verschillende subsidieregelingen, heeft het ook onvoldoende lering getrokken uit het verleden, aldus de raad.

musea

In een brief aan de Haagse gemeenteraad schrijft de Nederlandse Museumvereniging met ontsteltenis kennis te hebben genomen van de plannen van het Haags Gemeentemuseum kunstvoorwerpen uit de collectie te verkopen. De vereniging acht de collectie geen werkkapitaal waarover de directie als eigenaar kan beschikken. Het gaat om cultuurbezit waarover museum en gemeente als rentmeesters zijn aangesteld. Verkoop zal leiden tot vermindering van legaten en schenkingen aan musea, hetgeen nadelig is voor de verbetering van de kwaliteit van museale verzamelingen. (ca. 7-3-1989)

musea

In een gesprek met vijf collega-directeuren besluit museumdirecteur Fuchs zijn aanvraag bij het Haagse gemeentebestuur voor verkoop van schilderijen uit de collectie van het Haagse Gemeentemuseum uit te stellen. Gezamenlijk wil men eerst een intensief en breed overleg voeren, om tot een oplossing te komen voor de zorgelijke financiële situatie waarin de musea verkeren ten aanzien van kunstaankopen. (ca. 8-3-1989)

muziek

Het gewest Friesland van de PvdA levert op 10-3-1989 ernstige kritiek op het beleid van PvdA-gedeputeerde mevrouw J. Liemberg inzake de opheffing van het Frysk Orkest. De Statenfractie wordt opgeroepen het zogenaamde herenakkoord af te wijzen, omdat de voordelen niet opwegen tegen de nadelen. De gevolgde procedure wordt ondemocratisch genoemd.

muziek

Ook de Kunstenbond FNV en de Nederlandse Toonkunstenaars Bond (NTB) dringen in een brief aan de vaste commissie voor cultuur in de Tweede Kamer aan op het ongedaan maken van het herenakkoord over het kunstbestel in Friesland en Groningen. Gevraagd wordt om uitvoering van de motie-Beinema (CDA), die voorziet in een orkestvoorziening volgens het bilokatiemodel. (ca. 13-3-1989)

15 maart 1989

kunsten algemeen

Minister Deetman van Onderwijs en de Vereniging van Hogescholen, de HBO-raad, worden het tijdens het periodieke overleg eens over een ingrijpende herstructurering van het hoger kunstonderwijs: ook daar zal de twee-fasenstructuur worden ingevoerd met een eerste fase van vier jaar. Er komt slechts aan enkele hogescholen een tweede-fase-opleiding. De minister gaat tevens akkoord met bevrozing van het aantal toe te laten studenten. (ca. 16-3-1989)

film/omroep

Het bestuur van Eurimages, het in Straatsburg gevestigde fonds ter stimulering van coproductie en distributie van Europese films en televisieprogramma's, benoemt R. Rienstra als directeur. Bij Eurimages zijn twaalf landen aangesloten: de EG-landen met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk en Ierland alsmede Zweden en Cyprus. (ca. 17-3-1989)

film/omroep

Het Genootschap van Nederlandse Speelfilmmakers (GNS) protesteert in een brief aan het ministerie van WVC, het parlement en de omroepen tegen de in

Europees verband bereikte overeenstemming over het onderbreken van tv-programma's door reclame. Het geven of weigeren van toestemming daartoe is een absoluut recht van de makers, aldus de GNS. (ca. 18-3-1989)

omroep

Brief van minister Brinkman aan de Tweede Kamer over de toekomst van de omroep. Het kabinet wil het Stimuleringsfonds Culturele Omroepproducties continueren en van een wettelijk vastgelegde geldstroom voorzien. Dit laatste kan ten uitvoer worden gebracht door jaarlijks een zestiende van de totale STER-inkomsten naar het fonds te sluizen. Het gaat daarbij om een bedrag van vijftigertig tot veertig miljoen gulden per jaar. (ca. 18-3-1989)

kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening

De Raad voor de Kunst stelt in een advies d.d. 20-3-1989 dat het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV) onafhankelijker moet worden van het ministerie van WVC. De raad verwijt minister Brinkman dat hij het instituut te zeer in een bepaalde richting stuurt, bijvoorbeeld door uitbreiding van middelen voor te stellen onder de voorwaarde dat meer marktgericht wordt geopeerd. Het is van essentieel belang dat de landelijke steunfunctie die het LOKV vervult in stand wordt gehouden, aldus de raad.

culturele minderheden/beeldende kunst

In het verslag van een onderzoek onder eenentwintig galeriehouders in Nederland naar de expositiemogelijkheden van allochtone kunstenaars in Nederland, wordt de conclusie getrokken dat Nederlandse galeriehouders nauwelijks bekend zijn met beeldende kunst van Surinaamse, Caribische, Marokkaanse en Turkse (allochtone) kunstenaars, met het gevolg dat zij ook niet op te hoogte zijn met het bestaan van kwalitatief hoogstaande kunst door deze kunstenaars. (ca. 21-3-1989)

jeugdtheater

In het advies van de Commissie-Zeevalking II, gepresenteerd op 21-3-1989 en opgesteld in opdracht van de Culturele Raad Zuid-Holland, wordt een bedrag van 900.000 gulden nodig geacht om een minimum aan jeugdtheaterbeleid in de provincie Zuid-Holland te kunnen voeren. Ook moet een overkoepelende organisatie in het leven worden geroepen die moet gaan werken aan professionele productie-ontwikkeling en kwaliteitsverbetering.

dans

Instelling van de Werkgroep Dansvoorziening Rotterdam op 21-3-1989 met het doel te komen tot een reëel voorstel voor een samenhangend aanbod van dans- en bewegingstheater in Rotterdam.

muziek

Oprichting van de Stichting Pop Accommodaties Nederland op 21-3-1989, tijdens een symposium in Haarlem over de exploitatie van poppodia. De nieuwe stichting biedt advies en hulp op het gebied van huisvesting, management, programmering en contact met de diverse overheden.

muziek

De Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel stelt een tweejaarlijkse compositieprijs in ter waarde van 10.000 gulden. De prijs, vernoemd naar de achttiende-eeuwse diplomaat en amateur-componist Unico Wilhelm van Wassenaer, is bedoeld ter aanmoediging van componisten tot dertig jaar om werk te schrijven voor bestaande ensembles. (ca. 22-3-1989)

kunsten algemeen

Oprichting van de Stichting Uit Promotie in Rotterdam, met het doel de belangstelling voor kunst en cultuur in Rotterdam te stimuleren. (ca. 22-3-1989)

kunsten algemeen

De nieuwe bestuursleden van het in financiële nood verkerende Holland Festival, A. van der Zwan en Ph. van Tijn, bereiken op 22-3-1989 met de gemeente Amsterdam overeenstemming over een lening van een miljoen gulden 'onder nog nader vast te stellen voorwaarden'. Dit betekent dat voor de programmering van 1989 de financiële problemen zijn opgelost; de totale schuld van het festival loopt hiermee echter op tot 3,8 miljoen gulden.

literatuur

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren brengt op 22-3-1989 aan het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie een advies uit over een vaste boekenprijs voor het gehele Nederlandse taalgebied. Een vaste prijs wordt een noodzakelijke voorwaarde geacht voor een hoog niveau van titelaanbod en een fijnmazig distributienet.

operette

Advies d.d. 23-3-1989 van de Raad voor de Kunst, ter aanvulling van de advisering in juli 1988 over de Hoofdstad Operette. De Raad acht het noodzakelijk dat minder aandacht wordt besteed aan de afzetkansen van de producties, ten gunste van de artistieke aspecten van het bedrijf, in het bijzonder de regie. Het gezelschap dient daartoe financieel in de gelegenheid te worden gesteld.

beeldende kunst

De provincie Drenthe heeft de Nederlandse primeur van een rijdende kunstuitleen. In de kunstbus kan men een keuze maken uit ongeveer 200 kunstwerken. (ca. 23-3-1989)

kunsten algemeen

Op 24-3-1989 wordt bekendgemaakt dat in het nieuwe studiejaar van de Hogeschool voor de Kunsten te Utrecht zal worden voorzien in een nieuwe dagopleiding kunstmanagement, de eerste in Europa. De opleiding is bestemd voor degenen die zich op internationaal niveau willen specialiseren in management en beleid op het gebied van de kunsten.

muziek

Start van het eerste tweedaagse SJU-jazzfestival op 24-3-1989, georganiseerd door de Stichting Jazz Utrecht.

1 april 1989

musea

In een reactie op de kritiek van de Algemene Rekenkamer op de beveiliging en bewaking van de rijksmusea, schrijft minister Brinkman aan de Tweede Kamer van mening te zijn dat de huidige versnippering van verantwoordelijkheid over de ministeries van WVC en VROM geen goede zaak is: één instantie dient verantwoordelijk te zijn. Slechts in incidentele gevallen en voor aanvullende taken acht de minister inschakeling van particulier bewakingspersoneel gewenst. (ca. 5-4-1989)

kunsten algemeen/film

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 5-4-1989 aan de ministers van WVC en Financiën over de harmonisatie van BTW-tarieven binnen de Europese Gemeenschap en de mogelijke consequenties daarvan voor het lage tarief dat geldt voor de culturele sector. De raad spreekt zijn bezorgdheid uit over het vermoeden dat in Europees verband de filmdiscipline niet in het begrip culturele activiteit zou worden opgenomen, en dringt aan op een juiste definiëring van het begrip, dat wil zeggen inclusief film.

omroep

De twee aanbieders van culturele programma's voor lokale kabelnetten, Het Kunstkanaal in Rotterdam en Den Haag, en de Stichting Culturele Hoofdstad Zender in Amsterdam, besluiten nauw te gaan samenwerken om het kunstaanbod op de kabel te vergroten. Het ministerie van WVC is bereid beide instellingen in 1989 financieel te steunen. (ca. 6-4-1989)

theater

S. Beckett besluit definitief tot een verbod van uitvoering van zijn toneelstukken in Nederland. Deze beslissing, die is genomen naar aanleiding van de Nederlandse uitvoering van *Wachten op Godot* in een bezetting door vier vrouwen in april 1988, treft niet alleen de Nederlandse toneelgezelschappen

maar ook De Nederlandse Opera die een produktie op teksten van Beckett wil uitbrengen. (ca. 10-4-1989)

beeldende kunst

In een open brief aan de Amsterdamse wethouder voor kunstzaken, M. Luimstra, laten de Kunstenaars Zeeburgerdijk 25 en 25a weten dat honderden Amsterdamse beeldende kunstenaars in grote problemen zullen komen, wanneer het gemeentebestuur zou besluiten tot verkoop van de gebouwen waarin zij hun werk- en vaak ook woonruimte hebben. Zij vragen behoud van deze panden, waaronder veel oude scholen. (ca. 11-4-1989)

theater

Het Nationale Toneel en de Koninklijke Schouwburg in Den Haag treden toe tot het in maart 1989 opgerichte samenwerkingsverband van Europese theatermakers Convention Théâtrale Européenne (CTE). Deze organisatie wil onder meer voorzien in een jaarlijks festival, in een tijdschrift, en in uitwisseling van produkties en van artistiek en technisch personeel. (ca. 11-4-1989)

literatuur

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 11-4-1989 over de 'Notitie literaire vorming' van de minister van WVC, als bijlage verschenen bij de 'Nota letterenbeleid'. De notitie luidt de start in van een landelijk beleid op het desbetreffende gebied, waarmee de beleidsmatige ondersteuning door het rijk van alle disciplines in de sector amateuristische kunstbeoefening/kunstzinnige vorming een feit is geworden.

musea

Tijdens een forumdiscussie d.d. 12-4-1989 gehouden te Amsterdam ter afsluiting van een twee dagen durend symposium over de wenselijkheid van het bestaan van een museum voor negentiende-eeuwse kunst, deelt de voorzitter van de Rijkscommissie voor de sector Kunstmusea mee dat de commissie de minister adviseert het Van Goghmuseum uit te bouwen tot een museum met een collectie die alle kunsthistorische aspecten van de negentiende eeuw omvat.

musea

Benoeming van F. Wagemans tot hoofdconservator van het Stedelijk Museum in Amsterdam, belast met de leiding van het Amsterdamse Museum Fodor. (ca. 13-4-1989)

musea

K.A. Weeda wordt formeel benoemd als nieuwe directeur van het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. Sinds juli 1988 werd de functie al door hem waargenomen. (ca. 13-4-1989)

15 april 1989

architectuur

In een advies aan minister Deetman van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen beveelt de Verkenningcommissie Bouwkunde aan het aantal opleidingen tot architect drastisch te beperken. Aan de universiteiten kan worden volstaan met een faculteit der bouwkunde, de academies van bouwkunst moeten afstudeerrichtingen worden in het hoger technisch onderwijs, en aan de hogescholen is slechts plaats voor één tweede-fase-opleiding voor architect, stedenbouwkundige en landschapsarchitect. Deze opleiding zou te zijner tijd moeten worden samengevoegd met de tweede-fase-opleiding aan de universiteiten. (ca. 17-4-1989)

beeldende kunst/literatuur

De Raad voor de Kunst protesteert ertegen niet gekend te zijn in de plannen van minister Brinkman een Centraal Instituut voor Opdrachten ook wel Nationaal Fonds voor de Beeldende Kunst genoemd, en een Produktiefonds voor Literatuur op te richten. De raad verzoekt definitieve plannen niet bekend te maken voor 1 juni, de datum waarop het onderzoek naar de taak en het functioneren van de raad is afgerond. (ca. 18-4-1989)

kunsten algemeen/dans

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 18-4-1989 waarin wordt meegedeeld dat in het algemeen kan worden gezegd dat van het Kunstenplan een positieve werking uitgaat. Het biedt meer inzicht in de kunsten en het zet aan tot betere procedures en verdere doordenking. Wel wordt betreurd dat de prioriteitstelling voor de danssector niet in het Kunstenplan is opgenomen. De danssector zou van ruimere subsidie moeten worden voorzien, zo meent de Raad.

kunsten algemeen

Nederland en de Sovjetunie komen op 18-4-1989 overeen, eerder dan formeel nodig, het cultureel verdrag tussen beide landen te verlengen. Het nieuwe verdrag voorziet in een aanzienlijke uitbreiding van uitwisselingen op het gebied van onderwijs, cultuur en wetenschap in de periode 1990-1992. Voor het eerst wordt voorzien in de uitwisseling van jonge wetenschappelijke onderzoekers, een studieconferentie over informatietechnologie en een gezamenlijke aanpak van managementopleidingen.

literatuur/theater

In het kader van een toneelschrijfwedstrijd voor jongeren in de leeftijd van vijftien tot vijfentwintig jaar geeft Toneelgroep Amsterdam tien jonge, beginnende toneelschrijvers de kans onder leiding van een professionele auteur hun stukken te corrigeren of, indien nodig, te herschrijven. (ca. 19-4-1989)

literatuur

Uit reacties van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond, het Fonds voor de Letteren en de Vereniging van Letterkundigen blijkt dat geen van de betrokken instanties zonder meer akkoord gaat met de plannen die minister Brinkman van WVC enkele maanden geleden in de Nota Letterenbeleid heeft bekend gemaakt. Het pleidooi voor leesbevorderende activiteiten wekt tevredenheid, maar de instellingen hebben reserves ten opzichte van andere beleidsplannen. (ca. 20-4-1989)

kunsten algemeen

Overhandiging aan minister Brinkman d.d. 20-4-1989 van het rapport 'Daar ga je toch niet heen' van M. de Waal, waarin verslag wordt gedaan van een verkennend onderzoek onder scholieren van rond zestien jaar naar hun opvattingen over kunst. Het onderzoek werd verricht in opdracht van de Boekmanstichting en de Raad voor het Jeugdbeleid.

kunsten algemeen

Publikatie van *De culturele elite van Nederland*, een bundel artikelen onder redactie van Theo Stokkink, met als centraal thema de bestuurlijke infrastructuur van cultureel Nederland. (ca. 22-4-1989)

muziek

Het tweede Internationale Lisztconcours heeft zijn prijzenpakket uitgebreid met een persprijs van 5000 gulden, bestemd voor de kandidaat die naar de mening van de critici de beste prestatie heeft geleverd. (ca. 23-4-1989)

literatuur

De Raad voor de Kunst stelt in een advies d.d. 24-4-1989 over de Letterennota van minister Brinkman dat voor de overheid op het terrein van de letteren een bescheiden marktaanvullende rol is weggelegd. Leesbevordering kan daarom niet alleen een taak zijn van de overheid. De raad betreurt het dat de minister in de 'Nota letterenbeleid' niet duidelijker stelling heeft genomen ten aanzien van de toekomst van het Fonds voor de Letteren en meent dat men daarmee ernstig in gebreke is ten opzichte van schrijvers en vertalers. Het uitgeven van literaire tijdschriften dient primair een commerciële aangelegenheid te zijn die de overheid slechts aanvullend steunt.

muziek

De Stichting Organisatie Oude Muziek, het Haags Gemeentemuseum, het Koninklijk Instituut voor de Tropen, het Rotterdamse Museum voor Volkenkunde, de Rotterdamse Kunststichting en Muziekcentrum Vredenburg besluiten tot samenwerking in de vorm van de concert-serie Wereld Muziek Klassiek, met als doel verruiming van het aanbod aan niet-westerse klassieke en traditionele muziek en uitbreiding van het aantal podia. (ca. 28-4-1989)

1 mei 1989

literatuur

Voorstel van minister Brinkman aan de Raad voor de Kunst en de Koninklijke Nederlandse Uitgevers Bond (KNUB) voor de bestuurlijke organisatie en inrichting van een Produktiefonds voor de Literatuur. Het fonds, een organisatie die de KNUB in opdracht van de minister heeft ontwikkeld, zou de subsidiëring moeten gaan regelen van alle literaire boek- en tijdschriftuitgaven, kinder- en jeugdliteratuur. (ca. 2-5-1989)

kunsten algemeen

Tijdens een bijeenkomst van het Komitee Zuidelijk Afrika, de Werkgroep Kairos, Novib en Pax Christi Nederland op 5-5-1989, wordt bekendgemaakt dat ruim honderdtwintig kunstenaars een oproep hebben ondertekend waarin Shell wordt gevraagd alle banden met Zuid-Afrika te verbreken. Op kunstenaars en culturele instellingen wordt voorts een appel gedaan geen sponsorgelden van Shell meer aan te nemen en geen diensten meer aan het concern te verlenen zolang Shell in Zuid-Afrika actief blijft.

culturele minderheden

In de nota 'Kunstbeleid migranten' wijst de Haagse wethouder van cultuur J. Verduyn Lunel op het belang van het oprichten van een speciaal migrantentheater in de binnenstad van Den Haag. Migrantenkunstenaars moeten zich daar herkenbaar kunnen presenteren, en zich los kunnen maken van de etiketten 'folklore' en 'emancipatie'. In vergelijking met Rotterdam en Amsterdam verkeert Den Haag op dit terrein in een achterstandsituatie, aldus de wethouder. (ca. 7-5-1989)

architectuur

De Bond van Nederlandse Architecten (BNA) presenteert op 9-5-1989 een discussienota architectuurbeleid, die zeven aanbevelingen bevat waarin de ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving centraal staat. De bond meent dat voor de Nederlandse overheid nu het moment is gekomen een samenhangend beleid te formuleren.

theater

Onder de titel *Europa, Europa...* gaat op 9-5-1989 in Amsterdam een zesdaagse manifestatie van start met de bedoeling door middel van lezingen, openbare discussies en theatervoorstellingen te onderzoeken wat de gevolgen op cultureel gebied zullen zijn van de economische eenwording van de landen uit de Europese Gemeenschap in 1992. De manifestatie is een samenwerkingsproject van de kunstenaarsgroep Gulliver Amsterdam, het Nederlands Theater Instituut en het Shaffy Theater.

literatuur

Op de laatste dag van het PEN-congres in Maastricht op 10-5-1989 wordt bekend gemaakt dat de Russische schrijvers voortaan deel zullen uitmaken van de PEN-club. Tevens wordt de Franse schrijver R. Tavernier gekozen als nieuwe voorzitter. Hij neemt daarmee de plaats in van F. King.

beeldende kunst

Ongeveer tweehonderdvijftig kunstenaars verenigen zich in het Centraal Panden Overleg, met de bedoeling door acties het voornemen van de gemeente Amsterdam hun woon- en werkruimten te verkopen teniet te doen. In een adres aan de gemeenteraad stelt het overleg dat er geen betaalbare vervangende atelierruimte is te vinden voor de grote groep kunstenaars. Ook de Stichting Woon- en Werkruimte voor Kunstenaars vreest voor stagnatie van de voortzetting van de beroepsuitoefening van de kunstenaars, en daarmee voor een ontoelaatbare aantasting van het culturele klimaat in Amsterdam. (ca. 13-5-1989)

15 mei 1989

musea

In het rapport 'Ware vriendschap is wederzijds', een onderzoek verricht door H. Brugman en M. Vernoy voor de Nederlandse Federatie van Vrienden van Musea naar het functioneren van vriendenkringen, wordt de conclusie getrokken dat toenemend geldgebrek van musea en grotere publieke belangstelling tot gevolg hebben dat de vriendenkringen van musea steeds meer aanzien krijgen. De door hen verrichte dienstverlening is tegenwoordig even belangrijk voor het museumbeleid als collectievorming en conservering, aldus het rapport. (ca. 17-5-1989)

dans

Oprichting van de stichting Peter Bulcaen in Rotterdam om het dansgezelschap Penta Theater in stand te houden, het repertoire te kunnen spelen en nieuwe produkties uit te brengen. Dit in verband met stopzetting van de gemeentelijke subsidie aan het gezelschap. (ca. 17-5-1989)

musea

Tijdens een themadag over privatisering, gehouden op 17-5-1989 en georganiseerd door de Nederlandse Museumvereniging deelt directeur-generaal Culturele Zaken Riezenkamp van het ministerie van WVC mee dat de recente val van het kabinet-Lubbers geen einde maakt aan de departementale voorbereidingen om de Nederlandse rijksmusea te verzelfstandigen.

theater

Oprichting van de Stichting INKT (Initiatieven ten behoeve van het Klein Theater). Een van de eerste taken van de nieuwe organisatie, waarin de kleine

Nederlandse theaters zich hebben gebundeld, is de voorbereiding van een landelijk theaterweekeinde. (ca. 18-5-1989)

muziek/theater

Ter gelegenheid van een congres over de podiumkunsten, georganiseerd door de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) in Rotterdam, deelt directeur-generaal Culturele Zaken Riezenkamp van het ministerie van WVC d.d 18-5-1989 mee dat het ministerie overweegt het systeem van subsidiëring van de podiumkunsten te veranderen. Behalve gericht op het aanbod, zal de aandacht bovendien moeten uitgaan naar distributie van en deelneming van het publiek aan de kunsten.

literatuur

De Stichting P.C. Hooftprijs waardeert de Theo Thijssenprijs voor kinder- en jeugdliteratuur op van 12.500 tot 25.000 gulden, waarmee de prijs op hetzelfde niveau wordt gebracht als de P.C. Hooftprijs. (ca. 19-5-1989)

kunsten algemeen

In een notitie aan minister Brinkman van WVC, die de Raad voor de Kunst heeft verzocht een voorstel te formuleren voor een landelijk instituut voor elektronische kunst, deelt het Haagse Kijkhuis mee een onafhankelijk internationaal instituut op dit gebied te willen worden. Het Kijkhuis organiseert het jaarlijkse World Wide Videofestival, en heeft internationaal hechte contacten opgebouwd met kunstenaars, producenten, distributeurs en musea. (ca. 19-5-1989)

muziek/theater

Start van het driedaags Multi Etnisch Podium-Festival op 19-5-1989 in Utrecht, georganiseerd door de Stichting Multiculturele Activiteiten Utrecht.

muziek

Het Koninklijk Conservatorium in Den Haag gaat met negen docenten een exclusieve overeenkomst aan om betere voorwaarden te kunnen scheppen voor kwalitatief hoogstaand onderwijs en het hoofd te kunnen bieden aan de toenemende concurrentie tussen de muziekvakopleidingen. Conservatoriumdocenten zijn doorgaans aan verschillende conservatoria tegelijk verbonden. (ca. 21-5-1989)

architectuur

Stichting De Fantasie in Almere schrijft voor de tweede keer een prijsvraag uit voor twee 'fantasiewoningen'. De eerste prijsvraag uit 1982 heeft negen gerealiseerde plannen opgeleverd. (ca. 22-5-1989)

theater

De Raad van State bepaalt op 22-5-1989 dat de gemeente Amsterdam het Shaffy Theater nog een vol seizoen moet subsidiëren. De gemeente wilde de subsidiëring met ingang van 1-1-1990 beëindigen.

kunsten algemeen

Premier Lubbers en de Vlaamse regeringsvoorzitter Geens pleiten op 22-5-1989 voor verdergaande culturele samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen tijdens een bijeenkomst van het Algemeen Nederlands Verbond, een organisatie die zich inzet voor de bevordering van de Nederlandse cultuur in de wereld.

beeldende kunst

Bij wijze van experiment besluit het ministerie van WVC vanaf de opening van de jaarlijkse KunstRai op 24-5-1989 tot eind juni extra geld ter beschikking te stellen voor de Rentesubsidieregeling kunst aankopen. Het minimumbedrag is tijdelijk verlaagd tot 500 gulden; het maximumbedrag is 25.000 gulden.

kunsten algemeen

Opheffing van het zelfstandig bestaan van de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid d.d. 25-5-1989. De raad wordt per 1-6-1989 onderdeel van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in de vorm van een vaste commissie voor sociaal en cultureel beleid. Doel van de integratie is vergroting van de doelmatigheid van de advisering.

kunsten algemeen

Forum 'Kunstmanagement: trend of noodzaak?', georganiseerd door de vakgroep Geschiedenis van de Rijksuniversiteit Leiden, naar aanleiding van het nieuwe bijvak kunstmanagement dat vanaf september aan het Kunsthistorisch Instituut van de Leidse universiteit wordt gegeven. (ca. 26-5-1989)

musea

Het Prins Bernhard Fonds stelt de Museumprijs in ter grootte van 100.000 gulden. De prijs, die met ingang van 1990 jaarlijks zal worden toegekend, is bestemd voor bijzondere museumprojecten met een vernieuwend karakter en dient niet gebruikt te worden bij de normale exploitatie. De prijs is zowel beschikbaar voor kunstmusea als voor historische, technische, maritieme en etnologische musea. (ca. 26-5-1989)

literatuur

Oprichting van de Vereniging Gerard Reve op 28-5-1989, die zichzelf ten doel stelt het werk van Reve levend en in de aandacht te houden.

film

De Raad voor de Kunst biedt de minister van WVC d.d. 29-5-1989 een advies aan over de beleidsnota van de Associatie van Nederlandse Filmtheaters 'Naar een toekomst voor de kunstzinnige film 1988-1992'. De nota biedt weinig houvast voor concrete advisering en mist visie. Als discussiestuk wordt het echter door de raad op prijs gesteld.

muziek/dans

De Raad voor de Kunst adviseert op 30-5-1989 een deel van de gelden van het musicalbudget die nog geen bestemming hebben, over te hevelen naar het dansbudget. De raad denkt aan een bedrag van 100.000 gulden.

kunsten algemeen/musea

Tijdens de 'Dag van de Limburgse Cultuur' op 31-5-1989 deelt gedeputeerde voor cultuur G. Kockelkorn mee dat de provincie Limburg zich in een volstrekt onderbedeelde positie bevindt inzake de rijksmiddelen die deze provincie ontvangt voor bevordering van kunst en cultuur. Zuid-Nederland ontvangt nog niet de helft van wat het qua inwoners toekomt, het oosten krijgt iets te weinig, het noorden ongeveer waar het recht op heeft en de randstad ontvangt veel te veel, aldus de gedeputeerde.

De Commissaris van de Koningin J. Kremer kondigt op dezelfde dag aan dat de provincie Limburg voor veertig miljoen gulden een nieuw museum in Maastricht gaat bouwen ten behoeve van het Bonnefantenmuseum. Bovendien krijgt Bonnefanten voortaan een half miljoen gulden per jaar om de collectie hedendaagse kunst uit te breiden.

1 juni 1989

kunsten algemeen

Het adviesbureau Berenschot concludeert naar aanleiding van een bij de Raad voor de Kunst ingesteld organisatie-onderzoek dat de raad onvoldoende toekomt aan beleidsadvisering omdat hij zich te veel met ad hoc-subsidieaanvragen bezig moet houden. Het afstoten van deze zogenaamde microadvisering naar aparte fondsen wordt echter afgeraden. Eerder dient de oplossing gezocht te worden in uitbreiding en versterking van het nu overbelaste secretariaat. (juni 1989)

literatuur

Het poëziefestival *Poetry International* speelt zich voor het eerst ook buiten Rotterdam af, en wel onder de titel *Poetry on the road*. (juni 1989)

film

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 1-6-1989 naar aanleiding van de fusieplannen tussen het Nederlands Filmmuseum en de Stichting International Art Film. In de plannen wordt naar de mening van de raad te weinig ruimte aan

de IAF gegeven een eigen signatuur te behouden, hetgeen voor de raad reden is af te raden het fusieplan over te nemen.

monumenten

De Commissie Industrieel Erfgoed, ingesteld door minister Brinkman, biedt d.d. 1-6-1989 haar advies aan, waarin wordt gepleit voor de oprichting van een Centrum voor Industrieel Erfgoed dat de coördinatie moet gaan regelen van het behoud van 'roerende en onroerende getuigenissen van het verleden'. Het centrum moet de komende vier jaar een inventarisatie maken van het industrieel erfgoed en criteria vaststellen voor een verantwoorde selectie van wat behouden moet blijven.

monumenten

De gemeente Haarlem introduceert 'het varende monument' door een aantal karakteristieke schepen op de (gemeentelijke) monumentenlijst te plaatsen. Een gevolg van plaatsing op de lijst is dat eigenaren in aanmerking komen voor subsidie en voordelige leningen wanneer zij hun schip willen restaureren. De gemeente stelt zich een subsidiesysteem voor dat vergelijkbaar is met het huidige stelsel voor woonhuismonumenten. (ca. juni 1989)

dans

Het telecommunicatieconcern AT & T en het Nederlands Danstheater in Den Haag sluiten een sponsorovereenkomst voor een bedrag van een miljoen gulden. De overeenkomst impliceert dat het theater aan het Spui vanaf 1-9-1989 de komende twintig jaar het AT & T Danstheater zal gaan heten. (ca. 1-6-1989)

kunsten algemeen

In de Tweede Kamer worden op 1-6-1989 schriftelijke vragen gesteld over de beslissing van premier Lubbers de Nederlandse instituten in Rome en Parijs respectievelijk bij de ministeries van Onderwijs en Wetenschappen en WVC onder te brengen. Kamerleden vragen zich af hoe besluiten op het gebied van de buitenlandse instituten kunnen worden genomen, nu de zogenaamde 'Institutennota' nog steeds niet is verschenen.

culturele minderheden

Presentatie van de nota 'Cultuur als visie' op 2-6-1989, opgesteld door het Amsterdams Centrum Buitenlanders (ACB). Het centrum pleit voor het opzetten van een promotiebureau voor het werk van kunstenaars uit minderheidsgroepen in Nederland. Dit bureau zou zich samen met instellingen als de Stichting Kunst en Bedrijf moeten richten op belangenbehartiging bij galleries, musea en het bedrijfsleven. Daarnaast wordt gedacht aan uitbreiding van zendtijd op radio en televisie voor Turkse en Marokkaanse jongeren.



0.36
leiden

may met

0.39 un-

musea

De ministerraad gaat op 2-6-1989 akkoord met het voorstel van minister Brinkman om een onderzoek naar de mogelijkheden van verzelfstandiging van de rijksmusea en aanverwante museale instellingen uit te laten voeren. Het onderzoek zal het karakter hebben van een haalbaarheidsstudie en plaatsvinden conform de richtlijnen van de Interdepartementale Begeleidingsgroep Privatisering.

film/omroep

Op 4-6-1989 sluiten de Nederlandse en de Canadese regering een verdrag over de coproductie van films en videoprogramma's. Deze overeenkomst maakt het mogelijk dat een film of televisieprogramma, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, in beide landen in aanmerking komt voor overheidssubsidie.

theater

De Theaterschool Amsterdam houdt van 5 tot 18-6-1989 in de drie theaters in de Nes het eerste Theaterschoolfestival. De negen opleidingen van de faculteit Theater van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten tonen daar bestaande producties van studenten. Tevens worden producties getoond afkomstig van de Toneelacademies in Maastricht en Warschau. Doel is het streven naar een duidelijker relatie met de beroepspraktijk.

kunsten algemeen

Herdenking van de promotie in 1939 op het onderwerp *Overheid en kunst in Nederland* van E. Boekman, wethouder van cultuur in Amsterdam en naamgever van de Boekmanstichting. Ter gelegenheid hiervan wordt op 6-6-1989 de 'Boekmanzaal' in het Amsterdamse stadhuis in gebruik genomen. Burgemeester E. van Thijn reikt *Het leven als leerschool* uit aan C. Silberman-Engers, kleindochter van Boekman. Het boek bevat bijdragen over Boekman en niet eerder gepubliceerde artikelen van zijn hand. Het is uitgegeven door van Gennep/Boekmanstichting.

theater

In een advies aan de Amsterdamse wethouder van cultuur stelt de Amsterdamse Kunstraad dat de slechte verhouding tussen de leiding van Toneelgroep Amsterdam en die van de Stadsschouwburg een situatie oplevert die op den duur niet houdbaar is. De raad vindt dat op korte termijn moet worden gezocht naar mogelijkheden voor een hechtere samenwerking tussen het gezelschap en het theater, onder meer op het gebied van techniek en publiciteit. De gemeente zou een belangrijke rol moeten spelen in het aansporen van de partijen om tot een oplossing te komen. (ca. 6-6-1989)

muziek

Presentatie tijdens het symposium 'Gemeentelijk popbeleid' op 6-6-1989, van een onderzoek dat de Culturele Raad Zuid-Holland en de Zuidhollandse Popunie hebben gehouden naar het popbeleid van de gemeenten in deze provincie.

Geconcludeerd wordt dat geen enkele van deze gemeenten een popbeleid voert en meestal ook geen beleid op het gebied van jongerenwerk en cultuur.

kunsten algemeen

Uit protest tegen het gewelddadige optreden van het Chinese Volksleger bevriest Nederland de diplomatieke betrekkingen met China. Bezoeken worden afgezegd en uitwisselingen op cultureel en wetenschappelijk terrein worden uitgesteld. (ca. 7-6-1989)

omroep

In een brief aan minister Brinkman schrijven de Nederlandse Omroep Stichting (NOS), de in de Nederlandse Dagblad Pers georganiseerde dagbladuitgevers en de organisatie van tijdschriftuitgevers NOTU dat de uitgevers willen deelnemen in de exploitatie van de STER-reclame. Uitgevers en omroepen onderzoeken hoe de participatie mogelijk vorm kan krijgen. (ca. 7-6-1989)

kunsten algemeen

Promotie aan de Rijksuniversiteit Utrecht, d.d. 9-6-1989, van W. Knulst op het verslag van het onderzoek *Van vaudeville tot video* over opmerkelijke verschuivingen in het uitgaansgedrag en het mediagebruik sinds de jaren vijftig. De conclusie wordt getrokken dat sinds de opkomst van de televisie de geslonken groep bezoekers van schouwburg, concertzaal en bioscoop steeds meer het karakter heeft gekregen van een select gezelschap uit de sociaal hogere klassen.

musea

Minister Brinkman maakt op 9-6-1989 bekend dat de rijksoverheid het risico draagt van de eerste 150 miljoen gulden aan uit te keren schadeloosstellingen als er iets misgaat bij de grote Van Gogh-tentoonstelling in 1990 in Rijksmuseum Vincent van Gogh en Rijksmuseum Kröller-Müller. Het is de eerste keer dat de staat de zogenaamde indermneitsregeling toepast.

kunsten algemeen

In een advies d.d. 13-6-1989 aan minister-president Lubbers zegt de Raad voor de Kunst buitengewoon verbaasd te zijn uit berichten in de vaderlandse pers te moeten opmaken dat de bewindsman ingrijpende besluiten heeft genomen ten aanzien van de Nederlandse culturele instituten in Parijs, Rome en Jakarta.

15 juni 1989

musea

Op 15-6-1989 presentatie van het rapport 'Directies, collecties en commissies', samengesteld door T. Gubbels in opdracht van de Boekmanstichting, over het aankoopbeleid van musea. De kunstmusea in Nederland moeten onderling meer informatie uitwisselen over de opbouw van hun collecties en hun aankoopbeleid, is een van de conclusies. Met een betere informatie-overdracht zouden verzamelingen effectiever en met hoger rendement kunnen worden uitgebreid en worden doublures in verschillende collecties voorkomen.

film

Het bestuur van Filmfestival Rotterdam stelt op 15-6-1989 de opvolger van de in 1988 overleden directeur van het festival H. Bals, voor: de Italiaan M. Müller.

architectuur

In zijn advies stemt de Adviesraad voor het Hoger Onderwijs (ARHO) in met het rapport van de Verkenningcommissie Bouwkunde, waarin wordt aanbevolen de huidige twee wetenschappelijke opleidingen voor bouwkunde samen te voegen tot één. Voorts meent de ARHO dat de HBO-instellingen met een studierichting bouwkunde met de aanbevelingen van de Verkenningcommissie rekening moeten houden. De minister dient in een volgend stadium te toetsen of aanpassing van zijn beleid ten aanzien van de studierichtingen bouwkunde in het HBO nodig is. (ca. 19-6-1989)

theater

De jury van het Nederlands Theaterfestival besluit d.d. 19-6-1989 andermaal haar werkzaamheden op te schorten vanwege een meningsverschil met het bestuur over de benoeming van nieuwe juryleden.

beeldende kunst

Zes medewerkers van het veilinghuis Sotheby's Mak van Waay in Amsterdam zeggen d.d. 21-6-1989 hun betrekking op en beginnen in Den Haag een nieuw veilinghuis samen met J.P. Glerum, die tot 1-5-1989 directeur van Sotheby's was. Veilinghuis Glerum gaat zich richten op een specifiek Nederlandse markt en wil zich van Sotheby's en Christie's onderscheiden door meer service aan het publiek, en het geven van adviezen en cursussen.

monumenten

Minister Brinkman geeft het Nationaal Restauratiefonds voorwaardelijk toestemming zijn werkterrein uit te breiden tot particuliere woonhuizen die geen monument zijn. Als eerste gemeente sluit Haarlem d.d. 21-6-1989 in het kader van deze nieuwe 'renovatie-financiering', een overeenkomst met het restauratiefonds over de verbetering van niet-monumentale woonhuizen.

kunsten algemeen

De Raad voor de Kunst geeft de minister van WVC op 22-6-1989 een uitwerking van het door de minister voorgestelde systeem van subsidiecategorieën. Met betrekking tot structureel gesubsidieerde instellingen dient de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van de prestatie de belangrijkste beoordelingsmaatstaf te zijn, aldus de raad.

theater

In een advies over de provinciale taak bij het subsidiëren van grootschalige theatervormen meent de Brabantse Raad voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur dat het provinciebestuur in Noord-Brabant niet moet wachten tot het rijk met geld over de brug komt, maar zelf initiatieven dient te ontplooiën om in de vier grote schouwburgen, die onderling al samenwerken, grootschalige theaterproducties op te zetten. (ca. 23-6-1989)

film

Voor het eerst in het zeventigjarig bestaan van de Nederlandse Bond van Bioscoop- en Filmondernemingen (NBB) zal deze niet meer geleid worden door een bioscoopexploitant. De huidige voorzitter, J.Ph. Wolff, zal plaats maken voor een 'bestuurslid met betere internationale contacten' in de persoon van de distributeur R. Wijsmuller. (ca. 23-6-1989)

literatuur

De Raad van Advies voor Bibliotheekwezen en Informatievoorziening (RABIN) zegt in het advies 'Het behoud van ons nationale geheugen' aan de ministers Deetman van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en Brinkman van WVC te vrezen voor het verloren gaan van tenminste drie miljoen kostbare boeken ten gevolge van verzuring van papier, veroudering en milieu-invloeden. Er dient een nationaal beleid te komen voor het behoud van het 'nationale geheugen', aldus de raad. (ca. 24-6-1989)

film

Minister Brinkman maakt de fusie bekend tussen de gesubsidieerde distributeur van kunstzinnige films, International Art Film, en het Nederlands Filmmuseum, ondanks een negatief advies van de Raad voor de Kunst. (ca. 25-6-1989)

dans

De Werkgroep Dansvoorziening schrijft in een advies aan de gemeente Rotterdam en het ministerie van WVC dat voor de dansvoorziening in Rotterdam de komende jaren ruim vijf miljoen gulden extra nodig is boven het bedrag van circa anderhalf miljoen gulden dat nu voor dit doel beschikbaar is. Van het extra geld zou het rijk 3,7 miljoen moeten bijdragen en de gemeente 1,3 miljoen, aldus de Werkgroep. Aanleiding voor het advies vormt de mogelijke komst van het Scapino Ballet naar Rotterdam. (ca. 26-6-1989)

beeldende kunst

De *Compositie met rood en grijs* (1932) van P. Mondriaan, die op 26-6-1989 ter veiling is aangeboden door de Stichting Van Eesteren, Fluck en Van Lohuizen, wordt voor ruim drie miljoen pond verkocht. Daarmee is een einde gekomen aan de opschudding die het voornemen tot verkoop in Nederland veroorzaakte, omdat het doek niet in aanmerking kwam voor behoud voor Nederland ingevolge de Wet Behoud Cultuurbezit.

musea

In een nota aan de Haagse gemeenteraad vraagt directeur Fuchs van het Haags Gemeentemuseum om een verhoging van het aankoopbudget tot twee miljoen gulden per jaar. Wordt die verhoging niet gerealiseerd, dan wordt overgegaan tot de in het voorjaar reeds aangekondigde 'eenmalige verkoop' van schilderijen uit de museumcollectie om een fonds te creëren, met de rente waarvan nieuwe aankopen kunnen worden gedaan. (ca. 27-6-1989)

kunsten algemeen

In het rapport 'Vorm en inhoud' zegt de Culturele Raad Zuid-Holland in de periode 1989-1992 meer aandacht te zullen schenken aan cultuur ter plaatse, amateurkunst en culturele opvoeding. Om versnippering tegen te gaan wordt meer gestreefd naar het werken vanuit grote lijnen, dan dat aandacht wordt gegeven aan allerlei verschillende kunstdisciplines. (ca. 28-6-1989)

kunsten algemeen

In een reactie d.d. 28-6-1989 op het onderzoek van het organisatiebureau Berenschot naar het functioneren van de Raad voor de Kunst deelt de raad mee zich in de resultaten ervan te kunnen vinden. Een aantal aanbevelingen wordt ondersteund, zoals het kunnen doen van een bindende voordracht door de raad voor een derde van het aantal te benoemen Kroonleden, en uitbreiding van de capaciteit van het ondersteunend apparaat.

film

Minister Brinkman besluit, in weerwil van een negatief advies van de Raad voor de Kunst, dat de met het Nederlands Filmmuseum gefuseerde kunstfilmdistributeur International Art Film (IAF) in aanmerking blijft komen voor overheidssubsidie. Wel wordt de Raad voor de Kunst verzocht over een jaar opnieuw te adviseren na evaluatie van de werkzaamheden van IAF in de nieuwe opzet. (ca. 29-6-1989)

omroep

Na afloop van een vergadering van de ministerraad op 30-6-1989 deelt de demissionaire minister-president Lubbers mee het wetsvoorstel tot aanpassing van de Mediawet politiek te controversieel te vinden om het nog bij de Tweede Kamer in te dienen. Het betreft met name een aanpassing van artikel 66 van de

Mediawet, dat de voorwaarden regelt waaronder buitenlandse programma's door kabelexploitanten mogen worden doorgegeven.

architectuur

De gemeente Rotterdam ontvangt op 30-6-1989 als eerste gemeente een prijs voor architectuur, de BNA-kubus, vanwege de belangrijke rol die de stad voor de ontwikkeling van de architectuur in Nederland speelt.

1 juli 1989

muziek/omroep

Radio 10 Klassiek, een initiatief van de Associazione Studio, start op 1-7-1989 met een vierentwintig uur per dag durend klassiek muziekprogramma op de Amsterdamse kabel. Met de reeds zes jaar bestaande Amsterdamse concertzender vindt overleg plaats over mogelijke samenwerking.

kunsten algemeen

Het Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling (CITO) brengt een drietal rapporten uit over de wijze waarop leraren in het basisonderwijs aandacht besteden aan muziek, beeldende vorming en bewegingsonderwijs. (ca. 2-7-1989)

musea

Hoofdconservator van het Haags Gemeentemuseum F.H. Bool neemt ontslag uit protest tegen het directiebeleid van het museum, dat zou getuigen van 'dédain voor organisatie en planning, gebrek aan communicatie tussen directie en medewerkers en (kunst)historisch niet te verantwoorden voorstellen tot verkoop van topstukken uit de collectie zonder serieus onderzoek naar alternatieven'. (ca. 4-7-1989)

architectuur

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de Adviesraad voor het Hoger Onderwijs onderschrijven de conclusie van de Verkenningcommissie Bouwkunde, door minister Deetman aan te bevelen de twee faculteiten bouwkunde aan de universiteiten van Delft en Eindhoven op te heffen. Een nieuw op te richten faculteit kan de goede onderdelen uit beide opleidingen overnemen. (ca. 4-7-1989)

film

De cineast J. Vrijman wordt benoemd als directeur van het Internationale Documentairefestival van Amsterdam, dat daarmee een tweehoofdige leiding krijgt bestaande uit Vrijman en de zittende directeur A. Derks. (ca. 4-7-1989)

musea

In een brief aan de gemeenteraad schrijft de Haagse wethouder J. Verduyn Lunel ernstige kritiek te hebben op de voorstellen die directeur Fuchs van het Haags Gemeentemuseum heeft gedaan voor de verbouwing van het museum en het beheer van de collectie. Concrete prioriteitenstelling ontbreekt, evenals een verzamelings- en tentoonstellingsbeleid. Bovendien wil de wethouder weten hoe Fuchs het begrotingstekort van het museum (441.000 gulden) denkt te compenseren. (ca. 5-7-1989)

beeldende kunst

In het juryrapport over de selectie die zij heeft gemaakt uit 3000 werken van 1100 kunstenaars toont de commissie die zich in opdracht van de gemeente Amsterdam bezighoudt met de jaarlijkse aankoop van kunstwerken ten behoeve van de gemeentelijke collectie, zich geschokt over het gebrek aan kwaliteit van de meeste werken. (ca. 7-7-1989)

kunsten algemeen

Aanstelling door de provincie Utrecht van de eerste officiële consulente vrouwencultuur, R. Keurentjes van de Utrechtse vrouwencultuurgroep Rosa. Haar taak bestaat uit het inventariseren van informatie over nieuwe producties en initiatieven op het gebied van theater, muziek, film/video, beeldende kunst, dans, literatuur en fotografie, en het doorspelen van deze informatie naar afnemers in de provincie Utrecht. (ca. 8-7-1989)

muziek/theater

De besturen van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) en het Nederlands Beraad Culturele Centra (NBCC) besluiten tot nauwe samenwerking. (ca. 10-7-1989)

theater

Bestuur en jury van het Nederlands Theaterfestival bereiken overeenstemming over een benoemingsprocedure voor juryleden, waardoor de jury haar werk, dat zij in juni opschortte, kan hervatten, en het festival in Rotterdam doorgang kan vinden. (ca. 10-7-1989)

kunsten algemeen

De Raad voor de Kunst adviseert de minister d.d. 11-7-1989 tot de oprichting van een instituut voor de elektronische mediakunst, zowel vanwege het gebrek aan initiatieven tot behoud en beheer van een nationale videokunstcollectie als het (groeiende) belang van de elektronische media voor de hedendaagse kunst. Tevens kan een dergelijke instelling dienen als ondersteuning van de al genomen initiatieven op het gebied van de elektronische mediakunst.

muziek/theater

Minister Brinkman zegt de provincies Noord-Brabant en Limburg een eenmalige bijdrage van 4,5 miljoen gulden voor podiumkunstvoorzieningen toe. Dit bedrag, dat gelijkelijk over beide provincies moet worden verdeeld, is beschikbaar gesteld omdat de behandeling van het 'Plan voor het kunstbeleid 1988-1992' door de Tweede Kamer voor het zuiden van het land minder gunstig uitviel dan oorspronkelijk was bedoeld. (ca. 14-7-1989)

dans

De Rotterdamse Dansgroep schrijft in een brief aan minister Brinkman en de Rotterdamse wethouder Linthorst van kunstzaken en financiën het te betreuren dat de Werkgroep Dansvoorziening Rotterdam geen concrete aanbevelingen heeft gedaan voor een eigen podium voor de groep of meer subsidie in de toekomst. Met name het ontberen van een eigen zaal wordt te actueel geacht om de beslissing daarover op de lange baan te schuiven. (ca. 14-7-1989)

15 juli 1989

muziek

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 17-7-1989 over de problematische situatie bij Donemus. De raad acht het van primair belang dat de vertrouwensrelatie tussen Donemus en de componisten wordt hersteld, zodat het ook mogelijk is gezamenlijk een nieuwe keus voor de komende vier jaar te bepalen. Zolang dat streven niet is gerealiseerd, is het ongewenst meerjarige subsidie-afspraken te maken.

kunsten algemeen

Advies van de Raad voor de Kunst d.d. 18-7-1989 naar aanleiding van een brief van de staatssecretaris van Financiën over de harmonisatie van BTW-tarieven binnen de Europese Gemeenschap. De raad wenst bevestigd te zien dat gestreefd zal worden naar een zo laag mogelijk BTW-tarief voor cultuur, zonder enig voorbehoud of zonder een speciale appreciatie op onderdelen.

omroep

Minister Brinkman stuurt op 21-7-1989 de aangekondigde wijzigingsvoorstellen voor de Mediawet naar de Tweede Kamer. Aan de toelating van buitenlandse (commerciële) zenders op de kabel worden minder voorwaarden verbonden.

beeldende kunst

Ongevraagd advies van de Raad voor de Kunst d.d. 24-7-1989 over de activiteiten van het Praktijkburo Beeldende Kunstopdrachten. De raad vindt dat het bureau bevredigend functioneert, maar pleit wel voor verbetering op een aantal punten: de voorbeeldfunctie moet worden versterkt, er dient verbetering in de

organisatiestructuur te worden gebracht, en er moet meer aandacht worden besteed aan de publicitaire kant van de werkzaamheden.

literatuur/beeldende kunst

Pre-advies van de Raad voor de Kunst, opgesteld door N. Heimeriks en J.H. Sassen, aan de minister van WVC d.d. 26-7-1989 over de mogelijkheden het subsidiebeleid ten aanzien van geïllustreerde kinder- en jeugdboeken beter te doen functioneren. Om te komen tot kwaliteitsverhoging is het noodzakelijk nieuw talent op te sporen, bestaand talent te stimuleren en producties te steunen, onder meer door intensief contact te houden met docenten van de kunstvakopleidingen en met uitgeverijen.

muziek

De Raad voor de Kunst adviseert d.d. 27-7-1989 het Centrum voor Elektronische Muziek structureel een subsidie van 70.000 gulden te verlenen voor de duur van het lopende kunstenplan. Daarmee wordt de minister tevens gevraagd zijn beslissing ongedaan te maken de structurele subsidiëring te beëindigen. Dat besluit was in 1987 buiten de raad om tot stand gekomen.

musea

Het Teylers Museum te Haarlem zal jaarlijks 600.000 gulden extra subsidie ontvangen, een bedrag dat beschikbaar is omdat het rijk de subsidiëring van het Spoorwegmuseum heeft beëindigd. Tevens deelt minister Brinkman de Tweede Kamer mee in 1990 een extra eenmalige subsidie van 355.000 gulden toe te kennen aan het Joods Historisch Museum. (ca. 31-7-1989)

musea

Een commissie, die in opdracht van de Nederlandse Museumvereniging een onderzoek heeft verricht naar de verzelfstandiging van Nederlandse musea, meent in het rapport 'Het vitale museum' dat het hier een onvermijdelijke ontwikkeling betreft. Ook het Bureau Berenschot, dat in opdracht van de commissie de organisatorische aspecten van privatisering onderzocht, gelooft dat verzelfstandiging een reële mogelijkheid is. De Nederlandse Museumvereniging is het niet eens met de onderzoeksmethode en -resultaten. (ca. 31-7-1989)

1 augustus 1989

film

In een beleidsadvies van de Amsterdamse Kunstraad wordt gepleit voor het verlenen van subsidie aan filmtheater Desmet en Filmhuis Rialto. De raad vindt dat de faciliteiten voor de vertoning van kunstzinnige films in de hoofdstad, in vergelijking met die in andere steden, veel te wensen overlaten. (ca. 1-8-1989)

auteursrecht

De ministers van Justitie en van WVC dienen bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel in dat regels bevat inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten en fonogrammen, en omroeporganisaties. Het voorstel betreft tevens een aantal wijzigingen van de in de Auteurswet 1912 voorziene regeling ter bescherming van filmwerken. (ca. 1-8-1989)

theater

Het Rotterdamse toneelcollectief F act wordt per 1-8-1989 een zelfstandige stichting en zal niet langer deel uitmaken van de Stichting Theaterproductie Rotterdam.

muziek/auteursrecht

De Haarlemse rechtbank stelt dat popmusici de exclusieve rechten hebben op het uitbrengen van hun werk in Nederland en derhalve toestemming moeten geven voor het op de markt brengen van opnamen. Daarmee lijkt een einde te zijn gekomen aan de handel in 'witte' en 'grijze' opnamen van popmuziek op langspeelplaten en compact discs. (ca. 10-8-1989)

15 augustus 1989

musea

Om het bruikleenverkeer tussen musea te stimuleren schaft de rijksoverheid de verplichting tot verzekeren van bruiklenen af, voor zover overigens wordt voldaan aan de voorwaarden betreffende beveiliging en solvabiliteit. De nieuwe overeenkomst voor bruikleenverhuur tussen het rijk, de rijksmusea en een aantal andere Nederlandse musea voorziet in een regeling waarbij de lener het geleende niet langer hoeft te verzekeren en alleen bij beschadiging van het kunstwerk aansprakelijk is. Als het werk door brand wordt aangetast of wordt gestolen, komt de schade voor rekening van de uitlener. (ca. 15-8-1989)

beeldende kunst

Oprichting van de Gate Foundation, een stichting die de belangstelling voor en kennis over moderne Aziatische kunst wil stimuleren door middel van tentoonstellingen, voorstellingen, lezingen, publikaties en onderzoek. (ca. 15-8-1989)

monumenten

Minister Brinkman deelt d.d. 15-8-1989 mee 130 miljoen gulden ter beschikking te stellen voor herstel en onderhoud van kerken die beschermd worden door de Monumentenwet, met het doel het 'sluipend verval' van deze kerken te weren. Het bedrag zal vanaf 1990 verspreid over vijf jaar worden toegekend.

musea

Het ministerie van WVC komt in het rapport 'Zoeklicht op zelfstandigheid' tot de conclusie dat verzelfstandiging van de zestien rijksmusea de aangewezen weg is een einde te maken aan de problemen die de laatste jaren zijn geconstateerd zowel op beleidsmatig als op beheersmatig gebied. (ca. 18-8-1989)

film/musea

De Raad voor de Kunst onderschrijft in een advies d.d. 18-8-1989 in grote lijnen het vierjarenplan van het Nederlands Filmmuseum. Wel acht de raad het beleid ten aanzien van buitenlandse films die voor Nederland van belang zijn, relatief onderbelicht. De museale functie van het instituut dient in een aparte deelnotitie te worden uitgewerkt.

kunsten algemeen

Presentatie van het tijdschrift *Kunst & museumjournaal*, waarin het voormalige tijdschrift *Museumjournaal* en het Engelstalige blad *Dutch Art + Architecture* zijn gefuseerd. Centraal staat de 'tentoonstellingspraktijk' van de Nederlandse musea. (ca. 25-8-1989)

beeldende kunst

Minister Brinkman maakt op 25-8-1989 bekend Rotterdam een eenmalige rijkssubsidie van vijf miljoen gulden toe te kennen voor de bouw van een kunsthall, in aanvulling op de gemeentelijke investering van twintig miljoen gulden. Het gaat om een volledig op tijdelijke tentoonstellingen en manifestaties gericht gebouw.

musea

Na een sluiting van een halfjaar, in verband met een gedeeltelijke verbouwing van de benedenverdieping en een grondige herinrichting van de bovenverdieping, opent het Haags Gemeentemuseum op 25-8-1989 opnieuw zijn poorten.

auteursrecht

Uit het tweede rapport van de Stichting voor Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam over de economische betekenis van het auteursrecht, blijkt dat de economische activiteiten die verband houden met auteursrecht in 1985 een waarde van ruim tien miljard gulden vertegenwoordigen. Dit komt neer op een bijdrage van 2,8 procent aan het bruto nationaal produkt, hetgeen meer is dan bedrijfstakken als chemie of horeca aan de economie bijdragen. (ca. 28-8-1989)

musea

Onder het thema 'Musea als generatoren van cultuur' start op 28-8-1989 het vijftiende internationale congres van de International Council of Museums

(ICOM) dat dit maal in Den Haag wordt gehouden. Het driejaarlijkse congres duurt tot en met 5-9-1989.

fotografie

Van 28 tot 31-8-1989 wordt in het kader van het honderdvijftigjarig bestaan van de fotografie op de Rietveld Academie in Amsterdam een internationaal studentenseminar gehouden, getiteld 'The other side of photography', over het onderwijs in de fotografie.

De deelnemers zijn afkomstig van achtendertig instituten uit tien verschillende landen.

1 september 1989

theater

Het Alkmaarse theater De Vest start het nieuwe seizoen met een voor Nederland unieke manier van kaartverkoop. De niet-uitverkochte avondvoorstellingen worden op de dag van uitvoering verkocht voor de helft van de prijs. (september 1989)

fotografie

Start van het eerste Fotofestival Naarden, waar bijzondere aandacht zal worden besteed aan de Nederlandse eigentijdse fotografie. (september 1989)

architectuur

Per 1-9-1989 wordt de architect K. Rijnbouts benoemd tot de nieuwe Rijksbouwmeester. Hij volgt daarmee F.J. van Gool op.

kunsten algemeen

De minister van WVC benoemt A. Herstel per 1-9-1989 voor een periode van twee jaar tot voorzitter van de Raad voor de Kunst.

De raad is ontstemd over deze benoeming: de minister heeft onvoldoende ruggespraak gehouden.

kunsten algemeen

Op 1-9-1989 start de studierichting kunst- en cultuurwetenschappen van de Erasmus Universiteit in Rotterdam, die vooral gericht is op het management en beleid in de kunstwereld, waarbij de historische en maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur centraal staan.

dans

A. van Boven wordt per 1-9-1989 benoemd tot plaatsvervangend zakelijk directeur van het Nederlands Dans Theater, naast zakelijk directeur C. Birnie en artistiek leider J. Kylian.

monumenten

Per 1-9-1989 wordt het Nationaal Restauratie Centrum opgericht dat zich de scholing in restauratietechnieken ten doel stelt. Naar het oordeel van het centrum, dat in Amsterdam is gevestigd, zijn er te weinig opleidingsmogelijkheden op het gebied van de monumentenzorg.

film

Op 2-9-1989 start het eerste Zeeuwse Filmfestival te Middelburg, dat zal gaan bestaan naast het Internationale filmfestival van Rotterdam en de Utrechtse filmdagen.

film

Op een persconferentie d.d. 11-9-1989 delen staf en medewerkers van de Nederlandse Filmdagen mee in 1990 niet meer mee te zullen werken aan dit jaarlijkse filmfestival. Als reden wordt genoemd de vermeende incompetentie van de nieuwe directeur J. Schulmayer.

beeldende kunst

De Rijksdienst Beeldende Kunst in Den Haag schenkt dertig tot veertigduizend kunstwerken uit eigen beheer aan niet-rijksinstanties. De stukken kwamen na 1945 in het kader van de Beeldende-Kunstenaarsregeling in de collectie van de Rijksdienst terecht. In veel gevallen betreft het kunstwerken die al geruime tijd geleden in bruikleen zijn gegeven. (ca. 13-9-1989)

15 september 1989

literatuur

In Amsterdam wordt een boekenbeurs gehouden onder de noemer 'Europa tegen de stroom in'. Op de beurs, die een vervolg is op de Frankfurter Gegenmesse die tot 1986 werd gehouden, tonen kleine uitgevers hun produkten, die buiten de traditionele cultuur in hun land vallen. (ca. 15-9-1989)

kunsten algemeen

Op 16-9-1989 wordt de 'Institutennota' naar de Tweede Kamer gestuurd. Daarmee wordt bekend dat de regering besloten heeft het Instituut Néerlandais in Parijs op te heffen: per 1 januari 1990 wordt de huurovereenkomst opgezegd, waarna half juli het instituut wordt gesloten. De kamer, die tevoren niet is ingelicht over dit plan, voelt zich gepasseerd.

literatuur

Positief advies van de Raad voor de Kunst d.d. 19-9-1989 over de instelling van twee Europese prijzen, één voor een auteur die een belangrijke bijdrage aan de Europese literatuur heeft geleverd, en een vertalersprijs voor de beste vertaling van eigentijds Europees literair werk. De prijs dient een prestigieus karakter te

hebben, reden waarom een oeuvreprijs noodzakelijk wordt geacht. De raad pleit daarnaast voor het instellen van een Europese prijs voor kinder- en jeugdliteratuur, met name om het lezen door jongeren ook in EG-verband te stimuleren.

muziek

Start van het eerste Rotterdamse Violconcours voor jonge strijkers d.d. 30-9-1989. Het concours wordt een jaarlijks evenement dat is opgezet door het Rotterdams Conservatorium, de HAVO voor Muziek en Dans, de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam en het Rotterdams Hellendaal Violinstituut.